

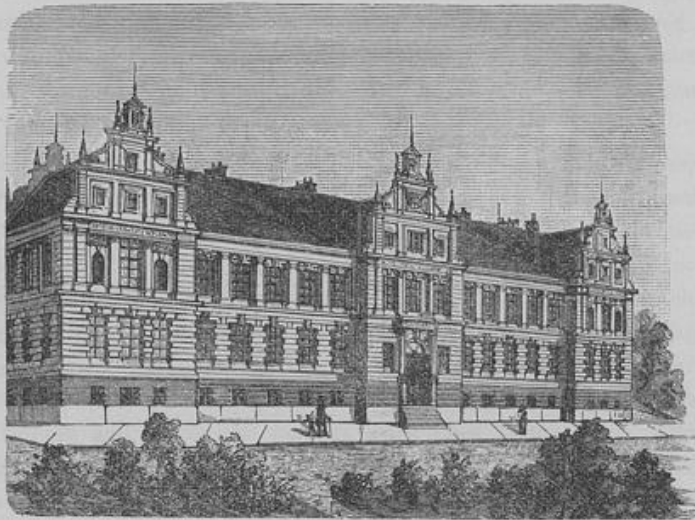
De Basilio Magno sermonis Attici imitatore.

Scripsit

Professor Dr. J. Trunk.

Wissenschaftliche Beilage zum Jahresbericht
des Königlichen Gymnasiums Ehingen a. D.
über die Schuljahre 1907/08 und 1910/11.

Doppelnummer.

Stuttgart.

J. B. Metzlersche Buchdruckerei, G. m. b. H.
1911.

Progr. 1908 Nr. 769 und 1911 Nr. 826.

geh
1 (1911)

826

Quod Alb. Jahn, vir graecarum litterarum cum antiquae tum christianae aetatis scientissimus, a. 1865 (in praefatione editionis Methodii p. VIII) questus est, philologos esse „iusto neglegentiores patrum ecclesiae“, idem Wilamowitz a. 1905 in libro illo qui inscribitur „Die Kultur der Gegenwart“ I, 8, p. 210 de Gregorio Nazianzeno loquens his verbis notandum duxit: „es ist eine Schmach, daß die Philologen noch nicht einmal für eine einigermaßen leidliche Ausgabe seiner Gedichte gesorgt haben; wenn er kein Kirchenvater, sondern ein schäbiger Poetaster wäre, der einen abgestandenen mythologischen Stoff breitträte, wie Quintus . . . , hätte er sie längst“. Huic tamen malo medendi initium iam factum est. Nam proximo saeculo exeunte „Borussica academia litterarum“ christianorum scriptorum graecorum trium priorum saeculorum libros ab eruditis edendos curare coepit. Atque paucos abhinc annos „academia litterarum Cracoviensis“ editionem graecorum quarti saeculi patrum eccl. apparare instituit compluresque iam de Greg. Naz., qui primus edetur, commentationes Thadd. Sinko (in commentariis qui „Eos“ inscribuntur) emisit. Verba autem scriptorum posterioris aetatis ut recte intellegantur falsoque tradita emendantur et libri genuini ut a subditis internoscantur, elocutionis singulorum propriae cognitione opus esse quam accuratissima haud facile quisquam negaverit. Ad inceptum igitur illud iuvandum aliquid afferre conabor disserendo de sermone Basilii illius Caesariensis, quem constat mira doctrinae varietate, iudicii sanitate, orationis elegantia „τὰ ἔξωθεν παιδείματα“ in Christiani nominis usum convertisse eandemque non paucorum librorum falso auctorem esse nominatum. Universam vero elocutionem persequi cum per spatium libello scholastico datum non liceat, de syntaxi sola explicabo idque ita, ut Attici semper sermonis ratione habita collatoque, quoad eius fieri poterit, usu scriptorum κοινῆς διαλέκτου, papyrorum titulorumque, atticistarum, Novi Testamenti, patrum ecclesiae auctorumque vitarum sanctorum, Byzantinorum, hodierni denique sermonis simul imago quaedam adumbretur vicissitudinum, quas lingua graeca per tot saecula totque genera hominum experta est.

Aliorum libros ad grammaticam pertinentes saepius adhibui maximamque partem compendiis significabo hosce: Bernh. = Bernhardy, Wissenschaftl. Syntax der griech. Sprache, 1829; Bl. = Bläß, Gramm. des neutest. Griechisch, 2. Aufl., 1902; Bttm. = Buttman, Gramm. des neutest. Sprachgebrauchs, 1859; Hatzid. = Hatzidakis, Einleitung in die neugriech. Grammatik, 1892; Jann. = Jannaris, An historical Greek grammar, London 1897; Kh. = Kühner, Ausführl. Gramm. der griech. Sprache, zweiter Teil, 3. Aufl., 1. Band 1898, 2. Band 1904 (I indicabit prius volumen illius partis, II alterum, insequens numerus paginam); Kr. = Krüger, Griech. Sprachlehre, 6. Aufl., 1891; Mullach, Gramm. der griech. Vulgarsprache, 1856; Schm. = Wilh. Schmid, Der Attizismus in seinen Hauptvertretern, 1887/96; Soph. lex. = E. A. Sophocles, Greek lexicon of the Roman and Byzantine periods, New York 1888; Stahl, Kritisch-historische Syntax des griech. Verbuns der klass. Zeit, 1907; Thumb, Handbuch der neugriech. Volkssprache, 1895; Viteau, Étude sur le Grec du Nouveau Testament, Le Verbe, 1893; Win. = Winer, Grammatik des neutest. Sprachidioms, 6. Aufl., 1855 (W.-Schmiedel II., 8. Aufl., 1897/98). Praeterea interdum consului quae de posteriorum sermone scripserunt: Boehner, De Arriani dicendi genere, 1885; Compennass, De sermone graeco volgari Pisidiae Phrygiaeque, 1895; Fritsch, Der Sprachgebrauch des griech. Romanschriftstellers Heliodor II, 1902; Fritz, Die Briefe des Bischofs Synesius, 1898; Hartmann, Untersuchungen über den Gebrauch der Modi in den Historien des Prokop von Caesarea, 1903; Kratt, De Appiani elocutione, 1886; Malina, De dictione Polyaeana, 1854; Mann, Über den Sprachgebrauch des Xenophon Ephesius, 1896; Melcher,

De sermone Epicteteo 1907; v. Müller, De Teletis elocutione, 1891; Reffel, Über den Sprachgebrauch des Agathias, 1894; Reinhold, De graecitate patrum apostolicorum librorumque apocryphorum, 1901; Schmidt, Guil., De Flavii Josephi elocutione (Fleck. Ibb. Suppl. XX), 1894; Stich, De Polybii dicendi genere, 1880; Tröger, Der Sprachgebrauch in der pseudolonginianischen Schrift *περὶ ὕψους* I. 1899; Usener, Der hl. Theodosios, 1890; Der hl. Tychon, 1907; Weißenberger, Die Sprache Plutarchs I. 1905; postremo indices, quos Bonnet ad acta apostolorum apocrypha a. 1903, Ed. Schwartz ad Eusebii h. e. a. 1903, Bonnensis societatis philologiae sodales ad Marcum Diaconum (de vita Porphyrii episcopi) et ad Callnicum (de vita S. Hypatii) a. 1895, Gelzer ad Leontium Neap. (de vita Ioannis) a. 1893 confecerunt. Alia suo quidque loco memorabo.

Ex permagno librorum numero, qui Basili vel sunt vel habentur, segregandum duxi „commentarium in Isaiam“ a plerisque Basilio abiudicatum itemque libros quos vocant „asceticos“, quorum magna certe pars non est ab illo conscripta. Perscrutatus autem sum notisque indicabo haec scripta Basiliana:

hex. = homiliae in hexaëmeron (Migne, Basili operum tom. I.).

ps. = homiliae in psalmos (ib.).

Eun. = adversus Eunomium libri tres (ib.).

hom. = viginti quattuor homiliae de variis rebus (Migne, tom. III.).

Inter has propter singulare dicendi genus seorsum notabo undevicesimam:

adul. = ad adulescentes de legendis gentilium libris.

sp. s. = liber de spiritu sancto (Migne, tom. IV.).

ep. = epistulae (ib.).

Pars prior.

De nomine.

A. De substantivo.

I. De numeris.

1. **Singularem collectivum**, qui iam apud Atticos angustioribus quam apud Romanos finibus continebatur, postea etiam rariorem factum esse, ut scriptores eum usurpantes Atticam elegantiam imitari sibi viderentur, cognoscere licet ex his Gregorii Corinthii de dial. Att. p. 126 sq. (ed. Schaefer) verbis: *Καὶ τὸ τὰ πλεθονικὰ ἐνικῶς ἐκφέρειν Ἀττικόν. οἷον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Λακεδαιμονίους λέγειν τὸν Λακεδαίμονα*. Aliquot eius exempla ap. Bas. quoque inveniuntur. Ut omittam illum, qui etiam in NTo. legitur: Ro. 3, 1 *τί οὖν περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου*; hodieque in usu est (e. gr. ὁ Τοῦρκος), primum memoro singularem bestiarum genera significantem: hex. 157 C *οἶδε τὸ φρεκτὸν ὁ ἰχθύς* (paulo post idem vocabulum sine articulo), 169 B *χελιδόνι* (sine articulo, praegresso plurali *αἱ χελιδόνες*), 192 B—D *ὁ βοῦς . . ὁ ὄνος . . ὁ ἵππος κτλ.*, 193 A sine articulo *ἄρκτος . . ἀλώπεκα . . χελώνη . . ὄφις*, saepiusque. Inter sophistas illos, qui altero post Chr. n. saeculo Atticam dicendi consuetudinem revocare studuerunt vulgoque appellantur atticistae, Aelianus in libro *περὶ ζῴων ἰδιότητος* scripto quattuor locis animalia indicat hoc singulari, partim item articulo carente (Schm. III 46). Ex Iuliano, Basilii aequali pariterque Attici sermonis imitatore, singularem *ἰχθύς* affert Bernhardy, paralipomena syntaxis graecae p. 50, qui de universo hoc significato colectivo egregie disputavit (p. 48—53) huiusque peculiaris usus ad bestias pertinentis praeterea ex Aristotele duo, singula e Luciano et Plutarcho, plura e poetis post Alexandrum M. florentibus exempla profert. Deinde e Basilii laudatione Gordii martyris memorandus est locus insignior: hom. 501 C *παρθένος* (virgines) . . *καὶ πρεσβύτης* (senes) *καὶ ἄρρωστος* (sc. spectatum venerunt). Huius locutionis, in quam Quintiliani verba (VIII 6, 19) cadunt: „haec [synecdoche] variare sermonem potest, ut ex uno plures intellegamus . . ., liberior poetis quam oratoribus“, Bernh. l. l. p. 53 similem affert e Luc. Bacch. c. 7 (*ὁ γέρον*) et „Wissensch. Synt.“ p. 58 ex Aristoph. Eccl. 1191 *καλεῖν γέροντα, μειράκιον, παιδίσκον*. Tum sex locis Bas. utitur singulari *δάκρυον*: ps. 224 B *ὄδε γέλωτας ἀκρατεῖς, ἐκεῖ δάκρυον δαψιλές*, 492 B; ep. 748 D *οὐ διαλείπω στάζον τὸ δάκρυον ὑπὲρ τῶν ἀμαρτημάτων*, 905 B, 948 C, 1000 A; uno *πτερόν*: hom. 201 D *κούφω τῷ πτερῷ ὑψηλότερον . . γίνεται* (sc. τὸ ὄρνειον); qui numerus primum adhibitus est a poetis (Il. 16, 11 *τέρειν κατὰ δάκρυον εἴβεις*, S. OC. 1251), postea a Plut. Marcell. c. 2 et ter a Marc. Diac. (a. 420). Postremo hic adiungere libet neutrum adiectivi vel participii cum articulo copulatum: hex. 168 C *τὸ πτηνόν*, 192 C *τὸ ὁμόφυλον*; Eun. 637 C *ὡς τὸ πτηνόν καὶ τὸ πεζόν καὶ τὸ ἔνδρον καὶ τὸ χερσαῖον καὶ τὸ λογικόν καὶ τὸ ἄλογον*; sp. s. 172 A *ἐν ταῖς εἰς τὸ ἐπήκοον* [cf. Thuc. 6, 69] *χάρισιν*, 212 B *ὁ πρὸς τὸ ὑπερέχον φθόνος* (= homines praestantiores); his cum locis conferas Xen. Comm. 1, 2, 43 *τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως*, Plut. Mor. 160 D *τὸ παρόν* = *οἱ παρόντες*, Xen. Eph. 56, 13 *τὸ θνητόν*, Ael. τὸ Ἑλληνικόν, Philostr. τὸ Ἑλληνικόν, ὑπήκοον, θνητόν; ephemeridem NEA HMEPA 30 Φεβρ. 1910: τὸ ἑλληνικόν (ἀπό τινος χρόνου σύντροφον ἔχει τὴν ἀκρισίαν καὶ ἀπρονοησίαν).

2. **Dualis**, qui antiquis iam temporibus solius atticæ dialecti, non aeolicæ aut recentioris ionicæ proprius fuerat, post Alexandri M. aetatem cum apud scriptores κοινής διαλέκτου magis magisque abolevit

tum a cotidiano sermone, quam vocant *συνήθειαν*, prorsus alienus fuit. Itaque rarus invenitur eius usus iam apud Aristot., rarior ap. Theophr. et Pol., nullus vero in Teletis cynici (c. a. 240) *διατριβαῖς* aut in Epicteti stoici dissertationibus, nullus ap. interpretes LXX aut scriptores NTi., nullus denique in libris apocryphis [cf. Reinhold p. 61] aut actis sanctorum Marinae et Christophori [cf. Compennass p. 15] et Pelagiae c. a. 400 scriptis. Cui naturali sermonis in ore hominum vigentis cursui obnitentes homines grammatici ineunte aetate Romana dualem redintegrare studuerunt idque assecuti sunt, ut scriptores non ita pauci eum orationi suae interdum inserere curarent, velut Philo, Josephus, Plut., saepissime autem omnium atticistae illi Hadriani Antoninorumque temporibus florentes: Luc., Aristid., Ael., Philostr. Ac tam gratus mansit hominibus litteratis etiam proximorum saeculorum numerus hic artificiosus, ut vel ecclesiae doctores nonnumquam eo uterentur, velut ineunte saec. III. Clemens Alex. et ineunte saec. IV. Methodius ¹⁾. Apud Basilium autem (medio circiter saec. IV.) pauca exstant eius exempla, sed quae occasionem, qua usurpata sint, respicientibus nobis aperte indicent non in usu vulgi fuisse numerum illum, sed accessitum esse ab hominibus doctis, ut Atticus flosculus orationi aspergeretur. Exemplorum enim notabiliorum nullum invenitur in orationibus apud populum habitis, sed unum in illa ad adolescentes de legendis libris gentilium scripta, quae solito etiam elegantius scripta aliis quoque atticismis, quos vocant, abundat: 585 C *Φειδίας μὲν καὶ Πολύκλειτος, εἰ τῷ χροσίῳ μέγα ἐφρόνον καὶ τῷ ἐλέγαντι, ὃν ἔ μὲν Ἡλείοις τὸν Λία, ὁ δὲ τὴν Ἥραν Ἀργείοις ἐποίησά την ²⁾, καταγελάστω ἂν ἤστην*, alterum in epistula Maximo philosopho scripta (ep. 268 C): *ἐν δυοῖν τοῦτοι*, tertium in litteris ad senatum Tyannensem datis (ep. 493 B): *ἡ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα ἢ δι' ἀμφοῖν τοῖν πόροι* *τὴν φωνὴν δεχομένη*. Praeterea legitur *ἀμφοῖν*: hex. 32 B, Eun. 553 C (verba Eunomii), 556 A (bis); *δυοῖν*: 565 B, ep. 320 B, 521 B (scripta *Ἀνδρονίκῳ ἡγεμόνι*), *δνειν*: 624 B; alibi Bas. utitur genetivo *δύο* et dativo *δυσί*. Inter aequales Basilii maxime frequentavit dualem imperator Iulianus (cf. Brambs, Studien zu den Werken Iul. d. Apost., Eichst. 1897), ut erat antiquitatis universae admirator putidus. Modestius videtur eo usus esse Basilii amicus, Greg. Naz., quantum colligere licet ex eis quae Xav. Hürth (in dissert. philol. Argentor. vol. XII. p. 81) e quattuor funebribus orationibus attulit (semel *ἄμφο*, semel *ἐκ δυοῖν τοῖν ἐναντιωτάτων*, semel *γενοῖν τοῖν ἀμφοτέρων*). Raro adhibetur exeunte saec. IV. ab Heliodoro (nunquam dualem verbi usurpante) et a Synesio episcopo, quem Fritz p. 72 et 98 docet exceptis nominibus *τῷ χειρὶ* et *τοῖν βασιλέων* nunquam illum nisi post numeralia semelque tantum verbi (post *ἄμφο*) posuisse. Contra creberrime rursus usurpatur saec. VI. ab Agathia (v. Reffel p. 11), rerum scriptore sermonem veterum et aequalium inepte miscente. Atque etiam posterioribus saeculis interdum hominem aliquem doctum numerum hunc emortuum ostentasse documento sit Io. Glycas, patriarcha Constantinopolitanus, qui in libello *περὶ ὀρθότητος συντάξεως* ad filium misso 20, 6 (A. Jahn) c. a. 1300 scripsit: *ἄμφο τε γὰρ ἐμοὶ περιλήσθον*. Sed recentiore aetate dualis tam plane est oblitteratus, ut ne *ἡ καθαρεύουσα* quidem, quamvis multa contra vulgarem usum ex antiqua lingua vel servaverit vel assumpserit, unquam illo utatur.

3. Pluralis numerus nominis proprii ad significandum genus eorum, qui unius alicuius hominis similes sunt, adhibitus legitur hom. 553 A *τοὺς ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἔτι καὶ νῦν κειμένους Λαζάρους* (i. e. *πρωτοίς*). Hunc pluralem apud Atticos multo rariorem quam apud Romanos ab atticistis denuo in litteras inductum esse docet Schm. IV 612 exempla ex Aristide, Ael., Philostr. afferens (l. l. et 47 et III 48) monensque eundem a Ps.-Longino rhetore 23, 3 commendatum esse, ut orationi adderetur *ἕψος*. Apud Greg. Naz. legi I 568 A *ταῦτα Πλάτωνες αὐτὸν (Iulianum) καὶ Χρύσιπποι καὶ ὁ λαμπρὸς Περίπατος καὶ ἡ σεμνὴ Στοὰ . . . ἐξεπαίδευσαν*.

¹⁾ *Συμπόσιον ἢ περὶ ἀγρίας* p. 230 (A. Jahn): *δύο γὰρ κινήσει ἐν ἡμῖν ἐσὶν . . . διαφέρετον ἀλλήλοιν . ὅθεν καὶ δύο ἐλαβήτην ὀνόματε*.

²⁾ Verborum dualis iam ab Atticis rarius quam nominum, a Pol. et Plut. nunquam usurpatus, etiam atticistis superioribus minus usitatus fuerat eoque magis insigne est hoc unum ap. Bas. verbi exemplum.

Abstractorum nominum pluralis, quo inter antiquos maxime Isocrates delectatus est, a B. quoque crebro usurpatur, idque non ideo ut hiatum evitaret (quemadmodum nonnulli priorum scriptorum), sed ut antiquo more plures homines resve aut plures modos, partes, casus significaret. Ex hoc numero sunt substantiva ἀντιλήψεις (ep. 909 B), ἀσχολῖαι (ep. 591 D, 593 B, 608 A), ἀτιμίαι (hom. 221 B), ἀφθονῖαι (hex. 65 C πηγῶν, hom. 264 A), ἀωρίαι (hom. 233 B θανάτου), βιάθη (sp. s. 172 C οἶδε τὰ β. τοῦ θεοῦ), βίαι (hex. 73 B τῶν ἀνέμων, 84 B), βίοι (hex. 176 A τὰ ἐν τοῖς β. τῶν ὀρνίθων ἰδιώματα, ep. 352 B βίους κοσμικούς), βοήθειαι (ep. 909 B τῶν καταπονομένων), δυσκληρίαι (hom. 233 B), δυσκολῖαι (hom. 221 B), εὐθηνῖαι (hom. 261 A), εὐχροῖαι (hex. 29 A ἀνθῶν; ep. 228 A, 232 B), εὐωδίαι (hex. 29 A), θάνατοι (hom. 221 B οἰκείων, 513 A), θανάματα (ep. 304 D τὰ τοῦ ἀνδρός, „miras facultates“), ἰδρωῖτες (hom. 336 D, 545 D), καινοτομίαι (ep. 901 B), κάλλη (hex. 117 C πρὸς τὰ ἄρρητα κ. τῶν ἄστρον; hom. 541 C μηδὲ εἰ σωματίων κ. προτείνονται; ep. 865 C καθορᾶ τὰ θεῖα κάλλη [sc. spiritus sancti], alibi), κοιλότητες (ps. 292 A), κοινωνῖαι (ep. 909 B), λαμπρότητες (hom. 581 A), λύπαι (hom. 271 B), μεγέθη (hom. 581 A; ps. 213 C, 329 C τῶν πελαγῶν, 357 C τῆς κίσεως; sp. s. 100 A τῶν πελαγῶν, 156 A τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ), μιμήσεις (hex. 153 B φεῖγε τὰς μ. τῶν κατεγνωσμένων), παρακλήσεις (ep. 909 B), πιθανότητες (hex. 132 A), συμμετρίαι (ep. 228 A ὀφθαλμῶν εὐχροῖας σωματίων καὶ συμμετρίας περισκοπούντων), σύρροῖαι (hex. 65 C φρεάτων), σφαγαί (hom. 336 D), ὑπερηφανῖαι (ps. 288 A), ὑπεροχαί (ps. 569 C ὁ προσώπων ὑπεροχὰς καταπτήσσειν ἡμᾶς ἀναπειθῶν, sc. ἐχθρὸς φίλος), ὕψη (ps. 404 B τὰ ὕ. τῆς περὶ τοῦ Μονογενοῦς δόξης), φιλαρχίαι (ep. 892 A), φθόνοι (hom. 333 A . . φόνοι). Qui pluralis cum orationis et brevitati conducatur et gravitati (cf. Arist. rhet. 3, 6 εἰς ὄγκον [granditatem] τῆς λέξεως συμβάλλεται τὸ ἐν πολλὰ ποιεῖν), omnibus Graecae linguae aetatibus videtur in usu fuisse: invenitur enim non solum apud elegantiores τῆς κοινῆς scriptores (Pol. [persaepē], Phil., Plut., App. [creberrime], Polyaen.) et sophistas (multo tamen rarius quam ap. Bas.)¹⁾, sed etiam in NTo. (Bl. 87, Win.-Schmiedel 253) hodieque passim in libris et ephemeridibus (velut ἀνάγκαι, ἀπειθειαι, ἀφαιρεσίαι, δεισιδαιμονῖαι, δυσαρέσκεια, δυσπιστίαι, ἔπαινοι, εὐνοῖαι, κάλλη [sive καλλοναί], πόθοι, ὕβρεις, ὑποψῖαι, γόβοι).

Concretorum nominum pluralem rem aliquam significantium poëtas antiquos saepe pluralem adhibuisse, ut vocis vim amplificarent, Kh. I 18 docet. Huiusmodi plurales leguntur ep. 660 B ὅταν δῶ ὁ Κύριος αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἰδίων φανῆναι θρόνων (sc. Eusebium, episcopum Samosatenum; quem pluralem iam a Sophocle aliquoties usurpatum sententiaeque huius epistulae ad senatum Samosatorum missae plane congruentem recte Garnerius restituit contra priorum editorum coniecturam τὸν ἴδιον θρόνον) et hom. 252 D ὁ βασιλεὺς (sc. ὀδύρεια), ὅτι ἔστιν ἔθνη τοῖς αὐτοῦ σκῆπτροις μὴ ὑποκίπτοντα (hic quoque, in laudatione martyris Iulittae, pluralis ille tragicum sonans convenit argumento; cf. Aesch. Eum. 596 ὃς νῦν σκῆπτρα καὶ θρόνους ἔχει).

Pluralis „modestiae“, quo ad significandam unam loquentis personam Attici scriptores non ita saepe usi erant²⁾, in epistulis Basilii in qualibet fere pagina occurrit; exempli causa affero ep. 420 A φαιμέν εἶναι φίλοι σου καὶ συνήθεις, 596 A μεθ' ἡμῶν, οἷς ἐπέγει ἡ νόσος ἀπᾶραι λοιπὸν τοῦ ὀδυνηροῦ τούτου βίον, hosque locos, ubi variantur numeri: 592 A et 593 B (προσάγομεν συνιστῶντες paulloque post ἐμοί). Sed in orationibus eiusdem nusquam repperi pluralem sine dubio ad solum oratorem

¹⁾ Apud Lucianum unum huiusmodi pluralem (τὰς ἀληθείας) se legisse Schm. I 234 dicit, sed idem 414 alios sex ut metonymiae exempla affert, in his κάλλη et μεγέθη. Κάλλη ap. Aristid. crebro (Schm. II 268 s.), ap. Ael. semel (III 304); cf. Plat. Crit. p. 115 D μεγέθει κάλλεσσι τε τῶν ἔργων et Dem. III 25 κάλλη. Uni e Philostrato a Schm. IV 47 allato plurali εἶνοιαi adicias eos, qui ib. 495 metonymiae nomine memorantur (velut ὕψη, μήκη, ὑπερβολαί, προχώσεις). Etiam auctori π. ὕψ. plurales κάλλη, μεγέθη, ὕψη, aliosque usitatos fuisse Tröger 21 ostendit. Inter posteriores atticistas Synesius in epistulis non plus quinque locis abstractorum plurali usus est (Fr. 74).

²⁾ Multo certe rarius quam Romani: nunquam Thuc., raro Xen., nunquam (fere?) in dialogis Plato, inter oratores nunquam Lys., perraro (aut nunquam: Rehd. ind. 123) Dem., sed viginti quinque locis (plerumque hiatus evitandi causa) Isoer., saepius ceteris poëtae, praesertim tragici.

pertinentem nisi in exordio homiliae de CXIV ps. (= 484 A), ubi moram adventui suo allatam excusat: *διακατεργήσατε μέχρι τῆς μεσημβρίας ταύτης τὴν ἡμετέραν ἀφίξιν . . . Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἡμᾶς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀπολογήσασθαι κτλ.* Neque in scriptis eius dogmaticis invenitur hic pluralis nisi in prooemiis: Eun. 500 sq. et sp. s. 70 sq. Post Atticorum aetatem increbuerat hic usus apud scriptores elegantiores, ex quo numero Soph. lex. 41 affert Pol., Diod., Strab., Schm. IV 608 atticistas Dio Chr., Luc., Arist., Ael., Philostr.; adiungere licet auct. π. ὕψ. (Tröger 21), Galen., Xen. Eph. (Mann 11). NTi. epistularum nonnullis locis num pluralis ad solum auctorem referendus sit, ambigitur (Bl. 168, Win. 198). Origenem Klostermann in indice (tom. III) s. v. *ἡμεῖς* saepius hoc plurali usum esse dicit. Basilianae aetatis consuetudinis est alius testis Synesius in epistulis eum frequentans (Fritz 74).

Neque vero modestiae tantum causa illa synecdoche adhibita est, ut semet ipsum scriptor videretur aliis aequare aut postponere (cf. nostrum „unsereins“), sed etiam contrario consilio. Huius pluralis, quem maiestaticum vocant, antiquissimum exemplum repperi in epistula Alexandri M. a. 334 scripta, quam exhibet titulus Priensis 1, 21 [ed. Gaertringen]: *ἡμᾶς*, aliud in tit. 15 Prien., epistula a rege Lysimacho a. 286 scripta, ubi variantur numeri: *πρὸς ἐμὲ ἀφικόμενοι . . ἡμῖν καὶ αὐτοὶ συνησθέντες ἐπὶ τῷ διὰ παντὸς ἐρῶσθαι ἡμᾶς τε καὶ τοὺς φίλους ἡμῶν.* Quam regum consuetudinem ¹⁾ postea civium mos consecutus est altera pluralis persona eos appellandi, neque est mirum quod procedente tempore huius appellationis honos aliis quoque hominibus illustrioribus tribuebatur. Quando autem primum hic alterius personae pluralis in Graecorum litterarum monumentis compareat ²⁾, explorare nequivi. In Basilii quidem epistulis legitur: 385 C (ep. scripta Arcadio episcopo) *ἡνθαρίστησα . . γράμμασιν ἐντυχῶν τῆς εὐλαβείας ὑμῶν . . Ὑπερήσθημεν δὲ ὅτι καὶ . . οἶκον ἡγείρατε*; 428 C (scripta Meletio episcopo) *ὑμῶν τὴν οὐσιότητα . . παρὰ τῆς ὑμετέρας τελειότητος*; 433 D (scripta Damaso papae Rom.) *τὴν τῆς ὑμετέρας εὐσπλαγγίας ἐπίσκεψιν*; 620 A (quinq. in hoc epistolio homini cuidam illustri scripto); 649 C (viduae scripta: *ἐπιστέλλειν τῇ εὐγενεῖα ὑμῶν*), 1061 C (qua ep. famulum suum cuidam commendat). Qui igitur usus ab Usenerio laudationis s. Theodosii a Theodoro c. a. 530 habitae locum 92, 16 *διὰ τῶν ὑμετέρων* (sc. abbatis) *προσενχῶν* enarrante his verbis significatur: „der Plur. maiestaticus war damals bereits nicht nur in mündlicher und schriftlicher Anrede an den Kaiser, sondern auch dem Abt gegenüber üblich“, is iam duobus certe saeculis ante etiam latius patebat. Ex Byzantinis Hatzid. 181 affert *τῆς τιμιότητός σας [= ὑμῶν]*, ex hodierno sermone Mullach 309 *ἡ Μεγαλειότης Σας* („Ew. Majestät“), *ἡ ἐξοχότης σας δὲν ἤξεύρετε καλὰ τὸ πράγμα* („Ew. Exzellenz kennen die Sache nicht genau“).

II. De casibus.

1. De nominativo et vocativo.

Nominativus absolutus, qui utrum atticismus an soloecismus habendus esset veteres grammatici ipsi ambigebant (Schm. II 68), ab atticistis partim vitabatur (ut ab Aristide) partim frequentabatur (ut ab Aeliano [Schm. III 95] atque etiam studiosius a Philostrato [IV 113] enuntiatas tamquam *ἐπιγραφὴν* eum praeposentibus), a Byzantinis denique summa licentia usurpabatur. Basilii autem in libris nullum eius repperi exemplum certum. Nam quae in CLXXXVIII. ep. ad Amphiloichium complura percontatum

¹⁾ Alia exempla Soph. lex. 41 affert: Sept. Macc. 1, 11, 31; Athan. I 341 A; quibus Schm. IV 47 duo addit e Philostrato (pluralis ab imperatore Vespasiano et satrapa quodam Persico usurpati); cf. praeterea acta Petri et Pauli 180, 6 [Lipsius], ubi Nero ait: *γράφωμεν πρὸς πάσας τὰς ἐπαρχίας ἡμῶν*, et Eus. h. e. 86, 6 [Schwartz] *διὰ τῆς ἡμετέρας χορησιότητος* (in edicto Licinii).

²⁾ De Romanorum usu vid. Schoener in Actis sem. Erl. II p. 493: „Plinius hat ep. 3 indulgentia vestra, das erste Beispiel für den plur. maiest. in der latein. Literatur.“ De Graecis cf. Eus. h. e. 656, 6 *τῶν κυρίων ἡμῶν* (i. e. imperatoris: in publico monumento Dionysii Alex., qui c. a. 250 fuit); 656, 28 *τῶν Σεβαστῶν ἡμῶν* (Augusti nostri); acta Petri et Pauli [scripta saec. V./VI.] 179, 12, s.: *εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας* (sc. Neronis).

missa leguntur neutra: 664 C *Τὸ μὲν οὖν περὶ τοῦς Καθαροὺς ζήτημα καὶ εἴρηται πρότερον καὶ καλῶς ἀπεμνημόνευσας, ὅτι δεῖ* sq. inf. et 669 A *Τὸ δὲ τῶν Ἐγκρατικῶν κακούργημα νοῆσαι ἡμᾶς δεῖ, ὅτι κτλ.*, ea, etsi per se nominativi intellegi possunt, quales antiquitus nonnunquam adhibiti sunt (Herod., Xen., Plat.; cf. Kh. I 47, 6), tamen accusativos esse adducor hoc eiusdem epistulae loco (680 A): *Τὸ μέντοι κατὰ Σενῆρον πρᾶγμα ἦτοι τὸν ὑπὸ τούτου χειροτονηθέντα πρεσβύτερον, τοιαύτην τινά μοι δοκεῖ παραμυθίαν ἔχειν.* Hunc autem accusativum Atticae consuetudini plane congruere Kh. I 330 demonstrat. Mira quae ps. 377 A et C legitur structura *τῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον γνώσεως* repetenda est ex I Cor. 13, 12 *τότε δὲ (βλέπομεν) πρ. πρὸς πρ.* (Vulg.: facie ad faciem) et hebraea locutione כָּרְפֵּי-לְפָנָי כָּרְפֵּי.

Vocativo, cui Attici particulam *ὦ* plerumque praeposuerunt, posteriores (ut NTi. scriptores: Bl. 89) nunquam fere nisi cum animi aliquem motum vellent efferre, apud Bas. interiectio modo additur modo abest, velut *ὦ ἄνθρωπε* hom. 448 C et 532 A, *ὦ Θεομάχε* 513 A, sed *ἄνθρωπε* 425 C, 444 B 457 C, ep. 260 D. Nominativus loco vocativi non eadem licentia quae saepe a posteris (cf. Bl. 89 et Bonnetii indicem ad acta app. apocr. p. 360) usurpatur, sed quemadmodum ab Atticis tum cum subiecto adiungitur appositio (Kh. I 46), velut hom. 601 D *ἄκουε, ὁ Ἀνόμοιος . . . ἄκουε καὶ σύ, ὁ Σαβέλλιος*, 241 B, 304 A, 321 A; hex. 64 A, al. Hodie quoque vulgo dicitur e. gr. *ἀκούσετέ μου οἱ πολῖταις*.

2. De accusativo.

Non tam ad casus rectos labes posterioris sermonis pertinuit quam ad obliquos. Nam discriminum inter hos tenuiorum sensus cum paulatim imminutus esset, accusativi fines, cuius proprium videretur munus obiectum verbi notare, magis magisque propagabantur, genetivi autem multoque magis dativi perinde coangustabantur. Dilatati huius accusativi usus ap. Bas. hoc fere unum cernitur indicium, quod verba quaedam olim intransitiva ex more iam Polybii aetate vulgato (v. Krebs „Die Rektion der Kasus in der späteren histor. Gräzität, 1888, p. 20 sqq.) cum accusativo coniunguntur velut *ἐνεργεῖν* (ps. 300 A; hom. 437 C, sp. s. 93 C *δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἐνεργεῖσθαι ὑμῶν τὴν χάριν ταύτην*, 100 B, 101 B, 132 A, 133 B, 140 C, alibi; — Pol., Diod., Ios., saepe ap. scriptores NTi. et eccl., velut Athenag., Orig., Eus., etiam de hominibus: *οἱ ἐνεργούμενοι* „die Besessenen“, *καταπονεῖν τινά* (affligere: ep. 908 A et al.; — ap. Thuc. in passivo [*πόλεως πονουμένης*]; Diod., Ios., Plut., hodie), *περιεργάζεσθαι* (ep. 352 B *μὴ περιεργάζων βίους κοσμικούς*; — Pol., atticistae, Eus. [*μαντεία*], hodie), *πολυπραγμανεῖν* (hex. 21 A *τὴν οὐσίαν*; ps. 272 A; hom. 209 A *τὸ ἀλλότρια* [cf. Men. mon. 583]; ep. 352 B, 400 B; — ap. Atticos cum praep. *περὶ* aut neutro pronom., cum acc. subst. ap. Pol., App., Ios., Herodi.), *πραγματεῦσθαι* (hom. 433 C *φιλίαν*; ep. 349 C; — attica structura eadem atque verbi *πολυπραγμ.*, cum acc. substant. ap. Pol., D. Hal., Ios., Tatian., hodie), *χορηγεῖν(τινί)τι* (i. q. praebere, suppeditare: saepissime, velut Eun. 664 C; — Pol., Diod., Ios., LXX, Eus., hodie). Ultra hanc accusativi amplificationem rationi convenientem breviterque iuvantem non processit Basilii ad *συνήθειαν* accomodatio neque magis quam ap. atticistas superiores reperias tritorum illorum verborum, quae ab Atticis vel genetivo vel dativo iungebantur, ullum cum accusativo constructum: neque *ἐπιθυμεῖν* (ut ap. Teletem, LXX, al. hodieque), *μετέχειν* (Euseb.), *διαφέρειν* (Euseb.), similia (cf. Völker, papyrorum graecarum syntaxis specimen, p. 16) neque *δοκεῖν* (acta Petri et Pauli), *πολεμεῖν* (Pol., Plut.), *προσέχειν* (Pol.), *συμβουλευεῖν* (acta Pelagiae 23, 3), *χρησθαι* (acta Thomae), sim.

Ex imminuto naturali de propria cuiusque casus vi iudicio congestisque plurimis in unum casum significationibus manavit alia posteriorum consuetudo, explanandi causa casibus adhibendi praepositiones. Itaque praedicativo (nominativo et) accusativo nonnunquam praeponebatur *εἰς*. Hanc periphrasin non inveni in libris sine dubio a Bas. scriptis. Quapropter eis rationibus, quibus nixus Garnerius (tom. III. praefat. n. 4) alteram de ieiunio orationem Basilii esse negavit, hanc addere liceat,

quod in illa legitur (hom. 192 C) *εἰ δὲ πάντες αὐτὴν [τὴν νηστείαν] εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν πρακτικῶν σύμβουλον παρελάμβανον*¹⁾.

Late patet ap. Bas. accusativus qui dicitur obiecti interni (sive „A. des Inhalts“). Ac primum quidem figura etymologica non raro utitur, quae in atticismo ponitur a Greg. Cor. § 1 (*ἔσσι γὰρ τῆς Ἀττικῆς ἰδίωμα φράσεως, τὸ εἰπόντα τὸ πράγμα ἐπαγαγαεῖν ῥῆμα, τὸ ἀπὸ τοῦ πράγματος παραγόμενον, ὡς τὸ ἔβριον ὑβρίζεις, καὶ φρυγὴν φεύγεις*), quamquam non solum ab atticistis frequentabatur, sed etiam communi sermone retinebatur omnium aetatum²⁾. Coniungit autem B. verbum eiusdem stirpis cum accusativis *ἀγῶνα* (ep. 553 A *πολὴν ἀγῶνα ἀγωνιάσαντες*, *ἄθλησιν* (hom. 237 A), *ἀποστροφὴν* (ep. 377 B), *ἀχόρευτα* (*χορεύεις*: hom. 460 D), *βίον* (adul. 565 C), *δρόμον* (ps. 221 A), *ἐορτὴν* (ep. 273 B), *εὐφροσύνην* (hom. 236 C [*εὐφρανθήσῃ τὴν αἰωνίαν ἐν.*], 273 A, 492 A), *ζωὴν* (hom. 477 B, ep. 652 A), *θάνατον* (hom. 512 D), *λύπην* (ep. 389 C), *μῖσος* (ep. 932 A *οἱ τὸ ἄδικον μ. ἐμίσησαν ἡμᾶς*), *νηστείαν* (hom. 196 C), *νίκην* (ps. 461 C *τρίτην ν. τοὺς υἱοὺς Ἀμμῶν νικήσας*), *πάθος* (ep. 821 C, 916 D), *παιδιάν* (ep. 936 B *παιδιὰ ἀῖται κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ παιζόμεναι*), *παράκλησιν* (ep. 653 A *ἢ π., ἣν παρακαλοῦμεν νῦν ἐπιφανῆσαι σε*), *πεῖραν* (ep. 641 B *τῆ τε ἐμμαντοῦ πείρα, ἣν . . ὑμῶν ἐπειράθην*), *πόνον* (hom. 545 C), *προφάσεις* (hom. 220 A), *στρατείαν* (hom. 208 A), *στροφάς* (400 C), *τέρψιν* (460 D), *τιμὴν* (ep. 609 B *τῆς παρὰ σοῦ τ., ἣν τιμᾶς ἡμᾶς*). Cum eis locis, ubi accusativum personae (sive obiecti directi) Attico more addidit B., conferas locum a Schm. II 280 ex Aristide allatum, praeterea Io. 17, 26 *ἡ ἀγάπη ἣν ἠγαπήσας με* et acta Pelagiae 12, 21 *ὁ πλοῦτος ὃν με ἐπλούτισεν ὁ σατανᾶς διὰ τῆς ἀμαρτίας*. Nonnunquam loco substantivi eiusdem stirpis quemadmodum Attici aliud adhibet eandem rem significans, velut hom. 217 D *τὴν ἀσθένειαν ταύτην τῶν λογισμῶν ἀρρωστώων*, 220 C *τυπτόμενος τὴν αἵμιον πληγὴν*, 444 D *παρανέσεσιν ἅς παρακαλοῦντες ὑμᾶς οὐ διελίπομεν*, 520 C *κράζων τὴν αὐτὴν βοήην*, 524 B *ἄπειθε τὴν ἀγαθὴν πορείαν*, 613 D *πῦρ τὴν ἄνω φορὰν κινεῖται*; Eun. 616 A *τὴν πανουργίαν, ἣν περὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μονογενοῦς ἐκακούργησε*; cf. exempla a Schm. III 310 ex Aeliano prolata et hodiernam locutionem *κοιμᾶται ὑπνο(ν) βαθύ(ν)*. — Deinde interdum sicut Attici verbum iungit accusativo substantivi ex attributo eius notionis, quae verbo declaratur, profecto: hom. 380 B *οἱ νοσοῦντες τὴν βασκανίαν* (pro *τὴν νόσον τῆς β.*), 472 C *ἀναισθησίαν νοσῶν* [sp. s. 148 C *τὰ Ἑλληνικὰ νοσοῦντες*; ep. 544 A *ἄθερά-πεντα κάμνουν*; in dubia altera de ieiun. hom. 196 B *τὰ τῶν μεθνόντων παραφρονεῖν*]; ep. 241 C *παῖδα ἐξημιώθης* („amisisti“, pro *ζημίαν παιδός*, cf. Thuc. 3, 40 *μεγάλα ζημιῶσθαι* et in NTō. Ph. 3, 8 et Matth. 16, 26), 629 B *ἓνα ἄνδρα ἐξημιώσθαι*; hom. 357 C *γαλήνην βλέποντες (ὄφθαλμοί)*; ps. 372 A *παρίστανται ἄγγελοι πῦρ βλέποντες, πῦρ ἀναπνέοντες*; 417 C *ὄλοι ἠρηγμένοι τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὸν ἀναπνέοντες*. Verborum *πνέω* et *βλέπω* talis cum substantivis coniunctio, poëtarum epicorum et tragicorum olim propria, non invenitur ap. Aristidem, sed ap. Ael. (H. 37, 32 *σφαγὴν βλέπων*) et Philostr. (Schm. IV 49 sq.)³⁾. — Tum adiectivorum genus neutrum modo singularis numeri modo pluralis (item

¹⁾ Blassii (p. 88 et 95) aliorumque opinionem hebraismum (= $\dot{\nu}$) illam periphrasin intellegendium Deissmann („Licht vom Osten“, 1908, p. 82 sq.) repugnare censet testimoniis titulorum et papyrorum. [Praeterea cf. acta Pelagiae 25, 4 *εἰς γυναῖκα αὐτὴν λαβεῖν*.] Eiusmodi locutione unum ex atticistis Aristidem semel usum esse (*καθίστασθαι εἰς*) Schm. II 238 memorat. — Neque me legere memini ὡς additum huic accusativo quemadmodum in NTō. (*λογίζεσθαι, ἠγεῖσθαι ὡς*) et in hodierno sermone.

²⁾ Reperitur saepe etiam in libris sacris V. et NTi. (Bttm. p. 129); praeterea ap. Teletem, Plut., App., Xen. Eph., Herod., in actis ss. Marinae et Christoph., Pelagiae, ap. Callin., ac. ne hodie quidem in usu esse desiit (*NEA HMEPA* 9 Ian. 1910: *πρόφασιν προφασίζονται, πλανῶνται μεγάλην πλάνην*, 30 Φεβρ.: *ἀπέλιπιδά ἀγωνίζεται ἀγῶνα*, 27 Μαρτ.: *τὸ παιγνίδι μὲ τὴ φωτιὰ τὸ παιζόμενον ἐν Πετροπόλει*).

³⁾ Semel Bas., quanquam substantivum eiusdem stirpis omisit, tamen genitivum attributi non mutavit: ep. 888 A *θυμὸς καὶ φόνον πνέων* (sc. *πνοήν*); cf. Philostr. V. S. 77, 22 *μόρον πνέειν*, J. 300, 9 *παλαίστρας πνέειν* tritumque illud antiquis ὄζειν τινός (sc. *δομήν*), quod etiamnunc usurpatur (*NEA HMEPA* 13 Φεβρ. 1910: *ἐκφραίνει [ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ] τάσεις δεσποτικῆς παπισμοῦ ἀποζούσας*).

ex attributis ortum) adverbiorum loco adiungitur verbis videndi: hex. 12 A οὕτως ὁξὺν περὶ τὰ μάταια βλέποντες, 165 A ὀρῶσιν ἀμβλύ; adul. 573 B σύντονον βλέπειν; hom. 297 B φονικὸν βλέπουσιν; ep. 229 A πικρὰ πρὸς τὸ παράδειγμα ἀποβλέποντες; sonandi: hom. 308 B ἀνοιμῶζοντες μεγάλα, 316 A μακρὰ καταγελάσεις, 328 B ὅταν θρηνηῶσιν ἄτακτα καὶ ἀπέραντα, 449 A γελῶσιν ἅπαντα . . κλαίονσιν ἀπαρηγόρητα, 485 A παρακεκομμένα φθεγγόμενον; ps. 304 B ἅπαντα γλωσσαλοῦντας; sp. s. 164 A μέγα καὶ σφοδρὸν ἀνακραῶνται; ep. 380 A μέγα τι καὶ φοβερὸν ἠχήσασα (σάλπιγξ), 448 A σκυθρωπὸν ἐπηχέω; fluendi: hom. 516 B ἀένναα ῥέοντες, hex. 68 A ὅταν ἴσα θαλάσση πελαγίζῃ τὴν Αἴγυπτον; aliis paucis: ps. 477 A τιμώμενος παρ' αὐτοῦ τὰ μεγάλα; sp. s. 216 C τὰ ἴσα τοῖς ἄλλοις κάμνονσιν; 197 B ἀφόρητα δυσσεβοῦντος; ep. 532 A (eunuchi) σωφρονοῦσι μὲν ἄμισθα, μαίνονται δὲ ἄκαρπα. Hoc usu inter Atticos maxime poëtarum proprio (Kh. I 308) atticistas mirifice delectatos esse apparet ex locis a Schm. I 89, 234; II 36; III 49; IV 48 sq. allatis, quibus addas e Ps.-Long. 68, 9 ἴσα βαίνειν τινί, e Syn. ἴσα (bis = ἴσως) et ἡ τὸ κάλλιστον ἀνθήσασα (sc. mulier, Fritz p. 75). Ceterum ne alii quidem scriptores posteriores eo abstinebant, velut Teles (22, 6 ὁξὺν ὀρᾶν καὶ ὁξὺν βλέπειν), Lucas (5, 33 νηστεύουσιν πικρὰ), Plut. (Weissenb. 23), Arr. (saepe ἴσα καί), Euseb. (τὰ μεγάλα; hodie: μεγάλα, τὰ μέγιστα βλέπει, λυπεῖται), act. Pelagiae (4, 21 στενάξας μέγα) atque etiam cotidiano vulgi sermone sensim est receptus, postquam adverbii terminatio ὡς pari modo atque ὡς enuntiari coepta est, ut non sit mirandum, quod hodie adverbium etiam positivi gradus formari solet neutro adiectivi (plerumque pluralis). — Adiectivo denique alteri praepositum pro adverbio adiectivum unum ap. B. inveni hex. 97 D ὁ δεινὰ περιβλεπτός ἐπὶ χορημάτων; cf. Schm. III 49, ubi ex Ael. undecim loci μέγα cum adiectivo copulatum exhibentes afferuntur. — Dativum loco huius accusativi, qualis invenitur nonnumquam ap. Atticos (Kh. I 308 [Plat. φρυγὶ φεύγειν]), Plut. (δεήσει δεῖσθαι), Aristid. (bis φρυγί), acta Petri et Pauli (λύπη), Callin. (τιμῇ, χοροῖς), nusquam repperi ap. Bas.

Accusativus relationis, qui nunquam ap. Graecos plane oblitteratus est hodieque in cultiore saltem sermone interdum usurpatur (Mullach 327, 329, 337), persaepe legitur ap. Bas., et quidem non solum ex verbis aptus (locis plus triginta septem)¹⁾, inprimis passivis, quibus etiam in NTo. satis frequenter adiungitur (Bttm. § 134, 7), sed etiam saepius (plus quinquaginta duobus locis) ex adiectivis, cuius usus e NTo. unum modo exemplum Bttm. § 131, 9 et Bl. p. 96 afferunt, duobusque locis e substantivo: ps. 212 B παῖδες τὴν ἡλικίαν . . νεαροὶ τὸ ἦθος et Eun. 560 B οὕτω παῖς παντελῶς τὴν διάνοιαν [cf. hom. 412 D νεανίσκος δὲ κατὰ ψυχὴν ἐστὶ, 413 A πρεσβύτερος δὲ κατὰ ψυχὴν ὁ τετελειωμένος κατὰ τὴν φρόνησιν]. — Loco huius accusativi dativum antiqui perraro (Kh. I 317), crebro posteriores (Pol., NT., papyri [Völker p. 12], act. Mar. et Christoph., Marc. Diac., Callin.) adhibuerunt, paucis locis etiam atticistae (Schm. I 236, III 57, IV 60), pluribus Bas.: decem in hex. (velut 69 A ὀλίγον τῷ μεγέθει, 97 C εὐθαλῆς τῷ σώματι, 120 B ποταπὸς τῷ κάλλει), quattuor in ps. (361 A πολλοὶ γὰρ πτωχοὶ μὲν τῆ περιουσίᾳ, πλεονεκτικώτατοι δὲ τῆ προαιρέσει τυγχάνουσιν [paullo post B: οἱ πένητες κατὰ τὴν περιουσίαν], uno in adul. (580 B ἄθλα . . οὕτω θαιμασιὰ πλήθει τε καὶ μεγέθει), quinque in reliquis hom. (457 B ἀκμάζων κατ' ἡλικίαν, σφριγῶν τῷ σώματι; cf. Plat. Legg. VIII 480 b τὰ σώματα πολὺ μᾶλλον σφριγῶντες), duobus in sp. s. (108 B ἄπειρον κατὰ δύναμιν, μεγέθει ἀπεριόριστον, et C), decem in epp. (229 A πᾶσι τοῖς μέρεσι τέλειον [cf. Eun. 580 B οἱ κατ' ἀρετὴν τέλειοι], 601 A τῆ καρδία ὁ αὐτός εἰμι, 709 C ὑψηλὸν τῷ φρονήματι, 916 A συμπεπιωκότες τῆ γνώμῃ, 956 B ζέων τῷ πνεύματι). Semel huic dativo addidit praepositionem: ps. 444 B τοὺς δεινοὺς ἐν πανουργίᾳ (cf. Callin. 110, 14 μέγιστος ἐν φιλοθείᾳ). Nusquam tamen inveni pleonasmum illum μεγέθει μέγας (κάλλει κάλλιστος, ὕψει ὑψηλότατος, sim.), quo inter atticistas utitur Luc. saepiusque Ael. (Schm. III 311), praeterea Herodotum secutus Arrianus (Boehner p. 25) et Pausan. — Praepositionis κατὰ accusativo relationis additae (quemadmodum raro ap.

¹⁾ Huc fortasse referri possunt hi loci miram structuram exhibentes: ps. 365 A οἱ στομαχοῦντες . . ἐπὶ τῶν ἰατρῶν θεραπεύονται τὸ δυοῶρεστον (fastidium cibi) et ep. 392 B ἰαθεῖς τὴν ἐφ' ὑμῖν βλάβην (interpr. lat.: „ex noxia de vobis opinione“).

Atticos, saepissime postea atque etiam nostra aetate) cum aliquot exempla iam attulerim, satis habeo hoc adiungere, etiam in illa ad adul. oratione bis eam sic usurpari (568 C παντοδαποί εἶσι [poëtae] κατὰ τοὺς λόγους et 580 A καταγέλαστοι εἶναι κατὰ τὸ σῶμα).

Ad viam declarandam inferior aetas nudo accusativo nullorum fere nominum nisi paucorum adiectivorum feminini generis utebatur (cf. Völker p. 8 et Schm. IV 609). Horum frequentissimum μακράν, quod etiam LXX, NTo., libro Henoch [s. VIII.] hodieque usitatum est, a Bas. usurpatur hex. 37 A, 181 C (τοῦτο δὲ οὐ μ. ἐστὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων); ps. 240 D (μ. γενήσεται τῆς τοιαύτης διαθέσεως ὁ προφήτης), 241 B; 288 A, 372 B, 425 D, 441 D, 464 D; ep. 513 B, 913 B, 917 B [256 B οἱ πολεμοῦντες μ. = diu]; praeterea legitur hex. 57 C τὴν ἐναντίαν . . φερόμενος, 168 C τὴν αὐτὴν πάλιν βαδιστέον, 781 B τὴν μέσσην ἐλαύνοντες, 1032 A μέσσην οὖν βαδιοῦμαι, hom. 401 A ἑτέραν τρεπόμενοι; ep. 221 A τὴν ἐπὶ Πέρσας βαδίξειν.

Ad tempus indicandum semel accusativus adhibetur usui Attico minus congruens: hom. 448 D πάτα καιρὸν καὶ πᾶσαν ὥραν πρὸς τὰς . . ἡδονὰς συνελαύνοντες [ebriosi], i. e. omni tempore omnique hora. A consuetudine accusativo declarandi, quando quid fiat vel factum sit, posteriore aetate pervulgata (Teles 5, 4 τὸν μὲν χειμῶνα . . θέρους δέ, Pol. τὴν ἐωθινήν, D. Hal., LXX, NT., eccles.; Byz.; hodie τὴν ἡμέραν [interdiu], τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεώς μου, ἐσπέραν τινὰ [μίαν ἐ.] „eines A.“, τὴν νύκτα τῆς προτεραίας, ὠρισμένην [sive τακτὴν] ὥραν, sim.) ne atticistas quidem abhorrere Schm. II 37 (Aristid.: ἐκείνην τὴν ἡμέραν) et IV 51 (Philostr.: τὴν ἡμέραν ἐκείνην διελέχθη; οὓς χρόνους Λεωνίδας ἐνίκα) demonstrat. Basilius autem alibi eiusmodi locutionibus addit praepositionem κατὰ: hom. 445 B ἔννοιαν λαμβάνειν τῆς ἡμέρας ἐκείνης καθ' ἣν ἀνοιγήσονται οἱ οὐρανοί; sp. s. 189 A κατὰ μίαν μόνην τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραν καὶ ταύτης ὥραν τακτὴν εἰσιτητὸν αὐτῷ καταστήσας (Moses); ep. 432 D κατὰ γοῦν τὸ ἐφεξῆς ἔτος [cf. NT. Hebr. 3, 8; Syn. epp. bis καθ' ἣν (ἡμέραν)]; Callin. 110, 28 κατὰ κριακίην; Io. Glyc. 29, 7 κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν; etiamnunc e. gr. κατὰ τὴν τακτὴν ὥραν], aut aliis casibus praepositionibusque utitur.

Postremo memorandum videtur nunquam obtestandi aut iurandi ullam formulam ap. Bas. inveniri: neque nudum accusativum (ut ap. Epict. et Byz. τὸν θεόν [σοι]; cf. Soph. lex. p. 44) neque μὰ aut νή c. acc. (locutiones ab atticistis frequentatas, scriptoribus eccles. et Byz. non insolitas [cf. Gelzer. ad Leont. 17, 18 μὰ τὰς ἐνθάς σου] hodieque usitatas [μὰ τὸν θεόν, μὰ τὴν τιμὴν μου]) neque πρὸς c. gen. (ut Tat. ad Graec. 15 πρὸς τοῦ θεοῦ, Syn. πρὸς αὐτῆς τῆς ψυχῆς [Fritz 166]). Abstinnisse autem videtur Bas. religionis causa, intuens illud Matth. 5, 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὅλως.

3. De genetivo.

Subiectivi genetivi locum tenent nonnunquam ap. Bas. praepositiones κατὰ c. acc., περὶ c. acc. et gen., παρὰ c. gen. Harum frequentissima, κατὰ, ab Atticis perraro (Thuc. 6, 16 ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ; Plat. Phaed. 82 c; Dem. 2, 27) similiter usurpata postea adeo increbuerat, ut propria eius vis non iam sentiretur¹⁾. Legitur autem ap. Bas. his locis: hex. 17 A ἡ κατὰ νοῦν ἐνέργεια (respondent subsequentia verba ἡ τοῦ σώματος κίνησις; cf. Syn. 57 ep. 669, 25 τῇ κατὰ νοῦν ἐνεργείᾳ), 111 A ἡ κατ' ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεια (ut hoc loco, ita saepe alibi periphrasi videtur ideo usus esse, ut

¹⁾ Cf. Teletem 32, 18 τὰ καθ' ἑαυτοὺς i. e. τὰ ἑαυτῶν; Pol. ὁ κατὰ τὰς ἀρχαιροσίας χρόνος, ἡ κατὰ τὸν ἥλιον ἀνατολή; Ios. (qui huius circuitiois erat amantissimus) Ant. XIV 358 τοῦ κατ' αὐτὸν τολμήματος; NT. Eph. 1, 15 ἡ καθ' ἡμᾶς πίστις; Eus. h. e. 654, 4 Γερμανὸς τῶν κατ' αὐτὸν ἐπισκόπων; acta Pelagiae 3, 11 ὁ κατ' ἐμὲ ἐπίσκοπος; Io. Glyc. 5, 10 τῆς κατὰ τὸ ζῆλον φύσεως. Inter atticistas priores solus Lucianus hoc ambitu videtur usus esse (Schm. I 399), quantum inde conicere licet, quod de ceteris Schm. nihil memorat. E Synesio Fritz p. 150 sex locos affert. Fortasse ex hac circumlocutione profecta est illa, quam Iann. 1591 Byzantinorum propriam esse memorat et ad ellipsin (verbi ἐπινομαζόμενος) revocat: Malal. 494, 3 Ἰσαάκιος ὁ κατὰ Βελισάριον τὸν πατρίκιον. Ex hodierno autem sermone nihil huiusmodi affere possum.

duos genitivos similiter sonantes evitaret), 144 C *τοῦ κατὰ τοὺς φωστῆρας μεγέθους*, 157 D *τῶν ἰχθύων ἀλλοιώτερον τὰ καθ' ἑαυτοὺς* (i. e. τὰ ἡμῶν [ἡμέτερα] αὐτῶν διατιθέμενοι (inprimis usitata fuit Basilio huius praepositionis cum pronomibus personalibus copulatio); ps. 241 D, 317 B, 356 B *τῷ κατ' ἐμὲ* (meo) *ὑποδείγματι*, 401 B *τῷ κατὰ σὲ ὑποδείγματι*, 428 A, 429 C, 436 C, 452 C; Eun. 661 C; hom. 248 C, 356 B *τοῦ καθ' ἑαυτοὺς* (sui commodi) *ἀμελοῦντες*, 380 B, 493 A *δοκεῖ τὸ καθ' ἡμᾶς τῶ τῶν ζωγράφων προσεικέναι*, 612 B, 613 B; sp. s. 88 A *ἡ κατ' αὐτοὺς ζημία* (exitium eorum); ep. 221 B *τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκονομῆνης* (pariter Lucian.), 224 B et C, 328 B, 401 C (antecessit genitivus), 512 C *πλησιάζουσι τοῖς καθ' ἡμᾶς χωροῖς*, 596 B, 597 A, 609 C, 629 C, 792 A, 817 B, 853 B (bis), 872 A, 924 A (*ἄνδρα κορυφαῖον τοῦ κατ' Ἄρειον κύκλον*). — Περὶ c. acc. 1) semel: Eun. 505 B *τοῦ περὶ αὐτὸν τύφου*, c. gen. bis: ps. 301 A *τρανωθέντος τοῦ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τόπου* (evitatur sic collisus earundem articuli formarum) et 404 B (cf. Io. Glyc. 3, 28 et A. Iahnii annot.). — Παρά c. gen. a scriptoribus recentioribus saepe pro simplici genet. usurpatum esse iam Bernh. parall. p. 10 monuit 2). Basiliani loci sunt hi: hex. 20 A *σὺ τῆ παρὰ σεαυτοῦ συνέσει νόει*; ps. 489 C; [hom. 196 A]; ep. 444 C *τῆ παρ' ἑαυτῶν ἀπειρία*, 449 C.

Partitivum genitivum apud Atticos (inprimis Isocratem) multo latius patuisse quam apud Romanos optimae aetatis notum est. Posteriores vero scriptores, qui quidem elegantiori orationi studerent, etiam magis illum loco attributivae structurae frequentabant, partim certe ob id ipsum, quod cotidianus sermo magis magisque recipiebat praepositiones (*ἐκ*, *ἀπό*). Basilianae consuetudinis haec sunt exempla: 1. pluralis numeri: hex. 105 A *τῶν πεδίων τὰ εὐκαρπια* (fertiles campi) 3) [113 B *τὰ λεπτότατα τῶν ζῴων* i. e. bestiolae tenuissimae, 140 C *τῶν ὀρῶν τὰ μέγιστα*], 144 A, 153 A, [156 C], 157 C, [160 C, 161 B], 168 C *κατὰ τοὺς ἐπιλήσμονας τῶν ὀδοιπόρων*, 184 B, [185 C]; ps. 212 B *κατὰ τοὺς σοφούς τῶν λατρῶν οἱ κιλ.*; Eun. 529 C, 544 C, 613 A; hom. 188 B, 192 A *τῶν ἵππων τοὺς ἀγωνιστάς* (duo hi loci dubiae orationis), 200 B (post comparativum), 201 B, 257 C, 289 B, 308 C, 321 C, 356 D, 381 A, 385 D, 396 B, [456 A], 493 B, 540 D; adul. 568 D *ἡ πρὸς τοὺς φάυλους τῶν λόγων συνήθεια*, 572 A *τοιούτοις τῶν λόγων* (post hoc pronomen hunc genitivum Atticis maxime usitatum fuisse Bernh. wiss. Synt. p. 155 monuit), 577 B et C 4); sp. s. 100 A, 109 B, 200 C; ep. 317 A *τὲ τῶν ἀπρεπῶν* i. e. aliquid indecorum, [425 A et B (*κατὰ τοὺς σοφωτάτους τῶν λατρῶν*)], 444 C *ὥσπερ οἱ κακοὶ τῶν λατρῶν*, 477 B, 529 A, 824 B, 956 B *ὡς τὰ φωλεύοντα τῶν ζώων*, al. Usurpatur hoc genus genitivi saepe a Pol., interdum in titulis II. p. Chr. saec., a Dione, Luc., Aristide, saepius ab Ael., crebro a Philostr., raro a Synesio. Praeterea cf. Bernh. parall. 64 sq. 2. Singularis numeri a) generis neutrius: hex. 53 B *τὸ δαναϊσθὲν τῷ θεῷ τοῦ χρόνου*, 85 C *εἰς τὸ κοιλανθὲν τῆς γῆς*, 201 B *μεταδιώκει τῆς πόας τὸ τρώγιμον*, 233 B *αὐτὸ τῆς ἡλικίας ἦγε τὸ χαριέστατον*; ep. 313 A *ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας* (id aetatis), 428 C *εἰς πολὺ τοῦ*

1) Iam a Theophr. sic usurpatum, saepe a Pol. (Kaelker, Quaestiones de eloc. Pol. p. 283), aliquoties in titulis Priensibus (velut 118, 8 *τοῦ περὶ αὐτὸν φρονήματος* [saec. I. a. Chr.]), in Aëtii et Arii Didymi placitis (cf. Dielsii indicem s. v.), in Hegemonii actis Archelai (IV. saec.: *τὴν περὶ σὲ ἀγάπην*); praeterea cf. Philostr. Ap. 313, 9; Fritz p. 153 de Syn.; A. Jahn de Io. Glyca p. XXXIV.

2) Eis qui illic nominantur scriptoribus (Pol., Diod., Plut., Luc., Liban.) adiungendi sunt Aristot. (Eucken, Über den Sprachgebr. des A., p. 58), Ios. (G. Schmidt 393), Procop. (Schefflein 16). De atticistis nihil memorat Schm. Conferre licet cum hac periphrasi nostram praepositionem „seitens“ recentiore demum aetate in usum receptam.

3) Cf. Liv. 30, 9, 1 cum expeditis militum. — Uncis [ ] includam eos locos, ubi superlativis iunctus genitivus minus nobis mirus videtur.

4) Cum in hac parva, sed propter legentium condicionem diligentissime elaborata oratione hic genitivus plus semel usurpetur, facile conicias pro atticismo eum a Bas. habitum esse. Atque lectiorem esse hanc structuram partitivam discrete docet grammaticus Philemon p. 53 sq. (Osann). Hodie quoque saepenumero in libris et ephemeridibus legitur genet. partit. post superlativos positus, ubi nos quidem utimur structura attributiva, velut *Νέα Ἡμ. 13 Φεβρ. 1910: ἐπέβαλεν εἰς τὴν μεγίστην τῶν ταπεινώσεων*, 30 Φεβρ.: *περιάγουσιν τὰς Δυνάμεις εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ἀμηχανιῶν*, ib.: *ἵνα μὴ παραλίπωμεν καὶ τὰς ἀπιθανωτάτας τῶν φημῶν*, 27 Μαρτ.: *προσφέρει εἰς τὸ ἔθνος τὴν χειρόστην τῶν ὑπηρεσιῶν*.

χρόνον, 441 A παραλῦσαι τὸ πολὺ τῆς σφοδρότητος, 477 A τὸ πολὺ τῆς θλίψεως διεφόρησεν; sp. s. 73 A μακρολογία οὐχ ἀπλή . . οὐδὲ εἰς μικρὸν τοῦ κακοῦ φέρονσα. Similia ap. Plut. (saepius, ut Alc. 32, 12 ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας), Polyæn. (7, 41 κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας), Philostr. (ut ἐς μακρὸν τοῦ χρόνον: Schm. IV 53), Euseb. (ut εἰς ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ), Syn. (κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ et ἐν ᾧ κινδύνου), Marc. Diac. (κατ' ἐκεῖνο καιροῦ). De Attico usu cf. Bernh. wiss. Synt. 156. b) Semel, in illa ad adul. oratione (564 C), genus adiectivi conformatum est ad genus genetivi: ὁδοῦ τῆν ἀσφαλεστάτην ὑποδεικνύει (pro τὸ ἀσφαλέςτατον). Huiusmodi assimilatio generis cum Atticis non insolita fuerit (v. Kh. I 279), posterioribus vero elegantia visa sit — reperitur ap. Aristot., Pol., Phil., Plut., Polyæn., Arrian., bis ap. Aristid. [πολλή], ter ap. Philostr. —, non erat quod Lothholz, editor illius orationis, contra quindecim codicum auctoritatem, quibus adicere licet codicem Monacensem 141, quem ipse inspexi, scriberet ὁδῶν. — Contrarius huic mos substantivo subiungendi genetivum adiectivi pluralis, ut ἐμάτια τῶν πολυτελῶν (Lucian.), μειράκιον τῶν ἀβροῶν (Philostr.; v. Kh. I 338, Bernh. parall. 64, Schm. IV 53) non invenitur ap. Bas. — Collocatur gen. part. a B. semper recte, nusquam ut saepe ap. posteros (cf. Usener. annot. ad Theodor. p. 148 et vit. Tych. p. 51; interdum etiam ap. Ael., semel in Syn. epp.) inter articulum et nomen.

De praedicativi genetivi (sive partitivi sive possessivi sive qualitatis) verbis εἶναι et γίνεσθαι iuncti liberiore ap. posteriores usu Bernh. parall. 67 sq. disputavit. Basilianorum exemplorum notabilium varia genera, prout animans aut res subiecto aut genetivo significatur, sic distinguum:

1. Aliquid est a) hominis: ep. 425 C ταῦτα δὲ ἐνώσαι ἐκεῖνον μόνου ἐστὶ τοῦ κτλ., 449 C τίνος οὖν ἐστὶ χεῖρα ἡμῖν ὀρέξαι; al.: usus non solum antiquorum, sed etiam κοινῆς scriptorum (in NTō. Act. 1, 7). b) rei: Eun. 536 C παρανοίας ἐστὶ τῆς ἀνωτάτω sq. inf.; ep. 300 C πόσου πόνου ἦν [cf. Dem. 8, 48 δοκεῖ ταῦτα . . πόνων πολλῶν εἶναι], 320 A εἶτε . . εἶτε . . τῆς σῆς ἀν εἴη συνέσεως, 464 B οὐ γὰρ δὴ τοῦ σοῦ τρόπον (sc. ἐστίν) sq. inf., 656 A post inf. μόνης ἐστὶ τῆς σῆς ὀρθότητος; adul. 888 A ὅπερ δίκης ἐστὶ κολάκων („moris est“ [sc. alias aliter loqui]: pro illa plurimorum codicum lectione cum Lothholzio ex uno cod. recipere scripturam ὅπερ δίκη eo minus licere puto, quod ita genus pronominis non congrueret substantivo). — ep. 976 C ἐντολῆς γὰρ ἐστὶ μεγίστης ἢ τῶν ἀσθενούντων ἐπίσκεψις; Eun. 532 C τοῦ δὲ αὐτοῦ τύπου τιθέμεθα εἶναι καὶ τὸ ἀγέννητος, 600 A. — Talia cum Attico usu congruere ¹⁾ nemo ignorat (Kh. I 372; Kr. 47, 6, 9 et 47, 9, 2). Ex Aristide pauca affert Schm. II 100, e Philostr. id. IV 158; etiam saec. VI. Theodor. v. Theodos. 49, 1 scribit: κρεῖττονος ἀν εἴη φύσεως c. inf.

2. Aliquis est a) hominis alicuius vel generis hominum: ep. 668 B οἱ Καθαροὶ καὶ αὐτοὶ τῶν ἀπεσχισμένων εἰσὶ et al. Huc referendum duco hunc locum: ep. 597 C τὰ γεγονότα . . τὸν πεπονθότα τῆς ἐλεεινοτάτης ὄντα μερίδος δέκνυσιν (i. e. τῶν ἐλεεινοτάτων; quamquam hoc idem fere valet atque miserrimae sortis esse), comparans cum genetivo μερίδος aliis pluribus locis usurpato, velut 932 B τῆς ποίας εἰσὶ μερίδος (antegressis verbis ὧν εἰ χρεὶ ἐλέσθαι τὴν μερίδα ²⁾). Eodemque pertinet ep. 901 A τῆς πονηρᾶς ζύμης Ἀρείου γενέσθαι (quam lectionem recte tuetur Maranus contra alteram γεύεσθαι) et 932 C τῆς ζύμης γενέσθαι τῶν ἑτεροδιδασκαλούντων. — Huic genetivo ³⁾, qui etiam in NTō. reperitur (I Tim. 1, 20; Act. 23, 6), Bas. raro praepositiones more posteriorum addit, velut ep. 668 A ὡς ἔτι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ὄντων ⁴⁾ et 669 C ἀπ' ἐκείνης ὄντας τῆς τάξεως. b) rei alicuius. Huius genetivi, quo

¹⁾ Pariter atque Eun. 608 C τῆς αὐτῆς λογιζόμεθα παρανοίας sq. inf. (Kh. I 374 s.).

²⁾ Cf. Dem. 18, 64 τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν et Marc. Diac. 21, 23 γίνονται τῆς ἡμῶν μερίδος. Praepositionem huic substantivo B. adiecit ep. 925 B ἕως ἦσαν ἐπὶ τῆς ἑγμάνουσης μερίδος [cf. 937 C ἐπὶ τῆς ἕγμοῦς ἐστὶ . . ταύτης διδασκαλίας].

³⁾ Ceteris quoque verbis copulae locum tenentibus iungitur: ep. 496 B ἐτέρας ὠνομάσθησαν ἐπαρχίας (Kh. I 374).

⁴⁾ Cf. Io. 18, 17; I Cor. 12, 15. Ap. Atticos „nur dann, wenn eine Auswahl u. dgl. bezeichnet werden soll“ (Kh. I 372).

Attici, nisi magnitudinem vel aetatem numeralibus definiabant, perraro usi sunt (Kr. 47, 6, 10; Kh. I 373: „nur in vereinzelt Wendungen“), duo genera ap. Bas. repperi. Unum respondet latino genetivo vel ablativo qualitatis: ep. 265 B *τῆς αὐτῆς φύσεως τῷ πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον* (sc. ἐστὶ). Idem genetivus *φύσεως* hex 60 A; 132 A; ps. 301 B, 656 A (*ὡς ἀλλοτριᾶς ὑπάρχον φύσεως*, sc. πνεῦμα), ib. B aptus e *τυγχάνειν* [sp. s. 169 A pendens e verbo *νομίζειν*] ¹⁾. De altero, quod propius accedit ad genet. possessivum et ab antiquis paucis locutionibus incohatum est huic similibus: *τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι* (Thuc. 1, 113) ²⁾, Bernh. parall. l. l. sic existimat: „usus auctore Plutarcho propagatus, sed a lexicographis vel editoribus saepe neglectus, ut *εἶναι* sive *γίνεσθαι* genetivo iunctum ad omnes referatur qui rei vel cupiditati dediti sint et in negotio studiose versentur“ ³⁾. Huiusmodi exempla ap. Bas. haec leguntur: ep. 508 C *πάντων ὁμοῦ τοιούτων ὄντων . . . ἀλογήσας ἐνὸς ἐγεγόμενῃ τοῦ τῆν ὑμέτεραν ἐκκλησίαν κατακοσμηῆσαι τῇ τοῦ τηλικούτου ἀνδρὸς προσιασίᾳ*, 552 C de se ipse scribit Bas. *ὅλος ἐστὶ τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ μηδὲν βλαβερόν γίνεσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ* ³⁾, eademque constructio fortasse obversata est Basilio *ἀνακολούθως* scribenti ep. 700 A *ἐκεῖνο σπουδασάτω ἢ σὴ σύνεσις, τοῦ ποιῆσαι τῷ Ἰσαίῳ* (sc. episcopo) *τὸν ἴδιον κύκλον*, ubi concinne dicendum fuit aut *τὸ ποιῆσαι* aut *ἐκεῖνον ἔστω*. Hunc usum si novisset Fritz, non haesitasset in hoc Synesii loco: 115 ep. 706, 36 *γενοῦ δὴ τοῦ τοῦς σχολαστικοῦς εἰδέναι τε ταῦτα καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐξαγγεῖλαι*, ad quem p. 107 annotat: „Die Bedeutung kann nur die sein: „sorge dafür“ oder „veranlasse daß“. Wie die Struktur entstanden zu denken sei, ist mir nicht gelungen zu finden. Am nächsten liegt wohl die Annahme einer Verderbnis“. Prioribus atticistis eiusmodi locutiones non admodum placuisse videntur, cum duo tantum ex Aristide loci (XXXVIII 713 et XLVI 171), tres e Philostr. (Ap. 74, 1; 90, 13; J. 377, 8) huc referri possint. Byzantinis usitatum fuisse *ὅλος τῆς φωνῆς ἐγένετο* O. Crusius olim me docuit.

Genetivum auctoris verbis passivis iunctum, qui nonnullis tragicorum locis invenitur posteaque pro atticismo habebatur (Schm. I 235, III 52, IV 56), semel ap. Bas. repperi: ep. 420 A *κατ' ἄκρας ἐαλώκαμεν σοῦ*; hoc verbum sic construitur a Luc., Philostr. saepissimeque ab amatoriarum fabularum scriptoribus (velut Xen. Eph.), cum Attici verbo idem significanti adiungerent substantivum *ἔρω* (Xen. *ἔρωτι*, Plat. *ἐπ' ἔρωτος*).

Genetivum causae verbis animi motum declarantibus (*θανμάζειν* similibusque) subiunctum, qui NTi. scriptoribus iam incognitus hodieque plane oblitteratus est, aliquoties legisse mihi videor, sed enotare locos omisi praeter hex. 56 B *βασκαίνω τινί τιος* et hom. 189 A *συνηδόμενος τῇ ψυχῇ τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων* ⁴⁾. De adiectivis *δειλῆτος* et *ἐλεεινός* huic genetivo adiunctis v. infra. Eiusdem generis genetivum ex interiectionibus aptum sermo cotidianus diu videtur retinuisse; nam invenitur et ap. Teletem (13, 2 post *ὦ*) et ap. Epictetum (I 21, 3 *ὦ μέγαλον φιλοσόφου*). Ap. Bas. quoque plus semel eum repperi, velut post *ᾶ*: ps. 213 A, Eun. 548 D, hom. 521 B, sp. s. 160 C. A scriptoribus posterioribus saepe talibus interiectionibus dativum vel accusativum additum esse Iann. 1334 b testatur

¹⁾ Bernh. wiss. Synt. 166: „Die Verbindung mit *τόπου* oder *φύσεως* ist erst bei Späteren häufig.“ De dilatato genetivo qualitatis usu cf. quae e vulgari sermone saec. IV./V. Compennass 22, aliis posterioribus Lobeck ad Phryn. 215, ex Eus. h. e. Schwartz in ind. p. 212 („Übersetzung des Ablat. der Qualität“) afferunt. Ex atticistis Schm. genetivi qualitatis per pauca exempla ponit (III, 54 [*ἐτῶν*], IV 56 [sine *εἶναι*]). Hodie: *πόσον ἐτῶν* (*χρονῶν*) *εἶσθε*; *τό ζήτημα εἶνε μεγίστης σπουδαιότητος, στρατιωτικῆς* (*προσωπικῆς*) *φύσεως*, sim.

²⁾ Cf. Eus. h. e. 668, 22 *ποίας εἴη γνώμης* hodiernamque locutionem *εἶμαι τῆς γνώμης* *ὅτι*. A Bas. adhibetur praepositio sp. s. 208 B: *ἐπὶ ταύτης εἶναι τῆς γνώμης*.

³⁾ Similiter auctor commentarii in Isaiam scripsit (Bas. opp. t. II 396 B) *ὅλοι γενόμενοι τῆς σωματικῆς ἀπολαύσεως*. Cf. quae ad hunc locum annotavit A. Jahn, animadvers. in B. M. opera p. 182, praeterea Liv. 3, 36 hominum, non causarum toti erant.

⁴⁾ Praepositiones insolentius usurpatae: hex. 17 B *θανμάσαι τὸν οἰκοδόμῳ ἀπὸ τοῦ ἔργου* (cf. Philostr. Ap. 129, 14 et Thuc. 2, 25); ep. 276 C *ἦν* (*νήσον*) . . . „*Ὀμηρος εἰς κάλλος θανμάσας φαίνεται*“.

atque ex ipso Basilio locum profert: III 645 A οἱμοὶ τὴν κεφαλὴν; sed hic sumptus est ex iis libris, qui nomine asceticorum comprehenduntur eorumque maximam partem multi Basilii esse negant.

Adiectivorum relativorum¹⁾, quorum usum Schm. IV 612 in atticissuis numerat, a Bas. crebro usurpatorum haec genera discerno:

1. in *ικός* desinentia facultatemque (vel studium) significantia: *αἰσθητικός* hom. 413 B, Eun. 541 A; *ἀναιρετικός* sp. s. 93 C; *ἀναλωτικός* hex. 69 A; *ἀντιληπτικός* Eun. 540 D; *ἀπολανστικός* ep. 885 A; *ἀποτελεσματικός* hex. 137 A, ps. 317 A; *ἀφανιστικός* ps. 248 A; *γνωριστικός* sp. s. 148 B et D; *δαπανητικός* hex. 37 B, 69 A, 281 B; *δεικτικός* Eun. 640 B (novies in Origen. comment in Ioannem), *δεκτικός* hom. 241 A, 344 B, sp. s. 184 B, ep. 261 B (hodie quoque e. gr. δὲν εἶνε δ. μαθήσεως et ἰδέα ἐπιδεκτικὴ πραγματοποιήσεως); *δηλωτικός* Eun. 529 A, 533 C, 536 C, 580 C, 588 C, 617 B, 625 A, sp. s. 81 B, 96 C, 112 A (Orig. comm. in Io. 296, 23; Io. Glyc. 41, 19); *διακριτικός* hex. 68 C, Eun. 540 D, hom. 224 A (Orig. in Io. 248, 5 ἀγαθῶν καὶ κακῶν); *διεγερτικός* ep. 964 D; [*διορθωτικός* hom. 197 A: oratio dubia]; *ἐκταρακτικός* ps. 357 B; *ἐμπεριεκτικός* ep. 628 A; *ἐνδεικτικός* Eun. 621 D, 648 A, 661 B, ep. 965 B; *ἐπινοητικός* hex. 157 C; *ἐπιτελεσματικός* ps. 317 A; *ἐποπτικός* sp. s. 168 B, ep. 865 C; *θεραπευτικός* ep. 525 C; *θεωρητικός* sp. s. 168 B; *καθαυρετικός* Eun. 609 A, ep. 964 D; *καταληπτικός* ep. 865 A; *κατασκευαστικός* hex. 37 B; *κριτικός* hex. 48 B, ep. 965 C; *μνημονικός* hex. 197 C (sed ib. 192 C πρὸς φίλιαν μνημονικόν, sc. κύων); *οἰκονομικός* ep. 885 A; *ὄρεκτικός* hex. 196 C; *παραστατικός* sp. s. 160 B, 173 D; *παρεκτικός* ps. 425 A, Eun. 609 A; *πληκτικός* hex. 113 C; *ποιητικός* hex. 53 B, 76 B, 97 B, 81 C, 132 A, 137 B, ps. 369 A, hom. 220 A; *ποριστικός* hex. 196 B; *πρακτικός* hex. 76 B; *προφυλακτικός* ep. 525 C; *σημαντικός* Eun. 524 B, 536 B, 565 A, 577 C, 584 A et C, 588 C, ep. 249 A; *συγχυτικός* ps. 357 B, *συμπληρωτικός* hex. 76 B et D, sp. s. 156 B, ep. 909 A, *συνεκτικός* hex. 108 A, *ταπεινωτικός* sp. s. 180 A; *τελειωτικός* ps. 388 A, sp. s. 108 B, 180 B, ep. 637 A; *φθαρτικός* hex. 37 B, 64 C, 101 B, ps. 300 D, 536 C, Eun. 633 A; *φυλακτικός* hex. 157 C; *χαρακτηριστικός* hex. 89 A; *χωρητικός* ps. 324 D, 477 B. Inter Atticos constat maxime Platonem talibus adiectivis delectatum esse. De multo maiore copia horum Basilii exemplorum idem dicendum est, quod de Luciano Schm. I 402 statuit, formata ea esse „in Verfolgung allgemein griechischer Formationsgesetze, welche eben auf neue Fälle angewendet werden.“ Quod saepius etiam, quam alibi, in hex. Bas. eis utitur, id ex argumento ad qualitates animantium pertinente concisamque argumentationem requirente repetendum existimo. In N.To. nusquam fere ea genetivo iungi Bl. 109 testatur; ex Epicteto Stoico Melcher p. 38 sqq. permagnum numerum talium adiectivorum affert non memorans, num genetivum eius subiungere E. solitus sit. De atticistarum tali genetivo utendi consuetudine silet Schm., nisi quod ex Ael. profert *κενωτικός* (NA. 340, 25) et *ποιητικός χροάς* (NA. 311, 10).

2. inopiam notantia: *ἀγέραστος* ep. 917 B; *ἀγενστος* hom. 557 B, sp. s. 173 A; *ἀγύμναστος* Eun. 500 A; *ἀδίδακτος* sp. s. 181 B; *ἀήθης* hex. 117 C; *ἀκοινώνητος* ep. 797 B (saepius in hac ep. „canonica“, sed ib. A insolenter ἀ. ἔσται τοῖς ἀγιάσμασι [cf. Aristot. Top. 3, 2 ἀ. τοῖς κακοῖς]); *ἀμαθής* hex. 173 A (hodie ἀμάθητος e. gen.), *ἄμοιρος* sp. s. 116 B, 173 A, 181 B, 197 A; *ἀναίσθητος* hom. 228 C; *ἀνεπίδεκτος* ps. 221 C, Eun. 561 C, 641 C, 660 C; *ἀνεπίσκεπτος* Eun. 580 B; *ἀνήκοος* [hom. 185 C] sp. s. 141 A; *ἀπείρατος* ps. 248 B; *ἀπροσδεής* sp. s. 181 B; *ἀσύνετος* hom. 273 A (τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν; Dio Chr. παιδείας; hodie idem declarat ἀνήξευρος e. gen.); *ἐνδεής* hom. 443 B; *πένης* hom. 276 A. Ad tritiora vocabula *ἐλεύθερος*, *ἔρημος*, *καθαρός*, *κενός* non attendi. De atticistis v. Schm. I 233, II 41 („die Adj. relativa, welche Aristid. verwendet, haben meist privative Bedeutung“), III 54, IV 55.

3. a) copiam declarantia: *ἄφθονος* sp. s. 108 B; *διακορεῖς* sp. s. 93 D; *εὐφορος* hom. 348 D, 429 C; b) genetivo causae iuncta: *δείλαιος* hom. 264 B (τῆς εὐφορίας i. c. miser ob fertilitatem),

¹⁾ Egregie de his disputavit Bernh. 170—174.

ἐλλεινός hom. 221 B, 264 B (ἐ. τῶν παρόντων, ἐλλεινότερος τῶν προσδοκωμένων), adul. 581 A, ep. 889 B; ἐπώνυμος hom. 201 D (τῆς οἰκείας δξυδορκίας); c) alia: ἀντήκους ep. 825 B; πρόξενος ps. 460 B, 468 A, 480 A; φιλοθεάμων ps. 401 D, sp. s. 133 A. De atticistarum priorum usu v. Schm. I. l. Ex actis app. apocr. Bonnet (ind. p. 300) affert adiectiva ξένος, ἀσθενής, ἄτονος cum genet. copulata, Compernass autem in actis ss. Marinae et Christophori talem genetivum non videtur repperisse.

Ex adverbii loci aptus genet. partit., qui e vulgari sermone excidit, ap. Bas. legitur post οὐδαμοῦ Eun. 517 A, 584 B; πολλαχοῦ hex. 92 C, ps. 237 A, 265 A [cf. Νέα Ἡμ. 11 Μαρτ. 1910 πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ]; ποῦ Eun. 504 C, 541 A, 589 C; ποῦ ps. 460 C, hom. 540 C; itemque genetivus ad huius similitudinem post adverbia modi adhibitus (v. Kh. I 382)¹⁾ copulata cum verbo ἔχειν (post ὅπως: hom. 552 C, sp. s. 196 A; οὕτως: adul. 564 C, ep. 232 C; πῶς: hex. 81 C; ὡς: sp. s. 112 B et 196 C; praeterea: hom. 168 C ἢ δὲ [ναῦς] συμμέτρως τῶν ἀγωγίμων ἔχουσα, 492 C θέσεως εὐκαίρως ἔχει [πόλις], adul. 589 A τοὺς ὀρθῶς ἔχοντας τῶν λογισμῶν, ep. 285 A τῆς χειρὸς ἔχεις ἀργῶς) et ἐνι (semel: hom. 552 B φύγωμεν οὖν ὅπως ἐνι τάχους).

Genetivum temporis ad spatium, intra quod quid fiat vel factum sit, declarandum Bas. his locutionibus maximam partem etiam N.Ti. scriptoribus usitatis (Bl. 111) adhibet: νυκτὸς καὶ ἡμέρας hex. 163 B, al.), ἐσπέρας (hex. 124 C, al.), χειμῶνος (hex. 157 C), πολλάκις τῆς ἡμέρας (hex. 133 A; sed ep. 484 B ἡμεῖς μέντοιγε τέταρτον [quater] καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα κοινωνοῦμεν), ὄρθρον βαθείος (ep. 885 B; item Ev. Luc. 24, 1), ἀορι τῶν νυκτῶν (ep. 905 A: intempesta nocte; item Aristoph. et Antiph.). Respondent talibus genetivis interdum in eodem enuntiato alii casus cum praepositionibus iuncti, velut hex. 124 C ἐσπέρας . . ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ; 157 C ἐν τῷ θέρει . . χειμῶνος. Ad accuratius vero definiendum temporis spatium (quemadmodum Attici dixerunt τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ταύτης τῆς νυκτός, τριάκοντα ἐτῶν, qui genetivus interdum nobis vertendus est praepositione „seit“) nusquam nisi forte hom. 444 D (ἐφεξῆς τῶν ἐπιὰ τούτων τῆς νηστείας ἑβδομάδων νυκτὸς καὶ ἡμέρας διαμαρτυρόμενοι ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον . . οὐκ ἐπανασάμεθα) Bas. utitur genetivo, sed aut dativo aut praepositionibus ἐν, [ἐντός?], εἴσω (ep. 424 B), διὰ c. gen. (hex. 128 C διὰ τριάκοντα ἡμερῶν ἐκβαίνει ὁ ἥλιος; 12 B), ἐπὶ c. gen. (inprimis saepe vocum καιρός, ἡμέρα, ὥρα et ἕκαστος, πᾶς, sim., velut hex. 172 C ἐπὶ παντὸς καιροῦ, ep. 928 A ἐ. τοῦ παρόντος καιροῦ; hex. 133 A ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας, ep. 969 A ἐ. ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν; hex. 132 C ἐ. τῆς αὐτῆς ὥρας, ep. 313 B ἐφ' ἐκάστης ὡ.),²⁾ κατὰ c. acc.³⁾, semel (ep. 885 C) νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν (sic scribendum, non μεθ' ἢ. ut in ed. Maur.; cf. Plat. Phaedr. 251 e). Saepius hoc genetivo temp. priores atticistae usi erant (praecipue Luc.: Schm. I 235), sed plerisque acciderat, ut elegantiam Atticam imitari sibi visi haud raro perperam etiam tum genetivum usurparent, cum diuturnitas temporis erat declaranda (cf. Schm. II. 40, III 53, IV 57). Hunc errorem, quo alii quoque scriptores aetate inferiores saepe impliciti sunt (Soph. lex 43, 5; pass. Andreae 28, 12; acta Ioann. 161, 1; Theod. v. Theodos. 50, 7 πάσης νυκτὸς [totam n.] λειτουργοῦντες), semel tantum idque in ep. canonica veteres

¹⁾ Nusquam in NTō., sed. ap. Luc., Aristid. (Schm. II. 131), persaepe ap. Philostr. (Schm. IV 176: „Atticismus nach A. Mai., Class. auct. IV 524“). Singulos e Paus. et Liban. locos profert Lobeck ad Phryn. p. 280. Cf. Theodor. v. Theodos. 55, 17 ἕκαστος ἐδοκιμάζετο πῶς περὶ τὴν πίστιν ἀνδρείως ἔχοι.

²⁾ Cf. Schm. I 399: „In zeitlichem Sinn brauchen die älteren Schriftsteller ἐπὶ nur, wenn sie es nicht mit eigentlichen Zeitbestimmungen verbinden . . . Die Späteren erlauben sich weiteres, so hat Lucian ἐπὶ μῆς ἡμέρας“. Annotare hic liceat Basilium saepissime substantiva non per se tempus indicantia sabiungere voci καιρός similibusque, velut ep. 301 C ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν κινδύνων (cf. Thuc. 6, 34 ἐπὶ κινδύνων), hom. 376 C παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς διώξεως et ep. 965 C παρὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους (cf. Dem. 20, 285 παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα et Kh. I 513), ep. 572 A κατὰ τὸν τῆς σιωπῆς χρόνον cf. Schm. I 90).

³⁾ Cf. supra p. 12 et Schm. III 54: „Die συνήθεια von Aelians Zeit kennt diesen Genetiv (der Zeitsphäre) nicht mehr: lehrreich dafür ist VH. 67, 25 τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ὄφθη, da hier die attizistische Konstruktion mit Gen. unmittelbar neben der vulgären mit κατὰ c. acc. steht.“

partim leges repetente deprehendi: 681 C *τριῶν ἐτῶν τῆς κοινονίας μόνης ἀπέχεσθαι*. Reliquiae sunt hodie genetivi temporis perpaucae: *τοῦ λοιποῦ, τοῦ χρόνον* (übers Jahr), *τῆς λαμπρῆς* (zu Ostern), *τὸ ἐσπέρας* (sed in vulgari sermone *τὸ βράδν*), *ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος*.

4. De dativo.

Dativus in cotidiano sermone aetate Romana sensim coepit rarescere eiusque vicem vel praepositiones vel accus. aut genet. obtinere, quoad aetate Byzantina prorsus fere e vulgari usu excidit¹⁾. Quo autem magis evanuit, eo studiosius frequentabatur a scriptoribus elegantioribus; sed iudicio naturali sublato vel imminuto fieri non potuit, quin crebro perperam usurparetur. Ut igitur ordiamur ab eo qui proprie dicitur dativo sive casu obiecti indirecti (personalisque), Basilium dicendum est eo saepissime semperque fere more Attico usum esse neque praepositionem *εἰς* unquam eius loco adhibentem (ut interdum NTi. scriptores: Bttm. p. 150) neque accusativum aut genitivum substituentem (ut acta Petri et Pauli 43 accusat. post *δοκεῖ*, a. Thomae 28, 35 post *εἶπεν*, Callin. 133, 12 *ἐπήκονον αἰτόν*; — C. I. G. 9121, 5 *ζωὴν τοῦ κόσμου χαρισάμενος*. Ex pluribus huius dativi generibus duo exemplis Basilianis illustrare placet.

Ac primum quidem dativus ethicus, qui e sermone populari et familiari ortus tam diu graeca lingua retinebatur quam ipse dativus²⁾, crebro usurpatur a Bas., sed semper fere copulatus cum imperativo (saepissime alterius personae singularis, ter quaterve cum coniunctivo prohibitivo) eoque plerisque locis verbi *νοέω* omninoque verborum sentiendi: hex 41 B *νόησον δέ μοι*, 68 C *καὶ νόει μοι*, 97 B, 116 B, 124 B, 208 B *ἄπιε μοι χαίροντες*; ps. 288 A et B, 317 C, 336 A, 368 B, 369 A, 372 A, 373 B (bis), 377 B, 409 B, 413 C, 425 A; Eun. 665 D *καὶ μὴ μοι πάλιν τὰ σοφὰ ταῦτα* (omisso verbo); hom. 184 B, 228 A *ἀτάβα μοι τῆ διανοία*, 312 A, 365 A, 440 A, 516 A, 589 C, 605 C, sp. s. 160 A *καὶ μὴ μοι... ἐκλάβης*, 212 A et C; ep. 336 A, 377 C. Qui cum indicativo coniuncti sunt dativi tres: hom. 232 A *ἔπεσον αὐτῷ δέκα παῖδες*, 420 A, ep. 885 B *ἐπεδήμησεν ἡμῖν βικάριος, τὸ πρῶτον... τῶν ἡμετέρων κακῶν*, eos incommodi potius dativos intellegas³⁾. — Semel adiunctus est dativus adiectivo: ep. 641 C *οὗτος ὁ νῦν σοβαρὸς καὶ σεμνὸς ὑμῖν Γλυκέριος* (ironice)⁴⁾, quocum loco conferas Xen. Cyr. 1, 3, 2 *ὃ μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος* et Catull. 86, 1 *Quintia formosa est multis*. Similiter, h. e. ita ut dativo subiciatur vis: iudicio alicuius („in den Augen jemandes“, Bttm. p. 156: „Dat. des subjektiven Urteils“), explicari posse existimo hos locos: ps. 241 C *τί οὖν βούλεται* („sibi vult“: sic iam ap. Plat.) *ἐνταῦθα ἡ προσερχῆ τῷ προφήτῃ*; et 308 B *τί οὖν βούλεται τῷ προφήτῃ ἢ ἐπαγγελία*⁵⁾; Similia e Philostrato Schm. IV 143 (Ap. 107, 18 *τί ἢ οὐκία βούλεται σου*) et 198 (Ap. 183, 18 *τί δ' αὐτῷ ἐνόει τοῦτο*) affert, quibuscum conferas Orig. comm. in Io. 5, 9 *τί δὴ τάντα ταῦθ' ἡμῖν βούλεται*; — Finitimum huic dativum illum quem vocant „Dat. des Standpunkts“ (Kh. I 423 sq.)⁶⁾ his locis repperi: hom. 408 B *συνελόντι*

1) Thumb p. 23: „Der Dativ ist aus der Volkssprache gänzlich geschwunden; er findet sich höchstens in formelhaften, der Schrift- (oder Kirchen-)sprache entnommenen Wendungen wie etwa *θεῷ δόξα* ‚Gott sei Dank‘ oder *τῶντι* ‚wirklich‘. Sed *ἡ καθαρεύουσα*, quae legitur in libris et ephemeridibus, satis multa ex illo casu vel retinuit vel renovavit.

2) NT. Apoc. 2, 16 *ἔρχομαί σοι ταχύ* (Bl. 115). Hodie autem *ἡ καθομιλουμένη* in eius locum substituere solet genitivum (*τί μου τὸν κνιτάζεις*).

3) Sed in Libanii ad Bas. ep. (1080 A) dativus ille proprie ethicus legitur: *τί νῦν ἡμῖν ὁ Βασίλειος δοῖ*; cf. Hor. ep. 1, 3, 15 *quid mihi Celsus agit?*

4) Vitio caret versio editionis Maurinae: „apud vos“, dumne praepositioni vis tribuatur mere localis; cf. Tac. hist. 1, 29 „aut perire... aut, quod aequae apud bonos miserum est, occidere“ et Ro. 11, 25 *φρόνιμον εἶναι παρ' ἐναντιῶ*, Syn.: *παρ' ἐμοὶ τίμος ὁ ἀνὴρ* (Fritz 162). De pari Atticorum usu v. Kh. I 421.

5) Genetivi loco nunquam Bas. dativum item ponit ut Euseb. h. e. 76, 17 *αὐτῷ τῆς θυγατρὸς*; 748, 7 *γνησίων αὐτοῖς τέκνον* (v. ind. Schwartzii s. v. Dativ) aut papyri (Schm. III 56, IV 52).

6) Servabatur ab elegantioribus posterioris aetatis scriptoribus (Schm. II 41, III 55, IV 58 et 610; Weissenb. 28), cum communis sermo uti mallet genitivo pluralis (Schm. IV. 57, Soph. lex. 43, 7). Exstat etiam ap. Eus. (*ἀνισοῖν*,

φῆσαι, ps. 240 D et ep. 877 B *εὐγνωμόνως δὲ σκοποῦνται*, ep. 880 B *ἀβίαστος ἐστὶ τῷ εὐγνωμόνως ἀκούοντι ἢ ἐξήγησις αὐτῆ*.

Alterius generis est dativus auctoris subiunctus verbis passivis, qui propius accedit ad dativum instrumentalem, sed ipse quoque e notione commodi (vel possessionis) videtur ortus esse. Is a Schm. IV 612 in atticis numeratur, quamquam non solum ap. atticistas (Arist., Ael., frequentissime ap. Philostr.) invenitur, sed etiam in NTo. (Luc. 23, 15), in actis s. Christoph. (62, 5), in actis s. Thomae (109, 10)¹). Basilius autem eum saepissime subiungit perfecto (velut hex. 25 A, 57 D *εἴρηται . . . τισὶ τῶν πρὸ ἡμῶν*, 92 A, 121 C *τῶν βεβιωμένων ἡμῶν*, 144 C; hom. 513 A *ὅλος ἡμῶν ὁ κόσμος καταπεφρόνηται*), rarius aoristo (Eun. 616 B; hom. 520 B *τοῖς ἐναντίοις κακούργως ἐπενοήθη*, 556 C, 540 A; sp. s. 212 A; ep. 588 A, 637 B, 916 C, 929 B, 977 B), quater praesenti (ps. 337 C, 484 B; ep. 368 C *Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλῆσι δραματοῦργεῖται τὰ ἡμέτερα*, 936 A), semel futuro (ps. 460 C). — Saepius quam hunc casum ὑπό c. gen. legi non est quod exemplis probem²). Ter autem idem valet ἀπί: ps. 240 C *τῷ ἀπὸ πατέρων ἀνόμων ἀνατεθραμμένῳ*, 361 D, Eun. 664 C; qui usus ab Atticis incohat (Thuc. 1, 17; cf. Kh. I 457) postea increbuit (Hatzid. 211, Iann. 1507; de atticis Schm. nihil tale memorat) hodieque dominatur (*ἐσκοτώθη ἀπὸ τὸν δεῖνα*). Praeterea praepositione παρά sq. gen. multo licentius quam Attici utitur, quos notum est raro eam aliis verbis passivis atque dandi et accipiendi iunxisse; enotavi dilatati huius a posterioribus usus³) exempla plus quadraginta sex, in quibus novem ex hex. (velut 5 B *φυγαδενθεῖς παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων*), septendecim e ps. (velut 240 A *κριθήσονται παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ*). Neque desunt loci, quibus παρά c. dativo similem significationem habere videtur: ep. 633 C *τῶν παρ' ἄλλοις σπονδαζομένων*, 876 B *ἐξητημένον ἤδη παρὰ πολλοῖς τὸ εὐαγγελικὸν ἔργον περὶ κελ.*, ib C; ps. 449 A *τὸ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις μνημονεύεσθαι* (468 C *μηδενὸς τῶν παρὰ ἀνθρώποις νενομισμένων*); sp. s. 1009 A *οἷς ἤδη τετύχηκα παρὰ σοὶ ἀγαθοῖς*; ep. 636 C *παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ τὸν . . . στέφανον . . . ἀπολήψεται*. Haec structura orta e notione locali iam ap. Pol. invenitur, postea ap. Ps. Longin., Xen. Eph., Herodian., Heliodor. (saepe, v. Fritsch II 19), in actis app. apoc. (v. Bonnet. ind. 361), nusquam autem ap. atticistas superiores. Inaudita structura praepositionis πρὸς est ep. 377 A *πρὸς ἄλλον ἂν ἐφθάρη* (ab alio virgo corrupta esset). Huius significationis accusativo minime congruentis cum apud nullum scriptorem exemplum reperitur, sed permulta ap. posteriores (Ios., Plut., Luc., Arr., App., Herodian., Heliod., Proc.) genetivi huic praepositioni ad auctorem significandum additi, contra novem codicum, quibus nititur Garnerius, auctoritatem priorum editorum lectionem πρὸς ἄλλον restituendam existimo⁴).

Deinceps dicatur de eo dativo, quem constat olim casus instrumentalis antiquissimis iam temporibus extincti suscepisse variasque eius significationes Kr. 48, 15 nomine „dynamischer Dativ“ complectitur. Dativo igitur qui instrumenti proprie dicitur (sive declaranti quo quid fiat) Bas. nonnunquam addit praepositionem ἐν: hom. 561 B *διέβαλες ἐν οἷς ἐλάλησας* (istis verbis) *καὶ τὸν ἐμὸν βίον*; ps. 225 B *ἵνα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν κακῶν διαφύγωσι τὰ ἰνεῖδη*, 476 B, 477 A, 481 D; Eun. 636 B (bis); sp. s. 100 B; ep. 281 B, 328 B, 480 B, 544 C *διὰ τῆς ἐν ὀφθαλμοῖς ἀπολαύσεως*, 661 C *ἢ σὴ ψυχῇ πλοντεῖ ἐν τῇ τῆς ἀγάπης περιουσίᾳ*, 789 A *ὑπεσημῆναντο . . . ἐν οἷς . . . παραδεδώκασιν* (cf. X.

καταριθμωμένοις, ἀνατρέχοντι) atque XV. saec. (*ἐσπλέοντι*) ap. Laonicum, imitatore Herodoti et Thuc. sed hodie ne τῇ καθαρευούσῃ quidem (excepta fortasse locutione *συνελόντι εἰπεῖν*) usitatus est.

1) Praeterea persaepe ap. Pol., interdum ap. Ps.-Longin., Appian., ter in Syn. epp., pluribus locis ap. Io. Glycam (saec. XIV.); prorsus extinctus hodie.

2) Ubi ὑπό dativo iunctum est, elucet significatio „sub“: ep. 752 C *τραφέντες ἡμεῖς ὑπὸ τίτῃ* (cum eodem verbo sic ap. Plat. et Syn.) et 937 C *ὑπὸ δορυφόροις παραπεμφθέντες*, necdum ita evanuit ut nonnullis locis Arriani (Boehner 46), Luciani (du Mesnil 39), Philostrati (Ap. 31, 15 *τὰ ἑρὰ ὑπ' ἐκείνοις δράται*); cf. Kh. I 524.

3) Iam a Pol.; de atticis v. Schm. I 399, IV 460, de Syn. Fritz 163.

4) Facilius ferri potest hex. 60 B *εἴ τι πρὸς ἡμᾶς κνκλιτερές ὄραται*, si modo sic interpretamur: „gegen uns herum erscheint“ (de intransitiva significatione verbi ὄρασθαι et similibus v. Bl. 189).

Cyr. 8, 7, 3), 864 C, 877 B, 884 B καὶ τὴν ἐνότητα σφῆσαι ἐν τῇ τῆς μιᾶς θεότητος ὁμολογία (cf. Lys. 26, 9), 988 B saepeque ἐν τῷ sq. inf. (v. infra). Quae omnia exempla (sicut Synesii: Fritz 140) principalem praepositionis vim (localem indeque ortam temporalem) quemadmodum nonnullis Atticorum locis (v. Kh. I 436 et 464 sq.) non nimis obscuratam exhibent aliquantumque distant a talibus locis quales leguntur in NTo. (Luc. 22, 49 πατάσσειν ἐν μαχαίρα et al.) atque etiam ap. Lucianum (plus semel, velut conser. hist. 12 ἐν ἀκοντίῳ φονεύειν); cf. Iann. 1562, Usen. ad Theodor. p. 124, Gelz. ad Leont. p. 169 (qui vel εἰς praepositionem sic usurpat). — Ad hominem significandum pro instrumento adhibitam nunquam Bas. illa praepositione utitur (quemadmodum saepe NT.: Bttm. 283 sq.), sed semel simplici dativo: ep. 640 A μάτρει (i. e. reliquiis matyris missis) νέον ἀθλήσαντι ἐπὶ τῆς γείτονος ὑμῶν βαρβάρου τὴν ἐνεγκοῦσαν (patriam) ἐτίμησας¹⁾. — Nusquam instrumenti vim subicit praepositionibus σὶν (Kh. I 436; Pol. 8, 6, 4) aut μετὰ (plus semel Callin., ut μετὰ μαχαίρας ἔτεμεν, crebro Byz. [cf. Hatzid. 212], vulgo hodie sic μετὰ c. gen. vel με c. acc.). Sed crebro ἐπό c. gen. prosopopoeia quadam verbis passivis ab eo adiungitur ad rem declarandam, qua quid efficiatur²⁾: hex. 13 C, 125 B, 152 A, 157 C ἐπὶ πολλῶν ποταμῶν πληρομένη (θάλασσα), 163 B ὁ τοῦ ὕπνου καταληφθέντες, ps. 264 D, 293 D, 301 D, 328 C ἀνανέωσιν τοῦ παντός κόσμου τοῦ ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας παλαιωθέντος, 352 D ὁ τῆς ἀνάγκης, 365 A, C, 376 B ὁ παθῶν σαλευομένην, 385 B ὁ τῆς ἐν τῷ κανόνι εὐθύτητος ἐλεγχόμενοι, 401 B ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς βασιλευμένοις ὁ τῆς ἀμαρτίας (eadem locutio 472 B), 417 A, 428 A, 429 C, 445 C, 469 C, 489 B; Eun. 640 A; adul. 585 C τὴν τέχνην, ὅφ' ἧς καὶ ὁ χρυσὸς ἠδίων... ἀπεδείχθη; sp. s. 216 C; ep. 276 B, 313 A, 325 B, 457 D, 917 A, 944 A, 996 D. Pro hoc praepositione alteram posterioribus saeculis pervulgatam, ἀπό (cf. supra p. 19), substituit hom. 492 A πρὸς ζῆλον... ἀφ' ὧν (eis quae) ἀκούουσιν ἐναγόμενοι et hex. 13 A ἀπὸ γὰρ τῶν δικαίων πράξεων πρῶτον κινούμεθα πρὸς τὸν μακάριον βίον; his tamen locis, praepositionis significatio prope abest ab illa locali, quae eius propria est et peculiaris („Ausgangspunkt“). Unum exemplum mihi praesto est praepositionis ἐκ genetivo rei verboque passivo iunctae: hom. 181 A τῶν ἐκ νόμον συγκεχωρημένων (Hom., Herod., Thuc., Arr., Proc.), aliquot praepositionis παρά (velut hex. 129 C, 152 C διαφορεῖσθαι π. τοῦ ὕδατος, ps. 377 C, ep. 860 C; cf. Schm. IV 460 sq.).

Altera dativi instrumentalis specie notatur causa. Haec potest esse in animo hominis posita („innerer Beweggrund“; ubi nos „aus“) talisque significatur a B. his dativis: ἀγαθότητι (ps. 380 A τῇ ἐαυτοῦ ἀ. πᾶσιν ἐγγίξει, deus), ἀγνοία (ep. 445 B, 821 B), αἰδοῖ (hex. 160 C, ps. 456 B, ep. 532 C), ἀπορία (ep. 917 A — καὶ ἀμχανία), δειλία (sp. s. 112 C, 437 A), ἐλπίδι (hom. 224 C), ἐπιθυμία (hom. 224 C, 285 D, 428 C; Eun. 501 C; ep. 460 D, 593 C, 889 A, 901 B), ζήλω (ep. 636 B), ἰσχύει πίστεως (ep. 593 C), κακία (ep. 821 B), κορυφότητι γνώμης (hom. 208 C), ὄκνη (hom. 285 D), σπουδῇ (hom. 356 B τῇ περὶ τὰ παρόντα... , τῇ πρὸς τὴν ἄμνην), στοργῇ (ps. 485 A στ. τιμὴ καὶ διαθέσει ὑπεδεξάμην τὰ ἐπίπονα), ὑπεροψία (ps. 917 A), φειδοῖ (sp. s. 128 A τῆς ἀσθενείας ἡμῶν), φόβῳ θεοῦ (ep. 292 A), φρσιώσει (tumore: ep. 901 B). — Loco huius dativi, quem sermo communis diu videtur retinuisse (Pol. [δργῆ]; Plut.; de NTo. cf. Win. p. 193, de atticistis Schm. II 42, III 57, IV 59), Bas. praepositione ἐπό c. gen., de qua Schm. IV 631 docet: „die Ursache bezeichnendes ὁ c. gen. in der Κοινή völlig verschwunden, ist von den Atticisten wieder stark in Gebrauch genommen“, frequenter utitur, velut ps. 312 B ὁ τοῦ φθόνου, hom. 193 D τὰ ὁ τῆς συνηθείας καταφρονούμενα, 549 D ὁ κόρον σκιρτᾶν.

¹⁾ Cf. Philostr. Ap. 259, 31 ἐν ἐκείνῳ (in der Person des A., durch ihn) δαλωκότες (Schm. IV 449) et Syn. ἴσθι μοι χαρισάμενος ἐν ἀνδρὶ συνδημεροῦντι (Fritz 140). Nudi dativi aliquot ex Atticis exempla profert Kh. I 436.

²⁾ Saepe in NTo. (velut Luc. 7, 24 κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον), ap. Marc. Diae. locis 21, Callinic. 35, Heliod. innumerabilibus (Fritsch p. 22); ex Ael. unum locum affert Schm. III 291. Etiamnunc ἡ καθαρεύουσα praepositionem ἐπό sic usurpat (Νέα Ἡμ. 9 Ἰαν. 1910: κατέχονται ὑπὸ τῶν φάβων τούτων), cum ἡ καθομιλουμένη ponere soleat ἀπό c. acc.

Praepositionis ἀπό posterioribus saeculis (NT. Matth. 14, 26 ἀ. τοῦ φόβου ἔκραξεν, Callin. 81, 15 ἀ. περιεργείας δεινῆς, Leont. 41, 14 ἀ. θυμοῦ) hodieque (ἀ. περιέργειαν, aus Neugierde) usitatae talem significationem ap. Bas. non repperi. Nonnumquam sic διὰ c. acc. usurpatur (ps. 485 C δ. φιλανθρωπίαν, ep. 876 B δ. τὴν πρὸς τὰ καλὰ φίλιαν, 889 A δ. τὴν φιλιαντίαν [Plat.: δ. ἄγνοιαν ἀμαρτάνειν, hodie: δ. τὴν ἀγάπην]), semel insolentius c. gen.: ep. 588 A μηδὲ δι' ἀνεμπιστίας τὰ πονηθέντα ἡμῖν προώμεθα¹⁾. Praeterea cf. ep. (canonica) 676 A ὁ ἀξίῃ παρα τὸν θυμὸν (ob iram) κατὰ τῆς ἐναντοῦ γαμετῆς χρησάμενος φρονεῖς ἔστω. — Causam vero extrinsecus allatam (reddendam nobis auxilio praepositionum „wegen“, „infolge“, similitum) Bas. simplici dativo non videtur significasse nisi infinitivi cum articulo copulati (de quo infra) aut post verba animi affectum declarantia²⁾. Praepositiones hanc causam significant praeter tritissimas ἐπί c. dat. et διὰ c. acc. hae: ἐν (ep. 612 C διὰ τὸ ἐν πλήθει τῶν ἐπιφερομένων [κατηγοριῶν] δύσκολον εἶναι τὴν προτίμησιν, praeterea nonnulla ex iis quae supra p. 19 sq. allata sunt exemplis huc quoque referre liceat), ἐπὶ (ps. 288 B, 292 A; ep. 313 A τὴν μητέρα ἀφῆρεθῆν ἐπὶ τῶν ἀμαρτιῶν μου = propter p. m.)³⁾, ἀπό (semel post θανατίζειν: hex. 17 B), ἐκ (ep. 321 A οὐδὲν ἐκ τῆς σῆς αἰτίας ἀπόλωλεν), παρά c. acc. (ps. 345 A; ep. 552 C παρὰ τὴν αὐτοῦ αἰτίαν, i. e. sua culpa; sp. s. 145 A; significatio haec attica saepe ap. Aëtium doxographum, v. Diels. indic.).

Finitimus et huic dativo causae et illi instrumenti est is dativus, qui a Kr. 48, 15, 4 vocatur „der eine Gemäßheit bezeichnende“ (nos: „vermöge, gemäß, entsprechend, nach“). a) ep. 453 A τῆ συνήθει σεαυτοῦ συνέσει ἔδωκας καιρὸν φιλανθρωπίας (pro tua pr.), 317 A, 389 C, 1065 A [480 C πᾶς τις τῷ θελήματι τῆς καρδίας αὐτοῦ [sui] πορεύεται: in NTo. ἐν τῷ θ. vel κατὰ τὸ θ.]; cum praepositione ἐν: ep. 476 D ἐν τῆ ἐναντοῦ μεθοδείῃ (pro sua astutia), 576 A [cf. Νέα Ἡμ. 26 Μαρτίου 1910: ὁ Βασιλεύς, ἐν τῆ συνήθει αὐτοῦ ὄξυδερκέϊα]⁴⁾. b) ep. 628 C εἰ μὲν τις νόμῳ ὁρμάται πρὸς τὸν γάμον ([ex] lege), hom. 189 B νόμοις γαμικοῖς, 644 C θερμοῖς ἐκκλησίας, sp. s. 176 C ψυχραῖς γραμματικαῖς (nach trockenen gramm. Theorien, Regeln). c) τῷ λόγῳ c. gen. (quam locutionem sic explicaverimus: auf Grund, zufolge, gemäß der Berücksichtigung, Erwägung, Berechnung einer Sache): hex. 31 A ἄποιος οὐσα (ἢ ἕλη) τῷ ἐαυτῆς λόγῳ (quae sui ipsius respectu qualitate carere putanda est, i. e. „an und für sich“ eigenschaftslos ist; minus accurate in ed. Maur. vertitur: ex sua ipsius conditione), 21 A ζητεῖν τινα φύσιν ἄποιον ὑπάρχονσαν τῷ ἐαυτῆς λόγῳ, 76 C καλὸν τὸ τῷ λόγῳ τῆς τέχνης ἐκτελεσθῆν (recte interpres: ad artis rationem perfectum), ep. 904 A εἰ καὶ πλεῖστον ἀλλήλων διωρίσμεθα ταῖς οἰκίσεσιν, ἀλλὰ τῷ γε λόγῳ τῆς συναφείας ἐγγὺς ἀλλήλων ἐσμέν (in Hinsicht auf, in Anbetracht)⁵⁾. σκοπῷ c. gen.:

¹⁾ Ep. 892 B Δοῦροις δὲ τῆ κάμη φθορὸν ἀνθρωπον διὰ κολακείας ἀθέου γυνάλον ἐπεμψαν (sc. episcopum) vertitur in ed. Maur. „ut assententur muliereculae“; sed cum alibi consilium illa praepositione (sq. gen.) non declaretur et κολακείας accusativus pluralis possit intellegi, dubito an vertendum sit „propter adulationes“ sive „quia adulata erat m.“ — Genetivi et accusativi post διὰ permutationem cavisse atticistas superiores docet Schm. IV 627; semel eam inveniri ap. Heliod. testatur Fritsch 13.

²⁾ Insolentius hom. 528 C ὁ κάλλι μέγα φρονῶν et adul. 585 C μὴ τῷ κεκτησθαι (πλοῦτον) μᾶλλον φρονεῖν ἢ τῷ εἰδέναι αὐτὸν εἶ διατίθεσθαι, quibuscum locis conferas ep. 601 B τὸ ἐφ' ἐαυτοῖς τι φρονεῖν οὐ ὀραδίως ἀποτιθέμεθα.

³⁾ An sic potius vertendum est: „a pecc. meis“? Nam ἀμαρτία more Paulino (Ro. 5, 21 et al.; cf. Gen. 4, 17) a Bas. plus semel tamquam persona accipitur: cf. complures locos supra (p. 20) allatos. Itemque dubites, utrum ad prosopopoeiam illam an huc referendi sint hi loci: ps. 265 C ὁρῶν ἐπὶ ἀνάγκης ἄνδρα κατακαμπτόμενον . . . ἰκετεύοντα, 388 C ἐπὶ γήρωσ κατακαμφθεῖς, 460 A ἐπ' ἀρρωστίας κατεφυγμένην.

⁴⁾ Cf. praeterea sp. s. 189 B εὐ εἰδῶς (Μουσοῦς) ἐπὶ σοφίας et Eun. 596 B εἴ τι τρίτον ἐκ τῆς ἐαυτῶν σοφίας ἐπινοοῦσι.

⁵⁾ In hom. I in ps. XIV., quam Garnerius Basilii esse negavit, 253 A legitur: ἐκεῖ (sc. „in loco tabernaculi“ sive in coelo) ἡμᾶς καὶ ἡ πρὸς τοὺς πλησίον τῷ λόγῳ ἐκείνης τῆς ἐν τῷ ὄρει κατασκηνώσεως φιλία κατασκηνοῖ, qui locus in ed. Maur. parum explanatur vertendo: „proximi amor, qui causa requiei illius exhibetur“, cum interpretandum sit: „qui respectu illius — exercetur“. Hanc significationem proxime accedere apparet ad finalem („zum Zwecke“), quam constat huic locutioni a posterioribus, imprimis Byz., tributam esse pariter atque usitatiori εἰς λόγον c. gen. (v. Soph. lex. s. v.; Gelzer. Leont.

ep. 857 A μηδὲ σκοπῶ οἰκείας ἀπολαύσεως πρὸς τὰς ἐνεργείας ὁμῶσιν, 289 A οὐ δεῖ κατὰ ἀπόντος ἀδελφοῦ λέγειν τι σκ. τοῦ διαβάλλειν αὐτόν („eo consilio ut“, idem valens atque τῶ σκοπεῖν τὸ¹⁾ sive κατὰ τὸν σκοπὸν c. gen. [ep. 649 A κ. τ. σκ. τῆς εὐαρεστήσεως τοῦ Θεοῦ]; cf. 617 A ἐπὶ ποιῶ σκοπῶ; et Νέα Ἡμ. 23 Φεβρ. 1910 ἐπὶ τῆ σκοπῶ τοῦ ἀποτρέψαι τοιοῦτον κίνδυνον), 292 A δεῖ τὸν ἐλέγχοντα . . . σκοπῶ τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν ἀμαρτάνοντα ἐλέγχειν. συγκρίσει c. gen. „im Vergleich mit“: hex. 145 C [ps. 492 B], ep. 588 B²⁾. — De dativo locum accusativi relationis obtinente supra exposuimus.

Tertiae dativi instrumentalis speciei, modi, fines ap. Atticos angusti (nunquam enim fere is adhibebatur nisi attributo addito aut certorum quorundam substantivorum in adverbiorum naturam versorum) ab atticistis prolati sunt (Schm. IV 616)³⁾. Ap. Bas. legitur a) sine attributo: δόλω hex. 153 B; ὀδῶ ep. 612 C (iam ap. Plat. et Aristot. i. q. καθ' ὀδόν sive planmäßig, methodisch); σιωπῆ hom. 536 D, ep. 820 C. b) cum attributo: hex. 77 B καθαρῶ τῆ ψυχῆ, ps. 416 B ὅσπερ μᾶ ψυχῆ καὶ μᾶ φωνῆ 357 A μεγάλη διανοία καὶ γὰρ τῶ φρονήματι καὶ ἐπηρμένῳ, ib. C τεθολωμένη καρδία; hom. 497 B ἀτρόμῳ τῆ καρδία καὶ γὰρ τῶ φρονήματι . . . , ἀτρέπτῳ τῆ παρηγία, 368 C λελογισμένῳ θυμῶ (ira) καὶ σώφρονι; hex. 56 B ὀδῶ τι καὶ τάξει; adul. 569 A πάσῃ φυλακῆ τηρητέον; ep. 292 A δοκιμασία τῶν προεσιώτων ποιεῖν πάντα (approbantibus, permissu: potest etiam intellegi dativus causae), 515 B ἀληθινῆ καὶ γνησίᾳ καρδίᾳ. — hex. 117 A γυμνῆ καθῆσθαι τῆ κεφαλῆ (cf. I Cor. 11, 5 ἀκατακαλύπτῳ τῆ κ., acta Pelagiae 4, 14 ἀνακαλυμμένῳ προσώπῳ), ps. 392 A γυμνῆ φωνῆ, μὴ συνηχοῦντος αὐτῆ τοῦ ὄργανον, 357 B τεθολωμένῳ ὀφθαλμῶ, 428 A ἠπλωμέναις ἀγκάλαις, Eun. 668 B τοσούτῳ τάχει (sed ἐν τάχει: ep. 444 A, 489 D, 705 A; 573 B τῶν εἰς τάχος γραφόντων [Ar. Ach. 686 ἐς τ. παίει]); hom. 212 C ὄξυντάτῳ δρόμῳ, 445 C ὀφθαλμῶ ἀσελεγεῖ, γέλωτι ἐκκεχνημένῳ πρὸς ὄρησιν ἐκμανεῖσαι, 512 B ἐλευθέρα τῆ φωνῆ, 545 A τὸ τοῦ Λεσπότου νεῦμα περιμένειν ἐστῶσι τοῖς ὀφθαλμοῖς; ep. 324 B πάσῃ δυνάμει, 597 D εὐμενεῖ τῶ ὄμματι, 817 B λίσσῳ τῶ ἄσθματι. — Ex praepositionum numero huic casui additarum aut substitutarum memoro has: ἐν, quae crebro adiungitur substantivis formam, speciem, simulationem indicantibus, velut εἶδει (Eun. 501 B ἐν ἀπολογίας εἶδει, 512 ἐξηγήσεως, hom. 253 B ἐν χῆς, 368 B ὡς ἐν φαρμάκον εἶδει; Plat., Ael. [semel etiam sine ἐν], Philostr. [saepe, semel sine ἐν]; Hdn. 5, 5, 4 εἰς εἶδος τιάρας), πλάσσει (Eun. 501 C ἀπολογίας), προσχῆματι (Eun. 500 A χριστιανισμοῦ, ep. 397 A τοῦ ἀγαθοῦ, 772 B χριστιανοῦ, 932 A, 1008 B), σχῆματι (ps. 261 B, 288 B; hom. 412 B θεικείας, 536 D; ep. 796 B, 920 A; cf. Schm. I 167, IV 59, praeterea Plut.: σχ. ξενίας⁴⁾); ὑπό, quam praepositionem dativo iungere cotidianus sermo mature desiit (Schm. II 243, III 291): ep. 237 C ὑ. μυρίας εὐχαῖς ἐντραφέν, adul. 576 B ὑ. φωτὶ παρέπεμψε [hex. 156 C, 176 A, 181 C, 193 B ὑφ' ἐνὶ συνθήματι⁵⁾];

p. 179; Callin. 127, 25 ὃν ἀπαγόντες . . . λόγῳ θεραπείας). Εἰς λόγον sq. gen. ap. Aristidem plus semel significat „in Hinsicht auf“ (Schm. II 182: „die Redensart ist nur aus Dem. de fals. leg. 142 nachgewiesen“), semel saltem ap. Bas. (hex. 21 A).

1) Cf. Krumbacher, Studien zu Romanos (1898) p. 236 (ad v. 686 carminis in Iosephum castum: ἐγέλων δὲ τὸν ἄνδρα ἀγνοίας σκοπῶ): „σκοπῶ wohl = in Anbetracht, wegen, ähnlich wie λόγῳ mit Gen.“

2) Cf. Orig. comm. in Io. 321, 25 τῆ πρὸς τὰ ἀόρατα συγκρίσει (respondent verba praegressis ὡς πρὸς τὰ ἄντα) et Liv. 22, 8, 2 levem ex comparatione priorum iacturam. Communi autem sermoni usitatius videtur fuisse ἐν συγκρίσει sive sq. genetivo (Sept. Sap. 7, 8; Orig. comm. in Io. 322, 1) sive praepositione πρὸς c. acc. (quae posterior locutio etiam nunc viget).

3) Etiam in vulgari sermone posteriorum saeculorum nonnulla eius vestigia deprehenduntur, velut in N.To. παρηγία, χάριτι, al. (Bl. 120), ap. Pastor. Hermae σχῆματι ποιμενικῶ, Callin. πίστει, σχῆματι βασιλικῶ, προφάσει.

4) His addere libet locutiones Latinis „loco, numero alicuius“ respondentem: ἐν μοίρα (ep. 409 B ἐχθροῦ), ἐν τάξει (sp. s. 105 A προκαθῆσθαι ἐν διδασκάλου τ., ep. 628 A τὴν ἐν μητρὸς τ. θάλπειν ὀφειλοῦσαν [νηπίους], 904 C), ἐν χώρῳ (ep. 412 A, sp. s. 93 B).

5) Eandem praepositionem adicit dativo μάστιγι: ep. 309 C ὑπὸ μᾶστιγι τῶ θεῶ καὶ ἀνθρώποις, 389 C, 500 D (a. l. ἐπὶ μ.), 657 B (a. l. ἐπὶ), 993 C [similiter ps. 485 B ὑπὸ θεατῆ καὶ ἀθλοθέτῃ τῶ Λεοπότῃ τῶν ὄλων, ep. 373 B ὑφ' ᾧ μεσίτῃ καὶ διδασκάλῳ τῶ Κυρίῳ συνήφθη, 761 B ὑπ' ἐμοὶ διδασκάλῳ], quemadmodum Philostr. Ap. 341, 3 et Syn. ep. 671, 15, neque unquam absoluto dativo (ad Latinam normam) utitur sicut Luc. (Ἀριστοτέλει μάστιγι: Schm. I 236) aut Plut. (μάστιγι τῶ Ὀμήρῳ: Bernh. parall. 71).

μετά: saepe, velut hom. 556 A μ. σπονδῆς ἀποτρέγομεν (hodie usitatissima praepositio modum vel res comitantes significans: μετὰ χαρᾶς, μετὰ βία(ν), μετὰ τὴν πρόφασιν, μετὰ τὸ φῶς), κατ' ἰδίαν ep. 256 B (pro ἰδίᾳ, ut in NTo. [Bl. 173], ap. Pol., Diod., Sext. Emp., hodie), πρὸς ἀνάγκην hex. 13 C. — Rerum comitantium mentione facta hoc adiungo, etiam ap. Bas. inveniri dativum pronominis αὐτός praepositione σύν carentem (quam structuram a cotidiano sermone alienam, atticistis usitatam fuisse docet Schm. III 58, IV 60, 610; plura ap. Lobeck ad Phryn. p. 100): ep. 448 B ἀνταῖς γυναιξί; sed 481 A οἱ λαοὶ σύν γυναιξί καὶ παιδίοις καὶ αὐτοῖς τοῖς πρεσβύταις... ἐν τῇ ὑπαίθρῳ τελοῦσι τὰς προσεσχάς¹⁾.

Restat, ut de eo dativo videamus, qui casus locativi, quem vocant, munus priscis temporibus susceperat. Atque ad ipsum locum designandum nusquam Bas. simplici dativo utitur (ut olim poëtae [Kh. I 441], postea Pol., Phil., App., Xen. Eph., Eus. [h. e. 768, 17 θαλάττῃ ὀπίπτεται et al.], sed nunquam atticistae [Schm. IV 627])²⁾. — Temporalis autem dativo B. persaepe utitur longeque plurimis locis congruenter mori Attico ad tempus declarandum certum ac definitum („Zeitpunkt, Datum“): hom. 165 C τῷ ἐβδόμῳ μηνί, τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός; ep. 653 B τῇ πέμπτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου; hom. 265 B ταύτῃ τῇ νυκτί, similia passim³⁾. Antiquo exemplo (Andoc. I, 137 χειμῶνος ὥρα πλεῖν, ubi genetivus locum obtinet attributi dativo huic necessarii) comprobatur etiam hex. 69 B ὥρα θέρους et 157 C χειμῶνος ὥρα. Paulum ab Attica consuetudine recedunt locutiones τοῖς καθήκουσι χρόνοις (Eun. 581 B, ep. 308 C, 1052 C) et καιροῖς ἰδίοις (ep. 968 C, sumpta e I Tit. 6, 15). Attributo nunquam caret dativus, nam qui

¹⁾ In transitu memoro ὁ αὐτός similiaque (velut hex. 68 A ἴσα, sp. s. 216 C τὰ ἴσα) saepe a Bas. dativo iungi. Quae igitur ep. 620 C leguntur permira: κατ' ἔγνω βαίνει ἐκείνοις et in ed. Maur. vertuntur: „eorum [patrum Nicaenorum] vestigiis insistere“, si modo recte verba traduntur, sic explicanda duco, ut vel ταῦτα sive ἴσα excidisse statuamus vel Basilio locutionem exorso Homericæ illi μετ' ἔγνω βαίνει θεοῖο similem simul obversatam esse aliam a Demosth., Ps.-Longin., Aristid., Philostr., Paus. usurpatam ἴσα βαίνειν τινὶ ideoque eum scripsisse ἐκείνοις pro ἐκείνων.

²⁾ Hoc loco libet interponere, quatenus Bas. posteriorum consuetudinem κίνησιν et στάσιν confundendi (Schm. I 91, II 42, III 58, IV. 60; Hatzid. 210) secutus sit. Inveniuntur enim adverbialia, praepositiones casusque per se respondentis interrogationi: 1. ubi? pro interrogatione quo?: ep. 603 A ποῦ ἀπελθόν (cf. Moeris p. 289: ποῦ Ἀτικῶς ποῦ κοινόν), 591 B συνήγαγον ἐν τῇ συνόδῳ [ps. 281 A ἴνα ἐν τῷ θελήματι τοῦ ψαλμοῦ δυνηθῶμεν γενέσθαι, i. e. assequi, cf. Plat. γενέσθαι ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ, ἐν σκέψει]. Plura ap. Bas. exempla reperiri posse etsi non negaverim, tamen hoc constat, multo latius apud alios patuisse hanc permutationem; cf. Bttm. 62 et 283 et Bl. 62 de NTo., Melcher. 68 sqq. de Epict., Bonnenses editores de Callin. (locis 56 ἐν adiungente verbis movendi) et Marc. Diac., Schefflein (p. 23) de Proc., Schm. I. I. de atticistis, Krumbacher Stud. z. Roman. p. 247. — 2. quo? pro interrogatione ubi?: ep. 644 A ἦγετο ἢ ἐκεῖσε σίνδος, 940 C ἡμῖν ἀπήγγειλε καὶ τὰς γνώμας τῶν ἐκεῖσε ἀνδρῶν (Ael., Hdn., Eus., acta Marinae, Theodor., al.), hom. 381 C ἄχρι τούτου pro „hic“ (ex attractione quadam), 200 D et 413 C ἔσω (Phryn. 127: εἶσω δὲ διατρέψω, οὐκ ἐρεῖς, ἀλλ' ἔνδον διατρέψω; ceterum iam ap. Atticos εἶσω nonnunquam ἐπὶ occasibus), ps. 268 A τί ἐξήκει παρὰ τὰς θύρας τὰς σάς; (vel ap. Aristid. semel; cf. Antattic.: παρ' ἡμῶς οἰκεῖ ἀντὶ τοῦ παρ' ἡμῶν, Ἀλεξίς Φιλαθηναίῳ), frequentius ἐπὶ c. acc. (hex. 144 A οἱ καθ' ἑαυτοὺς ἐ. οελήγην [cf. Dem. 18, 270 τῶν ἐπὶ τοῦτον τὸν ἥλιον ἀνθρώπων; Kh. I 525: „Erstreckung unter einem Gegenstande hin“; Philo: τὰ ἐ. τὴν οελήγην]; ps. 385 C; hom. 432 B, 516 A, 592 D, 613 A; adul. 580 D, 584 A; sp. s. 196 C; ep. 305 B τῆς ἐ. αὐτὸν ἐκκλησίας, 424 D, 429 B et C, 591 C, 592 C, 749 B, 788 A, 901 A, 996 C; item ap. Theophr., in NTo., ap. Luc., Aristid. [semel], Ael. [semel], Philostr., Callin., Byz., hodie). Sed εἰς praepositione, quae non solum saepe in V. et NTo. (Bl. 124), sed etiam ap. Diod., Luc., Ael., postea vero plurimis Callinici (viginti duobus), Proc., Byz. locis (cf. Iann. 1548) hodieque vulgo pro ἐν usurpatur, Bas. nusquam videtur sic abusus esse. — 3) unde? pro interrogatione ubi?: ἀνοθεν (hex. 109 B, hom. 217 A [ex attractione]), ἀντόθεν (ep. 460 C ex attractione, post διαπέμψαι, ἐγγύθεν (hom. 520 A ἐ. εἶναι λουτρόν), ἐκατέρωθεν (ps. 364 C), ἐμπροσθεν (ib.), ἔξωθεν (ps. 364 C, hom. 416 C, sp. s. 76 A ἢ τῶν ἐ., i. e. paganorum [haec significatio iam I Tim. 3, 7], παρατήρησις, saepe al.; ceterum iam ap. Atticos i. q. ἔξω), ep. 636 B γράμματα ἦλθεν ἐκ τῆς μακρόθεν (in NTo. saepe ἀπὸ μακρόθεν), hom. 201 D πολλαχόθεν. Cf. Bl. p. 62. [Similiter de tempore saepe τὸ ἐξ ἀρχῆς i. q. initio (ep. 924 A, 985 B), οἱ ἐξ ἀρχῆς i. q. veteres ecclesiae doctores (ep. 672 B); cf. Callin. 119, 4 τῇ ἔσθεν, postridie.] Postremo memoro ps. 273 B legi: περισκοπεῖ πόθεν (quo) φήγη, cui loco similem non reperi nisi a Christophori 74, 26 ὀπισθεν ἐναντὶν ἔδωκεν. Cf. Bl. 62: „auf die Frage wohin? stehen diese Formen nicht.“

³⁾ Diu mansit hic dativus in sermone communi: cf. NTo. (Bl. 121), a. Marinae 46, 22 μηνὶ ἰουλίῳ ἑπτακαιδεκάτῃ, indic. ad act. app. apoc., Callin., Leont. (saec. VII.) τῇ ἐπαύριον; hodie autem ille scribitur tantum (e. gr. τῇ 10 Μαρτίου, τῇ Κυριακῇ), cum sermo cotidianus uti soleat accusativo (τὴν 11ην Ἀγούστου) aut praepositione (ἐς ταῖς ἑνδεκα Ἀγούστου).

ps. 425 A legitur *πρωῖα* („mane“: ap. alios scriptores posteriores [velut Matth. 21, 18] *πρωῖας*, hodie *τὴν πρωῖαν*), adiectivum est subaudiendumque substantivum *ὥρα*, dativi autem mire copulati *ἡμέρα καὶ ἡμέρα* („tagtäglich“: ps. 337 A et 389 C) verba sunt allata e Paulo (II Cor. 4, 16 *ὁ ἔσωθεν [ἄνθρωπος] ἀνακαινοῦται ἡ. κ. ἡ.*), qui ipse eis hebraicam locutionem *יְמֵי יוֹם* reddidit. Atque etiam eo servat morem antiquum, quod nunquam alius substantivi dativum usurpat atque per se tempus significantis. Quod praepositionem *ἐν* adicit non solum ubi necessarium est, substantivis attributo carentibus, velut *ἐν (τῷ) θέρει* (hex. 193 C, hom. 285 B, al.), *ἐν χειμῶνι (καὶ νυκτί)*: hex. 176 C), *ἐ. ἡμέρα* (124 B), *ἐ. τῇ μεσημβρίᾳ* (184 A et al.), sed etiam interdum pronomini vel adiectivo vel genetivo iunctis (hex. 193 B, hom. 445 B; semper in locutionibus harum similibus: *ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναποδόσεως* [ep. 596 C, Eun. 652 C, al.], *μισθαποδοσίας* [ep. 613 B]), ne id quidem Attico usui repugnat. Recentioris consuetudinis praepositioni *εἰς* etiam hanc temporalem vim subiciendi (Ev. Luc. 1, 20; 13, 9; Henoch I 1 *εἰς ἡμέραν ἀνάγκης*, hodie *εἰς ὀλίγον καιρόν* [brevis], *εἰς τὰς πέντε* [hora quinta]) nullum ap. Bas. vestigium est. Sed pravo mori dinturnitatem dativo significandi¹⁾ ipse quoque paucis locis obtemperavit: hex. 165 C *μακροῦ χρόνου ταμιευσαμένη (κάμηλος) τὴν μῆνιν* (saep. ap. Polyæn.; Hermiae irris. 15: *τοσοῦτο χρόνον ταλαιπωρήσας*); hom. 172 B *τεσσαράκοντα ἡμέραις νηστεία τὴν ψυχὴν ἀποκαθάρας* (paullo post recte *τοῖα ἔτη*), 520 A; ep. 797 A *εἴκοσιν ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τοῖς ἀγιάσμασι*. Addita est praep. *ἐν*²⁾ compluribus locis epistularum CCXVIII et CLXXXVIII poenas canonicas qu. v. statuentium, quibus ob id ipsum sermo cotidianus conveniebat, velut 797 A *ἐν τέσσαρσιν ἔτεσι προσκλαίειν ὀφείλει* (paullo post ambo casus iuxta ponuntur: *τοῖα δὲ ἔτη ἐν ἀκροωμένοις διατελέσει, τέσσαρσιν ὑποπίπτων καὶ ἐνιαυτῷ συσταθήσεται μόνον*), 673 A, B, C; paucisque aliis locis: hex. 5 B, 181 A (*ἐκ καιροῦ „aliquamdiu“*; cf. *χρόνον τινὲ* ap. Xen. Eph. et *χρόνον* ap. Philostr.); hom. 320 B, 325 C; ep. 349 C, 900 B (*ἡμῖν ἐν πολλῷ χρόνῳ πεπονηκόσι*, iam diu laborantibus; cf. Pass. Andr. 28, 26 *τέσσαρσιν ἡμέραις κρεμάμενος ζῆ*).

B. De adiectivo.

I. De genere.

1. Neutrius generis adiectiva cum articulo copulata ap. Bas. aliquoties collectivam vim habere substantivorum concretorum supra p. 5 ostendimus. Multo autem saepius idem huiusmodi adiectivis utitur ad significandas notiones abstractas³⁾, inprimis qualitates, eorumque tantus est numerus, ut locis omnibus exscribendis spatium non sufficiat satisque habeam memorare, inveniri talia adiectiva (plerumque sequente genetivo) locis in hexaëmeron septuaginta septem⁴⁾ (velut 21 A *τὸ μέλαν, τὸ ψυχρόν, τὸ βαρύν, τὸ πυκνόν*,

1) Aliquotiens non solum in N.To. (Bl. 122), sed etiam, ap. atticistas (Luc., Arist., Ael., Philostr., Xen. Eph., nunquam tamen in Syn. epp.); nonnulla ex aliis ap. Schm. III 56. Quod autem frequentissimus hic usus est ap. Iosephum (Schmidt 382) et Euseb. (v. ind. Schwartzii s. v. Dativ), eo comprobari mihi videtur eorum opinio, qui Latino ablativo eum propagatum esse censent (cf. Tac. ann. 1, 53 quattuordecim annis exsilium toleravit).

2) Cf. Schm. IV 58: „Philo drückt die Dauer auch mit *ἐν* aus“.

3) Incohatus est hic usus a Thuc., dilatatus a philosophis Aristotele potissimum auctore (v. Bernh. 326). Itaque reperitur non raro ap. Pol., frequentissime ap. Phil., Ps.-Long., Ios., Plut., saepe ap. Appian. et Polyæn. Inter atticistas maxime eo delectabantur Ael. et Philostr., multo minus Aristid. (Schm. II 34, III 45, IV 41), mediocriter Syn. (Fritz 70). Neque vero prorsus deerat hic usus sermoni cotidiano, invenitur enim et in titulis et in N.To. (ap. Paulum: Win. 209 sq., Bl. 157) et in actis sanctorum (Compert. 27; a. Andr. 28, 14 sqq.). Quin etiam saec. VI. viget ap. Theodor. (v. Theodos. 18, 20 et al.), VII. ap. Ioann. (v. Tych. 5, 17), XIV. ap. Io. Glycam (saep. *τὸ ἀκριβές = ἀκριβεία*, praeterea *τὸ εἰκός, τὸ εὐσεβές*, sim.). In hodierno sermone perpauca inveniri antiquitus tradita, ut *τὸ ἐλεύθερον*, dicit Iannar. 1050a, sed satis multa leguntur in ephemeridibus, velut *τὸ ἀβάσιμον* (Grundlosigkeit), *τ. ἀβίαστον* (Zwanglosigkeit), *τ. εὐκαιρον*, *τ. κινδυνῶδες*, *τ. μάταιον*, *τ. μυστικόν* (Heimlichkeit), *τ. φίλωνηκόν*.

4) Locos numero, non adiectiva, quae saepe plura singulis locis inveniuntur.

τάς κατά γεῦσιν ἐνυπαρχούσας αὐτῇ ποιότητας, 112 C πλεῖον σεαυτοῦ τὸ σπουδαῖον ἐπίτεινον, 153 A πολὺ τὸ πανούργον καὶ ἐλίβονλον καταμαθάν, ib. C τὸ τοῦ πολύποδος δολερὸν καὶ ἐπίκλοπον, 165 C τὸ ὀξυήκοον τοῦ ζύφου... τὸ δὲ τῶν καμῆλων μνησικάκον καὶ διαρκὲς πρὸς ὄργην, in ps. sexaginta duobus (velut 212 C τὸ ἀγριαῖνον [feritatem] τῆς ψυχῆς, 357 B τοῦ διορατικοῦ τῆς ψυχῆς, 361 B πᾶσα ἀρετὴ τῷ ἐκουσίῳ [libera voluntate] χαρακτηρίζεται, 377 B ἐξολοθρεῦσαι πᾶν τὸ μνημόσνον [memoriam] τῆς πονηρίας, 397 A πολὺ τὸ ἀγωγὸν [a. l. ἐπαγωγὸν] καὶ πρὸς σωτηρίαν ὀκλὸν ἔχει τοῦ εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, 441 D διὰ τὸ ἀβροδίατον [ut Thuc. 1, 6], 480 B τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς ψυχῆς [saepe ap. scriptores eccl. de libero hominis arbitrio, cf. Methodii librum περὶ τοῦ αὐτεξουσίου]; adiectiva hic leguntur omnino centum tria, in Eun. quadraginta duobus (velut 512 C τοὺς λόγους οἱ τὸ ἀκριβὲς εἶχον, 576 C τὸ εὐφημον [laus], 608 D πρὸς τὸ ἀναίσχυντον ἐκφέρων τὸν λόγον [cf. 624 A εἰς περιφανεστάτην ἀναίσχυντίαν τὴν βλασφημίαν προαγαγόντες], 644 B οὐχ ἐκούσιον ἔχονσα [sc. ἡ οὐσία τοῦ Πατρὸς] τὸ ἀσύγκριτον [Unvergleichbarkeit], 661 B τοῦ μεγαλείου [maiestatis] τῆς φύσεως, ib. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ στερεὸν καὶ τὸ πάγιον τῆς ἀρετῆς παρέχεται); in adul. quattuor (588 A τῆς Ἀρχιλόχου ἀλώπεκος τὸ κερδαλέον τε καὶ ποικίλον), in sp. s. quinquaginta quinque (velut 89 B τὸ ἐν τοῖς λογισμοῖς ἀκόλουθον [Folgerichtigkeit], 184 C τὸ ἐδραῖον [constantia] τῆς περὶ τὸ καλὸν διαθέσεως [cf. Pass. Andr. 28, 14 τὸ ἐ. τοῦ νοῦ], 213 B τὸ παραντίκα τῆς φιλοτιμίας τερπνόν [cf. II Cor. 4, 17 τὸ παραντίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν]; adiectiva hic numeravi septuaginta septem), in epp. innumerabilibus (velut 657 B ἀπὸ λόγου πολλοῦ τὸ αἰδέσιμον ἐπαγομένῳ [viro multa doctrina verecundiam moventi], 860 B τὸ γνήσιον ὕμῶν τῆς ἀγάπης [cf. II Cor. 8, 8], 897 B τὸ τινων ἀμφίβολον [dubitationem]; ex centum epp. [CXL.—CXC. et CCXXX.—CCLXXX.] enotavi adiectiva septuaginta septem). Perpaucis locis adiectivo alterum vel participium attributi loco addit (ut iam Thuc. VI 34 τὸ ξύνηδες ἦσαν et al.; de Aristide cf. Schm. II, 34; nunquam Syn. in epp.): hom. 169 A τὸ ἤδη παρὸν ὀχληρόν, sp. s. 100 A πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀσθενὲς καταβῆναι, 213 B τὸ ἴδιον δυσμενὲς (cf. 212 D τὸ ἴδιως ὑποπτον), ep. 585 D τὸ παρὸν ἀλγεινὸν τῶν θλίψεων; aliquoties concursum adiectivorum evitavit constructione praedicativa, velut (praeter nonnullos eorum quos iam attuli locorum) sp. s. 177 A (ἡ πρόθεσις αὐτῆ) ἐναργὲς ἔχει τὸ χεῖσιμον = praepositio evidentem utilitatem habet, ep. 896 A ἀθάνατον ἔσχε τὸ λυπηρόν. Rarissime omisit articulum: Eun. 608 A εἰς ἄτοπον (ad absurdum) τὸν λόγον ἐπάγειν, ep. 860 B σύμφωνον περὶ τὴν ἀγάπην, 872 B σοφὸν (sapientiam)¹) καὶ δυνατὸν (potentiam) καὶ ἀγαθὸν (bonitatem) καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ ἀόρατα. — Pauciora sunt participia a Bas. tali modo substantivorum loco usurpata: a) praesentis: τὸ ἀπεμαῖνον (absurditas: sp. s. 89 B), τ. ἐλλείπον (τῆς δυνάμεως: hex. 153 B; cf. Thuc. 6, 69 τῷ ἐλλείπονι τῆς ἐπιστήμης), τ. θορυβοῦν καὶ κυμαῖνον (τῶν λογισμῶν καταστέλλον: ps. 212 C), τ. θυμούμενον (ps. 212 C), τ. ἰδιάζον (= ἰδίωμα, proprietates: hex. 181 B, sp. s. 149 B, ep. 824 B; etiam ap. Theodor. 29, 26), τ. λυπούμενον (ep. 321 A), τ. πλεονάζον (hom. 193 D), τ. ποάζον (hex. 95 A), τ. ὑπερβάλλον (hex. 137 A, 204 C; ps. 420 D, 460 B; sp. s. 213 B; ep. 1016 B), τ. ὑπερέχον (sp. s. 92 B, 100 A, 165 D; cf. NT. Phil. 3, 8 τ. ὑ. τῆς γνώσεως), τ. φλεγμαῖνον (τῆς ψυχῆς = tumor: ep. 1013 B). b) perfecti: τ. ἀπεξενωμένον (sp. s. 189 A), τ. ἀπεσχισμένον (hex. 181 B), τ. ἀπηγορευμένον (ep. 677 A), τ. βεβηκὸς (καὶ εὐσταθὲς τῆς ψυχῆς: ps. 357 A), τ. διηρημένον (ps. 300 B, a. l. διηρημένον), τ. ἠνωμένον (ps. 297 B), τ. καταβεβλημένον (ep. 649 B), τ. κεκρυμμένον (Eun. 613 B ἐν βίβλῳ πολὺ τ. κ. τῆς διανοίας ἐχούση), τ. παρηλλαγμένον (Eun. 628 C, sp. s. 73 B), τ. περιεσκεμμένον (Eun. 557 C), τ. πεφνλαγμένον (ep. 649 A), τ. σεσοφισμένον (hex. 57 C), τ. συμπεπτωκὸς (τῆς ψυχῆς: ps. 317 C), τ. τεθορυβημένον (ps. 320 A)²).

¹) Cf. Ar. Lys. 546 ἐν δὲ θράσος, ἐν δὲ σοφόν. E Platone similia affert Kh. I 608, ex Aristide Schm. I. l. unum locum (παντὸς δυσκόλου χωρὶς).

²) Cf. Greg. Cor. p. 138: Ἀτικόν ἐστὶ καὶ τὸ χρῆσθαι ταῖς μετοχαῖς ἀντὶ ὀνομάτων. Ex Aristide aliquot perfecta, ex Ael. unum τὸ ὑπερβάλλον duoque perfecta, e Philostr. plura praesentia participiorum affert Schm. II 53 sq., IV 41 sq., e Syn. nonnulla praesentia Fritz 109. Multo liberius frequentiusque talibus partic. usi sunt Ios. (G. Schmidt 364 s.) et Plut. (Weissenb. 27, Bernh. 327).

Praedicativi adiectivi more Attico Bas. adhibet genus neutrum, quamquam subiectum est masculini aut feminini generis, in hex. ad declarandas herbarum et bestiarum qualitates (aliquoties iuxta alia adiectiva cum genere subiecti congruentia): 116 B *αείφυλλον ἢ φοίνιξ*, 172 C *γαῦρον ὁ ἀλεκτρονών* (cf. App. 31, 9 *γαῦρον ὁ νενικηκώς*) et *φιλόκαλον ὁ ταώς*, *λάγνοι αἱ περιστεραί . . . δολερὸν ὁ πέρδιξ*, 181 A *ἄγρηνον ὁ ἀηδών*, 192 C *δολερὸν ἢ ἀλώπηξ*, *δειλὸν ὁ ἔλαφος*, *ὁ μύρμηξ φιλόπονος*, *εὐχάριστον ὁ κύων*, 192 C *ράγδαϊον ἢ πάρδαλις*; alibi ad definiendas notiones abstractas: ps. 433 D; hom. 196 D, 361 B *πονηρὸν ἢ ὕβρις*; adul. 572 D *μόνη δὲ κτημάτων ἢ ἀρετὴ ἀναφαίρετον* (de genere adiectivi *μόνη* cum subiecto, non cum genetivo partitivo congruente v. quae Kh. I 63 de superlativis docet); sp. s. 213 D; ep. 864 C, 884 B *κοινὸν ἢ θεότης*, *ἴδιον ἢ πατρότης*; praeterea ps. 293 B *ἢ κέδρος ποτὲ ὡς μόνιμον καὶ σήπεως βέλτιον καὶ εὐῶδες ἐπαινείται*, [ps. 449 B verba e Sept. prov. 20, 6 allata], ep. 224 A. Atticistas hanc structuram imitatos esse probat Schm. I 248, II 66, III 94, IV 104 (ubi Philoni quoque eam usitatam fuisse annotat); in Methodii sympos. invenitur ter (p. 10; 221; 224 ed. Jahn), in Synesii epp. duodecies. Quae e NTo. Bttm. § 129, 4 affert, huc non pertinent (Bl. 79). Ceterum ne a vulgari quidem sermone antiquioribus saltem temporibus hunc usum prorsus alienum fuisse inde colligas, quod ap. Teletem Cynicum ter invenitur. Bis Bas. addidit (ut iam Attici) *τι*: hex. 16 C, 145 B (hodie saepius *κάτι*), bis illud substantivum, quod ut nonnunquam antiquitus (Kh. I 60) ita plerumque hodie adicitur: ep. 593 C *ἀλλ' ὁ πόθος πρᾶγμα βίαιον*, 661 A *στυγνοποιὸν πρᾶγμα ἢ ὄργανία*.

2. Feminini generis adiectiva aliquot ab Atticis pro substantivis per ellipsin noti alicuius substantivi usurpata esse nemo ignorat (Kh. I 266 sq.). Mansit hic usus in communi sermone posteriorum saeculorum atque adeo latius manavit (de NTo. v. Bl. 141 sq., de Philostr. Schm. IV 106 sq.). Ap. Bas. sic omissa sunt substantiva *γη* (*χώρα*); *ἢ βάρβαρος* (ep. 221 A, 640 A; iam Thuc. et Xen.), *ἢ γείτων* (ep. 669 B), *ἢ ἐνεγκοῦσα* (patria: ps. 252 B, ep. 640 A), *ἢ ἐφά* (sp. s. 208 B *ἐπὶ τῆς ἐ.* = in oriente), *ἢ θρεψαμένη* (patria: ep. 629 B; item ap. Lycurg. c. L. 85 et Theodor. 6, 16; activum ap. Pol. et al.), *ἢ οἰκουμένη* (ep. 221 B *ἔσχατον τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης χωρίον*, 272 C), imprimis saepe *ἢ ἡμετέρα* (ep. 596 C, 628 D, 885 B, al.) *ἢ ὑμετέρα* (ep. 284 D), sim. [cf. etiam *ἢ ὕψ' ἠλίφ* hom. 352 D et 429 C]. — *ἢ μέρα*: *ἢ προτεραία* et sim. [*ἢ αὔριον* et *ἢ σήμερον* hom. 437 C, *ἢ ἐξῆς* ps. 281 A]. — *μερίς*: *ἔξ ἡμισείας* (Eun. 581 C). — *ὁδός*: v. supra p. 12. — *τέχνη*: sp. s. 176 C *ψυχραῖς γραμματικαῖς* (sc. Theorien, Regeln) *τις . . τὸν μὲν σίνδεσμον . . προτιμᾶν*¹⁾.

II. De gradibus comparationis.

1. De comparativo.

Augetur vis comparativi ut ap. Atticos (et in NTo.) vocula *καί*: hex. 57 A, 157 A; ps. 353 A; sp. s. 180 A; al. Quod autem raro Attici (Kh. I 26), saepius posterii (semel Tel., bis tit. Prien., quater Appian., ter NT., crebro Eus., aliquoties etiam atticistae excepto uno Aristide, quater Syn.) fecerunt, ut e consuetudine sermonis vulgaris omnino eiusmodi abundantia delectantis (cf. Plaut.: „magis mollior“) comparativo adderent adverbium comparativum, Bas. solis his locis admisit: hex. 44 A *ὁ καὶ μᾶλλον ἀληθέστερόν ἐστι*; Eun. 560 B *μᾶλλον οἰκειότερον*, 632 A *πλέον*²⁾ *ἀδυνατώτερον*.

¹⁾ Solus articulus *ἢ* est positus omissumque substantivum *συναβή* sp. s. 176 C *εἰ ἀντι τῆς καὶ τῆ σὺν ἐθελήσοιμεν χρῆσασθαι* et 188 A *περὶ τῆς σὺν* (alibi adicitur a Bas. *σὺλλ.*). Quod autem substantivum est intellegendum hom. 525 D *ὑπερβάλλοντες τὴν ἀνθρώπειον φύσιν μόνον τὴν οὐκ ἐπὶ νεφελέων ἰδρῶσθαι νομίζονσι*, quae verba in quattuor veteribus codd. legi Garnerius testatur? Quod idem dicit, supplendum esse *ἐαυτῶν φύσιν*, nihil est, cum vox opposita *ἐαυτῶν* certe non potuerit omitti. Facilius intellegi posse existimo *ἔδραν*, cui cognata vox *προεδρία* paulo ante usurpata est. Hyperbaton autem cum vix ferendum sit, dubito an recte olim ed. Paris. deleverit articulum, qui paulo ante positus facile per errorem librarii potuit iterari. — Bis terve omissa inveni substantiva generis neutrius: ep. 204 C *ἐν τῷ πέμπτῳ* (sc. βιβλίῳ), 616 B *τῶν Ἀρμενιακῶν* (sc. ὁρῶν), [adul. 581 D *ἐπαυλῆσαι σφισι τὸ Δώριον*, sc. μέλος²⁾].

²⁾ Hoc adverbium ad gradum indicandum posterioribus demum saeculis usurpari coeptum est (Schm. II 143).

Pro positivo comparativus adhibitus videtur hom. 200 C ὁ μάλιστα ἡμῶν οἶδε (sc. deus) πρὸς ἑμαρτίαν ὀλισθηρότερον, τοῦτο ἰσχυροτέρας προκατελάβετο φυλακαῖς (coll. sententia priore, ἕb. B: ὃ μάλιστα προχείρως ἔξαμαρτίνομεν). Sed cum sic liceat vertere: „im höchsten Grade (ganz besonders) geneigter“, sc. quam ceterae partes (cf. Thuc. IV 55, 3 μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο [sc. als sie ohnehin waren] et Goethii illud: „höchstschöner“ [Ziemer, junggrammat. Streifzüge, p. 149]), vim comparativi propriam esse imminutam sicuti nonnunquam ap. posteriores (cf. I Tim. 3, 14 ἐπιζῶν ἐλθεῖν πρὸς σε τάχιον [Vulg.: cito, a. l. ἐν τάχει] eandemque vocem act. Marinae 33, 13; Herm. V. III 10, 3 λίαν προσβυτέρα; Antattic.: νεώτερος ἀντὶ τοῦ νέος Θουκυδίδης), illic non magis opus fuerit conicere quam hoc loco, ubi comparativus excipit positivum: ep. 644 B τοῖς ἀκρατέσι καὶ τὴν γλώσσαν ἐτοιμοτέροις (i. e. iusto promptioribus). — Rursus pro comparativo positivus videtur usurpatus esse tribus locis. Quorum primus, hom. 200 A ῥᾶδιον ἐκάσιφ ἡμῶν πολυπραγμανεῖν τὰ ἀλλότρια ἢ τὰ οἰκεῖα ἐαυτοῦ διασκεπτεσθαι, nihil habet miri, si modo reputes principalem vim particulae ἢ fuisse disiunctivam (= καὶ οὐ, ἀλλ' οὐ; v. O. Schwab, Syntax der Komparation I 96 et 98) ¹⁾ conferasque hos locos, quorum similes etiam ap. Atticos exstant (Kh. II 303): hex. 5 A εἴλετο συγκαταχεῖσθαι . . . ἢ et ep. 376 C συνέφερον αὐτῷ εἰ . . . ἢ ὅτι ἐσκανδάλισε τὴν παρθένον. Ceteris locis: hom. 608 A πολλῶ δῆπον εἰκός et ep. 977 B ὅσον μακρὰν αὐτῶν ἀπρωκισμένοι τυγχάνετε, τοσοῦτ' πλέον κτλ., ideo videtur Bas. positivum praetulisse, quod vocabulorum illorum comparativus posteriore aetate multo minus usitatus erat visque comparativa casibus mensuram declarantibus (in altero loco praeterea respondente comparativo) satis cognosci potuit. — Pro superlativo positus legitur in ed. Maur. ep. 917 C καὶ τὸ πάντων ἀληθέστερον, sed cum nusquam alibi a Bas. sic usurpetur, superlativum e codd. Med., Coisl. II., Reg. II. recipiendum censeo.

Cum genetivo reflexivi comparativus more Atticorum imitatorumque eorum (cf. Schm. IV 613, etiam Plut. [Weissenb. p. 8]), coniungitur hex. 184 A ἐν τῇ μεσημβρίᾳ ἐαυτῶν εἰσιν ᾧδικώτεροι (οἱ τέτυγες); ps. 328 B; ep. 493 B, 664 B, 705 B, 889 B, 893 B.

Adiectivorum eorum, quorum vis ac natura gradationi videtur repugnare, hos comparativos repereri: θειότερος (ps. 240 A ἀκρόασιν λόγων θειοτέρων et ep. 1012 B [τὴν ψυχὴν] ἐκ θειοτέρων ἔχων ἦκεν, sc. quam a parentibus) et περισσότερος (hom. 281 B, 292 A, 432 A, 461 A, 532 A; adul. 585 A τὸ γὰρ τῆς χρείας περιττότερον; ps. 444 A περισσοτέρως; al.). Sed uterque comparativus antiquitus usurpatus est, ille ab Herod. (1, 122 θειοτέρως) saepiusque a Plat., hic a Plat., Isocr., posterioribus (Ael. NA., 4, 4; saepius in N.To.) ²⁾.

2. De superlativo.

Aetate Atticam subsecuta sermonem cotidianum magis magisque desiisse pluralitatem et dualitatem internoscere ut aliis in rebus maximeque in iactura numeri dualis cernitur, ita in his gradibus com-

Saepe eo sic uti Gregorium Naz. dicit Xav. Hürth (p. 80). Hodie frequentatur loco comparativi (πλέον [sive πῶ] εἶνε ἀνδρείος) itemque interdum adicitur comparativo (πλέον ἐμμορφότερος; cf. Νέα Ἡμ. 13 Φεβρ. 1910: τοσοῦτο μᾶλλον προθυμότερον καθ' ὅσον).

¹⁾ Adiectivi positivus particulam ἢ anteedens unus ex antiquioribus (Herod. IX 26, 37 δίκαιον . . . ἢ) afferri potest, plures e recentioribus (Menand., Aristot., Diod., Plut., NT., imprimis e LXX non raro sic reddentibus hebraeam structuram positivum cum ἦ; cf. etiam Plaut. rud. 4, 4, 70 „tacita bona est mulier semper quam loquens“. — Praepositione παρὰ e. acc. Bas. nunquam, ni fallor, post positivum gradum adiectivi ad circumscribendum comparativum utitur (quemadmodum Philostr. Ap. 3, 19 παρὰ πάντας Ἀχαιοὺς μέγας, Syn. quater, frequenter LXX [= ἦ]), sed post ἄλλος et ἕτερος interdum (ps. 425 C, 493 B, al.) ut iam Attici (Kh. I 515). Post comparativum autem loco particulae ἢ illam praepositionem adhibet ps. 240 B βαρυντέρας παρὰ τὸν ἕτερον . . . τιμωρίας ἀξιοθήσεται, cuius usus primordia ap. Atticos cernuntur (O. Schwab II 152 sq.), incrementa ap. posteriores (de N.To. v. Bl. 110, de actis ss. et Byz. v. Iann. 1615); hodie aut haec praepositio aut ἀπό comparativum sequi solet: εἶνε μικρότερος παρὰ οἱ ἄλλοι sive ἀπό τοὺς ἄλλους.

²⁾ Falso igitur in hoc comparativo offendit Lothholz in annot. ad or. ad adul. p. 108. Hodie tritissima est vox περισσότερος idemque valet atque olim πλέον.

parationis, quorum alterutro supersederi posse visum est. Maius autem horum damnum fecit superlativus, cuius in locum ἡ *συνήθεια* Romanae certe aetatis plerumque comparativum substituit (de N.To. v. Bl. 34 sqq.). Postremo res eo deducta est, ut is superlativus, quem elativum sive absolutum vocant, perraro usurparetur, relativus autem omnino nunquam; atque ita hodie v. c. „valde pulcher“ significatur vocibus πολλὰ (πολύ) ὠραῖος, rarius elativo ὠραιότατος, relativi autem loco semper dicitur ὁ ὠραιότερος (cf. in italica lingua: „molto bello“ sive „bellissimo“, sed „il più bello“). At ap. Bas. imminutionis superlativi nullum indicium reperitur. Nam neque positivum usquam in eius locum substituit (ut Matth. 22, 36 ποῖα ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Lucian. bis post ὅτι et ὡς οἶόν τε, Ael. semel post οἶος, Philostr. semel post οἶόν τε) neque — excepta dubia lectione de qua supra p. 27 diximus — comparativum (cf. Bl. 143 sq.; Reinhold 60; Iann. 514; Schm. I 238, III 62, IV 62), neque rursus superlativum ponit pro positivo (ut bis Ael. post οὕτως [Schm. III 60], saepe auctores apocryphorum [Reinh. 59] frequentiusque ullo alio Agathias [Reffel 15 sq.] aut pro comparativo (ut Io. 1, 15 πρῶτός μου; Aëtii placita V, 4, 3, οὐχ ἤκιστα c. gen.; Method. symp. 11 [Jahn]; Io. Glyc. 2, 3 πρῶτος c. gen.; cf. Bernh. 439). Qui autem hom. 528 B legitur superlativus: ὁ δὲ δοκεῖ τῶν ἄλλων... καλῶν μέγιστον εἶναι καὶ βεβαιότερον, ex imitatione Homeri Atticorumque profectus est (ut similia ap. atticistas: Schm. I 196, 238; II 45; III 61; IV 62; cf. Kh. I 23).

Similiter antiquam locutionem (ab Herod. institutam, semel a Plat., saepius a Plut. et Arr., nonnumquam ab Aristid., Ael., Philostr. usurpatam) repetiit genitivum reflexivi superlativo subiungens: hex. 125 A ὅταν ἐαντιῆς τελειοτάτη τυγχάνῃ (sc. σελήνῃ), 136 B; ps. 461 B.

Augetur vis superlativi sicut ap. antiquos¹⁾ particulis καί (crebro κ. μάλιστα „vel maxime“, velut ep. 304 D) et ὅτι²⁾ (adul. 568 C ὅτι μάλιστα [πειραῖσθαι], caedem voces hom. 401 A et 549 C et hex. 60 B; ep. 221 A συμπροϊέναι εἰς ὅτι μέγιστον). Quae cetera ex atticistas Schm. III 61 et al. affert, velut ἐν τοῖς, ὡς ὅτι, δεινῶς, μάλιστα [saepe ap. Euseb.], πάνν, λίαν³⁾ ea non inveni ap. Bas. Voculae tamen ὡς et οἶον fortasse me fugerunt, cum ad eas ut antiquitus tritissimas non ab initio attenderim.

Adiectivorum, quae gradationis videntur impatientia, superlativos usurpat μεσσαίτατος (hex. 196 A) et τὸ ἀκρότατον (hex. 141 C; hom. 464 C; sp. s. 109 C). Horum ille iam ap. Herod. (4, 17), postea ap. Luc. et Ael., hic in Piade 5, 754 et 22, 171 (= supremus) et ap. Plat. (= praestantissimus) invenitur. Evitat autem eos, qui a Phryn. reprehenduntur p. 69: Τελευταίωτατον λέγειν ἀμάρτημα... Κορυφαίωτατον ἐνεκαλυψάμην εὐρῶν παρὰ Φαβωρίνω et p. 135: ἔσχατον χρῆ λέγειν οὐχ ἔσχατώτατον. — Omnino igitur licet cognosci Basilium in gradatione saniore iudicio usum esse quam plerosque posteriorum ac ne tantum quidem licentiae sibi sumpsisse quantum nonnullos atticistas superiores.

C. De articulo et pronomine.

I. De articulo.

Pronominis demonstrativi loco Bas. articulum more Attico non usurpat nisi ante relativa: hex. 25 D διελύθη εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη (ubi enuntiatum relativum vicem nominis obtinet); ps. 295 A τοῦ πρὸς ἔν; Eun. 524 A εἰς τὰ ἐξ ὧν σύγκειται διαλύων; hom. 221 A οὐ τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τὸν οἶος αὐτὸς ἦν; sp. s. 68 A τῶν ὕσαι, 76 B τῶν ὧν, 96 C ἐκ τῶν ὕσαι; ep. 261 B οὐδὲν τῶν κλισμάτων τὰ

¹⁾ Non in NTo.; cf. Bttm. § 123, 12: „Die bei Griechen üblichen Verstärkungen des Superl. finden sich im NT. nicht“, praeter Act. 17, 25 ὡς τάχιστα.

²⁾ Schm. IV 610: „Die Superlativsteigerung durch ὅτι statt ὡς ist nach Priscian .. Attizismus“.

³⁾ Hae duae particulae frequenter addebantur in sermone vulgari; e Greg. Naz. X. Hürth p. 81 affert: πάνν ἔσχατον et λίαν τελειοτάτη.

ὅσα βούλεται δύναται (ex Herod. et Plat. exempla affert Kh. I 583, ex atticistis Schm. I 93, II 46, III 63, IV 63, quibus addi possunt similia e Pol., Phil. [plurima], Ios., Ps.-Long., doxographis, Ps.-Plut., Eus., Syn., Byz. [Iann. 1219], hodierno sermone [Νέα Ἡμ. 4 Μαρτ. 1910: ἱστορήσας τὰ ὅσα ἤκουσεν]) aut particula quasi fultum: τὸ μὲν — τὸ δέ (hex. 29 B; hodie quoque), τὰ μὲν — τὰ δέ (hom. 512 C, 541 D), ὁ μὲν τις — ὁ δέ τις (hom. 477 A), τὸ μὲν τι — τὸ δέ τι (ep. 276 B; cf. Kh. I 585). Aliis particulis (ut Aristid. et Ael.: τὰ καὶ τὰ [hodie quoque], πρὸς τὸν ἢ πρὸς τόν) articulum non magis iungit quam Philostr. neque nudum ponit quemadmodum poëtae antiqui (inprimis epici) atque Byzantina aetate v. e. Io. Glyc. 43, 10 σὴν χάριν ἐποίησα τό. — Altera articuli (sive demonstrativi) forma ὅς (Kr. 50, 1, 5) abstinuit Bas., ut neque Atticorum propriae locutiones καὶ ὅς, ἢ δ' ὅς [Ael., Philostr.; non in NTo.] neque inferiore aetate solennes ὅς (ᾶ) μὲν — ὅς (ᾶ) δέ [Tel., Pol., Aët., Ps.-Plut., App., Polyæn., NT., Hippol. philos. VI 3, act. Marinae, Callin., al.] apud eum reperiantur.

Enuntiato articulum praeposendi consuetudo, ut in formam substantivi illud redactum videatur, ap. Bas. non tam late patet quam ap. alios multos recentiorum. Nam praeter relativas sententias, quas modo memoravimus, illum ponit ante verba alterius allata, ut ps. 281 C προσκείμενον εἵρομεν τὸ Ἐνέγκατε κιλ.; 484 C οὐ παντός ἐσιν εἰπεῖν τὸ, Ἠγάπησα [sic etiam in NTo.]; ep. 741 B, et ante coniunctionem ὅτι: ep. 589 C πρὸς δὲ τὸ, ὅτι . . ., εἰδέναι βούλομαι τὴν θεοσέβειάν σου ὅτι κιλ., 713 C; 836 B περὶ μὲν οὖν τοῦ, ὅτι [hodie quoque sic]; 872 B; nunquam autem ante interrogativam tam abundanter quam Jos. Ant. XX 28 ἐπὶ πείρα τοῦ τί φρονοῖεν; Ev. Luc. 9, 46 εἰσῆλθεν διαλογισμός, τὸ τίς ἂν εἴη; martyr. Pelagiae 20, 32 οὐκονόμησον τὸ τί γένηται (hodieque ἄκουσε τὸ τί μου εἶπε), neque ante sententiam temporalem ut Aristid. III 34, 38 εἰς τὸ ἐπειδὴν αὐτῷ καθήκη aut finalem ut Jos. Ant. XX 7 γόβη τοῦ μὴ . . ἀναγκάση.

In articulo vel adiciendo vel omittendo omnino neglegentiam iam I. p. Chr. n. saec. invaluisse Schm. III 64 dicit. Huius ut ap. atticistas priores ita ap. Bas. vestigia reperiuntur, multo tamen — si multitudinem librorum eius respicias — pauciora quam ap. scriptores NTi., Appianum (Kratt p. 19 sqq.), Euseb. aliosque multos. Per pleonasmum positi articuli exempla e pluribus haec profero: a) ep. 681 B ὁ δὲ τὸν ἀκούσιον ποιήσας φόνον, (589 C ὑπὸ ἀρρωστίας κατεσχέθην τῆς¹⁾ μέχρις αὐτῶν με τῶν πνυλῶν τοῦ θανάτου καταγαγούσης), 616 B αἱ τῶν Ἀρμενιακῶν αἱ ὑπερβάσεις, 672 B ἀκολουθησάντων τῶν ἐξ ἀρχῆς τῷ νόμῳ ἐκείνῳ τῷ Οὐ (sequuntur verba e V. To. allata); b) iuxta pronomina α) relativa: τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ („quantum in se est“: ps. 308 B et 357 B, sed 968 C ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς), καθ' ὃ τὸ σημαίνόμενον („in diesem [schlimmen] Sinne“: 293 C); cf. duo e Syn. exempla ap. Fritz 87. β) interrogativa: ποῖος (ep. 932 B τῆς ποίας εἰς μερίδος [item Dem. 18, 64 τ. π. μ. γενέσθαι]; Eun. 620 C; sp. s. 169 A: similia ex Atticis affert Kh. I 625 sq., e Syn. Fritz 87; hodie ὁ ποῖός et τὸ τί), τίς (sp. s. 209 A; ep. 956 A τίνα τὴν λύσιν ἔχει; cf. hodiernam dictionem τί τὸ πρακτέον). γ) indefinita: aa) ep. 325 B τὴν κοινὴν φύσιν διὰ τοῦ ὀνόματος [ἄνθρωπος] δεῖξας οὐ περιέγραψε τῆ φωνῆ τὸν τινὰ ἄνθρωπον (unum aliquem, das Individuum: sic ap. Aristot. categ. 2, 2. 5, 1; cf. Bernh. 441), 328 B ἐν τῷ τινὲ πράγματι; bb) post τις ante participium, ut aut illud παρέλκειν videatur, cum ipse articulus significet „einer, ein solcher, der“, aut articulus, et quidem ante praes.: ep. 968 C εἶναι τινὰ παρ' ἡμῶν τοὺς λόντας, 629 B, 861 C; ante fut.: ep. 457 C et 997 C τινὰ τὸν (post ἐκπέμψαι), 901 B τινὰ τοὺς (post ἀποστεῖλαι); cf. ep. 893 A, ubi τοὺς sine τινὰς et 901 B, ubi τινὸς sine τοῦ, praeterea quae de simili in NTo. abundantia Bl. 248 memorat; ceterum Atticos locos affert Stahl 691 et 694, 1. c) post numeralia non raro, velut ps. 220 A τρία δὲ προέβαλεν ἡμῖν τὰ φυλακῆς ἄξια (v. Kh. I 639). d) ante nomen praedicativum; ep. 441 C, 613 D, 864 A, quibus locis superlativo adiunctus repugnat consuetudini Atticae, cum congruat huic ep. 865 C ἔστι δὲ ἡ αὐτοαλήθεια ὁ Θεὸς ἡμῶν (v. Win.⁸

1) Cf. Schm. III 63: „Gern trägt Aelian den Artikel nach“ et IV 67.

p. 159 sqq. et Kh. I 592).¹⁾ — Deest articulus: a) ep. 868 A *ὄφθαλμοί*, 420 A *ὄσσοις* (cf. Win.⁸ p. 171 ann. 30: die Glieder des Leibes artikellos; Plut.), 881 A *ἕως ποταμοῦ Αἰγύπτου* (cf. Philostr. Ap. 204, 6 *ποταμὸν δὲ Νεῖλον*); praeterea cf. p. 5). b) ante substantivum, ex quo aptus est genetivus (v. Kh. I 607 sq. et Schm. IV 66): ep. 684 A *πάντα τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν* (item B, sed paulo post *τὰς τρ. θ.*); 669 A *οὐδέτι δυνάμενοι χάριν Πνεύματος ἁγίου ἐτέροις παρέχειν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι*; C *δονλεύειν ἀκριβεῖα κανόνων* (duo articuli omissi: cf. Ael. VH. 118, 21 et Philostr. Ap. 170, 25 *ἐς ῥητόρων ἡθῆ*); aliquoties ante substantivum subiunctum praepositioni exceptumque genetivo (v. Win.⁸ p. 164—166; Schm. l. 1.): 641 A *ἀπὸ καθαρᾶς καρδίας τοῦ ἀνδρός*, 868 A *εἰς κατανόησιν τῶν ὁρατῶν*, 904 B *εἰς ἐπίσκεψιν τῶν θλιβομένων*. c) ep. 965 B *τὸ λογιστικὸν ἐν ἡμῖν οὐκ ἀνθήσει*²⁾. d) ante participium vel adiectivum, quo genus, non unus aliquis significatur: ep. 672 A *φθείρασα* (quae fetum corripit) *φόνον δίκην ὑπέχει* (v. Kh. I 609; sed 893 D *παρὰ τοῦ σαφέστατα ἐπισταμένον μαθεῖν*), ps. 300 B *πᾶς δίκαιος*. e) iuxta pronomina: α) personalia: hex. 136 B *ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν*, hom. 553 A *τοὺς ἐν ὄφθαλμοῖς ἡμῶν* (cf. quae modo ad idem subst. annotavimus); itemque possessiva: ep. 508 B *τῶν εἰς δύναμιν ἐμὴν ἠκόντων*, 780 C *γράμμασι σοῖς*, ps. 269 B *ἐν ὄφθαλμοῖς σοῖς*, imprimis ante *ἡμέτερος*: ep. 401 B *ἄνευ ἡμετέρας γνώμης*, 409 B, 648 C, 652 C, 861 B, 924 A, 948 C, 993 B, 1009 C *εἰς ἡ. χάριν* („mir zuliebe“; cf. Xen. Eph. 2, 9 *εἰς σὴν χάριν*), semel ante *ὑμέτερος*: ep. 760 C; praeterea ter ante *αὐτοῦ*: ps. 417 A *οὐκ ἐπὶ συμφέροντι πολλὰίς αὐτῶν*, 469 B *εἰς ἀφ᾽ ἑλείαν αὐτοῦ*, hom. 352 A *φύσιν δὲ αὐτοῦ ἀσώματος*; pluribus locis ante reflexivum: ps. 400 C *εἰς τελεῶσιν ἑαυτοῦ*, hom. 265 B, 496 A, 537 C; ep. 721 A, 232 C, 845 B. β) Eun. 633 B *οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνο ἰσχυρὸν ἐρεῖς ὅτι* (aliquoties caret demonstrativum articulo ap. Philostr. [Schm. IV 65] et Syn. [Fritz 88]).³⁾

Consuetudinis Atticae adiectivo articulum postponendi, ut collocatio illa praedicativa efficiatur, tam multa ap. Bas. exempla occurrunt, ut enumerare omnia supersedeam tantumque memorem imprimis saepe eum sic collocasse post adiectiva *πολύς*, *μακρός*, *μέγας*, *ὀλίγος*, *μικρός*, vel iuxta verba *ἔχειν*, *λαμβάνειν*, *ποιεῖν*, sim. (cf. p. 25). Quod autem ad significationem attinet, plerumque articulus nobis quidem videtur abundare, velut hom. 205 A *πολλῆς σοι χρεία τῆς*⁴⁾ *ἐξομολογήσεως, δακρῶν πικρῶν, συντόνον τῆς ἀγρυπνίας*; ep. 868 D *τοῦτο δε σόφισμά ἐστι μυρίας τὰς ἀτοπίας ἔχον*, 885 A *μεγάλους ἐπὶ τῇ ὑπομονῇ τοὺς στεγάνους ἀναμένοντες*, 961 C *μακροτέραν δοῦναι τὴν τιμωρίαν* (similiter hom. 404 C et adul. 580 D), 597 D *τὸ εὐμενεῖ αὐτὸν προσβλέψαι τῷ ὄμματι σε* (similia huius dativi exempla v. supra p. 22), ps. 484 B *οὐκ ὀλίγη πρὸς ὑμᾶς διεργασμένη* (sc. *ἐκκλησίαν*) *τῷ διαστήματι*; raro necessarius est, velut ep. 969 A *ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν*. In atticis a Schm. IV 613 numeratur „der prädicative Ausdruck anstatt des attributiven“ exempla proferuntur III 63 ex Ael. tria (item adiectiva *μακρός* et *πολύς* exhibentia), IV 67 e Philostr. septendecim (in his *ἐν ἀπαλῷ μὲν τῷ πτερῷ*, quocum conferas Bas. hom. 201 D *κούφῳ τῷ πτερῷ*). Quamquam non prorsus intercidis in vulgari sermone structuram praedicativam cognoscas e NTi. paucis locis (Win.⁸ p. 186, Bttm. § 125, 5) et act. s. Marin. 44, 4 (*γλυκεῖα τῇ φωνῇ*). Etiamnum in libris quidem nonnunquam illa usurpatur: *φυσικῶ τῷ λόγῳ* (natürlich, begreiflicherweise: persaepe in ephemeridibus), *μετὰ πολλῆς τῆς τέχνης* (*Νέα Ἡμ. 27 Μαρτ. 1910*; saepeque alibi artic. post hoc adiect. et sim.), *εὐρεῖαν τὴν διάνοιαν ἔχοντες* (ib. 9 *Ἰαν.* alibique pendente artic. ab *ἔχειν*); *Παναθήναια, ἔτος 1909, σελ. 122 με συννεσιαμένους τοὺς πόδας*, 127 *με τὰς χεῖρας ἠνωμένας*.

1) Ter ap. Philostr. praedic. nomen non carere articulo memorat Schm. IV 64, saepe ap. Syn. Fritz 863, in sermone vulgari Pisidiae Phrygiaeque (saec. IV./V.) multo frequentius quam in Attico Compagnass p. 6.

2) Annotat Maranus: „Ita Harl. et Coisl. primus. Editi τὸ λ. τὸ ἐν ἡμ.“ Cf. Win.⁸ p. 180 sq. et indicem a Flemmingio adiectum libro Henoch s. VIII. ex hebraeo sermone converso omninoque articuli negligentiori.

3) Pronominum articulo carentium exempla ex omnibus libris sumpsit, reliqua autem articuli vel omissi vel adiecti e solis his libris: ps., Eun., sp. s. centumque epistulis enotavi.

4) Cf. Schm. III 63 sq.: „Pleonastisch steht der Artikel in κατὰ πολλὴν τὴν σπουδὴν Ael. NA. 112, 30; 267, 17.“

II. De pronomine.

1. **Reflexivi** pronominis usus Basilianus ab Attico eo discrepat, quod saepe illud vel non adhibetur ubi ponendum fuit vel secus usurpatur atque olim solemne erat vel perperam collocatur.

Pro genetivo possessivo reflexivi directi qu. v. ponit genetivum simplicium pronominum personalium vel pronominis *αὐτός* his locis: *μου* pro *ἐμαντοῦ*: hom. 436 B, 504 D, ep. 376 A, 873 A. *σου* pro *σεαντοῦ*: ps. 452 B, 464 C (*ἔχε ἐνεστηλητευμένα σου τῆ ψυχῇ*, sed paulo ante *ἐν τῇ σεαντοῦ διανοίᾳ*), 465 A, 481 A; hom. 209 B (*στρέφε σου τὸ ὄμμα*)¹⁾, 281 B, 301 D, 336 B (*τὸν νοῦν σου*), 408 B et C, 425 C, 432 A, 436 B, 460 B (*σου πρὸς τὴν ἀθλίαν γαστέρα*, sed ib. *πρὸς τὴν σεαντοῦ κοιλίαν*); ep. 352 D, 353 A, 364 A (bis), 365 C. *ἡμῶν* pro *ἡμῶν αὐτῶν* vel *ἡμέτερος (αὐτῶν)*: hex. 77 C, 401 B; hom. 372 A. *ὕμῶν* pro *ὕμέτερος (αὐτῶν)*: hex. 208 C; ep. 940 D. *αὐτοῦ* pro *ἐαντοῦ*: ps. 308 C, 452 C; Eun. 541 C; hom. [252 D]²⁾ 341 A, [344 D]; sp. s. 97 A, 128 A; ep. [244 C, 253 D, 309 B] 377 C, [417 C], 425 C, 480 C, 485 A, [497 A, 552 C], 564 B, [597 A], 661 D, 672 C, [705 C, 756 C], 857 C, 945 A, 997 A (bis), [1025 C], 1040 C. *αὐτῆς* pro *ἐαντῆς*: ps. 412 A, ep. 376 B. *αὐτῶν* pro *ἐαντῶν*: ps. 356 C, hom. 329 C, sp. s. 141 B, ep. 389 A, 556 A. Hunc usum pronominum personalium ap. Atticos perrarum (Kh. I 569, b) in NTō. sollemnem fuisse testatur Win.⁸ p. 206 his verbis: „In Abhängigkeit von einem Nomen steht überhaupt *ἐμαντοῦ* nur I K. 10, 33 bei scharfem Gegensatz . . . *σεαντοῦ* findet sich so nie, nur *ἐαντοῦ*, *ἐαντῆς*, *ἐαντῶν* öfter“. Basilius autem aliis permultis locis etiam *ἐμαντοῦ* et *σεαντοῦ*, etiamsi nihil opponatur, adhibet ad notandum possessorem (cf. supra v. *σου*). Formis tamen *ἡμῶν (ὕμῶν) αὐτῶν* et *ἡμέτερος αὐτῶν* abstinuit, nisi quid contrarium erat significandum (cf. infra (p. 32)). Ubi vero pronomine ad subiectum eiusdem enuntiati pertinente³⁾ alium casum atque genetivum possessivum adhibuit Bas., semper reflexivum usurpavit neque ea libertate usus est, quam Antatticista permisit his verbis: *ἐμὲ ἀντὶ τοῦ ἐμαντόν, σὲ ἀντὶ τοῦ σεαντόν Φιλῆμων Γαμοῦντι, Ἀναξανδροῖδης*.

Pro prima et altera persona cum singularis tum praecipue pluralis numeri persaepe usurpatur tertia persona reflexivi. Exempla satis habui enotare ex hex., hom. centumque fere epistulis (I—CIX) suntque haec: *ἐαντοῦ* pro *ἐμαντοῦ* ep. 389 B; pro *σεαντοῦ* hom. 249 B, 273 B, 369 C, 376 B, ep. 324 A, 345 A, 388 A, 453 B. *ἐαντῶ* pro *ἐμαντῶ* ep. 493 B, pro *σεαντῶ* hex. 21 B, 41 B, ep. 352 B, 353 A, 360 A, 517 B. *ἐαντόν* pro *ἐμαντόν* ep. 345 A, pro *σεαντόν* hex. 192 A, hom. 256 D, ep. 316 A, 413 B. *ἐαντήν* pro *σεαντήν* ep. 244 C. *ἐαντῶν* pro *ἡμῶν αὐτῶν* hex. 77 C, 144 D, hom. 516 B (pro *ἡμετέραν αὐτῶν*), 517 A, 557 B (*τὴν εὐπορίαν τὴν ἐαντῶν* i. e. *τὴν ἡμετέραν αὐτῶν*, paulo post *ἀντιστήσωμεν τὴν ἡμετέραν παράκλησιν*), 616 A, ep. 237 D *ἡμῶν (= ἐμοῦ) τὰς εὐφροσύνας ὕμῶν . . . ἰδίᾳ ἐαντῶν (= meas) ποιουμένων*, 245 B, 256 C, 272 B, 304 A, 460 A, 473 A, 488 A; pro *ὕμῶν αὐτῶν* ep. 308 A, 473 B. *ἐαντοῖς* pro *ἡμῖν αὐτοῖς* hex. 21 A, 24 B, hom. 345 A, 368 A, 372 A,

1) Cf. Win.⁸ p. 198: „Die obliquen Kasus der Personalpron. samt *αὐτοῦ* werden im Anschluß an LXX . . . außerordentlich oft gesetzt, wo sie von Griechen weggelassen und ergänzt werden“ et Bl. 167.

2) Uncis [ ] inclusi eos locos, ubi pronominis *αὐτοῦ* inter articulum et substantivum collocati spiritus perfacile librorum errore potuit permutari (cf. Kh. I 565 ann. 4). Omisi autem hic et supra ea pronomina, quae ut ad subiectum pertinent ita participio vel infinitivo iuncta sunt.

3) Excipiendae sunt constructiones participii (velut ep. 364 A *ἐπανάστα τῶ καταβαλόντι σε*) et infinitivi, in quibus Atticos quoque reflexivo saepe abstinuisse notum est (v. Win.⁸ p. 206, d). Qui autem quattuor in ed. Maur. leguntur loci casus obliquos pronominis *αὐτός* ad subiectum eiusdem enuntiati referendi exhibentes: hex. 153 A, 189 D, hom. 616 C, ep. 669 B, ii facile emendantur spiritu leni mutato; ceterum duobus eorum pronomem pendet e praepositione (v. Win. l. l. b), uno ex adiectivo verbali.

505 C, 536 B, ep. 408 A, 416 B, 428 C, 456 B, 493 A; pro *ὑμῖν αὐτοῖς* hom. 556 B, ep. 265 B, 385 C, 401 A. *ἑαυτοῦς* pro *ἡμᾶς αὐτούς* hex. 108 D, 120 A, 157 D, hom. 177 A, 256 A, 468 C, 492 D, 536 B, 552 B, 553 A, ep. 244 A, 301 C, 380 C, 405 B, 476 B, 488 A, 492 B; pro *ὑμᾶς αὐτούς* hom. 557 C, ep. 245 C, 305 C, 397 C. Constat antiquitus tertiae personae reflexiva nonnumquam sic usurpata esse primo brevitatis causa in numero plurali (semel a Thuc. [I 82 *τὰ αὐτῶν ἐμποριζώμεθα*], saepius ab aliis), postea etiam in singulari (praecipue ab Isocrate, v. Schneider ad Demon. 14 et Kh. I 572). Multo autem latius hic usus manavit apud scriptores *κοινῆς διαλέκτου*, quorum alii convenienter praecepto illi Apollonii de synt. III 23 *οὐ γὰρ φάμεν ἑαυτὸν ἴβρισα ἢ ἑαυτὸν ὕβρισας, ἑαυτοῦς δὲ ὕβρισαμεν* pluralem tantum substituerunt (ut Pol., Jos., NT.), alii etiam singularem (ut Plut. [Weissenb. 24], Gal., tituli actaque sanctorum [cf. Win. l. l. annot. et Compenn. 10 sq.]). Atque etiam atticistae formis his commodioribus (saepiusque pluralis, rarius singularis numeri) usi sunt, excepto Aristide, qui eas omnino evitavit et Aeliano, qui semel tantum *αὐτῶν* dixit de I. persona. Basilius autem singularis numeri nonnumquam tertiam personam posuit, saepius propriam (*ἑμμαντοῦ* etc.), pluralis tertiam, neque unquam, ni fallor, pronominis *αὐτός* casus obliquos primae alterive personae pluralis adiecit, nisi cum illud fuit premendum contrariumque aliquid denotandum, velut hex. 193 A *πρὸς τὴν ἡμῶν αὐτῶν φυλακὴν κινήθησόμεθα* (sc. quemadmodum bestiae ad suam custodiam), ep. 412 B, 436 C (*ἡμῖν αὐτοῖς*), 524 D, 1024 B, 1032 C. [Similiter *ἡμέτερος αὐτῶν*, quod nusquam legitur in NT., oppositionis causa ponitur ep. 484 A et 320 C.] Exstat ille usus tertiae personae etiam Byzantina aetate (in libro Henoch [s. VIII. scripto] VI 2 *ἐκλεξώμεθα ἑαυτοῖς γυναῖκας* et in vita Euthymii c. a. 900 scripta) atque hodie quoque scribitur: *ἤδη διερωτῶμεν ἑαυτούς* (i. e. „nos“: *Νέα Ἡμ.* 30 *Φεβρ.* 1910), *μὴ ἐπαινῆτε ἑαυτούς* („vos“), quamquam multo frequentior est locutio inde a saec. XII. vulgata: *τὸν ἑαυτὸν μου* (*σου κτλ.*).

Quod semel legitur reflexivum, ubi non pertinet ad subiectum: hom. 557 A *ἀντίστραπτει δὲ (τὸ τόξον) ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν* (sc. *τοῦ πολεμίου*; in duobus codd. *τὴν αὐτοῦ κ.*), non ita mirum est, cum illic verti possit „sein eigen, ipsius“ (cf. Kh. I 560, 1). Notabilis est, quod pronomini *σφίσι* semel subicitur vis pronominis „eis“: adul. 581 D *λέγεται δὲ καὶ Πυθαγόραν κομμαστῆς περιουχόντα μεθόνουσι κελεῦσαι τὸν ἀλητήν... ἐπανῆσαι σφίσι τὸ Δώριον*. Ionicus hic pronominis personalis *οἷ, οἶ, ἔ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς* usus (v. Kh. I 566 sq.) invenitur ap. plerosque atticistas (saepissime ap. Philostr., nusquam ap. Aristid.; Moeris p. 310: *σφίσιν Ἀττικῶς, αὐτοῖς Ἑλληνικῶς*). Altero autem loco Atticam consuetudinem Bas. secutus est, cum ep. 1077 C pronomem *σφίσι αὐτοῖς* ad subiectum rettulit. Quod singulari omnino nunquam utitur, plurali autem nusquam nisi in illa ad adul. oratione et in una ex epp. ad Libanium missis, quibus Atticum sermonem eum quam maxime exprimere studuisse apparet, vel inde possemus colligere pronomem illud communi sermoni tum prorsus inusitatum fuisse, si non aliunde id compertum haberemus (cf. Win.⁸ p. 191).

Possessivi pronominis eiusdemque ad subiectum pertinentis loco Bas. adiectiva *οἰκεῖος* et *ἴδιος* usurpat non solum persaepe quemadmodum Attici tum cum latine vertenda sunt adiectivo „proprius“, sed etiam nonnumquam ita, ut idem valeant ac simplicia pronomina *ἑμμαντοῦ, σεμαντοῦ, ἑαυτοῦ, ἑαυτῶν*. Facillime id cognosceas, si contuleris locos inter se respondententes, velut hex. 29 C *πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα* pauloque ante *τὸν ἑαυτῶν νοῦν*, 188 D *τῶν οἰκεῖων θανάτων*, paulo ante *τῆς ἑαυτοῦ κτίσεως*, ep. 388 B *τοῦ πάσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ ἰδίου πληρώσαντος θάνατος*. Neque tamen in omnibus eius libris est usus aequalis: nam vox *οἰκεῖος* etsi in nullo libro prorsus deest (cf. ps. 276 B, 365 A, 420 B et D, 456 A; Eun. 636 B; hom. 524 B, 209 B, al.; sp. s. 168 C; ep. 832 B, 969 A), tamen in orationibus de hexaëm. tam saepe (locis plus viginti, in quibus 29 B [bis], 80 B, 108 A) occurrit, ut inter insignissimas harum notas numeranda sit; *ἴδιος* autem in his perraro (125 A, 133 A, [205 C]), aliquoties in ps. (cf. 236 D, 237 D, 248 D, 404 C, 413 C), semel in Eun. (609 A) frequenter vero in epp. legitur (velut 381 B, 417 C, 584 C, 724 A, 916 C). Cuius rei causam hanc fuisse existimo. Cum pronomina possessiva *ἐμός* etc. in cotidiano

sermone magis magisque rarescerent ¹⁾ itemque reflexiva *ἐμαντοῦ* etc. illorum vice fungentia, quaerentibus quid substituerent offerebantur illa adiectiva, quae antiquitus opponebantur vocibus *κοινός* et *ἀλλότριος* atque ad vim augendam coniungi solebant cum genetiuis reflexivorum (cf. Xen. Hell. I 4, 13 *πρὸς τὸ αὐτῶν ἴδιον κέρδος* et Pl. conv. 205 e *τὸ μὲν ἀγαθὸν οἰκεῖον καλεῖ καὶ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ κακὸν ἀλλότριον*) et possessivis (Isocr. 6, 8 *τοῦμὸν ἴδιον* [Thuc. 1, 144 *τὰς οἰκείας ἡμῶν ἀμαρτίας*]). Ex his sermo vulgaris recepit vocem *ἴδιος* ²⁾, nonnulli autem scriptores, credo propter ipsum illum vulgarem usum, alteram quoque vocem *οἰκεῖος* adhibuerunt ³⁾. Quae cum ita sint, non est mirum, quod Bas. in eo librorum genere, cui cotidianus magis sermo congruebat, in epp., adiectivum *ἴδιος* frequentat, sed in illis orationibus, quae *παιδεία ἑλληνικῇ* insignes sunt, de hex., tantopere delectatur voce *οἰκεῖος* ⁴⁾. Ceterum saepenumero his adiectivis addit genetiivum pronominis, interdum etiam ubi hoc non erat premendum Latiniue satis habuissent pronomem „suus“ substantivo postponere, velut hex. 197 B *πρὸς τὴν φυλακὴν τῆς οἰκείας αὐτῶν σωτηρίας* (salutis suae), hom. 445 C *ἐργαστήριον τῆς οἰκείας αὐτῶν ἀσχημονίας τοὺς ἡγιασμένους τόπους πεποίηται*, hex. 157 C *εἰ τὰ ἄλλα . . . φυλακτικὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν* ⁵⁾ *σωτηρίας*, ep. 940 B *ὑπομνήσκει ἡμᾶς, τὸν ἴδιον ἑαυτῆς κόσμον, ἢ ἐκκλησία*. Ex atticistis prioribus nihil de tali illorum adiectivorum usu Schm. memorat, itemque Syn. eo abstinuisse videtur (Fritz 93).

Perperam collocatur genetiivus reflexivi pronominis ante articulum: in hex. locis duobus, ps. quinque (velut 328 A *σεαντοῦ τὸ σῶμα*), Eun. uno (584 C *αὐτοῦ τὴν γραφὴν*), hom. sedecim, sp. s. uno, epp. plus sedecim, aut post substantivum: in hex. locis quattuor (ut 153 A *τῆς περιουσίας σεαντοῦ*), ps. decem (quorum ternis bis, velut 477 B *τὸν πλοῦτον ἑαυτοῦ . . . τὸν θεὸν ἑαντῶν*), Eun. quattuor, hom. decem, sp. s. duobus, ep. plus duodecim. Inter antiquos solutae orationis scriptores Herod. nunquam sic collocavit (Kh. I 620), saepius Attica aetate inferiores, in quibus tamen Polybium hiatus ratione ductum esse Kaelker (Lpz. Stud. III., p. 257) memorat (de NTo. cf. Win. ⁸ 210). Atticistas superiores omnes semper ad Atticam normam reflexiva *ἑαυτοῦ* etc. posuisse haud scio an non liceat conicere e silentio Schmidii; Synesium locis non dubiis semper collocaione attributiva usum esse dicit Fritz 92.

2. *Αὐτός* pronominis genetiivum novies Bas. inter articulum et substantivum ponit, quamquam non refertur ad subiectum: ps. 392 C; Eun. 528 D, 532 B, 648 C; hom. 444 D; ep. 288 B, 381 A, 516 A, 525 B. Non raro sic ap. Herod. (Kh. I 1), hiatus evitandi causa ap. Pol. et Plut., quater in NTo. (Win. ⁸ p. 210); septies ap. Ael., sed non plus semel ap. Aristid. bisque ap. Philostr. (cf.

¹⁾ De raro in NTo. possessivorum usu v. Bttm. § 127, 21, ap. Marc. Diac. et Callin. indices. De praepositione *κατά* c. acc. ut ab aliis (cf. Win. ⁸ p. 214) ita a Bas. (qui tamen saepenumero possessivis utitur) ad circuitionem adhibita supra memoravimus. Hodie in vulgari sermone possessiva *ἑμός* etc. non usurpari testatur Thumb 62.

²⁾ De NTi. usu disserit Win. ⁸ p. 213 sq. ibidemque hunc usum inveniri dicit ap. LXX, D.Hal., Phil., Ios., Plut., in titulis atticis inde ab a. 69 a. Chr. His testimoniis addi possunt plura partimque antiquiora e titulis Magnetibus (e. gr. identidem *εἰς τὸν ἴδιον οἶκον* saec. III. a. Chr.) et Priensibus (v. ind. Gaertringenii), praeterea ex act. app. apocr. (v. ind. Bonnetii), e Marc. Diac. et Callin., Leontio; ante omnia autem cf. hoc Phrynichi p. 441: *τὰ ἴδια πράττω . . . οἱ πολλοὶ λέγουσαν εἰκῆ, δεόν τὰ ἐμαντοῦ πράττω . . . λέγειν . . . ἢ τὰ ἴδια ἐμαντοῦ πράττω*.

³⁾ Horum primus videtur fuisse Iosephus (G. Schmidt p. 369 e maiore numero viginti tres locos affert, in quibus A. IV 86 *ἀπλίζω τὸν οἰκεῖον στρατόν*); e posterioribus nomino Theodor. (v. Usen. 123), Agathiam, auct. v. Tychonis (s. VII., cf. Usen. 51). In cotidianio sermone huius vocabuli usum non egisse radices altiores vel inde suspiceris, quod hodie *ἡ καθομιλουμένη* nunquam illud sic usurpat, sed interdum *ἡ καθαρῆνοσα* (*Νέα Ἡμ. 6 Φεβρ. 1910: νὰ διακηρῆξωσιν εἰς τὰς οἰκείας Κυβερνήσεις* *ἑα*, 13 Φεβρ.: *χωρὶς νὰ μεταθέσωσι τὴν ἑσπέρην τῆς οἰκείας αὐτῶν πολιτικῆς*).

⁴⁾ Non alienum sit conferre ep. 485 A *τὴν κοινωνίαν λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ* et 713 A *ταῖς ἰδίαις χερσὶ κατέθετο* cum hom. 524 B (laudatione quadr. martyrum) *αὐτῇ ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἀραμένη*, praeterea illud NTi., Luc. 6, 41, *τὴν δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ* [Mt. 7, 3 *ἐν τῷ σῶ δ.*] cum hom. 269 B *ἐν τῷ οἰκείῳ ὀφθ.*

⁵⁾ Inde manavit Byzantina aetate *ὁ ἰδικός μου* (Mauric. [† 607] 1, 9 *τῶν ἰδικῶν αὐτοῦ* [= *τῶν ἑαυτοῦ*] *ἀνθρώπων*); quae locutio etiamnunc in usu est. Quae autem vis hodie voci *ὁ ἴδιος* subici solet, ut idem declaret atque olim *ὁ αὐτός*, eius antiquissimum exemplum repperi in titulo Magnesiae aetate Hadriani scripto (116, 24 *τὸν δ' ἴδιον λόγον ἀποτίθεσθαι τοῦτον*), ap. Basil. nullum; unum locum ex dubia Aristidis oratione affert Schm. II 228.

Schm. III 66); semper ap. Theodor.; hodie v. c. ἡ *Ἀυτοῦ Μεγαλειότης* (Seine Majestät). — Resumitur bis nomen in eodem enuntiato casibus obliquis illius pronominis ita, ut hoc aut abundare videatur (sicut saepius in NTo. [Win. p. 198 sq.] et ap. Callin. [ind. p. 183]; cf. Kh. I 660 sq.) aut premere vim illius nominis idem valens atque οὗτος (cuius in locum semel substituitur a Philostr. G. 261, 8, hodie autem vulgo): ps. 236 A τῶν δὲ χοίρων καὶ κατὰ σάρκα ζώντων ἢ δόξα αὐτῶν κατασκηνοῦν εἰς τὸν χοῦν λέγεται et 636 C ἐσέμννας ἡμῶν τὴν παιρίδα ὡς αὐτὴν παρασχομένην τῆς εὐσεβείας τὰ σπέρματα. Tertio loco, ps. 276 C, τοῖς παιδεύοις κόσμον αὐτοῖς εὐπρεπῆ pronomem cum retinetur, pendere ab adiectivo putandum est, sed melius deletur, praesertim cum desit in plerisque mss. — Nunquam autem Bas. nominativum loco pronominis personalis ita usurpat, ut respondeat nostro „er“ sine accentu pronuntiato (sic nonnunquam in NTo. [Win. p. 196], singulis locis ap. Ael. et in Syn. epp., pluribus ap. Callin., vulgo hodie).

3. **Demonstrativo** pronomine οὗτος, sicut antiquitus (Kh. I. l.; etiam in NTo.: Win. p. 218), cum vi resumitur in eadem sententia nomen, idque plerumque participium: in ps. sedecies fere; Eun. 609 C; sp. s. 161 A et 165 B; ep. 349 C (οὗ ὁ καλῶς ἀρχόμενος, οὗτος τέλειος, ἀλλ' ὁ καλῶς ἀποτιθέμενος, οὗτος δόκιμος παρὰ Θεῶν), 865 C, 984 B, 989 B¹⁾; bis adiectiva: ps. 421 D (τὸ εὐθὺς τῆς γνώμης, τοῦτο) et ep. 756 A; semel substantivum: hex. 173 B. [Maxime inter atticistas hac nominis resumptione delectatur Ael., plerumque adiungens καί.] Similiter usurpatur οὗτως post participium (ut ap. Plat., Pol., atticistas, Theodor. [saec. VI.] in ps. septies; Eun. 581 A et 668 A; sp. s. 76 B, 109 B, 113 A; ep. novies (velut 229 C προεξετάσαντα . . οὕτω δημοσιεύειν τὸν λόγον); post ἐάν: hom. 357 A (Xen. Cy. 8, 13 post εἰ itemque bis ap. Aristid.); post ἐπειδάν: ib. D.

ἐκεῖνος, de quo W. Havers („Das Pronomen der Jener-Deixis im Griech.“) hoc docet: „Herod., Pol. und die Synoptiker²⁾ wenden ἐκεῖνος in der Bedeutung eines schwach betonten ‚dieser‘ an“ (v. E. Schwyzer in B. ph. W. 1907 p. 88 sq.), ap. Bas. semper, quod videam, suum habet pondus crebroque adhibetur ad sequentem sententiam quasi praeparandam³⁾, sive illa est libera, velut ep. 297 A (ὄ γε μὴν λέγω . . . ἐκεῖνό ἐστι) et 460 C (ἐκεῖνο ποίησον ἔμοι τὰς ἐπιστολάς διάπεμψαι), sive subiuncta particula ὅτι: hom. 188 C, 380 A (ἐκεῖνό γε μὴν ἐπαινέσειέ τις τοῦ κακοῦ, ὅτι), ib. C; ps. 217 C; Eun. 576 A, 597 B, 616 C, (621 C ἐκεῖνο . . . ὡς), 636 B, 640 B; sp. s. 117 D, 177 C, 185 D, 216 B; saepissime in epp.: 248 C, 417 C, 421 C, 437 A, 508 A, 572 C, 600 B, 624 C, 645 B, 884 C, 949 B, 952 C, alibi⁴⁾.

ὅδε cum post Atticam aetatem e sermone cotidiano paulatim excideret solisque libris retineretur [de NTo. v. Bl. 37: „das seltene ὅδε ist fast auf die Formel τὰδε λέγει beschränkt“ et 173], fieri non potuit, quin scriptores ab Attica regula aberrarent. Itaque Polybium, Phil., Arr., (sescenties), App. (saepissime), Ael. (quater), Philostr. (decies) illud ad priora verba rettulisse videmus (Win.⁸ p. 215). Basilius autem ut raro eo utitur, ita nunquam ad priora in memoriam revocanda, sed aut antiquo more sic, ut ea significet, quae loquentis vel oculis vel animo proxime obversantur (i. e. „[dieser] mein, unser, der jetzige, gegenwärtige, vorliegende“): hom. 544 C ἐπὶ τόνδε τὸν βίον (v. humanam⁵⁾); sp. s. 157 C τὰδε

1) Eiusdem pronominis participium sequens denuntiantis hoc exemplum profero: ps. 469 A οὗτος γὰρ λαμβάνει βοήθειαν . . . ὁ τῆς ἀνθρωπίνης βοήθειας . . . καταφρονῶν (ut ap. Atticos [Kh. I 659] et in NTo. [Win. 217 sq.]).

2) Ceterum cf. Win.⁸ p. 217: „ἐκεῖνος abgeschwächt = οὗτος Mt. 17, 27, Mc. 16, 10 u. oft bei Ioh.“ et Bl. 174 sq.

3) Ex Atticis affert exempla Kh. I 659, ex atticistas omnibus Schm., tredecim ex auct. π. ἔν. Tröger p. 27, sex e Syn. epp. Fritz p. 98. Sed de NTo. Bl. 175: „nicht oft mit folgendem Bezugswort.“

4) Τοῦτο, quod in NTo. plerumque sic usurpatur (Win. I. l.), legitur e. gr. ep. 481 C τοῦτο . . . τὸ . . . ἐλεεινότερον, ὅτι.

5) Similiter ὅδε, quo adverbio ab Atticis nondum locus declaratur (Kh. I 444), saepe idem valet atque „in terris“ sive παρ' ἡμῶν, velut sp. s. 160 D τὴν ὅδε συνήθειαν, 161 B ὅδε μὲν οὖν οὗτος οἱ δοῦλοι (recte interpr. lat.: „ad hunc igitur modum hic fiunt servi“); Eun. 625 C κατὰ τὴν ὅδε συνήθειαν (humano more); ps. 285 A, 409 A, 429 B; al. Adverbii τῆδε, quo antiquitus locus designabatur, haec exempla memoro: ps. 380 C καταφρονήσας τῶν τῆδε et ep. 992 B τῶν τῆδε . . . τῶν καθ' ἡμᾶς.

(i. e. folgendes) λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον... Μὴ ταπεινοῦ ταῦτα (i. e. priora)... τὰ ῥήματα; ep. 260 B ἐπὶ τήνδε τὴν ἐξέτασιν κεχωρήκαμεν, 613 A περὶ δὲ τοῦδε („die bewußte Angelegenheit“: quibus verbis transit ad rem propositam), 321 D ὁ πρεσβύτερος τοῦ χωρίου τοῦδε, 324 A τοῦ ἀδελφοῦ τοῦδε (pro quo Bas. deprecatur), 517 A τῷ ἀδελφῷ τῆδε (item), 592 D ἀντὶ ἑμαυτοῦ σοὶ τὸν ἀδελφὸν τόνδε τὸν χωρεπίσκοπον συνίστημι (significatur is qui epistolam perfert¹⁾, sicut locis sequentibus), 592 B, 593 B Γνωρίζεις πάντως τόνδε (prima verba epistolae), aut e recentiore consuetudine ita ut idem declaret quod pronomen indefinitum „der und der“: sp. s. 76 C τὸ δὲ ἐν ᾧ τὸν χρόνον παριστῆν ἢ τὸν τόπον. Πότε γὰρ γέγονεν; Ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ. Καὶ ποῦ; Ἐν τῷδε τῷ τόπῳ (falso interpr. lat.: „tali tempore“²⁾), iteratum: ep. 877 B τάδε καὶ τάδε (ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖα φανήσεσθαι), 912 B εἰ ὁ Βασίλειος ἐκεῖνος ὁ τοιῶσδε δουλεύσας ἐκ παιδὸς τῷ δεῖν (Eustathio), ὁ τάδε ποιήσας ἐπὶ τῶν καιρῶν τῶνδε (item: quibusdam temporibus) καὶ τάδε... οὗτος νῦν ἕτερος γέγονεν ἐξ ἑτέρου, ps. 281 B τάδε τινὰ καὶ τάδε κομίζοντας τῷ Κυρίῳ. Atticam locutionem cognoscas e Plat. leg. 721 b τῇ καὶ τῇ ἀτιμίᾳ. Praeterea cf. ps. 329 C μὴ εἴπῃς ὡς ἔτιχες, γέγονε τοῦτο καὶ αὐτομάτως ἀπήνησε τόδε (dies... das) et sp. s. 177 A νῦν δὲ οὐ περὶ συλλαβῶν οὐδὲ περὶ τοιοῦδε ἢ τοιοῦδε („diesen oder jenen“) φωνῆς ἤχου ὁ λόγος αὐτοῖς [cf. Eus. h. e. 40, 24: τῶν τοιῶνδε τροφῶν i. e. bestimmte Speisen, Aëtii plac. IV 9, 9: τοῖον ἢ τοῖον ὀνομάζεσθαι, Νέα Ἡμ. 16 Φεβρ. 1910: ἢ τοιάδε ἢ τοιάδε λύσις].

4. **Relativi** pronominis attractio omnibus Graecae linguae aetatibus usitator est (cf. Schm. III 67; etiam ap. Tel., Epict., in NTo., actis app. apocr. [Bonnet affert duodequadraginta locos], ap. Leont. saec. VII., in libro Henoch s. VIII., hodie [Mullach p. 318]), quam ut exempla, quae plurima Bas. praebet, exscribere opus sit. Inversae autem quam vocant attractionis unum legitur exemplum: ep. 713 C τὸν ἀδελφὸν τοῦτον ὃν νῦν ἀπεστείλαμεν... ἐχρησάμεθα αὐτῷ διακόνῳ (plura ap. Ios. [Schmidt p. 370] et in NTo. [Bl. 178], singula ap. Ael. et Callin.). — Enuntiata primaria relativo pronome ab Atticis satis raro (Kh. II 434 sqq.), saepius postea, Latinis fortasse auctoribus, nectebantur³⁾. Multa id genus (inprimis saepe ὄθεν) inveniuntur ap. Bas.: ex hex. quidem viginti quattuor sententias enotavi, quorum aliquot (57 B, 69 A, 104 B, 145 A, 160 A) causam enuntiant. — ὅστις pronomen posterior sermo, ut est ampliorum formarum amans, in locum simplicis pronominis substituit⁴⁾. Ap. Bas. ad unam aliquam rem illud relatam nusquam repperi nisi ep. 264 A et Eun. 669 B, ubi tamen excusatur, cum idem sit ac „talis qui“ vel „quippe qui“ (Kr. 51, 8, 2; Win. l. l., Stahl 521, 4). — οἷος pronominis brevitae Attica (Stahl 560, 2)⁵⁾ bis in eodem enuntiato positi haec exempla memoro: ps. 489 B ὁρῶ ἡμᾶς οἷοι ἐξ οἷων γέγοναμεν (ib. iterum), hom. 373 D ἐξ οἷων εἰς οἷα μεταπέπτωκε κατοικίεσθαι, 560 D. — Simplicis huius pronominis locum obtinet ὁποῖος hom. 591 A (in principio enuntiatii primarii), ep. 637 C τὸ τοιοῦτον εἶναι σε ὁποῖον ἢ πάντων μαρτυρία παρίστησιν (cf. NT. Act. 26, 29; Schol. Ar. Plut. 392 ὁποῖον Ἀιτικόν [sc. pro οἷον]); hodieque vulgo inter se respondentia τοιοῦ-

1) Sed ep. 1016 B τῷ ἀδελφῷ τούτῳ τὴν ἐπιστολὴν ἔδωκα ταύτην.

2) Similes locos affert Win.⁸ p. 216: Iac. 4, 13 et Plut. qu. conviv. I 6, 1. Hodie ὁ τάδε (e. gr. εἶδα τὴν τάδε γυναικα) idem declarat atque ὁ δεῖνα, quae posterior vox a Bas. quoque nonnunquam usurpatur (velut hom. 209 B; ep. 593 A, 613 A bis [cum substantivo coniuncta], 896 D, 916 B; ps. 221 B), etiam geminata: hom. 512 C ὁ δ. ἢ ὁ δ., ep. 932 A τὸν δ. καὶ τὸν δ. ἐκλεγόμενος.

3) Frequenter in NTo. (Bttm. § 143, 6) atque etiam Byzantinorum aetate (Iann. 1437 b). Atticistas Dionem Chrys., Luc., Aristid., Philostr. non raro relativo sententias causam declarantes annexisse Schm. memorat; idem de Syn. Fritz. Hodie quoque saepenumero legitur ὄθεν („ideo“).

4) Usum Ionum proprium receperunt Pol. et Diod. Sic. hiatus evitandi causa, Arr. ad imitandum Herod., κοινῆς scriptores alii (cf. Win. 235 sq., Compert. p. 13) ob eam quam modo dixi causam. Antattic.: ἐξ οἷου ἀντὶ τοῦ ἐξ οἷοῦ Κράτης Τόλμαις. Etiamnunc sic usurpatur cum ὅστις tum ὁ τι.

5) Ceterum similis pronominis τίς geminatio etiam in NTo. et ap. past. Hermae invenitur: Bl. 181.

τος . . ὁποῖος), 648 A, 1008 A *παρὰ τῶν οὕτω μικρῶν, ὁποῖος αὐτός εἰμι*¹⁾. — ὅσος mature coepit qualitatem significare (iam Isocr. de perm. 138 *τοιούτος -ὅσος* itemque Aristot.), postea idem atque ὅς (ap. omnes atticistas), hodieque in plurali numero interdum sic usurpatur: *τὰ μουσικὰ ὅσα* i. q. τ. μ. *τὰ ὁποῖα*. Ap. Bas. praeter *ἐν ὄσῳ* (= *ἐν ᾧ*, e. gr. ep. 1032 C; hodie *ἐνόσῳ*: „quamdiu“) neque illud pronomem sic adhibitum me legere memini neque ὁπόσος, cui Philostr. persaepe eandem vim subiecit ac simplici relativo (Schm. IV 71). — In exclamatione a Bas. non solum ut ab Atticis (Kh. II 439) relativa (velut ep. 641 A *ἡλίκον δὲ κέρδος*, 661 C *ὡς καλὴ ἢ φιλοσοφία*, 1096 C *οἶα τοῖς ἐρασταῖς δωρεῖσθε*, hom. 500 B *οἶα κερδαίνει*), sed etiam more posteriorum²⁾ interrogativa pronomina usurpantur, velut hex. 8 B *τί καλὴ ἢ κάξιος*, 80 D *πόσα μοι πράγματα παρεῖχες*, 104 A *πόσῳ*, 108 B *πόσα*, 109 B *πόσα . . πῶς . . πόσαι*, 113 D *πόσαι*; ps. 312 C *πόσοι* (ter); ep. 265 C *πόσα*. Semel legitur *δοποῖος* (ut perraro [fortasse nunquam] ap. Atticos [Kh. I. 1.], ter ap. Ael.: Schm. III 319): ep. 648 A (paulo post ib. *πόσος*).

5. Interrogativa pronomina *ποῖος* et *τίς* iam ab Atticis interdum parum distincta (Isocr. 8, 67; Eur. El. 905) postea vulgo promiscue usurpabantur³⁾. E Basilio exempli causa afferro: hex. 36 C, ps. 217 B, Eun. 504 C (*ἐκ ποίας . . τίνες . . ἐν ποίῳ*), 660 A, hom. 192 B (*τίνος . . ποῖος*), sp. s. 188 B (*τίς . . ποῖον . . τίς*) et C. — „Qualis?“ autem posteriore aetate⁴⁾ non raro significabatur pronomine *ποταπός*, quod Atticis temporibus littera δ scriptum idem valuerat atque „cuius?“ Bas. quoque interdum illam vim voci subiecit, velut hex. 120 B (*ποταπὸς τῷ κάλλει . . ποταπὴ ζήμια*: potest etiam accipi exclamatio), 160 C (post *διδασχθήτωσαν*), ps. 281 C (post *δοκίμασον*), sp. s. 168 C (interrog. recta), ep. 656 B (obliqua), 888 B (item), 893 A (recta). — In interrogatione recta pronomina relativa quae dicunt generalia ab Atticis nonnunquam usurpata esse alii contendunt alii negant (v. Kh. II 517; Bl. 179; Schm. IV 73: „in attischer Prosa ist dergleichen nur in Wiederholungsfragen gestattet“). Posteriores autem sic usos esse relativis atque etiam simplicibus ὅς etc. apparet e locis ab Jann. 2038 e LXX, NTō., eccles. scriptoribus congestis, quibus addas duos a Schm. I. I. e Philostr. (*ὅπως* et *ὀπόθεν*), unum a Troeg. e Ps.-Long. (33, 2 *ὅφ' ὧν*), plures ab Usen. e v. Tych. (p. 50: *οὐ χάριν, ἀνθ' ὅτου, μέχρι οὐ*) allatos, hos denique Basilianos: Eun. 661 B *αἱ δὲ ἐνεργεῖαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος οἶαι*; D *αἱ δὲ εὐεργεσίαι . . ὁποῖαί τινές εἰσι καὶ ἡλίκαί*; hom. 513 A *ὁποῖα*; Plures locos pronomem *οἶος* exhibentes cum Attico usu congruere existimaveris, si deleta distinctionis nota interrogativa enuntiatum acceperis exclamativum, velut ep. 637 A, C, 921 A, 924 B. — Contrariae consuetudinis interrogativum pronomem *τίς* usurpandi pro relativo *ὅστις* (Kh. II 517; Stahl 593, 3; Schm. IV 70; Bl. 179 [„alexandrinisch u. dialektisch“], Win. p. 241; Compern. 14), ap. Bas. unum legitur exemplum hom. 433 C: *φαίνεται ἢ ναῦς μέχρι τίνος* („solange“) *τὸ βάρος τῶν ἀγωγίμων ὑφίσταται, τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο καταβαπτίζει*, quo

1) Longius processerunt Byzantini media aetate, cum addito articulo vocibus ὁ δοποῖος vim subiecerunt eam, quam hodie habent, relativi „qui“, ratione usi eadem atque Itali („il quale“), Galli („lequel“), Angli („the which“).

2) App., Epict. (dissert. I 10, 6), Ael. (semel *πόσῳ*); NT. (Win. p. 242; ceterum bis *οἶος*); act. Xanth. [saec. III./IV.] 62, 19 *τί πρῶτος αὐτοῦ ὁ πρῶτατος*!, mart. Pelagiae 28, 2 (*ὁ ἀπὸ τῶν χριστιανῶν, πῶς ἐκδιδάσκον ἑαυτοὺς μέχρι θανάτου*), pass. s. Petri Alex. (ed. Viteau) p. 75 (*οἶους . . πόσους*); Marc. Diac. 3, 4; Callin. 111, 25; Henoch 22, 2; al. Hodie raro usurpatur *οἶος* (e. gr. *Σκρίπ* 11 *Ἀπριλ.* 1910: *οἶα ὀπισθοδρομικότης*!), saepius *ὁποῖος* (v. c. *ὁποῖα ἀναίθεια*!), plerumque interrogativum: *τί ὁραῖος καιρός*! (was für ein schönes Wetter!), *Σκρίπ* 27 *Ἀπριλ.* 1910: *Πόσον ὀλίγον ἤλλαξαν ἔκτοτε* (sc. ab aetate Evae) *αἱ γυναῖκες*!

3) Pol., Diod., Ios.; NT. (Mt. 24, 42 et al.); Orig. comm. in Io. 68, 6 *τί πρῶτον καὶ ποῖον τὸ δεύτερον*; Syn. ep. 57, 666, 28 *ποῖοι . . τίνες*; act. Ioann. 207, 8 *τίνα αἶνον ἢ ποῖαν προσφορὰν*; acta Pelagiae 5, 23 *ποῖῳ . . τί*. Hodie pronomine *τίς* multo est frequentius *ποῖος* (e. gr. *ποῖος ἤλθε*;) vel in vulgari sermone *ποῖός* (*Σκρίπ* 24 *Ἀπριλ.* 1910: *ἀπὸ ποῖον γιαιτὸ πέθανε*; an welchem Arzt ist er gest.?).

4) De NTi. usu v. Bl. 180. Etiam ab atticistis (Luc., singulis locis Ael. et Philostr.) pron. *ποταπός* reiectum a Phrynicho (p. 56, Lob.) sic usurpari, inprimis autem saepe a Byzantinis scholiastis, docet Schm. Sed hodie illud significat „villis, contemptus“.

Loco alius lectionis mentionem non facit Garnerius. Sin autem scribamus *μέχρι τινός* . . *ὕψισταμένη*, nonne et *γαίνεται* significationem usitatam habeat et *τὸ ὑπὲρ τοῦτο* rem sibi vere oppositam et *καταβαπτίζει* vim suam transitivam?

6. Pronomen **indefinitum** *τις*, quo magis posterioribus temporibus rarecebat (similiter atque interrogativum *τίς*), eo frequentius usurpabatur ab atticistis antiquum usum etiam dilatantibus (Schm. III 68, IV 611; ap. Agathiam in qualibet fere pagina illud legi dicit Reffel p. 9). Bas. morem Atticorum secutus, qui illo notionem certis finibus non circumscriptam significabant atque ita adiectivorum et adverbiorum vim modo augebant modo minuebant (Kh. I 663), pronomen adicit a) adiectivis, ut idem valeat ac „quidam“: hex. 57 C, 92 B *τερπνὴν τινα ὄψιν θαλάσσης*, 193 D; ps. 404 C, 477 A *ὁ ἄνωγος ἐστὶ δεινός τις καὶ ἄμαχος*; hom. 213 C *θαναστή τις ἔνδον γαλήνη*, 540 C, 549 A *ψυχὴ . . λεπτή τις οὔσα καὶ νοερά*; adul. 568 C *παντοδαποί τινες*, 573 C, 577 A *θαναστόν τι οἶον τὸ κάλλος παρέχειν*; ep. 476 A, 524 C *εἴπερ μὴ μικροὶ τινες εἶναι παντάπασιν κήρυκες νομισθεῖμεν* (se ipsum dicit Bas.), 916 B *δυσχερὴς τίς εἰμι πρὸς τὴν τῶν νεωτέρων παραδοχὴν* (hic fortasse minuens: „etwas“); al. b) pronominalibus (vel pronominalibus): *ὁ* (et *τὸ*) *μέν τις (τι)* . . *ὁ (τὸ) δέ τις (τι)* v. supra p. 29, *πίσος τις* („fere“: Eun. 585 A), *ὁποῖαί τινες* (sp. s. 108 A), *τοιούτός τις* (saepe, velut hex. 13 B, ep. 224 B, 680 A), *τοσοῦτός τις* (e. gr. ep. 221 B), *πᾶς τις* („wohl jeder“ [Kh. I. 1.] aut „jeder beliebige“ [Kr. 51, 17, 11]; ps. 301 B; sp. s. 80 A, 113 A; ep. 480 C); adul. 576 A *αὐτὸς δέ τις ἕκαστος διαστιασάσει πρὸς ἑαυτόν*; ep. 413 D *μηδὲν τι* (cf. Kh. I 664: „οὐδέν τι, durchaus nicht“ et Bernh. I. 1.: „οὐδέ τις, schwerlich einer“). c) adverbiiis: Eun. 501 C *μᾶλλον τι*; sp. s. 204 B *ἄνδρα οὐδὲ πᾶν τι ἔγεις περὶ τοῦ Πνεύματος τὰς ὑπολήψεις ἐν πᾶσιν ἔχοντα* (sc. Origenem [cf. Plat. Lys. 204d οὐ πᾶν τι δεινὰ ἐστὶ et Xen. Hell. 5, 4, 45 *μηδὲν τι πᾶν διωκόμενοι*]; ep. 313 B *σχεδόν τι* [Plat. et Xen.] *παραπλησίως*; ep. 229 A *εἰ μὴ τι ἄν* sq. conī., 285 D *εἰ μὴ τί που*. Nusquam repperi οὔτω τι („sic fere“) Herodoti proprium, ab Arr. imitando repetitum, ab Aristide et Ael. vitatum, a Philostr. frequentatum. — Quod hom. 528 A legitur *δὲ ὧν εἶναι δοκοῦσίν τινες* („aliquid“), antiqua est locutio (Dem. 21, 213), quaecum conferas hanc addito articulo notabilem: hom. 360 A *τὸ μηδὲν ἡγεῖται σε* (paulo post *μηδένα*). — Quae autem vulgaris sermo inferioris aetatis pronomini *τις* vel substituit vel addidit, eorum nihil ap. Bas. legi. Neque enim unquam *εἷς* articuli indefiniti locum obtinet (ut in NTo. [Win. 243 sq.]; Marc. Diac. 27, 5 *ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ* [eines Tags“]; al.) neque *τί(ς) ποτε* idem valet ac simplex *τι* (ut in Clem. Hom. [Bl. 182], ap. Epict. [Melcher 73], Marc. Diac., Leont., hodie) neque *κᾶν* abundanter 1) praeponitur (ut in apophthegm. patrum [c. a. 500] 261 B *κᾶν ἔν*, Leont. *κᾶν μία*, hodie *καεῖς* et *κᾶν*).

7. Quod Bttm. § 127, 33 docet in NTo. *ὁ ἄλλος* et *ὁ ἕτερος* promiscue usurpari (cf. praeterea Compernass p. 15), id non cadit in Bas. haec vocabula recte semper discernentem; manifesto id apparet, ut nil amplius afferam, ex iis verbis, quibus illud NTi. Mt. 5, 39 *ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην* reddit adul. 576 D: *τῷ τύπτουσι κατὰ τῆς σιαγόνας καὶ τὴν ἑτέραν παρέχειν προσήκε*. Neque usurpat *ὁ εἷς* pro *ὁ ἕτερος* ut auctor alterius de „hominis structura“ orationis falso olim Basilio ascriptae [Migne II.] 60 A *ἐνοῦται ἡ μία (ὄψις) τῇ ἑτέρᾳ* (Teles 60, 3 *ὁ εἷς πούς*; NT. [Win. p. 245]; Callin. 72, 6; semel vel Ael. VH. 125, 10). Semel tamen indulsit consuetudini vulgari, cum ep. 833 B scripsit *ἐπενόησαν ἕνα ἐνὶ παραδιδόναι (τὴν ἐπιστολήν)*, quae locutio iam in NTo. legitur (Win.⁸ p. 246)². — *Ὅλοι*, quod hodie idem valet ac *πάντες* [cf. „toti“ = „omnes“ ap. Senec. aliosque posteriores], hanc vim habere existimo ep. 629 B *οὐχ ἡγεῖται (ἡ πατρίς σου) ἕνα ἄνδρα ἐξημιῶσθαι, ἀλλὰ δι' ἐνὸς ἐκκλησίας ὅλας προσειληγένας* falsoque vertisse ed.

1) Retinet ap. Bas. suam vim „saltem“ (ut ep. 1076 A), „auch nur“ (ps. 489 C), „sogar, selbst“ (sp. s. 197 C).

2) Hodie *ὁ ἕνας τὸν ἄλλον*. Attici usus exemplum unum sufficiat: hom. 517 C *ἄλλος ἄλλω ἐγκλενόμενοι*.

Maur.: „totas ecclesias“¹⁾. Antiquius huius usus exemplum non repperi, sed complura in libris saec. V. (Marc. Diac. 71, 12; Callin. 135, 12; acta s. Pelagiae 5, 23; 15, 16 ὅλα τὰ μοναστήρια [ib. 28 πάντα τὰ τῶν παρθένων μοναστήρια]).

Pars altera.

De verbo.

A. De genere.

I. De activo.

Pro medio genere, quod post saec. IV. a. Chr. n. paulatim in sermone cotidiano exolevisset, consentaneum erat non raro a scriptoribus posterioribus adhiberi activum. Huius usus e Basilio pauca exempla afferre possum. Et id quidem activum, quod ep. 940 D legitur: *τῇ τελείᾳ ὑμῶν προαιρέσει, ἣν ἀεὶ . . . ἐδέξατε*, loco illius medii quod Stahl 50 vocat „Med. der Beteiligung“, defendi potest auctoritate Thucydidis (1, 74 *προθυμίαν ἐδέξαμεν*). Sed prorsus alienum ab Attica consuetudine (cf. Stahl 53) est ep. 681 B *ὁ δὲ τὸν ἀκούσιον ποιήσας φόνον* (= ἄκων φονεύσας)²⁾. — Loco eius medii, quod Stahl 49 dicit obiectivum, tale activum, quale est ap. Ael. NA. 432, 7 *ἐπιτίθημι* („angreifen“), nunquam videtur B. usurpasse, nisi forte huc referre malis *ἀποσχίζειν*, quod infra memorabitur. — Cum reflexivo pronomine coniunctum activum B. adhibet loco simplicis medii (sive „obiectivi“ sive „indirecti“), etsi vis reflexivi non erat premenda: hom. 520 C *ἐαντὸν ἐγκατέμιξε*; ep. 932 A *τίνες εἰσὶν οἷς ἀνέμιξαν ἑαυτοῖς*; 937 C *φιλᾶτε ἑαυτοὺς τῶν βλαβερῶν διδαγμάτων*³⁾; 1028 A *μόνην ἑαυτὴν* (me) *ἐλειονοῦσαν τῆς πόλεως εὐρίσκω*; hom. 557 C *ἀναμνήσατε τῆς τοῦ Ἰὼβ ἑαυτοὺς καρτερίας*; hex. 193 C *ἐαντῷ θησανοῖζει* (formica). Explanandi vel opponendi causa iam Atticos etiam eorum verborum, quorum medium in usu erat, activum cum reflexivo usurpasse monet Kr. 52, 10, 9. Crevit autem licentia ap. posteriores [Ael. VH. 153, 21 *ἐπόρισεν ἑαντῷ εὐθυμίαν*; in actis sanctorum crebro *σφραγίζειν ἑαντόν, ῥίπτειν ἑαντόν*, simm.]. — Futuri temporis certorum quorundam verborum Atticos semper adhibuisse medium notum est. Id autem semper fere a NTi. scriptoribus, interdum etiam ab atticistis neglectum esse Bl. 44 et Schm. IV 598 docent. E Basilio haec exscripsi futura, quibus nonnulla addi posse non negaverim: sp. s. 141 B *ἀκούσοντες* (NTi. [etiam med.], libb. apocr. [Reinhold p. 74]), hom. 316 A *καταγελάσεις* (NT.), ps. 277 C *θανμάσεις* (D. Chr., Aristid., Ael., Epict.), ep. 661 A *σπονδάσομεν* (Pol., Diod., Jos., NT.). Contra recte *βαδιοῦμαι* ep. 1032 A, Eun. 501 B; *γελάσομαι* adul. 588 C, *θανμάσομαι*

1) Cf. verba paullo ante scripta: *ἐπειδὴ δὲ εἰς λαὸς πάντες οἱ εἰς Χριστὸν ἠλικιότες καὶ μία ἐκκλησία νῦν οἱ Χριστοῦ*.

2) Antiquissimum huius verbi ad periphrasin adhibiti activum repperi in titulo Prienensi non ante a. 328 scripto (8, 63 *τὴν ἐπιμέλειαν ποιήσοντα*), postea invenitur ap. LXX (Ex. 29, 16 *ἐορτὴν θεοσιμῶν ποιήσεις*), saepius in NTo. (Bl. 187), praeterea ap. Plut. (Crass. 13, 6 *φίλον ποιεῖν*). Vulgatum saeculo II. usum testatur et defendit Antiatticista his verbis: *κραυγὴν ποιῆσαι ἀντὶ τοῦ κραυγᾶσαι*. Saepius activum quam medium usurpatur saec. V. a Marc. Diac. et Callin. (ex hoc cf. cum loco illo 98, 21 *ἦλθες ὅδε φόνους ποιῆσαι*); de frequenti ap. Byz. usu activi v. Hatzid. 198.

3) Cf. LXX Iosu. 23, 11 *φιλᾶσθε τὸν ἀγαπᾶν*. Nihil dicit Garnerius cum annotat: „legendum videtur *φιλᾶσαι ἑαυτοῖς*“, cum sic non tollatur insolentia activi, tollatur convenientia formae cum proximis imperativis *σῆκετε, περιβλέψατε, ἴδετε*.

ep. 1044 B, κλαύσμαι ep. 364 C, σιωπήσμαι 501 D. — Eorum verborum, quorum solum medium Atticis usitatum erat, sive deponentium activum adhibendi consuetudo cum ante Basili aetatem interdum comparuit (ut βιάσαι, διαλέγειν, δωρήσαι, quae activa ab Antiatticista probantur, κτῶ ap. Galenum, scriptorem satis elegantem, nonnulla minus mira ap. Philostr. [Schm. IV 73]) tum postea ita percrebuit, ut hodie quoque in usu communi sint ἀποκτῶ, ἐξηγῶ, θυμώνω (= θυμοῦμαι), σημειώνω, alia multa. Ap. Bas. unum exemplum deprehendi eo magis mirum, quod est in oratione omnium accuratissime scripta: adul. 572 C αἰδέσσαι (Ulixem) τὴν βασιλίδα φανέντα μόνον (eadem significatio transitiva „verecundia imbuere“ ap. Greg. Naz. IV, 103 A).

Passivi loco ponuntur aliquot activa potestate intransitiva: ep. 589 B ἀφ' ὧν τὰ μὲν ἐκείνων ἀυξήσεται, τὰ δὲ ἡμέτερα μειωθήσεται (primum sic ap. Aristot., deinde per omnes aetates [etiam in NTo. et ap. atticistas] usque ad nostram); 668 A τῶν ἀποσχισάντων („schismaticorum“; sed. ib. B οἱ Καθαροὶ καὶ αὐτοὶ τῶν ἀπεσχισμένων εἰσὶ; pariter activum (ἀπο)σχίζω ap. Ign., Cels., Orig., Eus., Byz., nostrae aetatis Graecis); ps. 388 B πάλιν ἄρχεται (homo, ubi ἀκμήν egressus est) κατὰ μικρὸν ὑφαιρεῖν πρὸς τὸ ἔλαττον („minui“: quam activi significationem nusquam alibi repperi); 1040 D πᾶν ἔμμαντ' ἐπιβάλλειν κρίνων sq. inf. et sp. s. 217 A τὸ ἐπιβάλλον (officium) ἐκτελεῖν (initia huius significationis iam ap. Herod. et Dem.: „auf einen entfallen, ihm zukommen“; hodie τὸ ἐπιβάλλον „der gebührende Teil, die Quote“, pass. ἐπιβάλλεσθαι „geboten, erforderlich sein, sich gebühren“).

II. De medio.

Quo rarior medii in sermone communi usus factus erat, eo magis scriptores elegantiam orationis consecutantes grammaticis auctoribus [Moeris p. 253: οὐκ ἐπράττον, Ἀττικῶς. οὐκ ἔπραττες, Ἑλληνικῶς] illud frequentabant, idque adeo, ut numerus mediorum ab his usurpatorum multo maior esset quam temporibus antiquis, quibus constat nequaquam cuiuslibet verbi medium in usu fuisse (Kr. 52, 10, 9). Illum igitur morem secutus Bas. non modo medium nonnunquam activo praetulit, ubi Atticis utrumque genus verbi usitatum fuerat, velut ἀπορεῖσθαι ep. 224 B; βεβαιοῦσθαι hom. 525 A; προῦδέσθαι (i. e. futura prospicere, cf. Kh. I 102) hex. 184 C, adul. 584 C, ep. 705 A; προτρέπεσθαι hom. 297 A, sed etiam ubi Attici certe activum posuissent, cum medium aut inusitatum eis esset aut aliam vim haberet: ἀπαριθμεῖσθαι ep. 924 B; ἀπογράφεσθαι hex. 129 A (πρὸς ἀκρίβειαν τὴν ὄραν ἄ., sc. astrologum, non sibi sed aliis), 132 C, ep. 776 A (ἐν ἧ [διαλέξει] πολλὰ τῶν ἀπογραψαμένων [librariorum] ἐστὶ σφάλματα); ἀποκλαιόμενος σεαντόν (temet ipsum deflens) hom. 444 B [medium olim solis tragicis poëtis usitatum; Theodor. v. s. Theodos. 78, 4 ἀποκλαιόμενων intrans.; hodie κλαίεσθαι aut „jammern“ aut „sich beweinen“]; ἀσχολεῖσθαι hex. 32 B (ἡσχόληται περί) et 77 B, ep. 996 D [ap. D. Chrys., Aristid., Hippol. philos. (I, 4 ἀσκοληθεῖς περί), quater in Orig. comm. in Io., etiam hodie]; διακονούμενοι (Νικοπολίταις) ep. 917 C [Luc., Philem., Theodor.; sed ap. Atticos „sibi ministrare“]; δυνσαρέστεῖσθαι hom. 252 C [Aristot., Pol.]; ἐπιτηδεύεσθαι ep. 889 B; περιβλέπεσθαι hex. 65 C, hom. 209 D, 465 B, 301 B, ep. 365 B, 457 A, 244 B (περιβλεψαὶ τὸν κόσμον ἅπαντα . . ἀνάβλεψον πρὸς τὸν οὐρανόν), 937 D [Pol., Ps.-Long.]; πιστοῦσθαι (i. e. probabile quid facere, fidem rei facere) hex. 124 B, hom. 197 A [pariter ap. Luc., Plut., Herod.; de homine ap. Theodor. 30, 15 „beglaubigen“; ap. Atticos: sponsonem (invicem) facere]; προβλέπεσθαι hex. 64 C, 116 B, hom. 249 A, sp. s. 208 C [cf. Hebr. 11, 40 τοῦ θεοῦ προβλεψαμένον et Theodor. 95, 15; activum Bas. adhibet verborum ἀναβλέπω ep. 244 B, hom. 245 D; ἀποβλ. hex. 193 C, hom. 252 B; ἐπιβλ. hom. 317 C]; ὑπηρετεῖσθαι hom. 289 B, ep. 888 B, 961 A [iam Herod. 1, 108; non Attici neque atticistae superiores, sed Porphyr. v. Plot. 8, Heliod., Syn., Theodor.]. — Eis autem mediis, quibus etiam Attici utebantur iisque idem significantibus, Bas. interdum abundanter adiungit reflexiva, ut hex. 100 C τὰ οἰκεία καὶ σύμφυλα πρὸς ἑαντὸ ἐπισπᾶται;

192 C ὁμοῦ τε γὰρ ἐκτίσθη ἕκαστον καὶ συνεπηγάγετο ἐναντῶ τῆς φύσεως τὸ ἰδίωμα; ep. 308 C πρὸς ἐναντὸν πάλιν ἀνεκαλέσατο (sc. deus sanctos morte; sed recte 389 C παρακαλεσάμενος ἡμᾶς ἔφη); sp. s. 165 A τὴν καρδίαν ἐαυτοῦ συγκεκάλυπται (cf. NT. Acta 7, 58 ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν; sed recte Bas. e. gr. hom. 233 B καταρρήξομαι τὴν ἐσθῆτα). Hunc pleonasmum ap. posteriores scriptores, imprimis Byz., percubuisse docet Hatzid. 197. Ceterum Atticos quoque pronomen illud adiecisse ea mente, ut vis medii reflexiva premeretur, probant Kh. I 111 et Stahl 66, 2. Hac de causa non discrepare ab Attici sermonis consuetudine existimandi sunt hi loci: ep. 480 C οἱ δὲ ἀνθρώπων ἐαυτοῖς τὴν δυναστείαν κατακτησάμενοι (sc. episcopi; oppositum intellegere licet ἄλλοις sive „propter gregem“), 517 B καὶ κτῆσαι παρὰ τῷ Κυρίῳ μεγάλην ἐναντῶ εὐλογίαν (antecedunt verba καὶ ἡμᾶς τίμησον), hex. 32 C παρ' ἐαυτοῦ συμβεβλήσθαι, 69 C ἐαυτοῖς διοικούμενοι, adul. 584 A μύροις ἐαυτοῖς ἀναχρώννυσθαι (post verba ἄτιμους γε μὴν . . τῷ ἄερι καταμιγνύναι). — Vim proprie passivam aoristi medium nunquam habet ap. Bas. ut λιπόμην et ἐσχόμην ap. antiquos (Kh. I 117 sq., Stahl 67), καθήρασθαι ap. Syn. (Fritz 97). [Quod unum ex atticistis Schmid profert exemplum: Philostr. Ap. 141, 2 λείποισθε, mutandum censet in λείποισθε.] Ac ne futuri quidem medium loco passivi usquam, quod meminerim, Bas. adhibuit, quamquam illud pro atticismo habitum (Moeris p. 334: τιμῆσεται, Ἀττικῶς. τιμηθήσεται, Ἑλληνικῶς) crebro a κοινῆς scriptoribus elegantioribus et a sophisticis Luc. Aristid. Philostr. (uno tamen loco ab Ael.), interdum etiam ipsius aetate a Syn. (Fritz 97) usurpatum est. — Universum medii usum Basilianum respicientibus nobis et considerantibus, ad quantam alii licentiam progressi sint cum ante Bas. (velut Philo: ἐλπίζεσθαι, Plut.: ἀγνοεῖσθαι γελάσθαι εἰπέσθαι, Luc. et Philostr.: ζήσεσθαι, libb. apocr.: πίπτεσθαι), tum postea (Callin.: παύσασθαι τινα [rursus ἀναπαύειν „requiescere“], Byz.: μέλλεσθαι, θανμάζεσθαι, προτιμᾶσθαι, φθονεῖσθαι, χαίρεσθαι), cognoscere licet eum in dilatando medii usu sano ut illis temporibus subtilique iudicio usum esse minimeque in illum quidem cadere quod Hatzid. 196 dicit: „die Späteren besaßen das Gefühl für die verschiedenen Bedeutungen der Medialformen nicht mehr, vor allem was das dynamische Med., das des Interesses und das Med. διάμεσον betrifft“ 1).

III. De passivo.

Haec duo sunt memoranda, primum ex recentiorum consuetudine nonnunquam Basilium passivum posuisse pro medio, velut ἐφαντιάσθην (hex. 4 A ὡς τινες ἐφαντιάσθησαν [opinati sunt], 7 A, 56 A, al.)²⁾ et ἀποκριθήσομαι (hom. 288 C)³⁾, deinde complurium verborum intransitivorum vel cum dativo personae iuxta acc. rei fere copulatum personali qu. d. passivo usum esse parem Atticorum in iisdem vel similibus verbis consuetudinem secutum: hex. 121 C ἐν ταῖς τῶν βεβιωμένων ἡμῶν ἀναπόδοσει; idem genitivus neutrius 328 C, ps. 237 B, 240 B, sp. s. 120 B, ep. 652 A, 1001 B; praeterea hom. 544 B κατόπιν αἰεὶ τὴν βεβιωμένην ἡμέραν ἐὼν [cf. Dem. 18, 265 τὰ σοὶ κάμοι βεβιωμένα]; ep. 585 D ἐπὶ τοῖς προπεπονημένοις ἀποδοῦναι ἡμῶν τὸν στέφανον, 587 C τὰ πονηθέντα ἡμῶν, item 660 B et C [cf. Dem. 5, 20 τῶν αὐτοῖς πεπονημένων]; saepius πεπίστενμαι c. acc. rei (ut ps. 261 B, 264 A, 472 B, hom. 405 C, ep. 397 B; quae structura attica retinebatur sermone communi: Pol., NT., act. ss., Leont.); ep. 289 B οἱ ἐπιτεταγμένοι τὴν φρονίδα [cf. act. s. Christoph. 58, 5 οὐ προστέ-

1) Vel grammaticos interdum errasse in diiudicandis medii significationibus iam II. s., etiam magis IV., e testimoniis ab Hatzid. l. l. allatis apparet, quibus addas Greg. Cor. p. 171 sq. In vulgari sermone nostrae aetatis nulla superest forma medii (aor.) propria (Thumb 69), sed passivo retinentur significationum medii antiqui aliquot vestigia, eaque plura „directi“ medii (ut λού[ζ]ομαι) quam „indirecti“ (ut δαυεῖζομαι) aut „dynamici“ (ut κλαίεσθαι).

2) Medium φαντιάεσθαι non ap. Atticos legitur, sed ap. Plut., Epict., Ael., Eus., Cyr. H., al. — Talem aoristi passivi usum posterioribus saeculis, praesertim Byz., magis magisque propagatum esse hodieque vigere demonstrat Hatzid. 193 sq.

3) Iam ap. LXX. Ex atticistis nullum tale futuri passivum Schm. IV 599 affert nisi ἐναντιωθήσομαι e Luc.

ταγμαί θύειν ματαίοις; Theodor. v. Theodos. 86, 23 ἐπιτετραμμένῳ λειτουργίαν; Νέον Ἄστυ 11 Δεχ. 1910: οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ τῆς Θερησκευτικῆς λατρείας]; hom. 313 B ἵνα νῦν ἐπιμετρηθῆ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν; 320 B πῶς ὁκονομήθῃ τὸν βίον (victus ei dispensabatur); hom. 192 A οὐδὲ ἤρεμειν συγχωρεῖται (conceditur ventri), ep. 313 B συνεχωρήθησαν sq. inf. (eadem structura personalis ap. Eus. h. e. 748; 24 et Theodor. 37, 10).

B. De tempore.

I. **Praesentis** usus Basilianus cum non discedat a norma Attica, tantum memoro historicum illud, quod cum universis linguis commune est tum Graeci sermonis aetatibus omnibus ¹⁾ (Pol. [saepissime], LXX. [raro], NT. [saepius], atticist. [crebro], eccl., Byz., hodie), in eis orationibus, quae e genere laudativo sunt (in Iulittam martyrem, Gordium mart., quadrag. martt.), nusquam inveniri (excepto vocabulo tritissimo *γησίν*, i. e. inquit vel inquit), quamquam plurimis locis oratione concitatior et *ἐκφράσει* insignibus facile poterat usurpari; fortasse ibi evitatum est a Bas. ob rhetorum praeceptum convenire illud τῇ ἀφελείᾳ docentium (Aristid. rhet. II 13, 24).

II. **Imperfectum**, de quo Schenkel (Burs. Jahresb. vol. 38 p. 274) haec dicit: „In der *Κοινή* ist das Imperf. allgemeines Praeteritum geworden und hat teilweise den Aor. verdrängt, weshalb wir beide Tempora ohne Unterschied gebraucht finden“ ²⁾, a Bas. congruenter mori Attico usurpari solet solosque hos locos repperi offensionis aliquid habentes: hom. 501 B καὶ ξίφος ἐγύμνον καὶ τὸν δῆμον παρεστήσατο καὶ . . . θανάτῳ κατεδάκασε τὸν μακάριον et 377 A τί τὸν γενναῖον Ἰωσήφ δοῦλον ἐποίησεν; . . φοβηθέντες γὰρ τῶν ὀνειράτων τὴν ἔκβασιν δοῦλον ἐποίουν τὸν ἀδελφόν (hoc tamen fortasse i. q. facere parabant, facturi erant: Stahl 101 sq.).

III. Perfectum Bas. adhibet

I. pro praesente idque non solum ut status declaretur e facto aliquo ortus (Stahl 107, 2: „das extensive Perf. hat zugleich einen praeteritalen Bestandteil“), verum etiam ubi praeteriti temporis significatio nulla cernitur formaque perfecti ampliore aut vis vocabuli augetur aut idem ac praesente significatur (Stahl l. l.: „das intensive Perf. ist rein praesentisch“ et 108: „die Intensität konnte sich natürlich im Laufe der Zeit bis zur Unkenntlichkeit abschleifen“). Partem igitur exemplorum his uncis [ ] includam, ut talia perfecta ea esse indicem, qualia Stahl vocat „extensiva“ sive ad praeteritum quoque tempus pertinentia. a) Perfecta generis activi: [βέβηκα: ps. 357 A τὸ βεβηκὸς καὶ εἰςταθὲς τῆς ψυχῆς, 464 A οἱ μῆτε ἐπὶ τῆς γνώμης αἰεὶ τῆς αὐτῆς βεβηκότες, 493 A βεβηκότεα δὲ ἤδη τοῖς λογισμοῖς, sc. aetate corroborata (cf. Kh. I 148, 3: „ich stehe fest“ et A. Jahn. symb. ad Philostr. p. 49); itemque composita: ps. 295 C ὁ Κύριος ὁ τοῖς πᾶσιν ἐμβεβηκώς, 241 A δικαιοσύνη ὑπερναβεβηκνῖα τὴν τῶν ἀνθρώπων (paullo post ὑπερέχουσα), 449 B et Eun. 656 A et 657 C ὑποβέβηκε „inferior est“]; [βεβιωκώς c. adverbio: Eun. 564 C]; [διενήνοχα: hex. 192 A (praesto), Eun. 577 C, 580 A, 629 D, 636 C, hom. 252 B (differo), 349 A, 464 C, ep. 285 C (item ap. Luc., Aristid., Philostr.); ἐσπούδακα: hom. 204 C, ep. 611 A (περὶ τινα, studiosus sum alicuius), ep. 229 A (partic.: „studens“), 425 A („festinans“), 288 B („studens“): saepe iam ap. Atticos (cf. Plat. Phaed. 234 d δοκῶ σοι παίζειν καὶ οὐχὶ ἐσπονδακέναι), postea ap. atticistas participio potissimum qualitatem significantes; ἐσχολακῶς περὶ c. acc.: hex. 129 B, ps. 476 C, Eun. 641 A, adul. 584 A, sp. s. 76 A; ἠλπικότες: sp. s. 188 B, 196 D, ep. 629 B, 652 D, 896 A, 940 A; κέκραγα (ut ap. antiquos, cum postea frequentaretur κράζω): Eun. 664 B, hom. 553 B, sp. s. 209 C, ep. 369 D (βοᾷ καὶ κ.), 380 C; κεκρατηκώς: Eun. 508 B (sed 509 C verba Eunomii: τὴν κρατοῦσαν ἄνωθεν παρὰ τῶν Πατέρων εἰσεβῆ παράδοσιν), ep. 1048 B (νόμον θεοῦ πάλαι κεκρατηκότεα, „vigentem“), 1052 A

¹⁾ Nisi quod nusquam legitur in Homeri carminibus suapte natura leniter aequaliterque fluentibus.

²⁾ Ap. Philon. paene promiscue, ap. App. locis 168 imperf. pro aor., aliquot etiam ap. Luc. et Syn., uno ap. Ael.

(cf. Plat. Alc. 104 c *κεκράτηκας* „superior es“); *κεχηγώς* (ut ap. antiquos, cum *χαίνω* sit posteriorum): hex. 129 B, ep. 332 B; [*κεχώρηκα*: Eun. 528 C, 661 C] *μέμνηνα* (ut antiquitas „ich bin von Sinnen“): hom. 545 C; *νένευκα*: hom. 216 C (*πρὸς τὴν γαστέρα*: item ap. Philostr.), hex. 192 A (*προσ-*), adul. 584 A (*συννευκότηας ζῆν*); *νενόηκα*: ps. 317 A („intellegunt“ vel „intellexerunt“), 524 C („cogitantis“); *νενόμικα*: hom. 561 B (Herod., Plat.; similiter ab Atticis usurpabatur *ἤγημαι*, quod semel etiam in Pauli apud Agrippam oratione, Act. 26, 2, legitur); *νενοσηκός*: ps. 212 A, Eun. 504 C, ep. 901 C (*τὸ μὲν νενοσηκός, τὸ δὲ ὑγιαῖνον*), 937 D, *πεπίστευκα* (NT., Ios., Ael., Philostr.): adul. 564 C (*ἂ βέλιστα εἶναι κρίνω καὶ ἂ ξυνοίσειν ὑμῖν π.*), ps. 237 A, 329 B, 340 A, 364 B, 397 D, 421 C, Eun. 568 B et D, 604 A, 664 A, 665 B, sp. s. 176 B, 193 C, 197 B, ep. 249 B, 253 C, 456 A, 497 C (certo scio), 533 A (confido), 653 A, 865 C, 877 A, 900 B, 929 A, 1044 C; *πεπονηκώς* (Aristid., Ael., Philostr.): ep. 585 C, 900 B (*ἡμῶν ἐν πολλῷ χρόνῳ πεπονηκῶσι* i. e. iam diu laborantibus); *πέπονθα* (antiquitas [Stahl 112, 2], etiam ap. Aristid. et Philostr.): hom. 252 C; *πεφρονικώς* (ut ap. atticist.): Eun. 604 C, ep. 488 D (cf. *πεφρόνικα*, „sapis“, in Iuliani ad Bas. ep. XL); *τεθαύμακα* (antiquitas, etiam ap. Ael. et Philostr.): ps. 417 C; *τετίμηκα*: Eun. 513 B (*τοῖς τὸ δοκεῖν πρὸ τοῦ εἶναι τετιμηκῶσι*, i. e. qui malunt), ps. 288 C; b) generis medii et passivi: [*ἀπεξένοται*: sp. s. 93 C sq. gen. „alienum est“, 189 A *τὸ ἀπεξενομένον* „novitas“]; [*γέγενημαι*: ep. 636 A „ich lebe“; cf. *γέγονα* 448 B et 864 B „(be)finde mich“]; [*διαβεβόημαι*: ep. 660 B „ich werde gefeiert“]; *δισπούδασμα*: hom. 180 C; *ἠγνόημαι*: hom. 356 D („non agnoscor“, cf. *ἠγνόηκα* ap. Syn.); [*ἠλλωτρίωται*: Eun. 652 A *τοῦ Πατρὸς* „alienum est“]; [*ἠξιώται*: ep. 625 C *παρὰ τῷ προφήτῃ μεγίστης κατηγορίας ἦ.*]; *ἠσχόληται περὶ τι*: hex. 32 B („versatur in“, cf. Orig. in Io. 214, 6); *ἤτεται*: ep. 601 B (etiam ap. Ael.); *κέχημαι* (Tel., Pol., Phil., Ios., Epict., Polyaen., atticist., Syn.): hex. septies, ps. undecies, Eun. bis (604 A respondet praegresso *χοῦσθαι*), hom. septies decies (409 C *κεχημένος* insequente *χρώμενος*), adul. 585 C, sp. s. ter decies, ep. quadragies semel; *νενόμισμαι* (Herod.): ep. 909 A; [*παρήλλαγμα* i. e. „differo“ (attice *παράλλω*): Eun. 577 C, 628 C, 632 B, sp. s. 73 B]; *πεπίστευκα* („creditor“): sp. s. 168 C et 169 A; *πεπλανημένος* (Luc., Ael., Philostr.): hex. 96 B, ep. 569 A (*πεπλανημένας τὰς φήμας εὔρισκον* „incertos rumores“), 825 C; *τὸ πεφυλαγμένον*: ep. 649 A; [*τέταμαι*: hex. 124 C, respondet verbo *ἀποκλίνει*]; *τετίμημαι*: ep. 764 B *παρ' οἷς ἀγροντῖαι... τετίμηται* („in honore sunt, coluntur“; cf. Thuc. 2, 45, 1), Eun. 665 C (ib. D et 620 B *προτετιμησθαι* „praeferri“); *ὠρημημένος*: ep. 628 C (*λέγειν ὦ.* „dicturus“; act. perf. ap. Aristid. et Philostr.). — Consentaneum erat huic usui, quem apparet ap. Bas. aliquanto latius patere quam ap. Atticos, plusquamperfectum pro imperfecto usurpare, neque tamen plura exempla inveniuntur quam haec: hom. 281 B *εἰ ἠγάπηκεις σου τὸν πληστόν* (cf. Himer. or. I 15 *ἠγάπηκα*) et sp. s. 1000 B *κατεκέχητο* (cf. de plusquam. Schm. III 75). — Postremo hic memorandum est, e more posteriorum (etiam atticistarum: Schm. I 241, II 53, III 74, IV 77 sq., Fritz 100) infinitivum perfecti interdum poni a Bas. post *δεῖ* similiaque verba, ut *δεδέχθαι*: ep. 949 C *κινδυνεύει γὰρ αὐτῇ* (ecclesia Antiochena) *μάλιστα δ. τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ ἐχθροῦ*, quae verba non vertenda duco ut in ed. Maur: „periculum est ne...“, sed „videtur excipere“ sive „den A. ausgesetzt zu sein“; *δεδονῶσθαι*: ep. 289 B *οὐ δεῖ οἶνον δ.*; *κατεσκευάσθαι*: adul. 581 B *φημὶ δεῖν κ. κατορωρήθαι*: ib. 584 B *τῷ μὴ κ. μέλλοντι* (soll, will); *κεκούφθαι*: ep. 705 B *ἀνάγκη ὑπὸ δωματίῳ κ.*; *τετάχθαι*: ps. 472 B *δεῖ τῷ Δεσπότη ὑποτετάχθαι*, Eun. 588 B *εἰ δυνατὸν τὸ ὄνομα τοῦτο κατ' αὐτῆς τετάχθαι τῆς οὐσίας τοῦ Υἱοῦ* „von... gebraucht werden“ (cf. ps. 249 B), sp. s. 109 D *χρη... συντετάχθαι*, 121 B *δίκαιον τ.*, hex. 172 B *τὰ δὲ ὑφ' ἡγεμόν τ. καταδεχόμενα*. Ex antiquis conferre licet Dem. VI 19 *βέλτιον... πρὸς ὑμᾶς ἐστὶν εἰρησθαι*.

2. pro aoristo. Exempli causa afferam ea enuntiata, ubi perfectum excipitur aoristo aut hic illo: hex. 25 A—B *καὶ οἱ μὲν... εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἐπεισήγαγον*, 73 D, 113 B, 121 A *ἐνέφηγεν... εἴρηκεν*, hom. 457 B *χεῖρες παραλέλυνται, οἱ πόδες ἀπενεκρώθησαν*, 532 D, 540 C, 548 B *πολλοῖς γοῦν ὁ κόρος ἤγαγε θάνατον καὶ τοῦ μηδενὸς ἀπολαύειν ἔτι γεγένηται* (pro aor. gnom.) *πρόξενος*, 557 A, ep. 264 A

D ἦν γὰρ Παῦλος ἐξανάστασιν εἶρηκε, ταύτην Δαβὶδ ἀνακαινισμὸν προσηγόρευσε, 445 A, 449 C, 485 A, 496 C, 789 A, alibi. Quamquam in omnibus fere locis perfectum per se ipsum Atticae rationi non repugnat — cf. Thuc. I, 21 οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασιν... οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν —, tamen inde quod tam saepe in eadem sententia cum aoristo aequatur, conicere licet Basilium non aliud genus actionis quod vocant, perfecto, aliud aoristo declarare voluisse, sed solo variandae orationis studio ductum esse. Desierant enim iam inde a Polybii temporibus haec tempora diligenter discerni¹⁾, quo factum est, ut diu perfectum frequentius usurparetur, Byzantina autem aetate, cum reduplicatione sublata forma eius ad aoristi similitudinem proxime accessisset, magis magisque raresceret, donec effectum est, quod hodie cernimus, ut una supersit in vulgari sermone perfecti activi forma: εἶρηκα (Thumb 94). Basilium tamen non est usus tanta licentia, ut rem praeteritam eo significaret ante aliam praeteritam factam (sicut saepe Eus.: v. indic. Schwartzii s. v. Perf.) aut cum particula ἄν modum potentialem vel irream significante (ut Galen. IX 607, Orig. III 89 et VIII 98) illud copularet aut coniunctioni εἰ condicionem irream declaranti subiungeret (ut Orig. III 89 et Eus. h. e. II 9, 4). Quod autem perfectum legitur Eun. 537 B τοὺς γὰρ μῆτε εἰρημένους μῆτε λεχθέντας ποτὲ λόγους ὑπὸ διαίρεσιν ἤγαγεν oppositum aoristo verbi idem significantis, ei antiquam vim subicere possis interpretando: „quae neque scripta legimus [sic enim saepius usurpatur εἶρηκε, cf. supra ep. 264 D] neque quisquam unquam effatus est“, nisi forte causam malis e falsa illa opinione repetere, quae hoc praecepto Ammonii, grammatici saec. IV., exprimitur: ἀπέθανε μὲν νῦν, τέθνηκε δὲ πάλαι, ὡς περιπεπάτησε μὲν ὁ δεῖνα σήμερον, περιπεπάτηκε δὲ πάλαι.

IV. Plusquamperfectum pro aoristo (cf. Schm. III 75 et indic. Bonnet. p. 382; saepissime ap. Euseb.) aut perfecto (duo ex apoc. exempla affert Bonnet) nunquam Bas. usurpavit nisi semel ad id tempus relatum, quo epistula accepta est: ep. 581 A αὕτη (Ἰκόνιον πόλις) καλεῖ [annotationi Marani: „Harl. et Coisl. primus κεκλήκει“ adicere possum etiam in cod. Monacensi 497 legi κεκλήκει] καὶ ἡμᾶς εἰς ἐπίσκοψιν, ὥστε αὐτῇ δοῦναι ἐπίσκοπον. Τετελεντήκει γὰρ ὁ Φανσίνος. De Attico more in epistulis usurpandi aoristum et perfectum cf. Kh. I 168. — Plusquamperfecti pro imperfecto positi supra mentionem fecimus.

V. Aoristi pro nostro praesente adhibiti duo genera memorabo: aoristum gnomicum et prolepticum.

I. Aoristus gnomicus, qui retinebatur ab elegantioribus κοινῆς scriptoribus (ut Pol. et Phil.)²⁾ et ab atticistis ac ne hodie quidem in erudito sermone prorsus evanuit, a Bas. frequentissime usurpatur, praecipue in similitudinibus (sicut ab Hom. aliisque poetis: Stahl 134, 2, Kh. I 161): ps. 309 A (de palaestra, post particulam ὥσπερ), adul. 569 C οὔτε μὴν... ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτίθειον... λαβοῦσαι τὸ λοιπὸν χεῖρην ἀφῆκαν (de apibus), hom. 168 C (de navi fluctibus agitata), 200 A (de naufragio), 396 C (de schola), 417 C (de mari), ep. 896 A (de grandine et torrente) et in aliis descriptionibus (similiter atque ab Herod. et Plat.: Stahl 133): hom. 169 A (ter), 200 C, 268 C πολλάκις ὀρηθήσας καὶ πολλάκις ἀνακοπεῖς τελευταῖον ἐκρατήθη (pater pauper, qui deliberat num liberos vendat; praecedunt praesentia); in hom. de ira non semel ad depingendos iracundorum mores et habitum: 356 A, B, C, 357 A, 361 C, 365 B. — Principalis aoristi vis praeterita significantis magis eminet cum additur πολλάκις, ut non raro ap. Bas., velut hom. 233 D καὶ πλοῖον πολλάκις ἐκ θαλάττης διασωθὲν... μιᾷ προσβολῇ πνεύματος ἤφανίσθη. Στρατόπεδα δὲ... πολλάκις... ἐλεεινὸν θέαμα... γέγονεν. De perfecto gnomico, quod hic legitur et Eun. 660 B ὥσπερ ὁ σίδηρος ἐν μέσῳ τῷ πυρὶ κείμενος τὸ μὲν σίδηρος εἶναι οὐκ ἀποβέβληκε (postea μεταβέβηκεν) et ep. 548 B, Stahl 119 docet:

1) De NTo. v. Bl. 204. Eadem confusio ap. Ios., Plut., App., eccl. (ex apocryphis quidem libb. Bonnet non minus centum sex locos affert), nonnunquam etiam ap. atticistas (excepto Aristide).

2) In NTo. nusquam eum inveniri affirmat Win. p. 248, perraro (ap. Iac. et Petr. in similitudinibus) Bttm. p. 175 et Bl. p. 198.

„viel seltener als der empir. Aor. . . ., am häufigsten findet es sich in der Komödie . . ., aber auch hier und da in der Prosa.“

2. Ut rem declararent alteram extemplo vel necessario sequentem aut secuturam, Attici perfecto utebantur, quod Bttm. § 137, 4 vocat prolepticum¹⁾. Basil. hoc raro usurpavit: hom. 373 B *ποινιᾶται* (invidus) *καὶ ἀπόλωλεν ὑπὸ τοῦ κακοῦ*, ps. 260 C *ὁ δὲ μὴ ὀμνύων τὸν τῆς ἐπιτορκίας κίνδυνον διαπέφενγεν*, ep. 645 A *εἰ δὲ μακρύνεις* (a. l. -οις) *ἀφ' ἡμῶν* (diutius aberis), *τοῦ βαθμοῦ πάντως ἐκπέπτωκας* (deicieris), 625 A *ἔδει δὲ καὶ μικρὸν . . . ἐπαναδραμόνια ἀπηλλάχθαι πραγμάτων* (i. e. sofort die Schwierigkeiten los sein; ceterum cf. supra p. 42 inf. perf. post *δεῖ*). Multo saepius sic utitur aoristo ap. Atticos satis raro (Stahl 135, 1)²⁾, ita tamen, ut plerisque locis eundem aoristum liceat intellegere gnomicum sive empiricum: hex. 17 A, 25 D *τὸ γὰρ ἠναγκασμένον . . . ταχὺ διελεύθη εἰς τὰ ἔξ ὧν συνετέθη*, 69 A (additur *ταχέως*), 84 B (add. *πολλάκις*), 100 A *πυρετὸς εἷς . . . καὶ* [pressius et gravius pro *πυρετοῦ ἐ. γενομένου*] *ἢ δόξα ἐκείνη ὥσπερ ἐνύπνιον ἀπηλέγχθη* 109 A, 129 A *ὁμοῦ τε γὰρ ἐτέχθη τὸ παιδίον καὶ ἡ μαῖα κατασκοπεῖ τὸ γεννηθὲν ἄρρεν ἢ θῆλυ . . . Εἶπε τῷ Χαλδαίῳ τὸ γεννηθὲν* (i. e. „gleich meldet sie“; cf. Dem. IV 44 *ποῖ οὖν προσορμούμεθ'*; *ἤρειό τις ἄν*: „fragt da gleich einer“), 132 B (enuntiatum particulae *ἐπειδάν* subiunctum sequitur praesens, deinde duo aoristi), 141 A (post *πρίν*), 152 B; ps. 212 C (post *ἐπειδάν*, add. *εὐθύς*), 221 B *ἐπὶ τῶν ὀδεονόντων* (peregrinantium in hac vita) *ὁμοῦ τε ὁ πρῶτος τὸ ἴχνος ἐκίνησε καὶ εὐθύς ὁ μετ' αὐτὸν τὴν βᾶσιν ἤνεγκεν*, 225 C (add. *εὐθύς*), 265 C (post *ἐπειδάν*), 268 A *ὁ γὰρ τόκοις ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καταστήσας . . . δονλείαν αὐθαίρετον κατεδέξατο*, 273 B *σφοδρῶς εἰσέδραμέ τις τοῦ δὲ* (debitoris) *ἐπάταξεν ἢ καρδία* („gleich pocht sein H.“), ib. *οὐπω γὰρ ἐδέξω εἰς χεῖρας* (τὸ δάνειον) *καὶ τοῦ παρόντος μηνὸς ἀπητήθη τὴν ἐργασίαν καὶ τοῦτο πάλιν δανεισθὲν ἕτερον κακὸν ἐξέθρεψε*, 360 A, 392 B, 457 B, 481 A *ὥσπερ ποταμὸς . . . ἐγγίξει μὲν τοῖς παρεστῶσι τῇ ὄχθῃ, ὁμοῦ δὲ ἤψατο καὶ εὐθύς ἀνεχώρησεν*; hom. 257 D, 552 C (add. *εὐθέως*); sp. s. 177 B post *εἰάν ἀκούσωμεν*: *προσεδιδάχθημεν* (paullo ante *μεμαθήκαμεν*: certo scimus), C post *ἀκούσαντες*: *εὐθύς ἐννοήσαμεν* (continuo cogitamus), 213 A bis post *κἂν* c. coni. aor. (in allegorica descriptione pugnae navalis); ep. 477 A.

VI. **Futurum** cum iam Romana aetate coepisset in usu vulgari rarescere, varia in eius locum substituebantur. Horum perpauca ap. Bas. invenias. Praesentis enim, cui antiquis iam temporibus interdum futuri vis subiecta est (Kh. I 138, Stahl 88, 2), multo saepius a posterioribus (Iann. 1836; nonnunquam etiam ab atticistis, velut Philostr.: Schm. IV 617), indicativum nusquam, quod meminerim, Bas. perperam substituit, infinitivum (sine ἄν) ep. 680 A post *ὀμνύοντες*, 869 A ante *ἐπισχνούμεθα*, 1020 A post *ἐλπίζομεν*. Ex contrario infinitivum futuri praeter consuetudinem Atticorum cum solis verbis dicendi vel putandi eum coniungentium³⁾ adhibet iuxta *ῥάδιον* ep. 616 B (*ἀποδημήσειν*, respondens praegresso aoristo *ἔλθειν*) et 656 A (*ἐπιδειχθήσεσθαι*, a. l. -σεται). De optativo futuri infra dissceretur. Coniunctivus aoristi in enuntiatis liberis pro futuro olim ab Homero saepe adhibitus, Romana aetate rursus emergens et apud eccles. potissimum scriptores occurrens (v. Iann. Append. IV n. 8 et Reinhold. 105)⁴⁾ nusquam omnino ap. Bas. futuri locum obtinet. Neque magis verbum *ἔχω*

¹⁾ Stahl 117, 1: „zur Bezeichnung des unmittelbaren und sicheren gegenwärtigen oder zukünftigen Eintretens eines Ereignisses nach einem andern“.

²⁾ In NTo. et perf. et aor. adhiberi „im affektvollen Nachsatz nach Bedingungssätzen mit *εἰάν* oder *εἰ*“ Bttm. I. I. ostendit. Hodie quoque similiter usurpatur aoristus: *ἂν σε πιάσῃ, ἐχάθηκας* („si te comprehenderit, actum est de te“: v. Iann. 1855); *φύγε ἢ σε σκότωσα* („geh' fort oder ich schlag' dich tot!“: Wied, Lehrb. der neugr. Volkssprache, p. 63).

³⁾ Post verba volendi, valendi, faciendi Atticos unquam futurum adhibuisse negat Stahl (194, 1—208, 1) locosque obstantes facile corrigi posse existimat. Similiter Kh. I 184 sq. Permultos e Pol. posterioribusque, praesertim Byz., locos affert Hatzid. 190, qui tamen hoc contendit „daß Aoristinfinitive mit der Endung (σ)ειν vorliegen“. Ac ne atticistas quidem ab huiusmodi infinitivo abhorruisse praecipueque futuro *ἔρεῖν* vim aoristi *εἰπεῖν* subiecisse probat Schm. I 96, IV 606, 619.

⁴⁾ Idem p. 101 sqq. quomodo ex notionum affinitate et formarum similitudine confusio aoristi et futuri orta sit, optime disserit.

cum infin. inde ab altero fere post Chr. n. saec. ad circuitionem interdum usurpatum (cf. Iann. l. I. n. 6, ubi comparatur gallicum „je finir -ai“) aut verbum *ῥέλω* (c. inf. vel *ἴνα*), quod IV. vel V. fortasse saec. receptum media aetate vertit in *ῥέλω νά* et *ῥέ νά*, postremo in *ῥά* [hodie: *ῥά γράφω*]. — Futuri exacti activum a Bas. non adhibetur nisi per periphrasin: ep. 448 C *πεποιηκώς ἔσῃ*, sp. s. 176 C *εἰρηκώς ἔσομαι*, ib. *πεποιηκότες ἐσόμεθα*. Passivi, quod, cum aeque ac simplex activum e communi usu post Atticam aetatem excidisset, ab atticistis revocatum frequentabatur saepeque ita, ut idem declararet atque fut. I. (Moeris 269 *πεπράσσομαι Ἀττικῶς, πραθήσομαι Ἑλληνικῶς*), ap. Bas. haec exempla leguntur: *γεγράφεται* (Eun. 565 B [δια-], ep. 461 C), *εἰρήσεται* (sp. s. 193 B, ep. 488 A et 916 D [duobus his postremis locis parenthesis *εἰρ. γὰρ τάληθές*: „es soll — gesagt sein“]; saepe ap. Aristid., vicies ap. Ael.), *τετάξεται* (ps. 285 C, Eun. 620 C). Hi loci Basiliani omnes — excepto fortasse postremo, ubi futuro *τετάξεται* postea respondet *ἀριθμηθήσεται* — plane congruunt cum Attica consuetudine, quam Krueger his verbis declarat: „Das bestehen Sollende wird auch durch das dritte Futur ausgedrückt“ (53, 9, 2), „auch vom Eintreten einer unverzüglich oder unfehlbar als abgeschlossen bevorstehenden Folge kann das dritte Futur gebraucht werden“ (ib. 3).

C. De modo.

I. De modis enuntiatorum liberorum.

1. In sententiis **iudicium** aliquod declarantibus cum Atticas leges Bas. plerumque sequatur, pauca memoranda sunt de modo irreali et potenciali. Verborum enim oportere aliquid significantium ut persaepe recte imperfectum (sine *ἄν*) usurpat (frequentissime *προσῆκεν*, praeterea [*ἐ*] *χρῆν*, *ἔδει*, *εὐχῆς ἦν ἄξιον*, *τὸ εὐπρεπέστατον ἦν*, sim.; cf. ep. 312 A *νῦν ἐδεόμην* [opus mihi est] *τοῦ Ἰερεμίου θρηνοῦν*, ut indicet revera illud non fieri¹⁾, ita raro *προσῆκε*, ubi realem potius modum convenire censuerimus, cum inter id quod opus esse dicitur et id quod usu venit nulla cernatur discrepantia: ep. 656 B *ἂ δὲ παρ' ἡμῶν λεχθῆναι προσῆκε* (i. e. was ich aber zu sagen habe), *ταῦτά ἐστι*; 905 C, hex. 117 A, ps. 256 C, 284 A [cf. NT. Col. 3, 18 *ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ*]²⁾. Praeterea imperfectum verborum *βούλεσθαι* et *εὐχεσθαι* paucis locis sententiarum rationi minus congruere videtur quam modus potentialis: hom. 296 A *ἐβουλόμην* (velim) *σε μικρὸν ἀναπνεῦσαι τῶν ἔργων τῆς ἀδικίας*; ep. 605 B *ἐβουλόμην παρ' αὐτοῦ ἐκεῖνον σε μαθεῖν*, ib. *ἠύχόμην*; 764 B *ἠύχόμην* (sed 444 C *ὥστε εὐξαίμην ἄν*). Idem modus irrealis pro potenciali invenitur in NTō. (Act. 25, 22 *ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι*) saepiusque ap. posteros (inprimis vulgare imperf. *ἤθελον*: Clem. Rom. hom. I 9, undecies ap. Epict. [Melcher p. 76]).

Modo potenciali ad significandas res vel praesentes vel futuras Atticos optativo (praes. vel aor.) cum particula *ἄν* copulato uti solitos esse notum est. Sed accidit optativo idem quod numero duali et generi medio, ut inde ab Alexandri aetate in communi sermone paulatim evanesceret. Itaque in NTō. unum modo potentialis optativi exemplum reperitur ap. scriptorem graecis litteris tinctum: Act. 26, 29 *εὐξαίμην ἄν*. Quo autem magis rarescebat optativus, eo studiosius frequentabatur ab imitatoribus sermonis Attici (cf. Reinhold p. 111). Quae de uno ex his, Philone, Reik docuit (in libro, quem

1) Mansit hic praeteriti temporis usus usque ad hanc aetatem; cf. Σκρόπ, 7 Μαρι. 1910: *τὰ κωαία του ἔπρεπε νὰ ἦσαν τόσον παλῆὰ ὅσον καὶ τὰ ἀστεῖά του* (seine Witze sollten so alt sein wie seine Witze).

2) Ep. 616 B *ὃ ἢ φροντὶς ἀνῆκε προηγουμένως τῆς ἐκκλησίας* (ad quem cura pertinet). Haec lectio in editionem Maurinam e codd. aliquot contra priorum editorum scripturam *ἀνῆκει* recepta non aliena videtur, nam vel assimilare modum voluisse Basilius putari potest (praegressis verbis *οὐδ' ἂν τότε συνεβούλευσας*) vel significare Meletii, episcopi Antiocheni, curam exilio etiamtum impediri.

inscripsit „Der Optativ bei Polyb. und Philo“, 1907), partim cadunt etiam in Bas. In enuntiativis quidem sententiis principalibus ipse quoque saepe optativum potentialem adhibet (e. gr. in libris adv. Eun. plus quattuordecim, de sp. s. plus viginti duobus locis) eumque omnium generum verbi, multo saepius aoristi quam praesentis, omnium personarum (rarissime alterius personae pluralis, cum Pol. excepto uno exemplo primae solam adhibeat tertiam personam, Philo omnibus utatur praeter alteram pluralis), itemque certorum quorundam verborum optativo inprimis delectatur (velut *γένοιτο, εἶη, εἴποι, εὔροις*], *ἴδοις*], *μάθοις*). Aliquotiens autem particulam *ἄν* omittit, neque id solum in enuntiato respondente alteri particulam habenti (velut hex. 168 B *οὐκ ἄν εἴποιμι . . . διατειναιμην*, hom. 272 A), ubi Atticos quoque particulam iterare supersedissee nemo ignorat, sed etiam aliis, etsi paucis locis: hex. 25 A (*εἴπομεν*), 29 B (*εἴποιμι*), ps. 432 B (*ἐξενρεθείη*), ep. 245 C (*οὐκ ἀρνηθείην*)¹⁾, quorum similes si non ap. Atticos — Kh. I 226 et Stahl 298 sqq. eos locos, ubi *ἄν* in codd. deest, emendandos censent —, at ap. posteriores (velut Pol., etiam Luc. et Philostr.) inveniuntur. — Coniunctivus cum *ἄν* iunctus, quem in locum optativi potentialis sermo vulgaris posterioris aetatis videtur substituisse (cf. quae Reinhold p. 111 e libris apocr. et Iann. Append. V 11 et 14 e Pol., D. Hal., Phil., Plut., eccl. afferunt), in hoc quidem enuntiatorum genere nusquam a Bas. adhibetur: nam sp. s. 132 C *εἰ . . . εἴποι . . . οὐκ ἄν μοι δοκῆ τοῦ προσήκοντος ἀμαρτεῖν* particulam *ἄν* ad infinitivum referendam scribendumque duco *δοκεῖ*, cuius eadem erat pronuntiatio (*δοκῆ*). Multo etiam minus ferendus est indicativus praesentis, qui in ed. Maur. legitur ep. 413 B *πρέπει οὖν ἄν τῇ σῆ μεγαλοψυχία*, cum in tribus codd. recte scriptum sit *πρέποι* item sono nihil ab illo differens. — Futurum esse aliquid certis condicionibus ut significaretur, indicativo futuri e. *ἄν* iuncto uti cum Homerus solitus esset, Attici desiissent — obstantes nonnullos in codd. locos Kh. I 209 et Stahl 288 sqq. emendandos censent —, posterioribus denuo libitum est, etiam atticistis (Luciano et Philostrato). Unus huiusmodi locus legitur in ed. Maur. ep. 352 B *οὕτω* (id si facies) *γὰρ ἄν εὐρήσεις*, quam tamen epistulam a Nilo scriptam esse veri simile est²⁾; in altero, hex. 76 B *οὕτω* (sc. si allegorica interpretatio recta esset) *γὰρ ἄν καὶ δρόσος καὶ πάχνη . . νοερά τις ἔσται καὶ ἀόρατος φύσις*, futurum proxime videtur accedere ad vim irrealis modi, sicuti his locis, ubi item enuntiatum incipit ab *οὕτω* (= id si esset), sed *ἄν* deest: ps. 217 B (*οὕτω γὰρ καί*), 377 B (*ἐπεὶ οὕτω γε καί*), ep. 624 C, 625 A³⁾. Pro optativo futuri e. *ἄν* ep. 268 sic iuncto: *οὐδὲ τὸν νοῦν ἐπιβάλλειν τοῖς νοητοῖς διδάξοι τις ἄν* cum non solum apud antiquos (Kh. I 235 ann. 2), sed etiam ap. Bas. talis structura nusquam inveniatur, insuper illic de re praesenti agatur (paullo ante: *οὐδεὶς γὰρ διδάσκει*) terminationesque tam similes facile permutari potuerint. dubito an scribendum sit *διδάξαι*⁴⁾. — Praeteriti temporis modus potentialis, cuius in NTo. nullum iam vestigium, exstat hom. 197 A *οὐ γὰρ ἄν περὶ αἰσθητῶν ἄρτων εἶπεν* (er kann nicht gemeint haben), cui enuntiato hic adiungere liceat interrogativum: Eun. 552 B *πῶς ἄν ἔδειξεν*; (wie hätte er z. können?).

1) Ep. 897 A *μηδὲ ἀριθμῶσαι* et 545 B *ἢ γὰρ διορθώσαντο . . ἢ . . βαστάσονται* non tam potentialis modus videtur adhibitus esse quam ille de quo Kh. I 229 dicit: „Der Optativ des Wunsches dient in der I. Pers. als schwächerer Ausdruck des Willens, in der II. und III. Pers. als mildere Form der Bitte und Aufforderung.“ Quamquam illo certe loco Attici dixissent: *οὐδ' ἄν ἀριθμῶσαι* (Stahl 373 de opt. c. *ἄν*: „desiderativ“ = ich möchte, ich will).

2) Infin. futuri e. *ἄν* subiunctus verbo *οἶμαι* et exceptus enuntiato *εἰ . . μέλλομαι* legitur ep. 600 B.

3) Cf. praeterea hom. 221 A (*εἰ* e. praeteritis irrealibus, quae sequitur apodosis *ἀναγκαίως . . οὐ χωρήσει*) et Stahlilii verba 409, 1: „selten steht im bedingten Satze ein nicht praeteritaler Indikativ zur Bezeichnung der sicheren Konsequenz“ illustrata hoc loco: Isac. IX 37 *εἰ γὰρ τοῦτον ἐποίησαι νόον . . πῶς οὐ δόξει . . παρῶσιν*;

4) Similiter Reik p. 107 *ἄν βλάροι* Phil. de migr. Abr. 210 correxit aoristi optativum substituens. Iannaris autem (Append. V n. 14 b) in eodem Philonis loco similibusque (Tat., Zos., Byz.) *οἰ* per errorem a librariis pro coniunctivi aoristi terminatione *η* idem sonante scriptum esse opinatur. Aliter denique existimat Hatzid. 192 dicens: „Wie die Endung *-(ο)αι* des Aor. infinit. in *-σεν* verwandelt worden ist, so ist auch der Optativ desselben recht frühzeitig zu den Personalendungen *-οις, -οι* statt *-αις, -αι* gekommen.“ Plura de opt. fut. Basiliano v. infra p. 62.

2. In sententiis **optativis** Bas. multo minus recedit ab usu Attico quam plerique posteriorum.

a) De futura re loquens utitur modo optativo, plerumque aoristi particula carentis (in primis saepe verborum [μὴ] *γένοιτο*, *δῶν*, *παράσχοι*, *φυλαχθείης* [-τε], *χαρισθείης*), raro praesentis, nunquam (ut perperam Eus., Cyrill. H., al. eccles.: Soph. lex. p. 47) futuri. Semel inveni optativo praepositam particulam *εἰ* [Kh. I 226: „nur bei Dichtern“] subsequentemque adverbium *μόνον*: ep. 617 A *μόνον εἰ εὐδοκία γένοιτο τοῦ Κυρίου*, quod adverbium alibi legitur ante ipsum optativum (ep. 629 B *μ. παράσχοι ὁ Κύριος* sq. inf., 860 C *μ. φυλαχθείητε παρὰ τῆς χάριτος*) vel ante imperativum (861 B) aut coniunctivum hortativum (897 A *μ. μὴ ἐξαπατηθῆτε*, 928 A *μ. μὴ ἀποκάμητε*) vel ante *εἰάν* („wofern nur, vorausgesetzt daß“: 861 C, 896 B, 936 B). — Hic verus modus optandi etsi diutius mansit in graeco sermone quam cetera optativi genera¹⁾, tamen mature in huius quoque modi locum alii succedere coeperunt. Nam coniunctivi (aor.), quo hodie optatum declarari solet (*να ζήσης! Θεὸς [να] φυλάξῃ!*), exempla inde ab Augusti aetate afferri possunt (v. Soph. lex. p. 46, praeterea indices ad Orig. [Klostermann, tom. III: *εἶθε* c. coni.], Marc. Diac., Callin.). Ap. Bas. legitur ep. 820 B *ἰδομέν ποτε ὑμᾶς ἐν τῇ εἰρήνῃ τοῦ Θεοῦ . . ἰδόμεν ὑμᾶς ἐν τῇ λαμπρότητι τῶν ἁγίων*: quem coniunctivum, cum alius huiusmodi apud eum non reperiatur, librariis malim attribui quam scriptori. — De imperativo autem pro optativo usurpato B. ipse haec explanat ps. 401 A: *μὴ ξενητέω δὲ ἡμᾶς τὸ προστακτικῶς λέγεσθαι τὸ, Κατενοδοῦ, διὰ τὴν συνήθειαν τῆς Γραφῆς οὕτως αἰεὶ²⁾ σχηματιζούσης τὰ εὐκτικὰ. Γενηθήτω γὰρ τὸ θέλημά σου, ἀντὶ τοῦ, γενηθείη· καὶ, Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, ἀντὶ τοῦ, ἔλθοι. Atque ab ipso vitatum esse hoc vitium declarat hom. 517 C, ubi verbis e Dan. III 40 allatis *γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου* addidit *καὶ προσδεχθείμεν κτλ.*: quare hom. 188 A Garnerii scripturae *πληρούτω* (sc. deus) *ὑμῶν τὰς καρδίας* eam praefendam duco, quam ipse in sex codd. inveniri dicit, *πληρώσαι*. — Futuri denique indicativi a posterioribus interdum *εὐκτικῶς* adhibiti³⁾ nullum certum novi exemplum Basilianum; nam ei, quod legitur ep. 861 C *τὰς βουλάς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν διασκεδάσει Κύριος* [falso duo mss. *διασκεδάσαι*, cf. supra], utique non est necesse illam vim subicere.*

b) Optatum non posse perfici aut non esse perfectum ut indicaret, Bas. more Attico praeterita adhibet eisque particulam praeposit: ep. 941 B *εἶθε ἦν μοι δυνατόν*, ps. 269 B *εἶθε σοι μὴ ἀπήνησα τότε*, hom. 349 C *εἶθε* c. plusqu. et aor. Non utitur aoristo *ᾠφελον* (*ᾠφελον*) indeclinabili tanquam adverbio quemadmodum V. et NTi. scriptores (I Cor. 4, 8 *ᾠφελόν γε ἐβασιλεύσατε*), Eriect., Athen., al. (Greg. Naz. I 1248 C *ὡς ᾠφελόν γε μηδὲ ἦν προεδρία*, cf. Soph. lex. s. v. *ᾠφείλω*), sed aut subiungit praeterito infinitivum, ut hom. 525 A *ᾠφείλεν ἄνθρωπος ἐν τῇ παρὰ Θεοῦ δόξῃ μεμενηκέναι* (attice *ᾠφελεν*) aut elliptice loquitur in hunc modum: ep. 600 B *Μαξίμου τοῦ ἄρξαντος τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὡς οὐκ ᾠφείλεν!* (utinam ne praefuisset!), 952 A *εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερετέθη αὐτῶν ἡ συνάφεια· ὡς οὐκ ᾠφείλε!*⁴⁾

1) NTi. libri exempla praebent triginta quinque, sed praeter unum (*εἶη*) omnia aoristi neque (excepto Philem. 20) alius personae nisi tertiae, nullum particularum olim (etiam LXX) usitatarum (*εἶθε*, *εἰ γάρ*). Paulo magis varii sunt loci e patribus apostolicis librisque apoc. a Reinholdio p. 109 sq. prolati, qui item paene omnes (i. e. praeter *εἶη* et *χαίροις*) aoristos exhibent. Certae quaedam formulae per complura p. Chr. n. saecula servatae sunt, ut *δῶν* (*Κύριος*) et *χαίροις* atque etiam nunc dicitur (*μὴ*) *γένοιτο!* (*Νέα Ἦμ. 25 Φεβρ. 1910 εἰάν δέ, ὁ μ. γ., ἐνρεθῶμεν κτλ.*), *γαῖαν ἔχοις* *εὐλαφράν!* (e gr. *Σκοῖτι 7 Μαοῖ. 1910*).

2) Rectius Bl. p. 224: „Im NT. ist eine starke Neigung da, den Imper. statt des Opt. zu gebrauchen.“

3) Cf. Soph. lex. p. 47. Saepe in actis Thomae (saec. III.) *ἔσται* pro *εἶη*. Praeterea v. Bonnetii indicem p. 379, ubi verbis „indicativus futuri pro imperativo“ adiciendum fuit „et optativo“.

4) Atticam locutionem, quam exhibet X. Cyr. IV 6, 3 *ἦμαρτεν, ὡς μήποτ' ᾠφείλεν*, non semel legi in ephemeridibus, ut *Νέα Ἦμ. 30 Φεβρ. 1910: καὶ πάλιν δέ, ὡς μὴ ᾠφείλεν* [i. e. „leider“], *ἀφορμὴν ἔδωκεν ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ.*

3. Hortandi et imperandi modis Bas. utitur his.

a) Primae personae coniunctivus, quem retinuit sermo posteriorum, a Bas. quoque frequentatur addunturque non raro particulae hortantes, ut sp. s. 113 A *φέρε δὴ οὖν* . . . *διασκεψόμεθα* et quinques *δεῦρο*¹⁾: ps. 460 C, hom. 489 C (*δ. δὴ* . . . *περιβουβήσωμεν*), 332 B (*δ. δὴ οὖν*), 508 C (*δ. δὴ οὖν*), hex. 117 C (*δ. δὴ οὖν*), nunquam autem tritum illud sermone vulgari *ἄφες* (NT., Epict. [Melcher 91]; cf. Soph. lex. s. v. *ἀγίημι*)²⁾. Loco coniunctivi Bas. interdum ponit futurum, ut hex. 77 C *οὔτε ἁμαρτίαις καιρόν τινα δώσομεν*, in illa ad adul. oratione tum hoc (569 B *παραλείψομεν* . . . *οὐ μιμησόμεθα*, C *ὑπερβήσομεθα*, 585 D *ὑπεροψόμεθα*) tum coniunctivum (569 B *φνλαξόμεθα* [a. l. *-όμεθα*], 572 A *ὑπολάβωμεν*, B *μηδὲ ἀπολειπόμεθα*, 576 A et B). De affinitate huius coniunctivi et futuri v. Bttm. § 139, 4 et Stahl 358, 3.

b) Altera persona ut antiquitus (atque etiam in NTo.: Bttm. § 139, 6) iubetur modo imperativo, vetatur aut imperativo praesentis aut coniunctivo aoristi, ut hex. 9 A *μὴ* . . . *φανιάζου μηδὲ* . . . *νομίσης*, ps. 288 A *μὴ μακράν μοι περιόει*, sed 377 B *μὴ μοι* . . . *νοήσης*. Contrariae posteriorum licentiae, quae primo in negativis sententiis videtur incessisse — quam mature, declarant grammaticorum monita: antatticistae *μὴ νόμισον, ἀντὶ τοῦ μὴ νομίσης*, Herodiani Philet. 436 *τὸ μὴ ἀπαγορευτικὸν οὐ συννάσσειται ὑποτακτικῷ συνεσιῶν*³⁾ et loci ab Hatzid. p. 226 allati —, inde etiam in affirmativis (e. gr. OGL. 648 *ἔτοιμος ἦς*, alios locos v. ap. Reinhold. p. 104), e Bas. nullum exemplum afferre habeo.

c) Tertiam personam imperativi, quae, cum etiam in NTo. usurpetur, paulatim evanuit, ut hodie locum eius teneat coniunctivus (*ἄς γράψῃ*), persaepe Bas. adhibuit omnium generum verbi temporumque, ut ep. 645 B *ἠκέτωσαν*, hex. 160 D *καταστελλέσθω*, hom. 524 A *μειείσθωσαν* . . . *διδασθήτωσαν*, ep. 617 C *πεπαίσθω*, 621 B *εἰρήσθω*. Raro substituit coniunctivum⁴⁾ ab Attico usu alienum: ep. („canonica“) 401 B *ἐπὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀπορριφῶσι* . . . *γένηται* . . . *ἐξέτασις* (sed paulo post *παραδεχθήτωσαν*), 753 C *ἐξετασθῶσι*; interdum indicativum futuri: ep. 672 B *ἀπόβλητος ἔσται* . . . *τῆς κοινωνίας οὐκ εἰρηθήσεται*, 797 A *ἀκοινώνητος ἔσται*, B, C (plurimisque locis huius epistulae *περὶ κανόνων*, qua poenas constituens antiquorum canonum verba ipsa plerumque videtur retinuisse)⁵⁾, nunquam *ἵνα* c. coni. (ut NT. [Eph. 5, 33]; Epict.; Callin. 123, 26; cf. Soph. lex. s. v. *ἵνα* n. 8).

4. Interrogativae sententiae ap. Bas., nisi pronomibus (cf. p. 36) aut solo sono collocationeque verborum (ut iam ap. Atticos et plerumque in NTo.) denotantur, a particulis fere ordiuntur antiquitus usitatis; sed particula *ἦ* (NTi. scriptoribus incognita) multo rarius adhibetur (hom. 273 C et 492 D *ἦ ποῦ*)⁶⁾ quam frequentissima *ἄρα* (hodie *ἄρά γε*), *μῶν* sicut in NTo. nunquam, semel *μὴ ἄρα*: hom. 317 A (Moeris 242: *μῶν Ἀττικῶς, μὴ ἄρα* [*ἄρα?*] *Ἑλληνικῶς*), octies *εἰ*: hex. 84 A *εἰ ποτέ σοι ἔννοια ἐγένετο* (esne meditatatus?); 140 B *εἰ μὴ* (nonne) *μυρομήκων τινά σοι παρέσχον φαντασίαν*; C *εἰ μὴ*; ep. 725 B, 828 D *εἰ* . . . *ἦ* . . .; 829 A; ib. B *εἰ μὴ* (bis)⁷⁾. Simplex particula *μὴ* his locis: adul. 580 C *ἀλλὰ μὴ*

¹⁾ Plat. Apol. 24 c *καὶ μοι δεῦρο εἰπέ*. Ex atticistis Schmid tales tantum locos affert, ubi aut localis vis („huc“) aut temporalis („adhuc“) particulae subest.

²⁾ Unde orta, certe ante saec. VIII. (v. Gelzer. Leont. p. 165), particula *ἄς*, quae hodie coniunctivo hortativo praeponi solet (e. gr. *ἄς γράψομεν*).

³⁾ Quod reprehenditur etiam saec. XIV. a Thoma Magistro 233: *οὐκ ἐρεῖς ἐπὶ ἐνεσιῶτος μὴ τύπης, ἀλλὰ μὴ τύπτε*, id hodie vulgo usurpatur.

⁴⁾ Inde a saec. II. satis multi huiusmodi coniunctivi leguntur ap. eccles.: v. Reinh. p. 104, Soph. lex. p. 46, indd. ad Marc. Diac. et Callin.

⁵⁾ Bl. 213: „Das Fut. Ind. vertritt den Imper. in der Gesetzessprache des AT. (nicht klass.)“ Ceterum cf. Kh. I 174 b et 176, 6; Stahl 359, 1.

⁶⁾ Confirmativum autem *ἦ* non ita raro usurpatur a Bas.

⁷⁾ Kh. II 534: „Erst in der alexandrin. Sprache, wie im NT., ist der Gebrauch von *εἰ* in der direkten Frage aufgekommen.“ Bl. 265 particulam, quippe quae etiam a LXX frequentetur, ex hebraeo sermone (עַי) natam suspicatur.

ἀληθῆς μᾶλλον ὁ τοῦ Πιττακοῦ λόγος; et ep. 561 A περὶ δὲ αὐτῶν ἐνοχλεῖν μὴ καὶ γελοῖον εἶη; significat „nonne?“, si recta est lectio editionis Maurinae; sed cum in principalibus sententiis ap. Bas. illam nusquam non videam idem declarare ac „num?“ neque apud alium scriptorem illius significationis exemplum certum reperiri videatur (cf. Win. p. 453), nescio an signum interrogationis delendum sit et particula intellegenda finalis (omisso verbo ὄρα: cf. infra p. 56). — De modis haec sunt memoratu digna. Persaepe B. adhibuit optativum c. ἄν iunctum (praecipue in enuntiatis a pronomibus τί[ς] et πῶς incipientibus), omisit autem hanc particulam his locis: Eun. 604 A τίνα περιφανεστέρων μάχην ἐπιδείξειέ τις [in tribus codd. add. ἄν]; 636 A πῶς διαφύγομεν (a. l. διαφεύγομεν); ps. 295 A; sp. s. 209 A, 196 C (in apodosi periodi condicionalis ab ἄν incipientis); ep. 1076 C. Ex Hom. et tragicis aliquot exempla simplicis huius optativi affert Kh. I 230 additque verba: „höchst zweifelhaft bei Prosaikern“, quibuscum conferas haec Akenii (Die Grundzüge der Lehre vom Temp. u. Mod. im Gr., p. 197): „Dies [der Optativ ohne ἄν] ist der altertümliche Modus des Urteilsatzes, der sich nur in der Frageform länger erhalten hat.“ Non raro ap. Bas. optativi potentialis vis ut antiquitus (cf. Stahl 375, 4: „in Fragen der ersten und dritten Person als mildere Form für den dubit. Konj.“) proxime accedit ad significationem coniunctivi deliberativi. Huic item frequentato a Bas. interdum praepositur βούλει (velut hex. 129 A διὰ πόσων β. θῶμεν; [etiam in NTō.]¹⁾ saepeque substituitur futurum, ut ps. 392 A Ἄρά σοι διηγήσομαι...; hex. 5 C τί πρῶτον... εἶπω; πόθεν ἄρξομαι τῆς ἐξηγήσεως; (cf. supra p. 48). Etiam tertiae personae B. adhibuit coniunctivum sicut nonnunquam Attici: hex. 196 D τί εἶπη ἄνθρωπος; 197 D τί εἶπωσιν οἱ...; ps. 436 A; alibi. Sed cum coniunctivus dubitativus nihil aliud sit nisi hortativus in sententiam interrogativam translatus, minus congruere cum usu Attico videntur eae interrogationes, ad quas haud facile quispiam hortando aut iubendo respondeat²⁾: hex. 196 A τίς ἐφίκτηται [duo mss. ἐφίκοιτο: cf. Eun. 528 A τίς ἄν λόγος ἐφίκοιτο;] λόγος; ποία χωρήσει ἀκοή; τίς ἐξαρκέσει κτλ; ps. 428 D πῶς γὰρ εἰσέλθῃ εἰς ψυχὴν στενοχωρουμένην... ἢ περὶ Θεοῦ ἔννοια; sp. s. 137 B πῶς μὲν γὰρ εἶπωσιν ἄγγελοι· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶν, μὴ δυνατωθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος; [cf. NT. Mt. 26, 54 πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί; Rom. 10, 14]. Prorsus vero abhorret a recta dicendi consuetudine particula ἄν coniunctivo adiecta. Quae cum et hortationi repugnet (Kh. I 223 ann. 6) neque ap. Bas. in sententiis enuntiativis usquam coniunctivo addatur loco optativi potentialis (cf. p. 46), dubia mihi videtur lectio his locis: ps. 235 C πῶς ἄν ἐνέγκῃς τὸν αἴνον μὴ ἔχων τὸ εὐθὲς πνεῦμα (facile potuit illud scribi pro ἐνέγκεις, quod pariter pronuntiabatur); ep. 613 A ἰδίᾳ δὲ σου πῶς ἄν ἐπιλαθώμεθα; sp. s. 140 A πῶς ἄν εἶπη τὰ σεραφίμ· Ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος, μὴ διδαχθέντα παρὰ τοῦ Πνεύματος³⁾;

II. De modis et coniunctionibus enuntiatorum subiunctorum.

1. De enuntiatis declarativis.

Frequentissime inter coniunctiones adhibetur ὅτι, nonnunquam etiam post οἶμαι (ut ps. 232 C, 240 A, 297 B, Eun. 616 C [sq. inf.]⁴⁾, 632 D), ἐλπίζω (ps. 348 B), φημί (hex. 60 A, hom. 185 B, ep. 252 B,

Contra ea Iann. 2055 vult librariorum, cum litteram **H** (sive **η**) in codd. scriptam pariter pronuntiarent atque i et ei, hanc voculam per errorem transscripsisse. Atticistas quidem superiores illo usu particulae ei abstinuisse inde colligere licet, quod Schmid mentionem eius non facit.

¹⁾ Nunquam ἴνα praepositur coniunctivo, ut ap. Orig., Macar., Chrys. (v. Soph. lex. s. v. ἴνα n. 11), unde orta hodierna locutio: ποῦ νὰ καθίσω; ἐγὼ νὰ σιωπάσω;

²⁾ De antiquo usu III. personae coni. dubit. docet Kh. I 221: „die Antwort würde stets die Form einer Anforderung haben.“

³⁾ Cum hoc loco Maranus uncis inclusit particulam, dubium est, utrum eam in codd. invenerit an ipse addendam duxerit. Cf. consimilem locum ib. 137 B, quem supra attuli. — Sane ap. alios posteriores nonnunquam legitur particula ἄν addita coniunctivo dubitativo: Ios., Lucian. (bis), act. Thom. 60, 19 τί γὰρ ἄν ποιήσῃ; Clementin. 45 B; Syn. Aeg. II 7, 127 B πῶς γὰρ ἄν ἐν ὄσων;

⁴⁾ Hoc loco, qui sic scribitur in ed. Maur.: οἶμαι γε, ὃ τι σὺν Θεῶν δὲ εἰρήσθω, πολλῶν ἀκολουθοτέρων ἔννοιαν...

337 A)¹⁾; multo rarius ὡς, quae coniunctio declarativa cum mature e communi usu excidisset — nullum enim eius in NTo. vestigium —, ab atticistis autem eo magis frequentata esset, a Bas. interdum usurpatur post verba sentiendi (ut ep. 345 B ἐντεθύμημαι, 841 B γνώση, 1017 C εἰδώς) et his locis post verba dicendi et declarandi: hom. 560 A ἀγγέλλων, ep. 416 A διήγημα, 560 A δεῖξαι, 1020 A ἐνδεῖκνυσθαι²⁾. Particula διότι ab Herod. olim sic usurpata, a recentioribus hiatus potissimum evitandi causa saepe adhibita ap. Bas. nusquam legitur, sed semel ὡς ὅτι post εἰς ἔννοιαν ἐλθόντες: ep. 785 A. Hac particularum geminatione etsi iam aliquanto ante Basiliū aetatem particula διότι propter alteram causae significationem ambigua summota est³⁾, tamen, cum ap. Bas. una in ep. inveniatur elegantius etiam solito scripta „Τερεντίφ κόμητι“, malim eam librario assignare declarativam simplicis ὡς significationem non intellegenti ideoque ὅτι ascribenti. Adiungam hic eos locos, ubi ὅτι particulae pleonasmum ex ellipsi verbi dicendi (ut ὁμολογῶ, λεκτέον) vel sentiendi (οἶδαμεν [ἴσμεν], δῆλον) repetendum esse duco. Undecies enim in epp. legitur εἰ καὶ ὅτι: ep. 457 A, 504 C, 541 C, 560 A, 760 B, 765 C, 781 B, 836 B, 921 B, 925 A, 1065 A; quam copulationem ipsam cum ap. nullum scriptorem reppererim, similem εἰ μὴ ὅτι ap. Callin. 123, 24 et Soph. lex. s. v. εἰ (LXX et Euseb.) deprehendi. Praeterea ep. 933 B legitur οὐ μόνον... ἀλλ' ὅτι καὶ (cf. Libanii ad Bas. ep. 1089 B καὶ μικρόν γε τὸ μὴ βλάπτειν· ἀλλ' ὅτι τὰ τοῦδε [Basiliū] μέλη κέρδος τῶν δεξαμένων et Callin. 106, 18 οὐ μόνον ὅτι οὐχ εὖρον ἀλλὰ καὶ) saepiusque πλήν (γε δὴ) ὅτι (ut Eun. 532 C -γήσομεν, ep. 601 C, 617 B, 632 D, 892 C). — Particula πῶς, quae post verba sent. et monstrandi iam ap. Epict. idem declarat atque ὅτι (Melch. 77 sq.), postea hodieque etiam post verba dicendi, ap. Bas. semper significat „quomodo“.

De modis memorandum est facile usurpari modum potentialem (ut ep. 905 C οἶδαμεν γάρ, ὅτι οὐκ ἂν ποτε ἐπιλάθοισθε ἡμῶν, oblituros esse), perraro optativum quem dicunt obliquum post tempora praeterita: adul. 588 D δέοι, hom. 561 A εἶη, ep. 416 A εἶη, 428 A δέοι, 489 A δέοι, 733 A εἶη, bis post infinitivum tempori praesenti subiunctum: ep. 421 D εἰσέλθοι, 1020 A δέοι; hunc optativum post tempora primaria inveniri etiam ap. Philostr. testatur Schm. IV 90, ap. Plut. Weissenb. 30, ap. Heliod. Fritsch 2. Semel oratio obliqua compluribus infinitivis continuata orditur ab ὅτι: adul. 573 A; similia cf. Kh. II 357.

2. De enuntiatis interrogativis.

Cum indicativo coniungitur particula μή, cuius naturalem et principalem vim fuisse finalem sive „prohibitivam“ Kh. II 391 et Stahl 579 docent, sicut ap. Atticos post verba reputandi [non ut saepius ap. posteros (velut Plut.) post verba interrogandi] ita, ut haberi possit pro interrogativa vertique particulis „ob nicht“: hom. 209 B post ἀνακρίνω, ep. 220 A κατ' ἐμμαντὸν ἔστρεφον μήποτε ἀληθές ἐστι, 301 A. — In eis sententiis, quas Aken § 307 vocavit „Nebensätze der fragenden Handlung“ repetitque a condicionalibus, Bas. more antiquo post tempora primaria ponit εἰ: ep. 292 C δεῖ φανεροῦσθαι (peccatorem) τῶν προσεστώτων, εἰ ἂν ἄρα... ἐντραπῆ, 860 C; post praeterita εἰ et optativum: hom. 261 C εἴ πως... ἐκκαλέσαιο, ep. 376 A εἴ πως... τηρηθείη; 649 C εἴ πον... δέχοιτο. Nonnullis tamen locis recessit a consuetudine Attica, cum coniunctivum subiunxit vel particulis εἴ πως ἂν (ep. 908 A post ἐξαγγέλλομεν) vel simplici coniunctioni εἰ (hom. 541 C post ὑποκάθεται ἀναμένων, ep. 737 B post aor.

ἀναφανήσομαι, falso vertitur „quod favente Deo dictum sit“. Nam infinitivum sequentem non ob stare, quominus ὅτι coniunctionem positam iudicemus, cognosceas e Kh. II 357 sq. Eadem parenthesis σ. θ. δ. εἰ. bis in Synesii epp. (Fritz p. 105).

¹⁾ Cf. Kh. II 356 sq. Ex atticistis unus Aristid. huiusmodi licentiam cavet: Schm. II 58.

²⁾ Animadvertas velim hos locos in epistulis inveniri ad illustriores homines scriptis et in oratione „Mundanis rebus adhaerendum non esse“, quae pariter atque illae atticismis abundat.

³⁾ Cf. Iann. 1754. Aliter de ὡς ὅτι ter a Paulo usurpato existimat Bl. p. 236 („quasi“). Schmid hanc copulationem non memoravit.

ἀνέμεινα; cf. infra p. 56) aut optativum posuit post tempus praesens (ps. 265 C *εἰ εὔροι*; hom. 373 C *ἀναμένει εἴ ποιν ἴδοι*, 209 B *μὴ τὰ ἔξω περισκόπει εἴ ποιν . . δυνηθείης*; ep. 256 C et 749 A *εἴ πως δυνηθείην*). LXX et NTi. scriptores in huiusmodi sententiis plerumque usurpant *εἰ* sq. conī. vel ind. fut., perraro (Lucas) post praeterita optativum (Bttm. p. 220), nunquam *εἰάν*. — Optativi obliqui post praeterita tempora usurpati praeter tria quae modo attuli exempla unum repperi ep. 512 C *ἤνεγκα . . λογιζόμενος πότε εἴη μοι δυνατόν*, plura optativi potentialis (ut ep. 657 B *βουλευσάμενος πῶς ἂν γενοίμην αὐτῷ χρήσιμος μίαν εὔρον λύσει*, 1013 C post praesens), ex quibus unum particula *ἂν* caret: ep. 821 B *ὄρω . . μὴδ' ὅπως τὰ παρελθόνια ἐξιάσαιτο ποιουμένους τινὰ φροντίδα*. — Quod coniunctivo dubitativo, idem sicut antiquitus declaratur indicativo futuri, velut hex. 196 B *οἶδας τί ποιήσεις τῷ πλησίον καλόν* [cf. Eur. C. 131 ap. Stahl 563]; sp. s. 144 D; ep. 617 A, 916 A (post praeteritum). Semel coniunctivum legi Latinae potius quam Graecae consuetudini convenientem, ep. 649 D *μηδεμίαν ἄλλην μέριμναν στρέφουσα ἢ πῶς . . δυνηθῆ ἂποθέσθαι τὸν λόγον*: videtur Bas. primo verbi *ἂποθέσθαι* modum dubitativum adhibere cogitasse, auxiliaris autem verbi interpositione adductus esse, ut huius ipsius coniunctivum usurparet. — Nusquam infinitivus usurpatur ut interdum a posterioribus; v. Lob. ad Phryn. 772, indd. ad Marc. Diac. et Callin., Hatzid. 215.

3. De enuntiatis causalibus.

Coniunctiones causales plerumque cum Attico usu congruentes (etiam eo quod partim nonnunquam non tam secundariam quam principalem sententiam adiungere videntur aut adversativam vel concessivam vim habent) litterarum ordine enumerabo. *Διότι* particula antiquitus hodieque (praeter *ὅτι* et *ἐπειδή*) usitata cum a Bas. quoque frequentaretur (e. c. affero ep. 284 B, 317 B, 652 A, 668 B, 672 A, 680 A), sine dubio etiam ep. 992 D usurpata est, ubi absurde scribitur *ὥσπερ δυσχεραίνοντας διὰ τί παρώφθημεν*¹⁾. *Εἵ γε*: hex. 20 B, sp. s. 216 D, al.; *εἵπερ*: hex. 36 A, 57 A, 157 D, 168 D, ps. 460 B, adul. 588 A (*εἵπ. δῆ*), sp. s. 156 A, ep. 900 B, 945 C, 993 B, alibi. *Ἐπεὶ* non raro idem significat atque *γάρ*: Eun. 589 B *εἰ λεγέτω*, 544 C *εἰ γε*; hom. 472 D et adul. 573 C in principio similitudinis; sp. s. 80 A; ep. 300 C *εἰ πόσον πόνον ἦν*, 873 B sq. imperat., 897 C; al. [etiam in NTo.]; per brevilloquentiam i. q. „da [denn] sonst“: hex. 33 B, 84 C, ep. 749 A, 861 A, 877 A [sicut ap. Atticos et in NTo.]; i. q. „wiewohl“: hex. 161 A, „dagegen“: hom. 592 A. *Ἐπειδὴ* creberrime usurpatur; *ἐπειδὴ γε*: Eun. 612 A, 668 C; *ἐπειδὴπερ*: hex. 28 C, ps. 412 C, 484 C, Eun. 565 B, 568 A, 645 A, hom. 561 B, adul. 569 D, 572 C, ep. 372 A [nunquam ap. LXX, semel in NTo. (Luc. 1, 1)]; *ἐπεὶ περ*: adul. 572 A, Eun. 537 A, ps. 281 B et C; *ἐπεὶ τοι*: ep. 881 D (denn ja). *Καθότι* „quandoquidem“: ep. 953 A (a. l. *καθ' ὅσον*); itemque *καθότι*: hom. 472 (causalis vis frequentior ap. posteros [quater in NTo., bis ap. Aristid.], cum olim coniunctio plerumque significaverit „quemadmodum, prout, quatenus“; Moeris p. 196 *καθότι Ἀιτικῶς, καθὼς Ἑλληνικῶς*). *Ὅποτε*, cuius vis causalis rara est ap. posteros [nusquam cernitur in NTo. aut ap. Ael. aut Synes.]: sp. s. 85 C, 116 A, 121 B, ep. 577 A; adversative: hex. 104 A, ep. 368 B. *Ὅπου γε* — nusquam ut ap. Atticos, Plut., Ps.-Long., al. simplex *ὅπου* — usurpatur a) eadem qua ap. Xenoph. vi causalī („quandoquidem“): hex. 5 B, 60 C, 112 A, 113 C, 177 B, ps. 300 C, hom. 432 C, sp. s. 144 A, 172 B, 173 D, 213 A, 216 B, ep. 360 A, 780 C, 781 A, 916 B (*ὅπου γε . . καί*: „praesertim cum“), 997 B, 1044 D; b) in principio exempli ad sententiam aliquam confirmandam allati, ut significet „so z. B.“: hex. 69 B, 92 C, 189 D (mures quoque et ranas terra ex se ipsa profert *ὅπου γε περὶ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας ἐπειδὴν ὕψη λάβρωσ ἐν καύμασιν, εὐθὺς ἀρουραίων μυῶν ἢ χόρα καταπληροῦται*), 193 B, 197 D; ep. 493 B, 545 C; c) adversative, „da (während) doch“: hex. 81 B, 97 A. De *ὅτι* par-

¹⁾ In Byzantinorum sermonem vulgarem pro *διότι* videtur irrepsisse *διὰτι*, unde hodierna particula causalis *γιατί* (cf. Iann. 1739).

ticula omnium Graecae linguae aetatum communi tantum memoro ps. 152 B *μη̄ ἐπιδέομαι ἐπιλήπτων ἐγώ, ὅτι εἰσηγέκατε αὐτὸν ἐπιληντεῖσθαι ἐπ' ἐμέ*; respondere nostrae coniunctioni „daß“¹⁾ et ep. 661 B *οὐχ ἔτι²⁾ αὐτὸς ἄξιός εἰμι . . . ἀλλ' ἔτι* Latinae „non quo“ sq. coni. (cf. 936 C *οὐκ ἐπειδὴ . . . ἀλλ' ἐπειδὴ*). Ὡς, qua de particula Schm. IV 566 dicit: „als Kausalpartikel der Κοινή entschunden“, causam significat: adul. 573 C (*ὡς ὃ γε* sq. partic.), 580 D, 585 A (*ὡς οἷ γε* sq. partic.: nam), hom. 393 C (nam), sp. s. 69 C (nam; versio editionis Maur.: quemadmodum), 209 A (*ὡς ἔμοιγε οὐδὲν φοβερώτερον τοῦ κτλ.*: nam; sequius interpres ille: quod ad me quidem attinet); ep. 273 D, 913 C, 997 C (nam), 1012 B; ps. 453 D *μη̄ πτοηθῆς τῇ διανοίᾳ, ὡς ἄρα οὐδαμοῦ ἐστι πρόνοια Θεοῦ* („als ob . . . wäre“: verb. fin. pro attico partic.). Compluribus locis incertum, utrum temporalem potius an causalem vim Bas. ei voluerit subicere, velut ep. 345 A (*ὡς γε*), 589 B et C, 669 B, 888 B, 913 C, 968 C, 1016 A. Ep. 488 D, ubi enclitica Bas. opponit: *οὔτε ὑσχύαμον γάγοι ἂν τις νοῦν ἔχων . . . ὡς ὃ γε φαρῶν οὐκ ἠνόμησεν*, particula in ed. Maur. rationi certe sententiarum congruenter vertitur „tamen“ [cf. Stahl 521, 1: der konzess. Bed. von ἐπεὶ und ἐπεὶ γε entspricht in Hauptsätzen die adversat. „doch, indessen“]. — Optativus obliquus post tempora praeterita, iam ap. antiquos rarus, nunquam a Bas. adhibetur. Semel post optativum in ed. Maur. invenitur ὅτι c. coni. constructum: ep. 256 A *ὥσπερ ἂν εἶ τις καὶ τὸν ἱατρὸν αἰτιῶτο, ὅτι . . . τῆς θυσωδίας συναπολαίῃ*: quem soloecismum eo minus ferendum duco, quod epistula illa (*Τοῖς Καισαρεῦσιν ἀπολογία*) ceteroquin diligentissime scripta est, scribendumque aut *συναπολαίει* aut *-οι* [ex assimilatione modi], quarum vocum pronuntiatio nihil ab illa differebat.

4. De enuntiatis consecutivis.

Ὡστε a Bas. cum verbo finito coniungitur locis circiter ducentis saepeque ita, ut idem valeat atque „itaque“, „ideo“. Praeter plurima indicativi exempla (etiam praeteriti c. ἂν copulati, velut Eun. 304 C, ep. 1013 A, 1025 A) haec sunt optativi potentialis: hex. 137 B, Eun. 568 C, 612 A (hoc uno loco deest ἂν), 645 A, sp. s. 72 A, 88 B, ep. 144 C, 445 D, 493 A, 981 A, 1081 B; imperativi: ps. 220 A, 381 B, 285 C, hom. 176 C, 180 A, 185 D, 396 A, 592 C, sp. s. 160 A, 176 B, praeterea viginti quattuor loci epistularum; coniunctivi adhortativi: hom. 340 B, ep. 313 B; prohibitivi: ep. 1012 A. Etiam in NTo. satis frequenter (vicies) ὥστε particulam indie. sequitur, semel coni. adhort., decies imperat., sed nusquam omnino ἂν. — Altero tanto pluribus locis, circiter quadringentis, post ὥστε ponitur infinitivus (his locis cum particula ἂν coniunctus: ps. 348 A, Eun. 580 B, adul. 572 C, ep. 556 A, 824 A, 1072 A), quam constructionem iam Atticis [praeter Xen. verbum fin. saepius adhibentem] usitatiorē constat κοινῆς scriptoribus sollemnem fuisse. Quod nonnullis illorum locorum infinitivo non tam eventus quam consilium („beabsichtigte Folge“) declaratur — sunt autem numero circiter quadraginta (in his ep. 304 C et Eun. 509 B, ubi inf. c. ὥστε reponet alii inf. articulum τοῦ subsequenti) —, ne id quidem ab Attica consuetudine alienum est (Kh. II 504, St. 500, 1). Post pauca verba particulam ὥστε adiunxit infinitivo, cum simplici infinitivo eventum spectatum significare posset: ep. 509 A post *προαπεστείλαμεν* (cf. Eur. IA. 1604 *πέμπω* c. ὥστε), ep. 792 B post *διέβημεν* (cf. Thuc. 8, 84 *ὥστε* post *ῥωμησαν*, NT. Luc. 9, 52 *εἰσῆλθον . . . ὥστε* [sed Mt. 14, 23 *ἀνέβη* c. inf. sine ὥστε])³⁾; bis

1) Kh. II 463 Homeri paucos locos memorans subaudiendum putat „so frage ich“. Ex LXX et NTo. complura exempla Viteau p. 99 affert.

2) NTI. locos sic incipientes Bttm. p. 319 explicat subaudiendo verba „ich will damit nicht gesagt haben, daß“.

3) Alibi Bas. post verba motum indicantia more antiquo aut simplicem infinitivum adhibet (velut post *ἀποστέλλω* ep. 428 C, 631 A, 985 A; *πέμπω* ep. 809 B; *ἔλθειν* ep. 940 A, ps. 433 C; *ὀρμάω* ep. 888 B) aut participium, idque plerumque futuri (hom. 265 A, 500 A, 529 A [ὡς], adul. 565 A, ep. 600 C, 769 A [ὡς], alibi [cf. supra p. 29]), raro praesentis (ep. 436 B, 544 B, 901 B, 997 C). Cf. Kh. II 16: „Bei den Verben der Bewegung [findet sich der Infinitiv] in der Dichtersprache, seltener in der Prosa, die dafür gewöhnlich das Partic. Fut. gebraucht.“

post verba accipiendi: ep. 780 C παραλαβών et 1008 C λαβών [cf. ps. 452 C παρέδωκε ποιμαίνειν]; quinquies post verba orandi: δεῖσθαι ep. 1056 A ¹⁾, ἰκετεύειν ep. 632 C et 1017 B, προσεύχεσθαι 612 B, παρακαλεῖν 844 B (cf. Thuc. 1, 119 δεηθέντες ὥστε); semel post βούλεσθαι: sp. s. 72 B (acc. c. inf.; cf. Eur. Hipp. 1327 ἤθελ' ὥστε); bis post διαλέγεσθαι: ep. 465 A et 504 A („in dem Sinne, daß . . . solle“), quibus locis addas ep. 716 D κοινὸν ὄρον (regulam) . . . οἶδα ἐκτεθεικώς ὥστε τῶν δημοσίων αὐτοὺς ἀπέχεσθαι συλλόγων (cf. Thuc. 5, 17 ψηφισαμένων ὥστε καταλύεσθαι) ²⁾. Multo latius ap. alios scriptores recentiores patuisse hunc pleonasmum particulae ὥστε cognoscere licet e locis a Guil. Schmidt p. 418—420 ex Josepho (innumerabilibus paene) et a Jann. Append. VI, 10 et 15 e LXX, NTo., eccl., Byz. allatis. — Coniunctivum post ὥστε semel a Bas. usurpari (III. 1081 C) ne Ian- naridi (1764) assentiamur, prohibet non solum „the macaronic nature of this construction“, ut ipsius verbis utar, sed etiam id quod locus sumptus est e libro dubio et coniunctivus ille ἦ (voculam ἦ ante- cedens) in cod. Coisl. I. deest ³⁾.

Ὡς coniunctio consecutiva, quae semel adhibita est a Thuc., saepius a Xen., raro a Pol., nus- quam in NTo., frequenter ab Arr. et atticistis (praecipue Philostr.) ⁴⁾, ap. Bas. aliquanto rarius quam ὥστε legitur. Locis enim centum quadraginta — in his ps. 281 D, ubi falso a Marano vertitur „tan- quam“ — ponitur cum infinitivo (aliquoties consilium potius quam consecutionem declarante [velut ps. 241 D, hom. 193 D, sp. s. 189 B; cf. Stahl 500, 1: „bei Xen. steht öfter ὥς in der beabsichtigten Folge“], bis cum ἄν loco modi potentialis coniuncto: hom. 217 B et ep. 333 D), semel verbum ἐπιμε- λείσθαι sequente: hom. 365 A ⁵⁾, raro cum verbo finito [cf. Kh. II 501: „mit dem Verb. fin. nur ver- einzelt bei Herod. und Xen.“ et Schm. IV 87]: cum indic. sp. s. 137 B (fortasse „nam“: cf. supra p. 52), ep. 625 A (ὥς τῆν γε), 885 A (ὥς ὃ γε); cum optat. et ἄν adul. 577 A (ὥς ἔ γε: „Itaque“) et hex. 45 A [sp. s. 101 B ἦ ὥς c. opt. et ἄν sequitur comparativum: id si fiat, particulae vim non tam consecutivam quam comparativam esse Kh. II 503 dicit].

Ἴνα particula, cui vim consecutivam constat nonnunquam ab Homero (Kh. II 379 sq.), frequen- ter rursus post Atticam aetatem (cf. permulta exempla a Iann. 1758 a e posterioribus [in his tria e Luciano et Philostr.] allata) subiectam esse, a Bas. bis sic usurpatur: ps. 440 D τί γὰρ δύναται ἄνθρω- πος εὐρεῖν τηλικούτων, Ἴνα δὲ ὑπὲρ λυτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ et hom. 476 B οἶδας γὰρ [ironice] πότε ἐγεννήθη, Ἴνα τὸ „πρὶν“ δυνήθη ἔπενεγκεῖν τῷ χρόνῳ („daß“).

Ὅτι quater habet vim consecutivam: ter post τοσοῦτον ἀπέχω et inf. ⁶⁾ (ps. 344 B, 420 B, 488 B), semel post τοσοῦτον θαρροῦμεν (ep. 1021 C). Hunc usum, cuius unum exemplum ex act. s. Christoph. profert Compernass (p. 38: post τοιοῦτοι), plura Iann. 1758 b ex Theodoreto (I 1680 C: post

1) Verba δέονται τῆς παρὰ σοῦ προστασίας, ὥστε κελεῦσαι κτλ. falso vertuntur in ed. Maur. „indigent patrocínio tuo adeo ut iubeas“ pro „orant (implorant) . . . ut“.

2) Etiam ap. Bas. adhiberi simplicem infinitivum ad voluntatem dicentis vel existimantis significandam, qualis est ap. Thuc. 5, 59 Ἄγαδι διαλεγέσθην μὴ ποιεῖν μάχην, intellegas ex ep. 432 A ἐπιστεῖλαι . . . ἐπισκέψασθαι (scribere ut viseret), 928 B ἐπιστέλλοντες ἐπισχεθῆναι, 665 A ἔκρονον δέχεσθαι (suscipiendum putabant).

3) Hodie particulae ὥστε iunctus indicativus significat quod evenire aut evenisse constat („tatsächliche Folge“), sed ὥστε νά c. coniunctivo quod evenire potest aut quod eventurum esse quis putat vel fingit. Respondere hoc ὥστε solet antegresso demonstrativo οὕτως, τόσον, τοιοῦτος vel aliis vocabulis: εἰς τρόπον, ἀρκετὰ (Νέα Ἡμ. 25 Φεβρ. 1910: ὁ Σύν- δεσμος ἔχει ἀρκοῦσαν δύναμιν ὥστε νά ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του), παρακολύ (Νέα Ἡμ. 30 Φεβρ.: ἐποχώρησις πολὺ ταπει- νωτικώτερα ἢ ὥστε νά πιστευθῇ εὐθύς). Alioquin ὥστε sq. indic. hodie significat „also, demnach“: ὥστε βλέπεις ὅτι φρέσεται.

4) Quod saec. IV. vel V. illa revixit aliquantumque inde temporis mansit, eius rei causam Iann. 1757 b esse suspicatur confusionem particularum ὥστε et ὥστε (= ἕως ὅτε) antea factam.

5) Ep. 597 C ἠξίωσε . . . ὥς ἐν κεφαλαίῳ φανεράν γενέσθαι σοι non est opus ὥς intellegere coniunctionem, cum pleonasticῶς addi potuerit sequentibus verbis sicut ep. 604 C.

6) Alibi ap. Bas. hanc locutionem sequitur ὥστε, plerumque recte c. indic., raro (Eun. 524 B, ep. 636 C) c. inf. coniunctum.

τοσοῦτον δ' ἀπέσχον) et Byz., Iann. 1557 inde repetit, quod particulae *ὅτι* antiquitus plures significaciones cum *ὡς* communes fuerint. Sed quod locis allatis omnibus *ὅτι* respondet praegresso pronomini demonstrativo hodieque relativum (*ὁ*)*ποῦ* post *τόσον* idem declarat atque *ὥστε*, demonstrare mihi videtur usum illum natum esse e relativi *ὅς* (*εἰς*) vi consecutiva, de qua infra p. 61 disseretur ¹⁾.

Pronominum *ὅσος* et *οἶος* cum infinitivo structura Attica, NTi. scriptoribus incognita, inter atticistas superiores maxime Philostrato, etiam IV./V. saec. Heliod. (Fritsch II, 7) et Synes. (Fritz 105) usitata, a Bas. quoque adhibetur. Undecies enim neutrum *ὅσον* (quinq̄ies respondens pronomini *τοσοῦτον*) idem significat atque *ὥστε*: ps. 456 B; Eun. 605 B; hom. 229 C, 548 D; sp. s. 213 A; ep. 308 A, 580 A, 633 A, 709 A, 893 B, 920 C; ad hanc similitudinem semel, hom. 320 B, minus attente *ὄσῃν* post *τοσαύτης γῆς* cum infinitivo iunxit, quamquam non erat declaranda consecutio. Bis *οἶος* c. inf.: ep. 297 B *τοιᾶντα . . οἶα* et 305 A *τοιούτων οἶον*. Ep. 305 A tradita verba *ἐφ' οἷς ὑπάρχειν λογιζέσθαι* tuens Maranus illud relativum idem atque *ὥστε* valere annotat aliosque duos locos affert, ubi relativa (269 B *ὄπερ* et 469 C *ὄθεν*) cum inf. coniungantur; sed cum his locis Bas. infinitivos verbo dicendi vel existimandi (*φημί*, *ἐνομίσαμεν*) animo suo obversanti subiunxisse videatur, scribendum illic est aut id, quod in nonnullis mss. reperitur: *ὑπάρχει λογιζέσθαι*, aut *ὑπάρχειν λογιζόμεθα*.

5. De enuntiatis finalibus.

Ἴνα post tempora praeterita locis innumerabilibus coniunctivo iungitur, his locis more Attico, sed qui inde ab Aristotelis aetate in communi sermone magis magisque evanuit ²⁾, cum optativo: adul. 584 C, ep. 789 A (post perfectum pro aor. positum et aoristum subsequens), 1025 B; excipitur optativus coniunctivo, cuius variationis exempla ex Atticis Kh. II 387 affert: ep. 409 A, 428 C-D, 568 B. Post tempora primaria plerumque recte coniunctivus adhibetur, raro e consuetudine recentiorum ³⁾ optativus, bis post praesens: Eun. 616 B, ep. 1041 A, semel post coniunctivum adhort.: hom. 557 B (*ἵνα δοκῇ καὶ . . φανεῖν*), ter post imperativum: ep. 264 C, 1072 A (v. l., postea coniunctivus), 1096 A. — Cum indicativo non coniungitur *ἵνα* nisi temporis praeteriti post alium modum irream, ut hom. 349 A, ep. 899 B (*ἔδει . . ἵνα βεβαιωθῇ . . καὶ . . μὴ διεσπᾶτο*), 944 B, nusquam futuri (ut ap. LXX [Viteau p. 81], NTi. scriptores [Bl. p. 216], eccles. [Soph. lex. s. v. *ἵνα* 17]) aut praesentis (ut in libris eccles. [Reinhold p. 107] et Byz. [Hatzid. 216 sqq.]). — Quod infinitivo Bas. semel, ep. 432 A, particulam iunxit, anacoluthon admisisse putandus est ideo non ita mirum, quod id verbum, cui *ἵνα* subiunctum est, ipsum est infinitivus [cf. Kh. II 377: *ὄπως* interdum c. inf.]. — Infinitivi loco finalis (sive ad futurum tempus aliquo modo pertinentis) ⁴⁾ post Atticam aetatem *ἵνα* adhiberi coeptum est post verba cupiendi (Teles *ἐπιθυμεῖν*, NT. et Epict. *θέλω ἵνα*), studendi (Pol. *σπουδάξω*, NT. *ζητῶ ἵνα*), decernendi, orandi, hortandi et imperandi (Pol. *παραγγέλλω*; tit. Magnes. [a. 138 a. Chr.] 105, 58 *ἄξιόω*; Diod. *παρακαλῶ, γράφω, προστάσσω*; Phil. *κελεύω*; Ael. *παροξύνω*; NT. *εἶπον ἵνα*), permittendi, faciendi, similemque vim habentia impersonalia (NT. *λυσίτελεῖ, συμφέρει*; Cyrill. H. *μὴ γένοιτο ἵνα*) et

¹⁾ Non erat igitur, quod Krumbacher, Studien zu Romanos (1898) p. 262, permiram iudicaret hanc poetae (in cantico „Mariae Lichtmeß“ v. 288) structuram: *τοσοῦτον . . ὅτι*.

²⁾ Ap. Pol. paene prorsus hunc optat. obliquum evanuisse, ap. Philonem sexies tantum inveniri Reik p. 44 et 133 testatur. In NTo. nusquam invenitur, ap. Epict. semel (Melcher p. 89), sed ap. Philostr. saepius quam coniunctivus (Schm. IV 88 sq.).

³⁾ Non Polybii, sed Plutarchi, Appiani aliorumque [cf. Diel, de enuntiatis finalibus, 1895, p. 23—25], etiam atticistarum, ut Aristidis et Philostrati. Ceterum ne Atticos quidem prorsus abhorruisse ab hoc usu docet Stahl 482 („so wird die Absicht durch die mildere Form des Wunsches ausgedrückt; doch ist das sehr selten“).

⁴⁾ Quem Iann. (Append. VI) commode vocat „prospectivum“, distinguens a „declarativo“, qui dissolvebatur particulis *ὅτι, διότι, ὡσόντι, πῶς*.

substantiva (NT. *ἔξουσία, συνήθεια, χρόνος, ὥρα ἵνα*) et adiectiva (NT. *ἄξιος, ἀρκετός, ἱκανός ἵνα*)¹⁾, cum Attici, si quando simplici nollent infinitivo uti, huic aut *ὥστε* praeposuissent [Kh. II 8 sq.] aut *ὅπως* c. coni. vel fut. substituissent [Kh. ib. et 372 sqq.]. Illam recentioris sermonis licentiam spreuit Bas., nisi quod post verba orandi aliquoties *ἵνα* coniunctionem adhibuit, post *δεῖσθαι*: ep. 637 A [item Dion. H., Jos., Lucian., Ael. (semel: NA. 383, 3), Synes.], post *εὐχέσθαι*: ep. 564 C, 657 C, 661 B, 733 B, 756 C (*προσ-*), 953 C (*προσ-*), 981 C, 984 A, 996 B [sicut NT. Mt. 24, 20 (*προσ-*), Epict., Marc. Diac., acta ss., al.]. Cum autem verba orandi (*δεῖσθαι, εὐχέσθαι, ἰκετεύειν, παρακαλεῖν*) in sermone ecclesiastico absolute saepe usurpata idem declararent atque „beten“ (v. Schwartzii ind. ad Eus. s. v. *εὐχόμεαι*), minime est mirandum, si etiam Bas. interdum *ἵνα* subiunxit illis verbis, post quae plerumque Attico more posuit (acc. c.) inf. (velut post *εὐχέσθαι* ep. 581 A, 705 C, 768 B)²⁾.

Ὅπως coniunctio rarescens in vulgari posteriorum sermone a Bas. quoque minus saepe quam *ἵνα* usurpata est. Iungitur autem non ita raro coniunctivo, ut hom. 265 A (post *φρονιζέεις*), ep. 433 A (post *φρονιτεῖς*), 525 A, 1032 B (pendens ab *ἐνθνμῆ*), sp. s. 69 A (primo *ἵνα*, deinde *ὅπ.*); etiam absolute, per ellipsin verbi *ὄρα (σκόπει)*: ep. 272 B (sq. *μῆ*), 421 B, 508 D, 666 B (post *ἄγε οὖν*)³⁾. — *Ἄν* nunquam coniunctivo addidit ut interdum Attici significandi causa „unter Umständen, gegebenenfalls, si fieri possit“ (Kh. II 573). — Optativus a Bas. post praeteritum tempus semel adhibitus est, in illa ad adul. or. (576 B post *παρέπεμψε*), post praesens (ut ap. Aristid. et Philostr.; cf. supra p. 54) bis: adul. 581 C (opt. fut. *ἔξοι* post *πᾶσαν σπουδῆν εἰσφέρεσθαι*) et ep. 337 A. Ter optativo additur post praesentia *ἄν* [cf. Kh. II 386: „Bei den Attikern, abgesehen von Xen., nur ganz vereinzelt, bei Her. und Xen. meist nach einem Praeter.“]: ep. 417 C, 524 C, 611 A (post *συνεύχεσθαι*). — Indicativus futuri *κοινῆ διαλέκτῳ* (veluti Polybii sermoni et NTi.) prorsus alienus ac ne ab atticistis quidem, quod videam, frequentatus nusquam legitur ap. Bas. Unum optativum futuri modo memoravi.

Ὡς particula finalis ab Atticis excepto Xenophonte rarius usurpata, postea obliterata, sed ab atticistis revocata atque etiam ab Ios., Plut., Arr. frequentata (Diel p. 13), a Bas. iungitur coniunctivo, semel simplici: ep. 1025 A (post imperativum), ter cum *ἄν* [ut nonnunquam ap. tragg. et Xen.; saepe ap. Ios. et Ael.] copulato: hex. 180 C, ps. 484 B, hom. 456 C (quorum locorum unoquoque *ἄν* condicionem aliquam cogitatam significat), nunquam optativo simplici [cf. Schm. IV 88: „bei Philostr. ist die überwiegende Finalpartikel *ὥς* c. Opt.; auch bei Luc. sehr häufig“], sed tredecim locis cum *ἄν* coniuncto [sicut ap. Ios. saepe, Ael. sexies, Philostr. semel, Euseb. et Heliod. frequenter, Syn. ter in epp., Agath. crebro], et quidem post tempus praeteritum, ubi interdum iam ap. Atticos (Kh. II 386): Eun. 585 B, 652 A, ep. 325 A, 464 B, 485 B, C, 776 B, 1000 A; post praesens: hex. 69 B, hom. 185 B, ep. 1073 A; post imperat.: Eun. 513 A; post fut.: ep. 340 A. Hac particulae *ἄν* cum optativo coniunctione Atticum flosculum adhibere sibi visum esse Basilium [cf. Schm. III 86] inde licet conicere, quod illa in litteris ad laicos

1) Cf. Bl. p. 230–233 et Melcher 80 sqq. Haec infinitivi dissolvendi ratio cum aetate Romana et Byzantina paulatim post omnia verba et nomina adhiberetur, quorum notio olim infinitivo fuerat complenda [cf. Soph. lex. s. v. *ἵνα* 1.–7.], postremo evenit, ut nihil in vulgari sermone esset reliquum infinitivi locumque eius teneret coniunctivus iunctus particulae *νά* ex *ἵνα* ortae.

2) Nonnulli posteriorum post haec verba posuerunt *ὅπως*, velut Plut. saepe post *αἰεῖσθαι* et *δεῖσθαι* (item ut post *γράφειν, ἐπιστέλλειν, πείθειν*), Ios. et Callin. post *εὐχέσθαι*. — De hodierno finalium coniunctionum usu hic memoraverim, praeter *ἵνα*, cuius locum in cotidiano sermone *διὰ* (sive *γὰρ*) *νά* tenere solet, in cultiore sermone nonnumquam usurpari *ὅπως* c. coni. aor., et hoc quidem non solum ita ut significet „eo consilio ut . . .“, sed etiam ad complendam vel explicandam notionem verborum (*ἐγκρίνω* [billige, genehmige], *ἐξορκίζω, εὐχόμεαι προσέχω, συνίστημι* [empfehle], sim.), adiectivorum (*Νέα Ἦμ. 13 Φεβρ. 1910 ἀναγκαῖον ὁμῶς θεωρεῖται ὅπως* sq. coni. aor.), substantivorum (*ἄδεια* [Erlaubnis], *ἀπόφασις* [Entschluß], *ἐγκαίρια, ἐνθή, ἰκεσία*, al.; cf. *Νέα Ἦμ. 16 Ἰαν. 1910 ὑπερίσχυον ἢ γνώμη ὅπως* sq. coni. aor.: „daß . . . solle“).

3) Sicut ap. Atticos, nisi quod hi saepius futurum adhibuerunt, coniunctivum autem nusquam fere nisi post *ὅπ. μῆ*. Nunquam a Bas. *ἵνα* sic usurpatur (ut in NTō. [Bl. 214, 4] et Epict. diss. III 4, 9 [*ἄγε ἵνα*]).

homines dignitate et auctoritate conspicuos datis usus est, quas omnino Atticis ornamentis abundare non semel vidimus. — Cum infinitivo constructum *ὡς* interdum non tam *ἐκβατικῶς* quam *τελικῶς* usurpari neque id discrepare ab Attico usu supra monuimus. Omnino si comparaveris particularum consecutivarum usum Basilianum et finalium, quod de multis posteriorum dicendum est, parum diligenter eos discernere consilium ab eventu, id in Basilium minime cadere cognoscas.

Μή sicut antiquitus et per se ipsum significat idem atque *ἵνα μή* (velut hex. 24 A, hom. 265 B [utroque loco post imperat.], adul. 265 B [post adi. verb. — *εὐς*]) et verba timendi sequitur et loco plenae locutionis *ὄρα μή*, quae legitur hom. 204 A et 249 D [nusquam vulgare *βλέπε μή* ut in NTo. et ap. Epict.], per ellipsin coniunctivo iungitur (hom. 441 B *μή ποτε καὶ σὺ . . . ἐμπέσης ποτέ*, ep. 697 A *μή πον . . . λάθωμεν* [ubi delenda nota distinctionis interrogativa]; cf. hex. 85 B *μή ποτε γελοῖον* [sc. ἤ?]). Huius particulae vis finalis cum iam Attica aetate paulatim adeo extenuata sit, ut indicativo praesentis iungi posset (cf. supra p. 50), non est mirandum, quod *μή ποτε* a Bas. aliquoties ut saepe ab aliis posterioribus (Kh. II 396) tamquam adverbium *ἴσως* cum indicativo coniunctum est: hom. 404 C, 448 B; ps. 336 B (delendum signum interrogationis, cum significatio „num“ sententiae repugnet), 341 B, 384 A, 408 A, 453 C.

6. De enuntiatis conditionalibus.

Ratione plerisque grammaticis usitata quattuor formas distinguemus: realem, temporalem, potentialem, irream.

I. **Realis** (sive logica) forma plane congruit cum Attica, etiam eo quod in apodosi nonnunquam optativus et *ἄν* adhibetur, ut hex. 24 C, 36 C, 81 B; ps. 284 B; Eun. 556 A; hom. 260 C; sp. s. 113 A, 172 A, 216 B; ep. 925 B.

II. Eventum condicionis **expectari** ut significaret, Bas. frequentissime recte usurpavit *εἰάν*, aliquoties — locos enotavi quindecim — *ἄν*, quae particula Byzantina aetate ceteras summovit hodieque in vulgi sermone sola adhibetur, bis (hom. 549 B et adul. 569 C) *ἤν* coniunctionem olim ab Ionibus potissimum usurpatam, NTi. scriptoribus incognitam, postea a Philostr. frequentatam. Semel particulas *εἰ* et *ἄν* dirempsit: ep. 292 A *εἰ μή τι ἄν οἱ ταῦτα πεπιστευμένοι δοκιμάσωσι* [cf. locos a Reinholdio p. 35 ex apocr., a Compernassio p. 14 ex actis ss., ab Hatzid. p. 216 e duobus titulis allatos, unde causam disiunctionis pronomen *τις* fuisse artius cum *εἰ* cohaerens cognoscere licet]. — *Εἰ* particulam num quando Attici solutae orationis scriptores Homero aliisque poetis auctoribus simplici coniunctivo iunxerint, iam diu inter doctos ambigitur [cf. Kh. II 474: „bei den att. Prosaikern sehr selten und zweifelhaft“]. Hoc tamen constat, apud posteriores (velut Dion. H., Diod., Plut.; NTi. scriptores, eccles., Byz.; cf. Iann. 1988) hunc usum pervulgatum fuisse ac ne atticistas quidem sophistasque (ut Luc. et Philostr.) eo prorsus abstinuisse. Quid mirum, si ap. Bas. paucis locis [praeter eos quos p. 50 sq. attuli] invenitur: hom. 541 A; ep. 437 C, 501 B, 612 C, 784 C (*τέως δὲ οὐδὲ ἀναγκαῖον τὸ πρᾶγμα* — iter hieme suscipiendum — *ἐφάνη, πλὴν εἰ μή αὐτὸς συμβουλευσῆς*, a. l. *συμβουλεύσεις*), 981 A, sp. s. 180 A (duobus his locis in apodosi opt. c. *ἄν*, sicut saepe ap. Atticos: Kh. II 475). Variandi studio ductus in eodem verborum ambitu ep. 849 D priore loco coniunctivo iunxit *εἰ*, posteriore *εἰάν*. Percrebrescentis illius ap. posteros usus causa videtur fuisse non solum futurum rarens, cuius in locum in vulgari sermone saepe coniunctivum successisse supra p. 44 memoravimus, sed etiam optativus in subiunctis praesertim enuntiatis evanescens, cuius partes cum a ceteris modis tum a coniunctivo suscipiendae erant. Id intuentes non mirabimur, quod hisce locis in eadem verborum continuatione post particulam *εἰ* sine ullo significationis discrimine optativum sequitur coniunctivus aut hunc ille: hom. 316 C *εἰ δὲ πον . . . περιτραπείη τὰ πράγματα καὶ ὁ πλούσιος γένηται πένης . . . ἀχαριστοῦντας* (sc. *οἶδα πολλούς*); 525 D, 552 C; ep. 676 B. — Sicut *εἰ* modum particulae *εἰάν* proprium assumpsit, ita haec modus illi

convenientes. Optativus post *εάν* sive *άν*, quem antiquos nonnumquam usurpasse („ex mente alius“) Hermannus ad Viger. p. 820 concessit, recentiores grammatici (Kh. II 549, Stahl 338, 2) negant, inter posteriores autem etiam atticistae certe adhibuerunt (semel Philostr., saepius Luc., innumerabilibus locis postea Procop.), sex locis legitur ap. Bas., ubi de re futura agitur, quae nequaquam ut cogitatio alterius refertur: hom. 481 B (*άν*), ep. 273 B, 504 C (*άν*), 656 B (*άν*), 669 B, 705 C (respondens ad coniunctivum). Animadvertas tamen velim horum optativorum quattuor (*λέγοι*, *μέλλοι*, bis *τύχοι*) pariter atque coniunctivos (*λέγγ* etc.) pronuntiatos esse ideoque facile labi potuisse librarios, pro uno in aliis codd. alius verbi coniunctivum legi, unum modo (*ἴδοιμι*) difficiliorem esse ad emendandum. Indicativus post *εάν* saepe a posterioribus (Pol. 9, 31, 2 [*άν*], LXX, NT., eccles., Procop.; cf. Deissmann, „Neue Bibelstudien“, 1897, p. 29), nunquam tamen ab atticistis positus ap. Bas. nusquam legitur nisi semel pro modo irreali: ep. 1068 C *προθύμως εἶχον ἀνιψθῆξασθαι, εάν τις . . . ὑπέμνησε* („admonuisset“), quacum structura compares et antiquam *εἰ* — *άν* c. praet. (Stahl 442, 2) et hodiernam *άν* c. ind. imperf. et aor. — Propter orationem obliquam *εάν* et coni. post tempus praeteritum nonnumquam eum commutasse particula *εἰ* et optat. (velut Eun. 501 C *εώρα . . . εἰ . . . ποιοῖτο, . . . διαφεύξασθαι*, 509 C, 569 B, 669 B; ep. 236 B, 517 B, 753 B, 848 A, 1016 C, 1065 D) ideo parum constat, quod illis locis etiam in oratione recta *εἰ* et optativum pro sua consuetudine quam saepissime hunc modum particulae *εἰ* subiungendi adhibere potuit. Conferas quae Reik p. 158 de simili Philonis usu dicit. [Optativum iterativum post tempus praeteritum et *εἰ* non memini me legere ap. Bas.]

III. **Potentialis** periodus plena (*εἰ* c. opt. — opt. c. *άν*), cum iam ap. Pol. perraro (cf. Reik p. 57), in NTo. nusquam (Btm. § 139, 24) inveniatur, ap. Bas. non ita raro legitur, velut hom. 201 A (*εὔροισ ἄν, εἰ καταμάθοις*), 369 B, 373 C, 381 B, 468 C; hex. 52 A; ps. 412 C; Eun. 541 B, 588 B, 600 A, 640 A, 648 A; sp. s. 72 A, 124 C, 188 A, 200 C; ep. 236 B, 301 A, C, 304 B, 313 A, 340 C, 424 C, 477 B, 525 D, 644 B, 788 C, 901 A. Omissum est *άν* in apodosi [Kh. II 478 ann. 4: „bei den Attikern mit Recht beanstandet“] sp. s. 172 C (ceterum in vetustiore ed. Parisina aliis fortasse codd. nixa optativi loco legitur futurum antegresso *δείξει* magis conveniens); altero loco, adul. 585 A, in cod. Monacensi 141 contra atque in ed. Maur. *άν* additum inveni (*σχολή γ' ἄν ἄλλο τι . . . θανατώσασμεν*: apparet *άν* ante *ἄλλο* facile potuisse interciderere). — In apodosi indicativum ab Atticis non raro positum esse, ut dubiae conditioni opponerent consecutionem certam, Kh. II 478 probat. De inferioris aetatis usu quod Schm. I 98 dicit: „die Späteren haben daraus eine stehende Form des Bedingungssatzes gemacht“ plurimisque deinceps ex atticistis exemplis ¹⁾ demonstrat, id in Basilium quoque cadit, quamquam multi horum locorum ad concentum cum Attico usu revocari possunt interpretando „wenn etwa (je) . . . sollte, so ist (wird) jedenfalls —“. Est enim in apodosi: a) indic. praesentis locis circiter sexaginta quinque ²⁾, velut hex. 52 A *εἴτε οὖν ἡμέρα ἢ κατάστασις ἐκεῖνη λέγοιτο, μία ἐστίν . . . εἴτε αἰὼν προσαγορεύοιτο, μοναχὸς ἄν εἴη*; hom. 541 A *δεῖ τοίνυν ἡμᾶς sq. inf., εἴπερ ἐθέλομεν* (sic cum Garnerio scribendum, non *-ομεν* ant *-ομεν*, cum in hac ipsa oratione, quae inscribitur „Mundanis rebus adhaerendum non esse“ et locutionibus Atticorum propriis referta est, optativus post *εἰ* septendecim locis legatur atque ipsius verbi *ἐθέλω* praeter hunc tribus), 556 A *εἰ μὲν εἰς γῆν νεύσοι* (opt. fut!), *ὑποκρίσεως εἶναι λέγομεν ἐργάτην αὐτόν* (mendicum) *εἰ δὲ μετὰ παρορησίας προσβλέψοι* (fut.!) *ἡμᾶς, ἀναιδῆ πάλιν καλοῦμεν*; adul. 580 A *οὐχ ὄρω* (sc. utilitatem), *πλήν εἰ μὴ ἡδονὴν τινα φέροι . . .*; 580 D *οὐδὲ μεγάλας ἐλπίδας ἀνταλλακτέον* (sc. *ἐστίν*, quod aliquoties in apodosi omissum est),

¹⁾ Quibus addi possunt permulta e Philone — cf. Reik p. 155: „die Modification [sc. im Nachsatz Indik.] ist dreifach so stark vertreten als die Grundform, ein durchaus unnatürliches Verhältnis“ —, Methodio (e. gr. cf. de lib. arb. [ed. Jahn] pp. 106—108, ubi sex minimum optativi), Heliod. (Fritsch p. 4: locis plus sexaginta), Synes. (Fritz p. 117 sqq.).

²⁾ Hoc numero comprehenduntur etiam ii loci (sunt autem circiter quindecim), quibus indicativi locum tenet infinitivus ad tempus praesens pertinens.

εἴπερ μὴ μέλλομεν ὀνειδῆ ἔξειν; cf. etiam locos supra p. 56 allatos. b) indic. futuri locis circiter quinquaginta, in his adul. 568 A ¹⁾, hom. 552 A *εἰ δὲ ὑβρίζειν αὐτὸ (τὸ σῶμα) συγχωρήσοι* (fut.!) . . ., *κείσεται (ἄνθρωπος) στένων ἀνόνητα*, partic. fut. ib. 548 B *ἔξω ποι βέλλομεν* (quae edimus) *ὡς, εἰ τοῖς σπλάγγνοις ἐγχερόνσοι* (fut.!), *τὰ μέγιστα κινδυνεύσοντες* (a. l. *κινδυνεύοντες*). c) indic. perfecti quater: ps. 320 B, hom. 548 D, ep. 473 A, 488 B. d) indic. aoristi: hom. 365 B (gnomici) et ep. 657 B (*μίαν εὔρον λύσιν* [= *ἐν τὸ λῦσον*], *εἰ*); insolenter duobus locis ad verbum fere consentientibus addito *ἄν*: ep. 408 A et 456 A, ubi aut opt. c. *ἄν* aut futurum ponendum erat loquenti de eo, quod eventurum sperabat. e) imperativus: hex. 16 C; Eun. 548 B, 605 A, 648 B; ep. 260 B, 265 A, 392 A, 1089 A; coniunctivus adhort.: Eun. 59 B et hom. 553 A.

IV. De **irrealibus** periodis pauca dicenda sunt. In apodosi nonnunquam *ἄν* omissum est e consuetudine Attica aut in priore enuntiato particula illa posita (hom. 429 B et ep. 969 B) aut post verba idem declarantia atque „velle“, „posse“, „debere“ (cf. praeter locos p. 45 allatos: *ἐβουλόμην* ep. 885 B; *ἔξήρει* hex. 176 C, ep. 624 B, 1005 D; *τί ἐκόλυε* hex. 84 C; *οὐδὲν ἐκόλυε* hom. 192 C, ep. 425 B; *κράτιστον* ep. 445 B; *ἀπρόσιτος ἦν* hom. 177 D; *ἀνάξιτος ἦν* ep. 1005 A; *ποία ἦν ἐλπὶς* ps. 329 D; *ἔδει* Eun. 580 B, ep. 616 B; *ἐχρῆν* Eun. 480 A; *τίς χρεῖα* ps. 277 C; *ἔμελλε* hex. 152 C; *ἐμὲ ἠνάγκαζε* . . ., *ἐπειδὴ δὲ κτλ.* ep. 449 D) aut more oratorio ad significandam consecutionis necessitatem (ep. 408 A, 885 B, 1068 C, ps. 273 A; cf. Kr. 54, 10, 1: „unausbleiblich“). — Futurum in apodosi semel inveniri, aliquoties post adverbium *οὕτως* protasis vice fungens p. 46 ostendimus. Eun. 636 B post idem *οὕτως* opt. c. *ἄν* adhibetur, alibi (ut hex. 68 B) praet. c. *ἄν*.

Breviter hic mentionem faciamus coniunctionum **comparativarum**. *Ὡσπερ ἄν εἰ* iungitur optativo adul. 573 C, hom. 276 B, 285 D, 345 A, 393 B, ps. 241 C, Eun. 516 A, 548 A, 604 B, ep. 256 A, 445 A, 488 A; imperfecto Eun. 608 B et ep. 861 A; *ὡς ἄν εἰ* optativo ep. 321 B, imperfecto hex. 49 B ²⁾; *οἶον εἰ* optativo ps. 309 A, 485 C, hom. 545 C. *Ὡς ἄν*, quas voculas Schm. II 168 ait dictionem vere popularem fuisse constatque postea in particulam hodie tritissimam *σάν* coaluisse, ap. Bas. nusquam significat „quasi“.

7. De enuntiatis concessivis.

Ab *εἰ καὶ* et *καὶ εἰ* incipientium enuntiatorum eadem est ratio atque condicionalium. *Κἄν* ter optativo iungitur (ut interdum etiam ab atticistis: Schm. I 244, II 59, IV 90), unoquoque loco post temp. praes.: hom. 544 D (*θελήσοι*: fut.!), ep. 588 B (*εἴποιο*), 1081 C (*λείποιο*); cf. *εἰάν* p. 57. *καίτοι* more posteriorum, etiam atticistarum (Schm. III 243), saepe cum participio coniungitur, velut Eun. 500 A, 533 C, hom. 545 A (*καίτοι γε*) ep. 377 B (*καίτοι γε*), 612 C, 825 A; aliquoties cum verbo finito ibi, ubi ratio sententiarum subiunctionem postulare videtur, velut hom. 292 A, 373 C, ps. 297 B [cf. Du Mesnil, Grammatica quam Lucianus . . . secutus est, p. 52]. Raro ponitur *καίπερ* ³⁾, sed semper recte cum part. (ep. 320 B, 321 A, 644 B), nunquam cum verbo fin. ut ab Arr. An. VII 14, 17 aliisque (non atticistis). De *ἐπεὶ* aliisque particulis causalibus v. supra p. 51.

¹⁾ Quam infirmae sint coniecturae non nitentes observatione elocutionis scriptoris propriae, satis ostendit Lothholz, cum *εἰ μέλλει* scribens annotavit: „Der Optativ würde hier nicht passend erscheinen, deshalb hat Sinner den Indikativ korrigiert.“ Immo aptissimus est optativus, si minus ad Atticam consuetudinem at certe Basilii, apud quem persaepe occurrant verba *εἰ μέλλοι*, *εἰ ἐθέλοι*, *εἰ τυγχάνοι* (*τύχοι*), *εἴ* (*τις*) *λέγοι*. Item ut his formulis B. delectatus est optativi usurpatione post *πλὴν εἰ μὴ* (*πὺν*, ἄρα), *ἐκτός εἰ μὴ* (*πὺν*), *εἰ* (*μὴ*) *τις* (*τινες*).

²⁾ Cf. Schm. I 140: „Ὡσπερ ἄν εἰ mit Ind. Praet. oder Opt. und ὡς ἄν mit Opt. sind als Attizismen zu betrachten“ et II 619: „nirgends im NT.“

³⁾ Oblitterata est postea haec particula, sed etiamnunc vigent *καίτοι* (c. verb. fin.), *ἄν καί*, *καὶ ἄν* (*καὶ ῥά*).

8. De enuntiatis temporalibus.

Πρὶν particulam significantem „priusquam“ Bas. sicut NTi. scriptores nusquam indicativo iungit, sed contra atque hi¹⁾ more Attico nonnunquam post negativum enuntiatum coniunctivo et *ἄν*: hex. 173 A, 189 B, ps. 437 C, Eun. 521 A, hom. 292 D, 293 B, 489 B, ep. 224 A, quorum locorum plurimis negationi addidit *πρότερον*. Bis tamen omisit particulam *ἄν*, quemadmodum nonnunquam antiqui (Kh. II 455 ann. 1), saepius posterius (etiam Luc. et Philostr.: Schm. I 244, IV 85): hex. 57 A (*μὴ πρότερον . . π.*) et hom. 356 C (*οὐ πρότερον . . πρὶν ἤ*)²⁾. Pro eo autem coniunctivo, qui legitur ep. 481 A, rectius existimo recipi e duobus codd. infinitivum, quia enuntiato primario negatione carente et antiqui semper infinitivo utebantur et ceteris omnibus locis Basilii. Ponitur autem infinitivus a B. non solum ubicumque enuntiatum primarium est affirmativum (hex. 4 A, 5 B, 13 B, 33 A, 81 C, 101 C, 141 A, hom. 333 C, 337 C, alibi; *πρὶν ἤ*: hom. 473 B, 560 A), verum etiam interdum post negationem (plerumque cum *πρότερον* copulata), ut hex. 81 B, 181 C; hom. 240 B, 356 B (*π. ἤ*), 541 A, ep. 401 B, 720 A (*π. ἤ*), 721 B (*π. ἤ*), 765 B; semel post (*μὴ θ' . .*) *πρότερον ἤ*: ep. 624 B (structura attica). Huic infinitivo addere *ἄν* cum alienissimum sit a sermone graeco (Stahl 464, 3), dubito an orationis praeter ceteras diligenter scriptae uno loco, adul. 585 C *οὐ πρότερον αὐτὸν θανατῶσαι ἔφη* (Socrates), *πρὶν ἄν . . πειραθῆναι*, pro infinitivo scribendus sit coniunctivus *πειραθῆ*. Nusquam *πρὶν τοῦ* (ut v. c. Sext. Emp. 222, 16), sed sexies *πρὸ τοῦ* c. inf. (v. infra), cuius structurae locum hodie tenet *προτοῦ νά* c. coni. (praeter *πρὶν [ἤ]* c. coni.). Optativus nunquam ap. Bas.

Quod nos coniunctione „bis“, Bas. declarat his coniunctionibus: a) *ἕως*, quae particula iungitur indicativo (aoristi: hom. 341 A et al., nusquam perperam [ut a nonnullis posteriorum] futuri), coniunctivo cum *ἄν* copulata (hex. 165 D post *μέχρι τοσούτου*, 189 B, C, 193 C, ps. 217 D, hom. 200 D, 292 D, 357 D, sp. s. 100 C, ep. 404 B, 720 C, 724 B, 833 C, alibi), semel (hom. 424 A) omisso adverbio *ἄν*³⁾, uno loco ex modi quadam assimilatione optativo et *ἄν* (hom. 345 B *ὥσπερ ἄν εἴ τις . . καταδέχοιτο . . ἕως ἄν . . ἐξιάσαιτο*), nusquam simplici optativo. *ἕως οὐδ'*, coniunctio Ionum [Herod.] olim propria, a Pol. denuo frequentata, ab atticistis sophisticisque vitata, sed vulgari sermone servata⁴⁾, bis tantum usurpatur sequente aoristo *ἦλθεν*: ps. 452 C et ep. 881 B. Nusquam infinitivus post *ἕως* (ut in papyr., ap. LXX, Ios.) aut *ἕως τοῦ* (ut ap. Pol. et in NTo.). b) *μέχρις* particula uno loco recte iuncta coniunctivo et *ἄν*: hex. 116 D, altero: ep. 1039 C (Libanio scripta) in eodem enuntiato post perf. praesens (*κέκτημαι*) primo posita cum optativo (*ἐπιλάβοι*: fortasse elegantiae opinatae causa), deinde cum coniunctivo item adverbio *ἄν* carente; *μέχρις οὐδ'* semel cum ind. aor.: hom. 305 A, semel (post *μέχρι τοσούτου*) cum simplici coniunctivo: ep. 981 A⁵⁾. *ἄχρις* coniunctio iam ap. Atticos rara nusquam legitur ap. Bas., sed in ep. XL a Iuliano ad eum missa (544 A): *δεῖ με τροπώσασθαι Σάπωνιν . . ἄχρις οὐδ' ὑπόφορος . . γένηται*.

„Quamdiu“ Bas. significare solet coniunctione *ἕως* eique subiungere vel indicativum (imperfecti: hom. 285 C, ep. 317 B; praesentis: Eun. 537 D; hom. 421 D, 436 B, 508 A; adul. 565 D [sq. *τέως*, quod nusquam in NTo.]; ep. 273 C, 317 B, 380 C, 481 A, 504 D, 697 A, 861 C, 864 B, 1061 C) vel *ἄν* et

1) Cf. etiam Schm. IV 86: „die Struktur *πρὶν ἄν* c. coni. ist für Philostr. völlig erloschen“.

2) Sexies legi *πρὶν ἤ*, quae particulae saepe copulantur ab Herodoto, raro aut nunquam ab Atticis [Stahl 446: „das jonische *πρὶν ἤ* ist den Attikern abzusprechen“], crebro a posteris (etiam Ael.: Schm. III 84).

3) Sicut interdum ap. antiquos (cf. Blaß p. 224: „der Grund wird darin liegen, daß diese Sätze [mit „bis“] eine gewisse Verwandtschaft mit den finalen haben, ebenso wie die mit *πρὶν*“), saepe ap. posteros; ceterum legitur *ἄν* in cod. Reg. primo.

4) Hodie quoque usurpatur *ἕως οὐδ'* (*δίου*), in vulgi autem sermone contracta forma *ὡς* [sive *ὦς*] sqq. *οὐδ'*, *δίου*, *ἔπον*, *ποῦ*.

5) Cf. *Νέα Ἡμ.* 9 Ἰαν. 1910: *λαβόντες τὸ ἄγιον φῶς φυλάττουσιν αὐτὸ . . , μέχρις οὐδ' ἐπανεῖδωσαν οἴκαδε*.

coniunctivum (hex. 81 A; Eun. 596 B; hom. 453 B; ep. 284 A, 412 C, 556 C, 765 C, al.). Dubia lectio ep. 744 B *ἕως ἀναπνέωμεν*: alii codd. — *ομεν*. Bis terve consociantur particulae *ἕως ὅτε*¹⁾: ps. 317 D c. imperf., 473 B c. ind. praes. [hom. 193 B c. imperf.: orationem Garnerius Basilii esse negat]. Quin etiam copulatae particulae *ἕως μέχρῃ* semel significant „quamdiu“: hom. 316 C [cf. Weissenb. p. 37 de Plut.: „ἄχρι und μέχρῃ nicht selten = solange als“ et Soph. lex. s. v. *μέχρῃ*, ubi huius vocis idem valentis exempla e Pol., Philone, Epict., Iust., Clementin. (*μ. ὅτε*), Sext. (*μ. οὐδ*) afferuntur]. *Μέχρῃ τίνος* semel insolenter positum esse supra p. 36 memoravi. — Nusquam legitur ap. Bas. *ἔστε*, quae coniunctio Herodoto olim et Xenophonti usitata cum mature e communi usu excidisset, ab atticistis aliquot (Ael., Philostr., Arrian., Method.) denuo usurpata est.

„Cum“ significatur particulis antiquitus usitatis: *ὅτε*, *ὁπότε*, *ὁσάκις* [saepe sicut etiamnunc], *ὡς* (hom. 240 C; 520 B et C, 497 C, 500 A; ep. 501 A, 913 B et C, alibi; cf. supra p. 52), *ἡνίκα* (ep. 589 C, 636 A, 637 C, 716 B, alibi); *ἐπει* [hodie prorsus extincta, sicut *ἡνίκα*], *ἐπειδή* [hodie semper „quia“], *ἐπειδήπερ* (ep. 237 A). Coniunctivo hae suo quaeque loco iunguntur: *ὅταν* (hex. 25 C, 45 B, 57 A, B, 60 C, 64 D, 68 A, 73 A plurimisque aliis locis), *ὁσάκις ἄν* (hex. 49 B; ep. 608 A, 609 B, 660 C, 664 B, alibi)²⁾, *ἡνίκα ἄν* (ps. 421 B, hom. 325 D, 444 B; ep. 352 A; al.), *ἐπὶ* (ps. 332 B), *ἐπειδὴν* (hex. 25 A, 81 A, 84 B, 96 A, 125 B; ps. 212 C, 289 B; ep. 593 A, B, 668 A, 949 C; al.)³⁾. Ter usurpatur optativus post *ὅταν* (de re praesenti): hom. 548 C (*λάβοι*, antea coniunctivus), ep. 580 B (*εὔροι*), 769 C (*ἔχοι*, postea coniunctivus *ῆ*), ubi tamen optativi pronuntiatio eadem fuit atque coniunctivi; cf. supra p. 57 *εἰάν* c. opt. et Schm. I 244 de Luciano *ἐπὶ*, *ἐπειδὴν*, *ὁπότεν* optativo iungente. Indicativus post *ὅταν* iam a Pol., postea a Strab., Phil., Ios., NTi. et eccles. scriptoribus aliisque positus (Iann. 1987, Reinhold p. 108) a Bas. aequè vitatur atque ab atticistis superioribus⁴⁾. Nam ep. 1036 C e duobus Regiis codd. sumendus est coniunctivus *ἐπογαίνωσι*, cuius in locum librariorum negligentia *ον* et *ω* pariter pronuntiantium (cf. Reinhold p. 41) facile indicativus irrepere potuit. Uno tamen loco, hom. 305 C, *ἡνίκα ἄν* c. ind. a. or. Bas. posuit, ut more posteriorum (Bl. p. 212) significaret rei praeteritae iterationem. Antiquos hanc constat in primariis tantum enuntiatibus ita (praeterito c. *ἄν* copulato) declarasse, in subiunctis optativo. Huiusmodi autem optativus iterativus a NTi. aliorumque *κοινῆς* scriptorum sermone alienus⁵⁾ a Bas. nusquam adhibetur nisi in illa oratione ad Atticam elegantiam quam maxime conformata: *ὁπότε βούλοιο* adul. 580 A et 588 A (post imperf.). Prorsus denique Bas. abstinet in omnibus enuntiatibus temporalibus optativo obliquo.

9. De enuntiatibus relativis.

In **declarativis** (sive explicativis) sententiis e consuetudine Attica, NTi. scriptoribus incognita optativus potentialis usurpatur Eun. 540 C, D; sp. s. 69 B et 73 A (*ὡς ἄν τῷ δόξαι*); ep. 888 B, 893 B; saepiusque, sed nunquam optativus obliquus⁶⁾ loco indicativi.

1) Nunquam ab atticistis superioribus. Idem („quamdiu“) valent ap. Io. Chrys. X 135 D. Quae autem contractione inde orta est forma, *ὄστε* (*νά*), ea hodie significat „usque dum“, cum „quamdiu“ declaretur vocabulis *ἕως* et *ὄσο*(ν).

2) Semel deest *ἄν* post *ὁσάκις*: ep. 603 B, quam tamen ep. propter laudes ibi Basilio tributas huius esse negaverim.

3) *ὡς ἄν* sicut ap. Atticos nunquam habet vim temporalem; quae vulgari posteriorum (etiam NTi.) sermone ei subiecta est et usque ad hanc aetatem mansit. Hodie enim *ὄσάν* idem potest declarare atque *ὅταν* (*ὅτε*), *ὁπότεν* (*ὁπότε*): „als“, „wenn“.

4) *ἄν* post Atticam aetatem cum particulis temporalibus in unum confusum ad solam formam pertinuit, i. e. in sermone vulgari ad plenioris vocis sonum, ap. Pol. ad evitandum hiatum. Significationis autem ratione non habita etiam cum indicativo potuit coire, cui etiamnunc *ὅταν* (sive *ὄνα[ς]*) iungi solet.

5) Cf. Reik p. 142 de Philone: „Für den iterativen Optativ zur Bezeichnung der unbestimmten Wiederholung in der Vergangenheit in der direkten Rede findet sich kaum ein klar ausgeprägtes, reines Beispiel.“

6) Cf. Reik p. 52 de Polybio: „als Stellvertreter des Indikativs . . . fast ganz verschwunden“ et p. 143 de Phil.: „in ideell abhängigen Nebensätzen . . . ist nach einer Nebenzeit stets der ursprüngliche Indikativ beibehalten“.

Consecutivam vim relativo subiciens Bas. more antiquo indicativum usurpat cum omnium temporum (aoristi ep. 1049 C *οὐδείς οὕτως ἐστὶ λιθίνην ἔχων τὴν καρδίαν, ὡς οὐχὶ . . ἐλογίσαστο*, praesentis ep. 937 C [item post *οὕτω*]) tum futuri, huiusque non solum futuram rem significantis, velut ps. 324 A (post opt. c. *ἄν*), ep. 413 D (optatum), 436 B (*οὐδὲ οἷς ἀρέξετε τὴν χεῖρα εὐρήσατε*), 448 C, sed etiam praesentem facultatem ad similitudinem modi: adul. 572 C (ubi eidem relativo antea subiunxit tempus praesens idem fere valens) et 581 C *δεῖται* (homo) *περιτιότερας σοφίας, δι' ἧς ἕκαστος ἡμῶν . . ἐαντὸν ἐπιγνώσεται* („perspiciat“, i. e. perspicere potest). Coniunctivum saepius a posteris, ex Latinorum fortasse imitatione, adhibitum (cf. Reinhold p. 108) in tribus enuntiatis repperi, quae cum subiuncta sint verbis *ἔχειν* et *ἀπορεῖν* similia videntur dubitativis, quamquam illud uno loco caret negatione, hoc significat „carere“: ps. 269 B [cf. Isocr. 4, 44 *ἐκατέρους ἔχειν, ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν*], ep. 965 A, 1005 C; certe dubitativus potest intellegi coniunctivus Eun. 520 A (post *οὐκ ἔχειν ὄπως*). Optativum in ep. „*Ἀνδρονίκῳ ἡγεμόνι*“ missa usurpatum: 524 A *μηδὲ γὰρ ἔστω μηδεὶς, ὅς . . τὴν τιμωρίαν ἐκφύγοι* non repugnare usui Attico apparet ex iis quae Kr. 54, 14, 4 et Stahl 527 („eine bloß vorgestellte Annahme“) afferunt.

Consilium a Bas. nusquam declaratur indicativo futuri nisi uno loco, ubi relativum pro demonstrativo positum videtur: ep. 481 C *οἱ* [sc. episcopi, quos quam plurimos in Asiam ad concilium transire iubet] *καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ γραφεῖσσαν . . πίστιν ἀνανεώσονται καὶ τὴν αἵρεσιν ἐκκηρύξωσι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τὰ εἰρημικὰ διαλέξονται*. Coniunctivum autem, qui illic, nusquam alibi in simili sententia, in ed. Maur. legitur, eo minus ferendum duco, quod tres mss. exhibent futurum *ἐκκηρύξουσι* pariter Byzantina aetate pronuntiatum; praepostere Maranus propter scripturam „trium vetustissimorum codd.“ *ἐκκηρύξωσι* duo illa futura coniunctivo commutanda censet.

Condicionales sententias memorabo eas, in quibus *ἄν* insolenter non est positum aut non cum proprio modo coniunctum. a) Coniunctivo *ἄν* sescenties recte est additum, perraro deest: hex. 20 C, ep. 581 A, 925 A, 985 A (sicut ap. Hom. et tragicos, saepius ap. posteros, semel etiam ap. Philostr.); epistulam XLII., ubi bis omittitur (352 B et C), non Basilii, sed Nili esse probabile est. Loco particulae *ἄν* e vulgaris sermonis consuetudine his relativo iungitur *εἰάν* 1): ps. 381 B et ep. 440 B. b) Optativus c. *ἄν* ponitur loco coniunctivi his locis ad tempus futurum pertinentibus: sp. s. 164 A *ἀράμενοι τοὺς λῆθους ἢ ὅτι ἄν τύχοι παραφανέν . . ἐφ' ἡμᾶς ἤξουσιν* (cf. Hegemon. [saec. IV.] acta Archelai 6, 15: *μηδὲ . . ἀμφότερα, ὡς ἄν τύχοι, ἐνώσης* et Bas. ep. 504 C *κἂν τύχοι*, 656 B *ἄν τύχοι*); ep. 413 B *ὅπερ ἄν ἐθέλοις τρόπῳ* (sq. imperativo), 524 B *ὡς ἄν ἐθέλοις*, 332 B. Aliis locis dubitaveris, an potentialis sit optativus intellegendus (cf. Stahl 528, 3 et Kh. II 431, 7): ps. 213 B *οὐχ ὅτι ἄν εἴποις* (quidquid memorari potest), Eun. 561 C *ὅσαπερ ἄν εἴποις*, ep. 1000 C *ἔτινα ἄν εἴποις*, adul. 565 B et ep. 636 C *οὐχ ὅτι ἄν εἴποις*, ep. 929 A *ὅσα ἄν ποιήσειαν ἄνθρωποι* (facere possunt), ep. 413 A *εἰ δ' ἄν ὑπὲρ ἐαντιῶν εἴποιεν*. Cum his locis conferas quos Reik p. 147 et Schm. IV 90 afferunt: Philo de aet. m. 5 *ὁποτέρως δ' ἄν ἔχοι* (sq. perf.), Philostr. J. 381, 2 *ὅτι ἄν εἴποις* (sq. imperat.). Frequenter omnino lapsos esse posteriores optativum in talibus sententiis pro coniunctivo

1) *Ἐάν*, quod plenius sonaret, particulam *εἰ* minus validam paulatim summovisse huiusque modis iunctum esse supra (p. 57 et 60) diximus. Ut eadem de causa *εἰάν* in locum adverbii modalis *ἄν* succederet et relativo coniunctivoque iungeretur, eo facilius fieri potuit, quod *ὅς ἄν* idem declarabat atque *εἰάν τις*. Invenitur autem *ὅς εἰάν* in papyris inde a saec. III., innumerabilibus locis ap. LXX, plus sexaginta in NTō., duodeviginti minimum in apocryphis lib. saepeque ap. alios posteriores, sed nunquam ap. atticistas superiores. Cf. Iann. 1774, qui a Pol. quoque interdum illud usurpatum esse vult atque etiam ex Atticorum libris aliquot locos profert (ut Xen. Mem. 3, 10, 12 *ὅς εἰάν ἀρμόστη*) et Deissmann, Neue Bibelstudien, 1897, p. 30 sqq. (p. 31: „überaus häufig in Ägypten gebraucht“; p. 33: „die geradezu klassische Zeit für sein Vorkommen ist das 1. u. 2. Jahrh. n. Chr., später scheint es seltener zu werden“).

usurpantes ¹⁾ apparet ex iis, quae memorant E. Schwartz in ind. ad Eus. s. v. optat., Fritsch de Helioid. p. 6, Fritz de Synes. p. 122, Reffel de Agathia p. 24, Hartmann de Procop. p. 18 sqq., Usen. de Jo. v. Tych. p. 54. Simplici optativo Bas. utitur semel ad temp. praes. pertinente: ep. 1072 A *περὶ ὧν ἐθελήσειεν* (ex modi assimilatione), nunquam post praeteritum, neque unquam obliquo aut iterativo ²⁾. c) Indicativo iunctum *ἄν* legitur in ed. Maur. α) praesentis: Eun. 633 A *ἦνπερ ἄν ἔχει*, ubi, cum nusquam alibi a Bas. *ἄν* aut *ἐάν* ponatur c. ind. praes. (cf. p. 46 et 57), aut coniunctivum *ἔζη* pariter sonantem aut pro *ἄν* scribendum puto *οἶν* („wirklich, sicherlich, jedenfalls“), quam particulam saepius addidit voci *ὄσπερ* (velut Eun. 501 A, ep. 221 B, 641 B, 733 B, al.); et ep. 1064 D, ubi e tribus codd. coniunctivum recipiendum existimo; β) futuri semel: ep. 1041 A; sed cum nusquam *ἐάν*, *ὄταν*, sim. cum ind. fut. a Bas. coniungi (cf. p. 57 et 60), pauca autem particulae *ἄν* huic adiectae exempla (cf. p. 46) aliter se habere videam, insuper pro *περὶ ὧν ἄν . . ἀνακοινώσεται* in cod. Monac. 497 legerim *ἀνακοινωνῆται*, aut *ἀνακοινωνῆται* scribere malim aut *ἀνακοινώσεται*. γ) aoristi semel: ep. 628 D *εὐχομαι . . τὸ ἄγος . . ἐν οἷς ἄν ἐτολμήθῃ τόποις ἐναπομείναι*, quem locum non est opus emendare, cum non solum alii multi posteriorum (Philo [Reik p. 146], Ios. [G. Schmidt p. 413], NT. [Bl. p. 212], Luc. Dem. 10 et dial. mort. 9, Callin. 120, 29; al.) huiusmodi structura usi sint, sed etiam Bas. semel post *ἦνκα ἄν* (v. supra p. 60).

D. De nominibus verbalibus.

I. De infinitivo.

Post Atticam aetatem infinitivum in sermone cotidiano magis magisque rarum factum esse aliasque structuras in eius locum successisse supra p. 54 sq. diximus. Haec infinitivi tabes, si discesseris a paucis locis *ὄτι* post verba putandi et *φημί* (p. 49), *ἵνα* post *εὐχέσθαι* et *δεῖσθαι* (p. 55), participium illius loco (p. 66) exhibentibus, adeo non cernitur ap. Bas., ut etiam dilatatus videatur usus antiquus. Variorum autem eius generum exempla satis habeo afferre insigniora.

¹⁾ Contrariam in partem tum erraverunt — elegantiae plerique studio ducti — atque cum e vulgari consuetudine loco optativi potentialis posuerunt coniunctivum c. *ἄν*: v. supra p. 46.

²⁾ Comprehendamus hic breviter, quae de de optativi ap. Bas. usu pluribus locis explicavimus. In enuntiatis liberis et frequenter eo utitur B. et semper fere recte: simplici ad optatum declarandum, cum *ἄν* coniuncto ad ea quae certis condicionibus sunt vel fiunt significanda; paucis tantum locis *ἄν* omittitur. Longius recedit a norma Attica usus eius in enuntiatis subiunctis. Ac potentialis quidem optativus saepenumero recteque adhibetur: in enunt. declarat., interrog., causal., consec., relat. Sed obliquus ille optativus post praeterita tempora raro usurpatur, et quidem loco indicati: in enunt. decl. sexies, in interrog. semel, nusquam alibi, loco coniunctivi: in enunt. fin. sexies post *ἵνα*, semel post *ὅπως*, in condic. interdum post *εἰ* pro *ἐάν* positum, nunquam in enunt. tempor. aut relativ. Neque iterativus opt. post praeterita plus duobus locis (post *ὁπότε*) reperitur. At contra Atticum usum post praesens vel futurum tempus optativo iungitur: in enunt. declar. *ὄτι* bis, fin. *ἵνα* quinquies, *ὅπως* bis, *ὅπως ἄν* ter, *ὡς ἄν* quinquies (post praeteritum octies), condic. *ἐάν* (sive *ἄν*) sexies, concess. *κἄν* ter, temporal. *μέχρι* semel, *ὄταν* ter, relat. *ὅς* consecutivum semel, *ὅς ἄν* condicionale locis minimum quattuor. Omnium autem coniunctionum una saepissime cum optativo construitur *εἰ*, neque id solum cum in apodosi ponitur *ἄν* c. opt., sed etiam multo saepius cum in apod. est indicativus (locis circiter centum triginta) vel imperat. (octies) aut coni. adhort. (bis). Quod ad tempus attinet, saepius quam praesentis optativus aoristi adhibetur. Opt. futuri sex omnino locis legitur, horumque nullo verba alterius post tempus praeteritum referuntur: semel in illa ad adul. or. post *ὅπως* finale subiunctum tempori praesenti, quater in hom. „mundanis rebus adhaerendum non esse“ (ter post *εἰ*, semel post *κἄν* concessivum), semel in ep. (quae inscribitur: *Τοῖς Καισαρῶσιν, ἀπολογία*) in libero enuntiato cum *ἄν* coniunctus (v. supra p. 46). De miro hoc opt. fut., quem Basilio atticisum visum esse ex universo illorum ubi legitur librorum genere dicendi (v. infra p. 69) colligas, cf. Guil. Schmidt, de Ios. eloc. p. 414, Usener ad Sophronii de praesent. Dom. sermonem p. 5 et ad Io. vit. Tychonis p. 53 sq. („auch hier [sc. in enunt. condic., sicut potentialis modi loco et in enunt. final.] tritt der unheimliche Opt. Fut. auf“), Iann. 1767 (*ὡς ἄν*), 1936, 1953 b (enunt. final. et relat.), append. V 14 b (mod. potent.) et 15 b (mod. optat.).

Infinitivus **absolutus** idemque **limitativus**, quem, cum mature e vulgari sermone excidisset ¹⁾, pro atticismo habitum esse Moeris p. 331 et Greg. Cor. p. 73 testantur, haud raro ap. Bas. legitur: *ὡς εἰπεῖν* ²⁾ (Eun. 572 A, sp. s. 176 A, ep. 428 A), *ὡς ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν εἰπεῖν* (hex. 17 A), *ὡ. ὁ. ἀ. π. παραθέσθαι* (sp. s. 109 C), *ὡς ἐλάχιστα εἰπεῖν ἀπὸ πλείστων* (hex. 112 C), *ὡς ἀθρόως εἰπεῖν* (adul. 581 C), *ὡς μικρὰ μεγάλους ἐκάσαι* (hex. 92 D), *ὡς ἐν ὀλίγῳ παραστῆσαι* (ep. 325 A). — *ὥστε οὕτως δόξαι* (ps. 265 A; cf. Kh. II 508: „nur vereinzelt durch ὥστε eingeleitet“). — *συλλήβδην εἰπεῖν* (hom. 181 C), *καθόλου εἰπεῖν* (hom. 540 A), *ἀληθέστερον εἰπεῖν* (ep. 424 A, sp. s. 96 C [ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον]), *ψαλμικῶς εἰπεῖν* (sp. s. 72 A), *σὺν αὐτῷ γε εἰπεῖν τῷ . . Θεῷ* („id est adiuvante deo“: ep. 272 C) ³⁾, *σὺν αὐτῷ γε φάναι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι* (sp. s. 72 B), *συνελόντι φῆσαι* (hom. 408 B), *ἐμοὶ δοκεῖν* (hex. 117 A, 176 B; ps. 213 B [a. l. ἐμοὶ δοκεῖ]; adul. 577 B; ep. 464 B, 681 B), *μικροῦ δεῖν* (sp. s. 208 C; cf. Pausan.: *ὀλίγον δεῖν*), *τοσοῦτον δεῖν* (adul. 572 C et 576 D; cf. Dem. 23, 7 *πολλοῦ δεῖν* = durchaus nicht), *τό γε νῦν εἶναι* (adul. 588 B; sed 572 C *ἐν τῷ τότε εἶναι*).

Imperativi loco infinitivus adhibetur sicut interdum ab antiquis (Kh. II 19 sqq.): ep. 1012 B, hom. 236 B, 257 D, isque alteram personam significans, postremo loco e NTo. Ro. 12, 15 sumptus (*κλαίειν μετὰ κλαίωντων*). Ep. 229 C infinitivum (*προεξείασαντα . . δημοσιεύειν τὸν λόγον*) antecessit adiectivum verbale — *τέος* similiter atque Plat. Crit. 51 c [cf. Kh. I 448: „zuweilen geht die Konstruktion der Verbaladjektive in den Inf. über“]. Moeris p. 223 illum infinitivum Atticorum proprium iudicavit, quamquam non solum atticistae (posteriore aetate Heliod. et Syn.), sed etiam Ios., App., NTi. scriptores aliique eo usi sunt. Ad idem genus infinitivi videtur pertinere ep. 249 D *ἐπὶ τινος [λέγεται]*, *οἶον φέρε εἰπεῖν ἐπὶ Παύλου* („verbi gratia“), quam locutionem ab Attico sermone alienam esse dicit Schm. I 39 duos e D. Chrys. locos afferens (cf. praeterea Soph. lex s. v. *φέρω*). — Item absolute ponitur inf. **exclamativus** hom. 444 A *Αἰ με μὴ ἀπορρίψαι τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον τῆς ἁμαρτίας* ⁴⁾, Eun. 508 B praeposito, ut plerumque ap. Atticos (Kh. II 23), articulo (post ὃ *τῆς ἀλαζονείας*).

Ex **adiectivis** apti infinitivi, qui idem valent ac Latinum supinum in u desinens ⁵⁾: *ἀηδῆς ὀφθῆναι* (hom. 305 C), *βαρὺ τοῦτο ἀκοῦσαι Χριστιανοῖς* (hom. 437 C), *βίαιον . . ἐλπῖσαι τὰ μὴ ἐνδεχόμενα καὶ ἐγχειρῆσαι τοῖς ἀδυνάτοις* (ep. 593 C), *βραχὺ τὸ ἀκοῦσαι* (ps. 265 A), *γεραρὸς ἰδεῖν* (ep. 389 B), *δεινὰ κρύψαι* (hom. 541 A), *καλὸν ἰδεῖν* (hom. 373 D, 513 B), *δξὺς (κινηθῆναι hex. 120 B, ἐπιδέσθαι τὸ ἄτοπον Eun. 516 C), παράδοξον (εἰπεῖν sp. s. 181 C, ἀκοῦσαι 201 B), σπάνιον ἰδεῖν (ep. 933 A), φρικτὰ καὶ ἀκουσθῆναι ὀνόματα (ps. 280 B). Hunc infinitivum, cuius ex Ael. exempla affert Schm. III 80, e Ps.-Long. Troeger p. 33, ex Heliod. Fritsch II 7, e NTo. unum (Hebr. 5, 11) Bl. p. 233 („sonst NT. nicht üblich“), quomodo explanaverit sermo vulgaris, cognoscas e NT. Iac. 1, 19 *ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι* et Luc. 24, 25 *βραδεῖς τοῦ πιστεύειν*.*

Verbis subiunxit Bas. infinitivum plerumque congruenter consuetudini Atticae, cum multi posteri-

1) Nusquam legitur ap. Teletem, in NTo. uno loco epistolae attico colore tinctae: Hebr. 7, 9 *ὡς ἔπος εἰπεῖν*. Frequentatus autem est a sophistis (Schm. II 56, III 79, IV 81) atque etiam a κοινῆς scriptoribus aliquot elegantioribus sive semiatticistis (ut Plut.). E Synesio eius exempla affert Fritz p. 105, ex Heliod. Fritsch II 8. Hodie quoque in libris et ephemeridibus saepenumero leguntur infinitivi *εἰπεῖν* et *δεῖν*, ille additus vocabulis ἀκριβέστερον, ἀληθῶς, ὀρθότερον, οὕτως, καθόλου, ἐν κεφαλαίῳ, συνελόντι, ἐν συντόμῳ similibusque, hic adiectivis *μικροῦ* et *ὀλίγον*.

2) Idem („ut ita dicam“) declarat haec parenthesis atque verba *ὡς ἂν εἴποι τις* orationi interposita ep. 257 B, 397 A.

3) Conferas has Aristidis locutiones a Schm. II 56 positas: *σὺν θεοῖς εἰρηθῆναι*, σ. θ. *εἰπεῖν*. E Methodio A. Jahn II p. 116 affert parenthesin *σὺν τῷ θεῷ φάναι* commemorans simul Platonis illud (Prot. 317 B) *σὺν θεῷ εἰπεῖν*. Idem in animadv. in Bas. opp. p. 157 cum Basilianis verbis (Eun. 616 C) *σὺν θεῷ δὲ εἰρηθῆθω*, quam dictionem Platoni haud infrequentem esse ait, contendit Theodoret. de prov. p. 129 *σὺν θεῷ φάναι*.

4) Sic mutandam duco scripturam editionis Maurinae *αἰ με, μὴ κτλ.* Nam *αἰ* significat „utinam“, non „vae“.

5) Cf. Stahl 602, 2: „er bezeichnet die Hinsicht, nach der hin die Eigenschaft sich bemerklich macht“ et Kh. II 14: „in der Poesie in ungleich ausgedehnterem Maße als in der Prosa.“

orum tam saepe perperam illo usi sint, ut id quoque indicio sit infinitivum sensim evanuisse (cf. Iann. Append. VI 17; 2117—21; 2138). Loco participii etiam Bas. nonnumquam infinitivum posuit post verba sentiendi: *αἰσθάνομαι* ep. 996 A, (*ἐπι*) *γινώσκω* sp. s. 133 B (passivum personale), (*κατα*)*μανθάνω* ps. 265 A, *οἶδα* ep. 648 A (*εἰ δὲ ἴσθαι*, sed 916 B *αἰτήσας αὐτὸν οἶδα βιβλίον*)¹⁾; et declarandi: *δείκνυμι* Eun. 576 A (sed ib. B partic.), 661 B, 633 A, sp. s. 197 C; *διδάσκω* ep. 656 C; praeterea post *λανθάνω* ep. 697 A (sed partic. e. gr. hom. 176 C). — Accusativi c. inf. pro nominativo c. inf. aut huius pro illo positi, quod etiam atticistis (ut Ael. et Philostr.) plus semel accidisse videmus (cf. Schm. III 81 et IV 83), ap. Bas. nullum repperi exemplum certum; ep. 1068 C *αὐτὸν* („se“) post *ἠξίωσεν* deest in cod. Vatic. — In enuntiatis subiunctis orationis obliquae infinitivus ter adhibetur more Atticorum (Kh. II 550) et atticistarum (inprimis Philostrati: Schm. IV 83): hex. 76 A post *ἔπερ*, hom. 505 C post *οὔς*, ep. 568 A post *ἐπεί*.

Cum articulo iuncti²⁾ persaepe infinitivi casus obliquos persequamur.

a) Genetivus infinitivi crebro locum substantivi tenet pendentis a substantivo (e. c. afferatur *δύναμις* ps. 309 A, 449 B, ep. 980 B, al.; *καιρός* sp. s. 209 C; *λόγος* sp. s. 137 B; *πλάνη* hex. 9 B; *φωνή* Eun. 581 C [*τοῦ γεννᾶν*, cf. 588 B *ἡ φ. τοῦ γεννήματος*], ps. 237 C), adiectivo (ut ep. 591 B *ἄξιον ὄντα τοῦ πιστεῦσθαι*, sed 877 D *ἐπισημῆσθαι ἄξιον*), verbo (ut Eun. 524 B *τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ*, ep. 276 C *οὐδὲ πολὺ ἀποδεῖ τοῦ νῆσος εἶναι*). Vulgaris sermonis licentiam non solum verborum antiquitus genetivo iunctorum, sed etiam aliorum multorum notionem genetivo infinitivi complendi atque ita coniunctionem *ἵνα* infinitivi vice saepissime fungentem (cf. supra p. 54 sq.) variandi [Pol.: *σπεύδω τοῦ*; LXX: *δύναμαι*, NT: *παρακαλῶ* (oro), *συντίθεμαι*, *ἐκρίθῃ*, *ἐγένετο τοῦ*; acta Andreae 32, 11 *ἐπιτηδεύω*, acta Xanthippae 59, 26 *οἶδα τοῦ*; Romanos: *στέργω τοῦ*; cf. Viteau § 274, Iann. 2077, Soph. lex. p. 45 sq.] nusquam sibi sumpsit Bas. nisi forte ep. 700 A: *ἐκεῖνο σπουδασάτω ἢ σὴ σύνεσις, τοῦ ποιῆσαι κτλ.*, cuius loci supra p. 15 aliam habes explicationem, et ps. 229 B, ubi non sine causa Garnerius scripsit *προσέταξε μὴ ἀλλισθῆναι* secundum duos codd. articulum *τοῦ* omittens. — Enuntiati finalis loco, ut idem valeat atque „damit“, *τοῦ* c. inf. quinquies ponitur: sp. s. 124 A (*τ. μὴ*), 129 C (*τ. μηκέτι*); ep. 304 C (*τοῦ . . καὶ τοῦ . . καὶ ὥστε*), 725 B, 861 A; praeterea duobus locis e NTo. (Phil. 3, 10 et I Cor. 10, 13)³⁾ sumptis: hom. 529 C et ep. 945 A. Ps. 420 D, ubi consilium certe non declaratur, ante *τοῦ* post vocem *καρδία* praepositionem *διὰ* a librario omissam esse suspicor (cf. ib. B *διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος* et 457 C *διὰ τοῦ πράσσειν*), aut epexeysi Bas. putandus est usus esse simili eis, quas Viteau § 276 e NTo. et 277 e LXX protulit. Sicut Attici et atticistae⁴⁾ Bas. multo saepius quam simplici genetivo finali utitur praepositione *ὑπέρ*: hex. 65 C, 157 D; ps. 288 C, 301 B, 444 A; hom. 392 A; ep. 260 C, [372 D *ἐν προσευχαῖς ὕ. τ.*], 432 B, 433 A, 497 A, 580 C, 780 C, 813 A, 857 A, 944 C (*βοῶντας πρὸς αὐτὸν* [deum] ὕ. τ.), 1024 B. *Ἐνεκα τοῦ* significat bis consilium: sp. s. 68 A et ep. 521 B, ter „was anlangt“ (cf. Kh. I 462): ep. 276 C („insofern“, „da“), 613 C, 705 A. De *σκοπῆ τοῦ* v. supra

1) Cf. Stahl 620, 1 („*εἰδέναι* = überzeugt sein“) et 619, 1. Ex Aeliano Schm. III 80 profert *οἶδα* et *πυθάνομαι* c. inf. iuncta. Hodie post talia verba aut *νά* c. coni. aut *πῶς* (sive *δοι*) c. ind. ponitur.

2) Unum hoc genus infinitivi praeter absolutas illas formulas (ut *οὕτως εἰπεῖν*) nostra aetate retinet sermo librorum. Ceterum hic quoque saepius illius loco ponit (*τὸ, τοῦ κτλ.*) *νά* c. coni.

3) Ad usum genetivi et infinitivi in libris V. et N.Ti. latissime patentem multum videtur contulisse creberrima apud Hebraeos praepositionis ζ cum inf. structura.

4) Birklein, *Entwicklungsgeschichte des substantivierten Infinitivs* (1888) p. 103: „Der bloße Inf. mit *τοῦ* in finalem Sinne dominiert nur bei Thuc. gegenüber den Praepositionalverbindungen . . . Bei den Philosophen ist es *ἔνεκα τοῦ*, bei den Rednern *ὑπέρ τοῦ* mit Inf., das überwiegend zum Ausdruck des Zweckes Verwendung findet.“ Schm. IV 609 de simplici gen. inf.: „von Dio Chr. u. Aristid. fast ganz, von Luc., Ael. u. Philostr. ganz vermieden“, II 40: „der Vulgärsprache zu geläufig, um als Atticismus zu wirken“. Raro invenitur ap. Ios., nusquam ap. auct. π. ὕψ., saepe ap. Arr. et App.

πεπονθότως (ps. 316 B); b) medii et passivi: ἀπηνθρασμένως (hom. 368 A), ἀπολελυμένως (hex. 89 C „absolute“; Eun. 588 C), ἀφωρισμένως (hex. 32 B), ἀφωσιωμένως (ps. 301 C, ep. 457 A), διαβεβλημένως (ps. 296 C „in tadelndem Sinne“, opp. ἐπαινετῶς ib.), διακεκριμένως (ep. 332 A), διεσπασμένως (sp. s. 176 A), διηρημένως (hex. 77 A), ἐνηλλαγμένως (ps. 445 B), ἐπιτεταγμένως (ps. 284 C, hom. 395 C; utroque loco a. l. ἐπιτετευγμένως), ἐρριμμένως (ep. 988 A), ἐστοχασμένως (ps. 489 A, hom. 420 C [τῆς ὑποκειμένης φύσεως]), ἡμελημένως (ep. 984 D), ἠναγκασμένως (hom. 312 B), ἠνωμένως (hom. 521 B, sp. s. 104 B, ep. 557 A), ἠπειγμένως (hex. 108 B; hom. 240 C), κατηναγκασμένως (ps. 412 D, 485 A), κεκριμένως (ps. 489 A, sp. s. 152 C), κερυμμένως (ps. 388 A), λελογισμένως (ep. 1033 C), παρατετηρημένως (hex. 133 A), πεπλανημένως (ep. 893 A), περισκεμμένως (ep. 297 B), περικεκαλυμμένως (Eun. 636 A), πεφεισμένως (ep. 676 B μὴ π. ἰ. q. ἀφειδῶς paulo ante; 1040 B), πεφυλαγμένως (sp. s. 173 C), συγκεχυμένως (ps. 248 B), συνεξενγμένως (ep. 557 A), συνημμένως (Eun. 517 A, 656 B; sp. s. 176 A, 196 C; ep. 337 A), σννοσιωμένως (hom. 468 C κατὰ τὴν φύσιν, a. l. συνημμένως), τεθεωρημένως (hex. 76 B), τεταγμένως (hex. 144 B).

III. De adiectivo verbali.

Adiectivum in τέος desinens cum mature e sermone cotidiano excidisset¹⁾ ideoque nonnunquam a scriptoribus perperam adiectivo in τός exeunte commutaretur, a Bas. haud ita raro semperque recte adhibetur. Plerumque autem neutro singularis utitur, velut ps. 308 A, 317 C προνοητέον τοίνυν τοῦ κάλλους ἡμῶν, 337 B; hom. 385 A ταύτην (ἀρετὴν) ἡμῶν διωκτέον, 412 C; adul. 568 A, C, 569 A, C, 577 B, 581 D, 584 A, B; sp. s. 69 C, 72 C, 84 B, 88 B, 109 C; ep. 309 A, 668 B; raro personali, quam vocant, constructione: sp. s. 69 B, 164 A οὐ μὴν πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέα ἡμῶν ἢ ἀσφάλεια; ep. 229 C. Semper omisit copulam ἐστὶ sicut plerumque Attici. Cum articulo iuncta adiectiva — cf. Stahl 764, 2: „sehr selten.. substantiviert“ — haec enotavi: hom. 133 B τὰ πρακτέα ἡμῶν et 192 C ὑπὲρ τῶν πρακτέων. — Adiectivum syllaba τός terminatum non solum participii perfecti passivi significationem habet, quae etiamnunc viget (Iann. 1052), sed etiam interdum facultatis, cuius in NTo. unum est exemplum Act. 26, 23 παθητός, hodie perpaucae reliquiae (Thumb § 164): ἀπενκτός ep. 600 B; ἐπαινετός ps. 321 B (-ῶς), 405 B (-ῶς), hom. 196 C, ep. 865 B; ἐφικτός hom. 165 A; insolentius φενκτός significat „fugiendus“ (sicut ter ap. Aristid.: Schm. II 55): hex. 157 D οἶδε τὸ φενκτὸν ὁ ἰχθύς, 133 B τὰ πρακτέα ἡμῶν καὶ τὰ φενκτὰ διορίζοντες, ps. 316 C περὶ τῶν αἰρετῶν καὶ φενκτῶν, [417 B ἔν σοι φενκτὸν ἦτω, ἢ ἀμαρτία], ep. 932 B.

Hactenus de syntaxi Basiliana. Quae praeterea de particularum, quas proprie vocant, magna ap. Bas. copia scitoque usu atque de troporum figurarumque varietate quaesita habeo, alias fortasse in medium proferam. Ex eis autem, quae explicavi, satis apparet Basilium sermonem suum de industria ad Atticum conformasse eadem fere ratione atque atticistas illos, qui dicuntur „die zweite Sophistik“.

¹⁾ Nusquam exstat in titulis Atticis (Meisterhans p. 151), semel in NTo. (Luc. 5, 38 βλητέον). Diutius retinuisse illud videntur praeter atticistas (velut Aristid. et Philostr. [Schm. II 55 et IV 84], auct. π. ὑφ., Heliod., Syn.) philosophi, quibus apta esset huius locutionis brevitatis. Ex Origene quidem, scriptore Attici sermonis alioquin minime studioso, Preuschen in ind. ad comm. in Io. ingentem numerum adiectivorum in τέον desinentium affert. Epictetum quoque ad Stoicorum consuetudinem adiectiva verbalia frequentasse Melcher p. 38 dicit. Quod hodie terminationem τέος extinctam esse ait Iann. 1051 et 1366, id non cadit in sermonem librorum et ephemeridum, ubi saepenumero legere licet σμειωτέον (προσθετέον, ὁμολογητέον) ὅτι, τί τὸ πρακτέον, περὶ τοῦ πρακτέου, περὶ τῆς ἀκολουθητέας πολιτικῆς, ἐπιδωκτέα εἶνε ἢ βελτίους τῶν ἀγέσεων, similia.

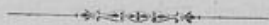
habent homiliae in psalmos, quae valde inter se dispaes sunt cum sententiarum copia et gravitate tum elocutionis diligentia compluraque exhibent vulgaris sermonis propria, quae alibi a Bas. nusquam aut perraro usurpantur, velut *περί* c. gen. pro simplici gen., *ἀπό* pro *ἐπί*, semel *πόθεν* „wohin?“, *παρά* post comparativum pro *ἤ*, *ὅτι* pro *ὥστε*, *ἕως οὐ*, *ἕως ὅτε*, *ὅς ἐάν*. Dogmatici denique libri, tres libri adversus Eunomium, quem ipsum quoque Attici sermonis fuisse imitatore[m] Norden, Die antike Kunstprosa, II² p. 588 sqq. docet, et liber de spiritu sancto, magna cum cura diligentiaque scripti sunt, ita tamen, ut Atticae dictiones eae, quae ab usu communi nimis remotae erant, evitatae sint.

Ad secernendos libros vere Basilianos a subditis quantum valeret elocutionis scriptoris propriae cognitio, probe intellexit Garnerius. Sed quae hac de re memoravit, ea partim prorsus inania esse uno breviter exemplo probabo. In eis enim argumentis, quibus „commentarium in Isaiam“ non esse Basilii apparere censet (praef. § X), numeravit frequentem usum adiectivorum in *ικός* desinentium, verbalium adiectivorum in *τέον* exeuntium, infinitivi praepositionibus subiuncti, locutionem *ἣ τοῦ ἐγκαταλείπειν τὸν Κύριον ἁμαρτία*: quae omnia minime aliena esse a Basilii sermone supra ostendimus. Alia igitur illius de auctore opinionis adiumenta quaerenda sunt ex eis quae de syntaxi collegimus invenienturque, si quidem ille liber recte dicitur propter elocutionis discrepantiam Basilio non posse attribui. Tres equidem orationes item iam a Garnerio reiectas, quae inscribuntur „de hominis structura“ et „de paradiso“ (Migne tom. II 9—71) perscrutatus repperi haud pauca in eis inesse, quae aut in novem de hexaëmeron homiliis, quarum materia illis porro tractatur et absolvitur, ut cotidianum videlicet sermonem redolentia prorsus evitantur, velut *κἄν* c. opt. (29 D bis, 53 D), relativum cum *ἄν* et optativo (25 D) vel cum simplici optativo (37 A) loco coniunctivi, *εἰ* cum coniunctivo (72 C) constructum, aut omnino nusquam ap. Bas. leguntur, velut opt. pro coni. prohib. (24 D), *ἵνα* c. ind. praes. (61 A), *ἄν* = *ἐάν* c. ind. praes. (72 B, 56 C), *ὅταν* c. ind. praes. (36 C), *ἦγουν* (20 C), *εἴτουν* („id est“: 36 D, 60 B, 68 B): unde aliquantum fidei accedere apparet opinioni eorum, qui illas orationes Basilii esse negant. Similiter de auctore multorum librorum ex eis, qui nomine *Ἀσκητικά* comprehenduntur, certius existimatum iri puto sermone eorum collato cum illis, qui a nobis tractati sunt.

Ad extremum locos eos congeram, quorum vel lectionem emendare aut confirmare vel significationem interpretando explanare conatus sum: **hex.** 20 C et 21 C (cf. supra p. 65), 31 A (p. 21), 41 B (p. 66), 60 B (p. 19), 153 A (p. 31), 189 D (p. 31); **ps.** 229 B (p. 64), 235 C (p. 49), 276 C (p. 34), 281 D (p. 53), 336 B (p. 56), 420 D (p. 64); **Eun.** 537 B (p. 43), 616 C (p. 49 ann. 4), 633 A (p. 62); **hom.** 188 A (p. 47), 192 C (p. 10), 253 A (p. 21), 433 C (p. 36 sq.), 444 A (p. 63), 525 D (p. 26), 541 A (p. 57); **adul.** 564 C (p. 14), 576 B (p. 66), 580 C (p. 48 sq.), 585 C (p. 59), 888 A (p. 14); **sp. s.** 76 C (p. 35), 132 C (p. 46), 140 A (p. 49), 209 A (p. 52); **ep.** 256 A (p. 52), 268 A (p. 46), 305 A (p. 54), 377 A (p. 19), 413 B (p. 46), 481 A (p. 59), 481 C (p. 61), 561 A (p. 49), 613 A (p. 49), 616 B (p. 45), 620 C (p. 23), 629 B (p. 37), 660 B (p. 7), 669 B (p. 31), 697 A (p. 56), 700 A (p. 15 et 64), 785 A (p. 50), 820 B (p. 47), 885 C (p. 17), 892 B (p. 21), 901 A (p. 14), 917 C (p. 27), 937 C (p. 38), 949 C (p. 42), 992 D (p. 51), 1036 C (p. 60), 1041 A (p. 62), 1056 A (p. 53), 1064 D (p. 62).

Typographi errata.

Pag. 7 vers. 14 lege *μιήσεις*, v. 25 dele „pluralem“ post „nominum“ — p. 9 v. 12 l. „qua“ pro „quae“ — p. 12 v. extr. l. „afferre“ — p. 15 adn. 1) l. „ex“ ante „aliis posterioribus“, adn. 4) l. *οικοδόμον* — p. 16 v. 3 l. „atticismis“, v. 9 *ἐπιδικτική*, v. 35 *ἀγίασμασι* — p. 17 v. 2 l. *ἀντήκοος*, v. 16 *χειμῶνος*, adn. 2) „subiungere“ — p. 18 v. 13 ponendus uncus) post *χαρισάμενος*, v. 20 l. *ἀνάβα*, v. 29 *σοι* pro *σου* — p. 19 v. 10 ab imo ponenda virgula post „Thuc.“ — p. 20 v. 19 l. „hac“ pro „hoc“, v. 22 dele virgulam — p. 22 v. 7 l. „speciei“ — p. 23 adn. 3) l. „NT.“ pro „NTo.“ — p. 24 v. 12 l. „diuturnitatem“, v. 14 *μῆριν*, v. 19 *τέσσαρον*.

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

R G B

W G K

Y C M

A 1 2 3 4 5 6

7 8 9 10 11 12

13 14 15 16 17 18

19

M B

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19